

การจัดการที่อยู่อาศัยโฮมสเตย์ ณ บ้านท่าคา อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม

นายสุรเชษฐ์ นุญพงษ์มณี

สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเคหะพัฒนาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาเคหการ ภาควิชาเคหการ

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2549

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

HOMESTAY MANAGEMENT IN BANN TAKA, AMPHAWA DISTRICT,
SAMUT SONGKHRAM PROVINCE.

Mr. Surachet Boonpongmanee

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Housing Development Program in Housing

Department of Housing

Faculty of Architecture

Chulalongkorn University

Academic Year 2006

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์   การจัดการที่อยู่อาศัยโฮมสเตย์ ณ บ้านท่าคา อำเภออัมพวา จังหวัด
สมุทรสงคราม
โดย   นายสุรเชษฐ์ บุญพงษ์มณี
สาขาวิชา   เคนการ
อาจารย์ที่ปรึกษา   ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสาวลักษณ์ เลิศบุศย์ สุรพลชัย

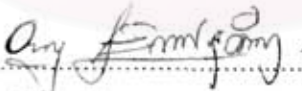
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโท

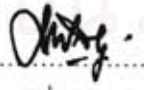

.....คณบดีคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ เลอสม สถาปิตานนท์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ชวลิต นิตยะ)

.....อาจารย์ที่ปรึกษา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสาวลักษณ์ เลิศบุศย์ สุรพลชัย)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อัครวิน พิชญโยธิน)

.....กรรมการ
(ดร.อนุชา เล็กสกุลติก)

.....กรรมการ
(นางนิรมล เป็ี่ยนจรรยา)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สรุประบุ นุญพนธ์มนี : การจัดการที่อยู่อาศัยโฮมสเตย์ ณ บ้านท่าคา อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม (HOMESTAY MANAGEMENT IN BANN TAKA, AMPHAWA DISTRICT, SAMUT SONGKHRAM PROVINCE.) อ.ที่ปรึกษา : ผศ. ดร.เสาวลักษณ์ เลิศบุศย์ สุรพลชัย, 194 หน้า.

การศึกษาการจัดการที่อยู่อาศัยโฮมสเตย์ ณ บ้านท่าคา อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงครามนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาถึงการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพของที่อยู่อาศัยให้เป็นโฮมสเตย์ในชุมชนท่าคา ช่วงปี 2543-2549 และเพื่อศึกษาแนวทางการจัดการด้านแหล่งที่พักอาศัย สำหรับแหล่งท่องเที่ยวโฮมสเตย์ เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยกำหนดขอบเขตด้านพื้นที่ที่ทำการศึกษานในหมู่บ้านท่าคา หมู่ที่ 2 ตำบลท่าคา อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม การกำหนดขอบเขตด้านเนื้อหา เพื่อทำการศึกษาด้านโครงสร้างกายภาพ และศึกษาถึง(1)การเปลี่ยนแปลงทางกายภาพของที่อยู่อาศัยให้เป็นโฮมสเตย์ในชุมชนท่าคา ชุมชนท่าคา ช่วงปี 2543-2549 (2)กระบวนการและรูปแบบในการบริหารจัดการแหล่งพักอาศัยแบบโฮมสเตย์เพื่อการท่องเที่ยว ประกอบไปด้วย 6 ด้านคือ การจัดการองค์การ การจัดการด้านการตลาด การจัดการด้านกิจกรรม การจัดการด้านโฮมสเตย์ การจัดการด้านการเงิน และการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม

วิธีการดำเนินวิจัย ใช้วิธีการสัมภาษณ์ สัมภาษณ์ ออกแบบสอบถาม บันทึกภาพ และทำการสำรวจพื้นที่โดยการสังเกตภาพ โดยแบ่งวิธีการเก็บข้อมูลตามกลุ่มประชากรออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ (1) กลุ่มเจ้าของแหล่งพักอาศัยที่เป็นโฮมสเตย์ ปัจจุบัน มีจำนวน 11 หลัง ใช้กลุ่มตัวอย่าง 100 % เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับ การปรับเปลี่ยนรูปแบบของบ้านพักอาศัยให้เป็น โฮมสเตย์ และข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารจัดการที่อยู่อาศัยเพื่อการท่องเที่ยวภายในชุมชน (2) กลุ่มผู้นำชุมชน 2 คน ประกอบไปด้วยผู้ใหญ่บ้านหมู่ 2 และประธานกองทุนหมู่บ้าน เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารจัดการที่อยู่อาศัยเพื่อการท่องเที่ยวภายในชุมชน (3) กลุ่มนักท่องเที่ยว ที่เข้ามาในช่วงระหว่างเดือน ตุลาคม -ธันวาคม 2549 มีจำนวนทั้งหมด 69 คน ในการศึกษาได้ออกแบบสอบถามจำนวน ออกเป็น 3 ชุด คือ แบบสอบถามที่ 1 มีเนื้อหาเกี่ยวกับลักษณะทางกายภาพในเรื่องของการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพ ใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่ (1) แบบสอบถามที่ 2 มีเนื้อหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการที่อยู่อาศัย ใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่ (1) (2) แบบสอบถามที่ 3 มีเนื้อหาเกี่ยวกับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวในเรื่องการบริหารจัดการแหล่งพักอาศัยแบบโฮมสเตย์ ใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่ (3)

ผลการศึกษาพบว่า ชุมชนท่าคายังรักษาความเป็นชุมชนบ้านสวนริมน้ำไว้ได้ดี ชาวบ้านส่วนใหญ่เป็นชาวสวน สิ่งที่สะท้อนความเป็นชุมชนริมน้ำได้ดีโดยมี "ตลาดน้ำท่าคา" เป็นแห่งเดียวที่ยังเหลืออยู่ที่ยังคงความเป็นธรรมชาติของวิถีชีวิตชาวบ้าน มีเฉพาะวันขึ้นหรือแรม 2 ค่ำ 7 ค่ำ 12 ค่ำเท่านั้น และเคยเป็นเส้นทางเสด็จประพาสต้นสมเ็จ.5 ที่พักโฮมสเตย์มีลักษณะเป็นสถาปัตยกรรมทรงไทยพื้นถิ่นภาคกลางมีเอกลักษณ์เด่นชัด มีอายุกว่า 100 ปี การบริหารจัดการโฮมสเตย์ใช้ความร่วมมือของคนในชุมชน เน้นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ตั้งแต่ปี 2543-2549 เป็นเวลา 6 ปีแล้ว มีที่พักโฮมสเตย์จำนวน 11 หลัง และมีแนวโน้มนักท่องเที่ยวจะเพิ่มขึ้น การเปลี่ยนแปลงทางกายภาพของที่อยู่อาศัยให้เป็นโฮมสเตย์ พบว่า มี 4 ลักษณะ คือ (1)ไม่มีการเปลี่ยนแปลง จำนวน 1 หลัง (2)มีการปรับเปลี่ยนพื้นที่ใช้สอย คือ มีบ้านพัก 10 หลัง ใช้พื้นที่โดยปรับเปลี่ยนเป็นพื้นที่สำหรับให้นักท่องเที่ยวนอน และบ้านพัก 3 หลัง ปรับเปลี่ยนห้องว่างให้เป็นห้องนอนสำหรับนักท่องเที่ยว (3)มีการปรับปรุง คือ มีบ้านพัก 3 หลัง ทำการปรับปรุงห้องน้ำ ห้องส้วม เพราะไม่เพียงพอแก่นักท่องเที่ยว (4)มีการต่อเติม ลักษณะของการต่อเติม มี 3 ลักษณะ คือ 4.1 ต่อเติมห้องครัว 6 หลัง เพราะไม่เพียงพอ 4.2 ห้องนอน 3 หลัง เพราะ นักท่องเที่ยวต้องการความเป็นส่วนตัวมากขึ้นและจำนวนสมาชิกเพิ่มขึ้น 4.3 ห้องครัว 2 หลัง เพราะห้องครัวเดิมไม่สะดวกต่อการใช้งาน ความรู้ในการปรับเปลี่ยนรูปแบบที่อยู่อาศัยพบว่า มี 3 ลักษณะ (1)ไม่มีความรู้เลย ส่งผลให้ลักษณะการปรับเปลี่ยนขัดแย้งกับที่อยู่อาศัยเดิม (2)มีความรู้ด้านการก่อสร้างเท่านั้น (3)มีความรู้ด้านการก่อสร้างและสถาปัตยกรรม ความรู้ข้อ 2 และ 3 ทำให้ลักษณะการปรับเปลี่ยนมีความสอดคล้องกับที่อยู่อาศัยเดิม ส่วนการบริหารจัดการการบริหารจัดการแหล่งพักอาศัยแบบโฮมสเตย์ พบว่า (1)การบริหารจัดการที่เป็นรูปธรรม ใช้ความร่วมมือของคนในชุมชน แต่ยังมีจุดอ่อนเรื่องของการบริหารในลักษณะเครือข่าย ทำให้เกิดความเสียหายผลประโยชน์ต่อสมาชิกคนอื่น (2)การจัดการด้านการตลาด พบว่า ยังไม่ดีเท่าที่ควรเพราะการประชาสัมพันธ์ส่วนใหญ่มอบความรับผิดชอบให้กับหน่วยงานรัฐ (3)การจัดการด้านกิจกรรม พบว่า แนววิถีชีวิตที่เรียบง่าย แหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติ ประเพณี วัฒนธรรมที่มีความเป็นเอกลักษณ์ของชุมชน ซึ่งสืบทอดกันมา นำมาเป็นจุดดึงดูดนักท่องเที่ยว (4)การจัดการด้านโฮมสเตย์ พบว่า ที่พักอาศัยโฮมสเตย์มีความเป็นเอกลักษณ์ทางด้านสถาปัตยกรรมภาคกลางอย่างเห็นได้ชัด จึงใช้เป็นจุดดึงดูดนักท่องเที่ยว (5)การจัดการด้านการเงิน การทำโฮมสเตย์ไม่จำเป็นต้องใช้เงินเป็นจำนวนมาก ภาครัฐได้ให้การสนับสนุนเงินทุน และชุมชนมีการจัดตั้งกลุ่มโฮมสเตย์ขึ้น เพื่อบริหารเงินในการทำโฮมสเตย์ในการใช้สอยในเรื่องต่างๆ (6)ขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว ยังสามารถรองรับได้ขึ้นอยู่กับที่พักโฮมสเตย์ แต่ต้องคำนึงถึงแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และการจัดเก็บขยะ น้ำเสียในชุมชนด้วย ข้อเสนอแนะอื่นๆ ได้แก่ เจ้าของโฮมสเตย์ที่ต้องการปรับปรุง ต่อเติมอาคาร ควรมีการขออนุญาตจากภาครัฐ และคอยให้คำแนะนำความรู้ทางด้านสถาปัตยกรรมก่อนนำมาก่อสร้าง ควรอนุรักษ์อาคารน้ำให้เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนต่อไป องค์การบริหารส่วนตำบลควรให้การสนับสนุนในการสร้างเสริมผลิตภัณฑ์ที่สอดคล้องกับความเป็นชุมชน

ภาควิชา..... เคนถาวร..... ลายมือชื่อนิสิต.....
สาขาวิชา..... เคนถาวร..... ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ปีการศึกษา..... 2549..... ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

4874189025 : MAJOR HOUSING.

KEYWORD : HOMESTAY / ACCOMMODATION / MANAGEMENT / ECOTOURISM

SURACHET BOONPONGMANEE : HOMESTAY MANAGEMENT IN BANN TAKA, AMPHAWA DISTRICT, SAMUT SONGKHRAM PROVINCE. THESIS ADVISOR : ASST. PROF. SAOWALUCK LERTBUT SURAPOLCHAI, DBA., 194 pp.

The Homestay Management Study of Bann Taka, Amphawa District aims at studying the physical alterations of homes participating in the homestay in the Taka district between the years 2000-2006, and also the management of the homestay and its role in eco-tourism. The study focuses on the Bann Taka, moo 2, Amphawa district, Samut Songkhram province. The scope of the study covers 1.) the physical transformations of homes into homestays in the Taka community between 2000-2006; and 2.) the process and style of homestay management for tourism in relation to of 6 aspects – organizational management, marketing management, activity management, homestay management, financial management and environmental management.

The study uses interviews, observations, questionnaires, photographs and sketches of areas surveyed. Three methods of data collection were used according to sample groups. These sample groups consisted of: 1.) 100% of the 11 homestay owners, who were asked about the conversion of homes to homestays, and about homestay management for tourism; 2.) the two community leaders—the village headman and the village fund chairman were interviewed about homestay management for tourism; and 3.) The 69 tourists visiting between October-December 2006. Three sets of questionnaires were designed. The first, covering the aspects of physical alteration, was used on the first sample group (1). The second questionnaire, dealing with the aspect of homestay management, was used with the sample groups (1) and (2). The third questionnaire, which sought the tourists' opinions on homestay management, was used with the sample group (3).

The results of the study show that the Taka community has managed to effectively maintain its unique characteristics as a riverside orchard community. Most residents are farmers, and one feature that reflects the unique characteristics of the riverside community is the 'Taka floating market', the only remaining floating market that preserves the local way of living. The market is held only on the 2nd, 7th and 12th days of the waning and waxing moon. This used to be where King Rama V made his journey. The 100-year-old homestay prominently displays the distinctive characteristics of the traditional central region architecture. The management of the homestay requires the cooperation of the people in the community and the focus has been placed on eco-tourism since 2000-for 6 years now. There are altogether 11 homestays and it is likely that the number of tourists will increase. The survey results showed 4 physical changes. These were: 1.) No changes were found in one homestay; 2.) 10 homestays have turned their parlors into sleeping areas, and 3 turned unused rooms into bedrooms; 3.) 3 homestays have renovated bathrooms and toilets as the number was insufficient for tourists; 4.) 3 types of extensions were made; 4.1) 6 homes expanded their kitchen; 4.2) 3 homes added more bedrooms as tourists need more privacy and the number of household members increased; 4.3) 2 homes renovated their kitchens to make them more convenient for use. In terms of the levels of home improvement know-how, it was found that the owners can be divided into three categories. 1.) The owners have no know-how at all, making the new extension at odds with the existing building; 2. the owners only have know-how of construction; and 3.) the owners have know-how of both construction and architecture. The knowledge of (2) and (3) helps make the conversion go well with the existing buildings. Regarding the homestay management, it was found that 1.) the community has a concrete organizational management system, pulling on the participation of people in the community, yet a weak point is that the management is only run by a certain family, and this causes other community members to lose benefits; 2.) the marketing management is not as effective as most PR activities are placed upon government agencies; 3.) as for the management of activities, it was found that what attracts tourists are the simple lifestyle, natural tourist attractions, and local culture and traditions unique to the community; 4.) regarding the management of homestay, it is found that the homestays reflect distinctive characteristics of the traditional Thai central region architecture which appeals to tourists; 5.) financial management-wise, running a homestay business does not require a large amount of money, and the government has provided funding which is managed by the local Homestay Committee; 6.) in terms of its capacity to cater to tourists, the community is still capable, yet consideration must be given to the conservation of natural sites, garbage collection and waste management in the community. Other suggestions include the following: homestay owners wishing to renovate or extend their buildings ought to seek permission from the government agencies and seek advice on architectural know-how before starting construction, and that the floating market should be preserved as a unique feature of the community, and the local administration should provide support in creating local products which reflect the characteristics of the community.

Department :.....Housing..... Student's Signature : *[Signature]*
Field of Study : .....Housing..... Advisor's Signature : *[Signature]*
Academic Year :.....2006..... Co-advisor's Signature : .....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ลุล่วงสำเร็จลงได้ ผู้เขียนขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสาวลักษณ์ เลิศบุศย์ สุรพลชัย อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้สละเวลาที่มีค่าให้คำแนะนำ และข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ ในมุมมองที่หลากหลายในการทำวิจัยจนสามารถทำให้วิทยานิพนธ์สมบูรณ์ได้ ขอขอบพระคุณ คณะกรรมการสอบทุกท่านได้แก่ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อัครวิน พิษณุโยธิน, ดร.อนุชา เล็กสกุลดิถิก และนาง นิรมล เปลี่ยนจรรยา ที่ให้คำแนะนำและข้อคิดเห็นต่างๆ เพื่อใช้ในการปรับปรุงเพื่อให้วิทยานิพนธ์สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบคุณ อ.ดร.กฤษณาทิพย์ พานิชภักดิ์ และคณาจารย์ประจำที่ภาควิชาเคหการทุกท่านที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาให้ทุกอย่าง รวมถึงเจ้าหน้าที่ในภาควิชาเคหการทุกคนที่คอยช่วยเหลือและให้คำแนะนำที่ดีมาโดยตลอด

ขอขอบคุณ คุณจรรยา เจือไทยประธานกองทุนหมู่ที่ 2 บ้านท่าคาและสมาชิกโฮมสเตย์ทุกท่าน ที่ได้สละเวลาในการให้สัมภาษณ์เก็บข้อมูลอย่างเป็นกันเอง รวมทั้งผู้ที่ตอบแบบสอบถามทุกท่าน ที่ได้ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการทำงานวิจัยครั้งนี้

ขอขอบคุณเพื่อนๆ รุ่นพี่ และทุกคน ที่คอยให้ความช่วยเหลือ และเป็นกำลังใจให้เสมอมา และผู้ที่ไม่ได้กล่าวนามไว้ ณ ที่นี้ ที่มีส่วนร่วม คอยให้คำปรึกษาตลอดการศึกษา รวมถึงบุคคลที่อยู่เบื้องหลังแห่งความสำเร็จ จนสามารถทำให้การทำวิทยานิพนธ์สำเร็จลุล่วงด้วยดี

สุดท้ายนี้ผู้เขียนขอขอบพระคุณบิดา-มารดา และญาติพี่น้อง ที่คอยเป็นกำลังใจ และให้การสนับสนุนในทุกๆ ด้าน แก่ผู้เขียนเสมอมาจนสำเร็จการศึกษา

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฎ
สารบัญแผนภูมิ.....	ฐ
สารบัญภาพ.....	ฑ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	4
1.3 ขอบเขตการศึกษา.....	4
1.4 วิธีการดำเนินการวิจัยการศึกษา.....	4
1.5 สมมติฐาน.....	5
1.6 คำนิยามศัพท์เฉพาะ.....	6
1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	7
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
2.1 แนวความคิดเกี่ยวกับการจัดการและการจัดการองค์กร.....	8
2.2 แนวความคิดเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน.....	16
2.3 แนวความคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชน.....	19
2.4 แนวความคิดเกี่ยวกับโฮมสเตย์.....	21
2.5 แนวความคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว.....	26
2.6 แนวความคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ.....	29
2.7 แนวความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน.....	32
2.8 แนวความคิดเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง.....	34
2.9 แนวความคิดเกี่ยวกับขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว.....	36
2.10 แนวความคิดเกี่ยวกับผลกระทบจากการพัฒนาการท่องเที่ยว.....	37
2.11 แนวความคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมมารยาทของนักท่องเที่ยว.....	42
2.12 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	48

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	49
3.1 การกำหนดขอบเขตข้อมูล	49
3.2 สมมุติฐานการศึกษา	52
3.3 กำหนดกลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	52
3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล	53
3.5 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	54
3.6 การสร้างเครื่องมือ	54
3.7 การวิเคราะห์ข้อมูล	56
3.8 ข้อจำกัดในการวิจัย	56
3.9 อุปสรรคในการเก็บข้อมูล	57
บทที่ 4 การเก็บรวบรวมข้อมูล	59
4.1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของตลาดน้ำท่าคาและชุมชนท่าคา	60
4.1.1 ประวัติความเป็นมา	62
4.1.2 ที่ตั้งและขนาด	63
4.1.3 ลักษณะภูมิประเทศ/ ภูมิอากาศ	64
4.1.4 สภาพสังคม/ การปกครอง	64
4.1.5 สภาพเศรษฐกิจ	65
4.1.6 การคมนาคม	66
4.2 ข้อมูลการเปลี่ยนแปลงรูปแบบที่อยู่อาศัย	67
4.2.1 ข้อมูลสรุปการเปลี่ยนแปลงที่อยู่อาศัย หลังปี 2543	67
4.2.2 ข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงที่อยู่อาศัย ทั้งหมด 11 หลัง	71
4.3 ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารจัดการที่อยู่อาศัยโฮมสเตย์	114
4.3.1 โครงสร้างองค์การบริหาร	114
4.3.2 การจัดการด้านการตลาด	117
4.3.3 การจัดกิจกรรม และแหล่งท่องเที่ยว	119
4.3.4 การจัดการด้านโฮมสเตย์ (โฮมสเตย์และสิ่งอำนวยความสะดวก)	123
4.3.5 การจัดการด้านการเงิน	133
4.3.6 การจัดการด้านสิ่งแวดล้อม	134
4.3.7 ชีตความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว	135
4.4 ข้อมูลความคิดเห็นจากนักท่องเที่ยว	136
4.4.1 จำนวนนักท่องเที่ยวในปี พ.ศ.2548-2549	136

4.4.2 ข้อมูลพื้นฐานของนักท่องเที่ยวที่ได้จากแบบสอบถาม.....	137
บทที่ 5 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	143
5.1 สรุปข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของชุมชนท่าคา.....	143
5.1.1 ด้านกายภาพ.....	143
5.1.2 ด้านสังคมและเศรษฐกิจ.....	144
5.2 สรุปการเปลี่ยนแปลงรูปแบบที่อยู่อาศัย.....	145
5.3 สรุปการบริหารจัดการที่อยู่อาศัยโฮมสเตย์.....	148
5.3.1 การจัดการด้านโครงสร้างองค์กรและการบริหารจัดการ.....	148
5.3.2 การจัดการด้านการตลาด.....	149
5.3.3 การจัดกิจกรรม และแหล่งท่องเที่ยว.....	151
5.3.4 การจัดการด้านโฮมสเตย์ (โฮมสเตย์และสิ่งอำนวยความสะดวก).....	151
5.3.5 การจัดการด้านการเงิน.....	156
5.3.6 การจัดการด้านสิ่งแวดล้อม.....	157
บทที่ 6 สรุปอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	160
6.1 สรุปอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	160
6.1.1 อาคารที่อยู่อาศัยเดิมต้องถูกปรับเปลี่ยนต่อเติมให้เป็นโฮมสเตย์.....	161
6.1.2 เจ้าของบ้านต้องมีความรู้ ความเข้าใจในการปรับเปลี่ยนรูปแบบที่อยู่อาศัยเพื่อเป็นโฮมสเตย์.....	162
6.1.3 การบริหารจัดการโดยชุมชนเป็นแนวทางในการพัฒนาที่ทำให้เกิดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน.....	162
6.1.4 ชุมชนที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์จะต้องมีลักษณะทางกายภาพที่เป็นเอกลักษณ์ที่ชัดเจน.....	162
6.1.5 จำนวนที่พักโฮมสเตย์สามารถเพิ่มจำนวนขึ้นได้ตามศักยภาพ และขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวชัดเจน.....	163
6.2 ข้อเสนอแนะ.....	163
6.2.1 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากการวิจัย.....	163
6.2.2 ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป.....	165
รายการอ้างอิง.....	166

ภาคผนวก.....	170
ภาคผนวก ก	171
ภาคผนวก ข	178
ภาคผนวก ค.....	186
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	194

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 2-1	แสดงคำถามคำตอบเกี่ยวกับพฤติกรรมกรมการบริโภค	42
ตารางที่ 4-1	สรุปการเปลี่ยนแปลงที่อยู่อาศัยโฮมสเตย์ หลังปี 2543	68
ตารางที่ 4-2	สรุปการการปรับเปลี่ยน หลังปี 2543	70
ตารางที่ 4-3	รายละเอียดจำนวนสมาชิกในครอบครัวนายจรรยา เจือไทย	72
ตารางที่ 4-4	สรุปการเปลี่ยนแปลงบ้าน นายจรรยา เจือไทยไทย	74
ตารางที่ 4-5	รายละเอียดจำนวนสมาชิกในครอบครัวนายทวีป เจือไทย	76
ตารางที่ 4-6	สรุปการเปลี่ยนแปลงบ้าน นายทวีป เจือไทย	78
ตารางที่ 4-7	รายละเอียดจำนวนสมาชิกในครอบครัวนายลออ ปุณชาติ	80
ตารางที่ 4-8	สรุปการเปลี่ยนแปลงบ้าน นายลออ ปุณชาติ	82
ตารางที่ 4-9	รายละเอียดจำนวนสมาชิกในครอบครัวนางมาลี วงศ์ประสิทธิ์	84
ตารางที่ 4-10	รายละเอียดจำนวนสมาชิกในครอบครัวนางมาลี วงศ์ประสิทธิ์	86
ตารางที่ 4-11	รายละเอียดจำนวนสมาชิกในครอบครัวนส.บังเอิญ ปถมสาคกร	88
ตารางที่ 4-12	สรุปการเปลี่ยนแปลงบ้านของ นส.บังเอิญ ปถมสาคกร	90
ตารางที่ 4-13	รายละเอียดจำนวนสมาชิกในครอบครัวนายทรัพย์ ผ่องเพชร	92
ตารางที่ 4-14	สรุปการเปลี่ยนแปลงบ้านของ นายทรัพย์ ผ่องเพชร	94
ตารางที่ 4-15	รายละเอียดจำนวนสมาชิกในครอบครัวนายจรรยา เจือไทย	96
ตารางที่ 4-16	สรุปการเปลี่ยนแปลงบ้านของ นายจรรยา เจือไทย	97
ตารางที่ 4-17	รายละเอียดจำนวนสมาชิกในครอบครัวนายนิมิตร กุลชลา	98
ตารางที่ 4-18	สรุปการเปลี่ยนแปลงบ้านของ นายนิมิตร กุลชลา	100
ตารางที่ 4-19	รายละเอียดจำนวนสมาชิกในครอบครัวนายศิริ ธรรมสวัสดิ์	102
ตารางที่ 4-20	สรุปการเปลี่ยนแปลงบ้านของ นายศิริ ธรรมสวัสดิ์	104
ตารางที่ 4-21	รายละเอียดจำนวนสมาชิกในครอบครัวนายสุพจน์ ศรีประเสริฐ	106
ตารางที่ 4-22	สรุปการเปลี่ยนแปลงบ้านของ นายสุพจน์ ศรีประเสริฐ	108
ตารางที่ 4-23	รายละเอียดจำนวนสมาชิกในครอบครัวนางณัฐวรรณ เถกิงผล	110
ตารางที่ 4-24	สรุปการเปลี่ยนแปลงบ้านของ นางณัฐวรรณ เถกิงผล	112
ตารางที่ 4-25	แสดงสรุปความรู้ในการปรับเปลี่ยนรูปแบบที่อยู่อาศัยของเจ้าของบ้าน และความต้องการความช่วยเหลือจากภาครัฐ	113
ตารางที่ 4-26	แสดงรายชื่อโฮมสเตย์ภายในจังหวัดสมุทรสงคราม	118
ตารางที่ 4-27	แสดงบ้านที่ใช้พักเป็นโฮมสเตย์	123
ตารางที่ 4-28	ความพร้อมในการทำโฮมสเตย์ของหมู่บ้าน	124
ตารางที่ 4-29	จำนวนสมาชิกในบ้าน จำแนกตามหลัง	125

ตารางที่ 4-30	ระดับอายุของผู้ที่อยู่อาศัยในบ้าน.....	126
ตารางที่ 4-31	เพศของผู้ที่อยู่อาศัยในบ้านโฮมสเตย์.....	126
ตารางที่ 4-32	ประเภทที่พักอาศัย.....	126
ตารางที่ 4-33	ลักษณะที่พักอาศัย.....	127
ตารางที่ 4-34	จำนวนห้องที่ใช้เป็นห้องพัก.....	128
ตารางที่ 4-35	จำนวนห้องน้ำ ห้องส้วมในบ้านพักโฮมสเตย์.....	128
ตารางที่ 4-36	พื้นที่ใช้สอยในบ้าน.....	129
ตารางที่ 4-37	พื้นที่พักอาศัยของนักท่องเที่ยว.....	129
ตารางที่ 4-38	การเตรียมพื้นที่ใช้สอยเป็นที่พักนักท่องเที่ยว.....	130
ตารางที่ 4-39	การให้บริการอาหารของเจ้าของบ้านแก่นักท่องเที่ยว.....	130
ตารางที่ 4-40	อาชีพของเจ้าของบ้าน.....	131
ตารางที่ 4-41	การมีส่วนร่วมของสมาชิกโฮมสเตย์ในกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในหมู่บ้าน.....	131
ตารางที่ 4-42	การมีส่วนร่วมของสมาชิกโฮมสเตย์ในกิจกรรมการท่องเที่ยวนอกหมู่บ้าน.....	133
ตารางที่ 4-43	การมีส่วนร่วมของสมาชิกโฮมสเตย์ด้านการตลาด.....	133
ตารางที่ 4-44	จำนวนนักท่องเที่ยวใน 1 เดือน.....	135
ตารางที่ 4-45	แสดงจำนวนนักท่องเที่ยว ปีพ.ศ.2548- พ.ศ.2549.....	137
ตารางที่ 4-46	แสดงจำนวนนักท่องเที่ยว แยกตามเพศ.....	137
ตารางที่ 4-47	แสดงจำนวนนักท่องเที่ยว จำแนกตามอายุ.....	138
ตารางที่ 4-48	แสดงจำนวนนักท่องเที่ยว จำแนกตามสถานภาพ.....	138
ตารางที่ 4-49	แสดงจำนวนนักท่องเที่ยว ตามอาชีพ.....	139
ตารางที่ 4-50	แสดงจำนวนนักท่องเที่ยว ตามระดับการศึกษา.....	139
ตารางที่ 4-51	แสดงจำนวนนักท่องเที่ยว ตามระดับรายได้.....	140
ตารางที่ 4-52	แสดงจุดมุ่งหมายในการท่องเที่ยว.....	140
ตารางที่ 4-53	แสดงความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว.....	142
ตารางที่ 5-1	แสดงรายละเอียดของโฮมสเตย์แต่ละหลังและจำนวนนักท่องเที่ยวที่สามารถรับได้.....	153

สารบัญแผนภูมิ

หน้า

แผนภูมิที่ 2-1 แสดงการจัดองค์การตามหน้าที่.....	12
แผนภูมิที่ 2-2 แสดงการออกแบบองค์การตามแผนก.....	12
แผนภูมิที่ 2-3 แสดงการออกแบบองค์การแบบแยกธุรกิจ.....	13
แผนภูมิที่ 2-4 แสดงการออกแบบองค์การแบบเมทริกซ์.....	13
แผนภูมิที่ 3-1 แสดงวัตถุประสงค์และขอบเขตด้านเนื้อหาในการวิจัย.....	50
แผนภูมิที่ 3-2 กลุ่มประชากรที่เป็นเจ้าของแหล่งพักอาศัยโฮมสเตย์.....	53
แผนภูมิที่ 3-3 แสดงกระบวนการวิจัย.....	58
แผนภูมิที่ 4-1 การบริหารโดยกองทุนหมู่บ้าน หมู่ 2 บ้านคลองศาลา.....	114
แผนภูมิที่ 4-2 แสดงกลุ่มความสัมพันธ์ในการบริหารจัดการโฮมสเตย์ ณ บ้านท่าคา.....	116
แผนภูมิที่ 4-3 ผังโครงสร้างการบริหารจัดการโฮมสเตย์ของหมู่บ้านท่าคา.....	117
แผนภูมิที่ 5-1 แสดงลักษณะการเปลี่ยนแปลงของโฮมสเตย์ของบ้านท่าคา.....	147
แผนภูมิที่ 5-2 แสดงความรู้ในการปรับเปลี่ยนรูปแบบที่อยู่อาศัย.....	148
แผนภูมิที่ 5-3 แสดงแนวทางการพัฒนาที่ทำให้เกิดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน.....	155
แผนภูมิที่ 5-4 แสดงขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว.....	159
แผนภูมิที่ 6-1 แสดงข้อเสนอแนะของการวิจัย.....	165

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพที่ 2-1	แสดงองค์ประกอบหลัก 5 ด้านของการพัฒนาชุมชน.....	18
ภาพที่ 4-1	แผนที่ท้องที่จังหวัดสมุทรสงคราม	61
ภาพที่ 4-2	แสดงที่ตั้งของต.ท่าคา.....	63
ภาพที่ 4-3	แสดงที่ตั้งบ้านท่าคลองศาลา.....	64
ภาพที่ 4-4	แสดงผังก่อนการปรับปรุงที่อยู่อาศัยของบ้านนายจรูญ เจือไทย.....	71
ภาพที่ 4-5	แสดงผังหลังการปรับปรุงที่อยู่อาศัยของบ้านนายจรูญ เจือไทย.....	73
ภาพที่ 4-6	แสดงบ้านหลังมีการปรับปรุงบ้านนายจรูญ เจือไทย.....	73
ภาพที่ 4-7	แสดงผังก่อนการปรับปรุงที่อยู่อาศัยของบ้านนายทวีป เจือไทย.....	75
ภาพที่ 4-8	แสดงผังหลังการปรับปรุงที่อยู่อาศัยของบ้านนายทวีป เจือไทย.....	77
ภาพที่ 4-9	แสดงบ้านหลังมีการปรับปรุงบ้านนายทวีป เจือไทย.....	77
ภาพที่ 4-10	แสดงผังก่อนการปรับปรุงที่อยู่อาศัยของบ้านนายลออ ปุนชาติ.....	79
ภาพที่ 4-11	แสดงผังหลังการปรับปรุงที่อยู่อาศัยของบ้านนายลออ ปุนชาติ.....	81
ภาพที่ 4-12	แสดงบ้านหลังมีการปรับปรุงบ้านนายลออ ปุนชาติ.....	81
ภาพที่ 4-13	แสดงผังก่อนการปรับปรุงที่อยู่อาศัยของบ้านนางมาลี วงศ์ประสิทธิ์.....	83
ภาพที่ 4-14	แสดงผังหลังการปรับปรุงที่อยู่อาศัยของบ้านนางมาลี วงศ์ประสิทธิ์.....	85
ภาพที่ 4-15	แสดงบ้านหลังมีการปรับปรุงบ้านนางมาลี วงศ์ประสิทธิ์.....	85
ภาพที่ 4-16	แสดงผังก่อนการปรับปรุงที่อยู่อาศัยของบ้านนส.บังเอิญ ปถมสาร.....	87
ภาพที่ 4-17	แสดงผังหลังการปรับปรุงที่อยู่อาศัยของบ้านนส.บังเอิญ ปถมสาร.....	89
ภาพที่ 4-18	แสดงบ้านหลังมีการปรับปรุงบ้านนส.บังเอิญ ปถมสาร.....	89
ภาพที่ 4-19	แสดงผังก่อนการปรับปรุงที่อยู่อาศัยของบ้านนายทรัพย์ ผ่องเพชร.....	91
ภาพที่ 4-20	แสดงผังหลังการปรับปรุงที่อยู่อาศัยของบ้านนายทรัพย์ ผ่องเพชร.....	93
ภาพที่ 4-21	แสดงบ้านหลังมีการปรับปรุงบ้านนายทรัพย์ ผ่องเพชร.....	93
ภาพที่ 4-22	แสดงผังอาคารสร้างใหม่ของบ้านนายจรูญ เจือไทย.....	93
ภาพที่ 4-23	แสดงอาคารสร้างใหม่ของบ้านนายจรูญ เจือไทย.....	95
ภาพที่ 4-24	แสดงผังก่อนการปรับปรุงที่อยู่อาศัยของบ้านนายนิมิตร กุลชลา.....	97
ภาพที่ 4-25	แสดงผังหลังการปรับปรุงที่อยู่อาศัยของบ้านนายนิมิตร กุลชลา.....	99
ภาพที่ 4-26	แสดงบ้านหลังมีการปรับปรุงบ้านนายทรัพย์ ผ่องเพชร.....	99
ภาพที่ 4-27	แสดงผังก่อนการปรับปรุงที่อยู่อาศัยของบ้านนายศิริ ธรรมสวัสดิ์.....	101
ภาพที่ 4-28	แสดงผังหลังการปรับปรุงที่อยู่อาศัยของบ้านนายศิริ ธรรมสวัสดิ์.....	103
ภาพที่ 4-29	แสดงบ้านหลังมีการปรับปรุงบ้านนายศิริ ธรรมสวัสดิ์.....	103

ภาพที่ 4-30	ที่พักอาศัยประเภทรีสอร์ท ที่สร้างใหม่ของนายศิริ ธรรมสวัสดิ์.....	104
ภาพที่ 4-31	แสดงผังก่อนการปรับปรุงที่อยู่อาศัยของบ้านนายสุพจน์ ศรีประเสริฐ.....	105
ภาพที่ 4-32	แสดงผังหลังการปรับปรุงที่อยู่อาศัยของบ้านนายสุพจน์ ศรีประเสริฐ.....	107
ภาพที่ 4-33	แสดงบ้านหลังมีการปรับปรุงของบ้านนายสุพจน์ ศรีประเสริฐ.....	107
ภาพที่ 4-34	แสดงผังก่อนการปรับปรุงที่อยู่อาศัยของบ้านนางณัฐวรรณ เกกิงผล.....	109
ภาพที่ 4-35	แสดงผังหลังการปรับปรุงที่อยู่อาศัยของบ้านนางณัฐวรรณ เกกิงผล.....	111
ภาพที่ 4-36	แสดงบ้านหลังมีการปรับปรุงของบ้านนางณัฐวรรณ เกกิงผล.....	111
ภาพที่ 4-37	อุทยาน ร.2.....	122
ภาพที่ 4-38	วัดอัมพวันเจติยาราม.....	122
ภาพที่ 4-39	ตลาดน้ำยามเย็นอัมพวา.....	122
ภาพที่ 4-40	วัดบางกะพ้อม.....	122
ภาพที่ 4-41	แสดงที่ตั้งของโฮมสเตย์ ณ บ้านท่าคา.....	124
ภาพที่ 4-42	รีสอร์ทของนายศิริ ธรรมสวัสดิ์.....	125
ภาพที่ 4-43	วังหึ่งห้อยรีสอร์ท.....	125
ภาพที่ 4-44	ตัวอย่างบ้านเดี่ยวชั้นเดียวยกใต้ถุน.....	127
ภาพที่ 4-45	ตัวอย่างบ้านเดี่ยว 2 ชั้น.....	127
ภาพที่ 4-46	ตัวอย่างห้องน้ำ ห้องส้วมของบ้านโฮมสเตย์.....	128
ภาพที่ 4-47	ตัวอย่างพื้นที่โรงใช้สำหรับเป็นที่พักอาศัยของนักท่องเที่ยว.....	130
ภาพที่ 4-48	สาริตการเคียวน้ำตาลปึก.....	132
ภาพที่ 4-49	สาริตการขึ้นต้นตาล.....	132
ภาพที่ 4-50	งานประเพณีลอยกระทง.....	132
ภาพที่ 4-51	งานประเพณีทอดกฐิน.....	132
ภาพที่ ข-1	ทางเข้าหมู่บ้านท่าคา.....	178
ภาพที่ ข-2	สะพานคอนกรีตข้ามคลอง.....	178
ภาพที่ ข-3	ลานจอดรถกว้าง จอดได้ 40-50 คัน.....	178
ภาพที่ ข-4	ในกรณีที่จอดรถไม่พอจะใช้ถนนเป็นที่จอดรถชั่วคราวแทน.....	178
ภาพที่ ข-5	คลองศาลา.....	178
ภาพที่ ข-6	ทางเดินเรียบคลองศาลา.....	178
ภาพที่ ข-7	สะพานคอนกรีตข้ามคลองศาลา.....	179
ภาพที่ ข-8	เก้าอี้นั่งเพื่อต้อนรับนักท่องเที่ยว.....	179
ภาพที่ ข-9	ศาลาชายของให้กับนักท่องเที่ยว.....	179
ภาพที่ ข-10	ป้ายแสดงประวัติตลาดน้ำท่าคา.....	179

ภาพที่ ข-11	ศาลานั่งสำหรับนักท่องเที่ยว.....	179
ภาพที่ ข-12	ศาลาใต้เป็นที่ประชุมหรือจัดสัมมนา.....	179
ภาพที่ ข-13	สถานีอนามัยของหมู่บ้าน.....	180
ภาพที่ ข-14	สถานีตำรวจของหมู่บ้าน.....	180
ภาพที่ ข-15	ศูนย์สาธิตการทำน้ำตาลปึก.....	180
ภาพที่ ข-16	ศูนย์ต้อนรับนักท่องเที่ยวเกษตร และคอยให้คำแนะนำเกี่ยวกับการท่องเที่ยว.....	180
ภาพที่ ข-17	ร้านค้าขายของในหมู่บ้าน.....	180
ภาพที่ ข-18	ผลิตภัณฑ์น้ำตาลปึกของหมู่บ้าน.....	180
ภาพที่ ข-19	ทางเท้าคอนกรีตเพื่อไปบ้านพักโฮมสเตย์.....	181
ภาพที่ ข-20	สะพานไม้ข้ามคลองในสวน.....	181
ภาพที่ ข-21	ใช้ตุ่มรองน้ำฝนเพื่ออุปโภคบริโภค.....	181
ภาพที่ ข-22	บ้านทิวปี เจือไทยเป็นศูนย์กลางรับจดหมาย.....	181
ภาพที่ ข-23	ตลาดน้ำท่าคา.....	182
ภาพที่ ข-24	แม่ค้าขายสินค้าส่วนใหญ่เป็นประเภทเกษตรกรรม.....	182
ภาพที่ ข-25	แม่ค้ามีทั้งชายชนมจีน และกวยเตี๋ย.....	182
ภาพที่ ข-26	ศาลาพักผ่อนและเป็นท่าจอดเรือ.....	183
ภาพที่ ข-27	ชานเป็นที่รับแขกและนั่งพักผ่อน.....	183
ภาพที่ ข-28	พื้นที่โถงใช้เป็นที่นอนของนักท่องเที่ยว.....	183
ภาพที่ ข-29	พื้นที่นั่งเล่น.....	183
ภาพที่ ข-30	โต๊ะทานข้าวสำหรับนักท่องเที่ยว.....	183
ภาพที่ ข-31	ห้องครัว.....	183
ภาพที่ ข-32	ห้องน้ำ ห้องส้วมนอกบ้าน.....	184
ภาพที่ ข-33	เวทีแสดง.....	184
ภาพที่ ข-34	ห้องนอนเจ้าของบ้าน.....	184
ภาพที่ ข-35	ห้องนอนนักท่องเที่ยว.....	184
ภาพที่ ข-36	ห้องน้ำ ห้องส้วมภายในบ้าน มีการทำความสะอาดอยู่เสมอ.....	184
ภาพที่ ข-37	บริเวณด้านหน้ามีการจัดสวนเพื่อความสวยงาม และใช้เป็นที่พักผ่อน.....	185
ภาพที่ ข-38	ใต้ถุนบ้านใช้เป็นที่เก็บตุ่มน้ำและเก็บของทั่วไป.....	185
ภาพที่ ข-39	การเก็บเรือจะเก็บบริเวณใกล้ใต้ถุน.....	185
ภาพที่ ข-40	อาหารยามเช้า.....	185
ภาพที่ ข-41	แสดงกิจกรรมตกบาตรตอนเช้า.....	185
ภาพที่ ค-1	แสดงลักษณะโครงสร้างของเรือนไทย.....	187

ภาพที่ ค-2	แสดงผังการจัดเรือนไทยชนบท เมื่อสมาชิกเพิ่มขึ้น	191
ภาพที่ ค-3	แสดงผังการจัดสำหรับเรือนหมู่เศรษฐี	191
ภาพที่ ค-4	แสดงภาพเรือนไทยภาคกลางหมู่ - เรือนขุนนาง	192
ภาพที่ ค-5	แสดงภาพเรือนไทยภาคกลางหมู่ - เรือนทับขวัญ	192
ภาพที่ ค-6	แสดงภาพเรือนไทยภาคกลางหมู่ -5 หลัง	192
ภาพที่ ค-7	แสดงภาพเรือนไทยหมู่ -4 หลัง	193
ภาพที่ ค-8	แสดงภาพเรือนไทยหมู่ -3 หลัง	193
ภาพที่ ค-9	แสดงภาพเรือนไทย 2 หลัง	193
ภาพที่ ค-10	แสดงภาพเรือนไทย 1 หลัง	193

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จากนโยบายการท่องเที่ยวของประเทศไทย แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550-2554) ประเทศไทยยังคงต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในหลายบริบท ทั้งที่เป็นโอกาสและข้อจำกัดต่อการพัฒนาประเทศ จึงต้องมีการเตรียมความพร้อมของคนและระบบให้สามารถปรับตัวพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในอนาคตและแสวงหาประโยชน์อย่างรู้เท่าทันโลกาภิวัตน์และสร้างภูมิคุ้มกันให้กับทุกภาคส่วนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งสืบเนื่องมาจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 9 การจัดแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ.2545-2549) ได้ระดมความคิดเห็นของประชาชนทั่วประเทศ โดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาต่อเนื่องจากแผนพัฒนาฉบับที่ 8 ผลการระดมความคิดเห็นและร่วมกำหนดวิสัยทัศน์ของ สังคมไทยที่ประสงค์ในอนาคต มี 3 ด้าน คือ สังคมคุณภาพ สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ สังคมสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน

การบริการท่องเที่ยว เป็นส่วนหนึ่งในโครงสร้างการผลิต แต่มีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมาย ด้านกายภาพ ที่อยู่อาศัยและการพัฒนา “คน” ที่เป็นหัวใจของการบริหารและบริการ ทั้งด้านผู้ให้และผู้รับ การพัฒนาสังคมในด้านของความปลอดภัย คุณภาพและมาตรฐานการบริการ การพัฒนาสมรรถนะทางเศรษฐกิจและขีดความสามารถในการแข่งขัน ซึ่งเกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพ มาตรฐานและประสิทธิภาพ และการมีส่วนร่วมในการพัฒนา การบริหารจัดการที่ก่อให้เกิดธรรมาภิบาล การพัฒนาการท่องเที่ยวในอนาคตจึงจำเป็นต้องคำนึงถึงความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาที่กำหนดไว้ในปัจจุบันและอนาคต

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้ตั้งเป้าหมาย และคาดการณ์ไว้ว่า จำนวนนักท่องเที่ยวและรายได้ คาดไว้ว่าตามแผนแม่บทอุตสาหกรรมบริการท่องเที่ยวแห่งชาติ นักท่องเที่ยวระหว่างประเทศจะเพิ่มขึ้น 16.02 ล้านคนในปี พ.ศ. 2548 และ 22.46 ล้านคนในปี พ.ศ.2553 วันพักเฉลี่ยนักท่องเที่ยวต่างประเทศในประเทศไทย จะเพิ่มเป็น 8.2 วัน ในปี พ.ศ.2548 และ 8.5 วันในปี พ.ศ.2553 รายได้จากนักท่องเที่ยวต่างประเทศ 538,592 ล้านบาทในปีพ.ศ.2548 และเพิ่มเป็น859,095 ล้านบาท ในปี พ.ศ.2553นักท่องเที่ยวชาวไทยจะท่องเที่ยวในประเทศมากขึ้นจาก 63 ล้านคนครั้งในปี พ.ศ.2548 และเพิ่มเป็น 72 ล้านคนครั้งในปี พ.ศ.2553 จะก่อให้เกิดรายได้ 315,850 ล้านบาทในปี พ.ศ.2548 และ 413,670 ล้านบาทในปี พ.ศ.2553 (ชุมชนคนรักโฮมสเตย์, 2549)

อุตสาหกรรมบริการท่องเที่ยว ถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงต่อรูปแบบการดำรงชีวิตและการเจริญเติบโตการท่องเที่ยว รวมถึง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม รูปแบบการท่องเที่ยวย่อมปรับเปลี่ยนไปตามสภาพเศรษฐกิจ สังคม รวมถึงสิ่งแวดล้อมบนโลกที่เปลี่ยนแปลงไป และต้องถือว่าเป็นภารกิจทั้งภาครัฐและเอกชน ที่จะต้องมีหน้าที่อนุรักษ์ธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาอันก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดและป้องกันผลกระทบที่อาจจะก่อให้เกิดความเสียหายให้น้อยที่สุดเท่าที่จะทำได้ กลยุทธ์ที่นำมาใช้อนุรักษ์ธรรมชาติแวดล้อมต่างๆ คือ การใช้กลยุทธ์การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Village

Based Tourism หรือ Community Based Tourism) เป็นการจัดการท่องเที่ยวที่กลมกลืนไปกับสภาพแวดล้อม ในท้องถิ่นและสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติมากที่สุด โดยการใช้ลักษณะเด่นของทรัพยากรท่องเที่ยวที่อยู่ในชุมชน ซึ่งอาจเป็นทรัพยากรท่องเที่ยวที่เกิดตามธรรมชาติได้แก่ สภาพภูมิอากาศ น้ำตก ภูเขา ทะเล ป่าไม้ เป็นต้น หรือทรัพยากรท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น ได้แก่ ทรัพยากรการท่องเที่ยวด้านประวัติศาสตร์ ทรัพยากรการท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรมและสังคม และทรัพยากรการท่องเที่ยวด้านบันเทิง หรือการเกษตรของชุมชน เป็นต้น ซึ่งนำทรัพยากรเหล่านี้มาเป็น สิ่งดึงดูดนักท่องเที่ยว จะเห็นว่าลักษณะการท่องเที่ยวโดยชุมชน ถือเป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Eco-Tourism) (ชุมชนคนรักโฮมสเตย์, 2549)

ปัจจุบันการท่องเที่ยวในรูปแบบ เชนอนรุักษ์ หรือที่เรียกว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Eco-tourism) ได้รับความนิยมเป็นอย่างมากจากนักท่องเที่ยวทั้งในประเทศและต่างประเทศ ซึ่งเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่คนให้ความสนใจกันมาก อีกทั้งรัฐบาล รวมถึง กระแสการท่องเที่ยวของโลกได้ให้ความสำคัญ ในด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว กล่าวได้ว่าในระยะ 20 ปี ที่ผ่านมามีการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีการขยายตัวรวดเร็วทั่วทุกภูมิภาคของโลก และคาดว่าจะยังคงเติบโตต่อไปในอนาคต องค์การสหประชาชาติได้ตระหนัก ถึงความสำคัญดังกล่าวจึงประกาศให้ปี พ.ศ. 2545 เป็นปีท่องเที่ยวเชิงนิเวศนานาชาติ โดยคณะกรรมการว่าด้วยการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Commission on Sustainable Development) ได้ขอให้หน่วยงานต่างๆของรัฐบาล ตลอดจนภาคเอกชนทั่วโลกจัดกิจกรรมสนับสนุน การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ในฐานะสมาชิกของ องค์การการท่องเที่ยวโลก (World Tourism Organization: WTO) ได้กระตุ้นให้หน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนเห็นความสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และร่วมจัดกิจกรรมการประชุมสัมมนานานาชาติ ททท. เป็นผู้จัดและเป็นองค์กรร่วมจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เช่น การส่งเสริม การวิจัยการอนุรักษ์ธรรมชาติ การอนุรักษ์ การศึกษาชีวิตชุมชน เป็นต้น (การท่องเที่ยวและการกีฬา, 2545) สิ่งที่จะต้องมีความรู้กับการท่องเที่ยวชุมชน คือ การบริการด้านต่างๆให้ แก่นักท่องเที่ยวเพื่อให้นักท่องเที่ยวเกิดความพึงพอใจ และช่วยกันรักษาสภาพแวดล้อมและคุณลักษณะที่ดีไปพร้อมๆกัน ได้แก่ การบริการด้านที่พัก การบริการด้านอาหาร การบริการนำเที่ยว การบริการด้านสินค้าของชุมชน และนักท่องเที่ยวสามารถเลือกบริการที่พึงพอใจเพื่อการท่องเที่ยว แบบโฮมสเตย์ ซึ่งเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่น่าสนใจ

จังหวัดสมุทรสงคราม เป็นจังหวัดที่เล็กที่สุดในประเทศไทย มีพื้นที่ประมาณ 416 ตารางกิโลเมตร คิดเป็นร้อยละ 0.08 ของพื้นที่ทั้งประเทศ ประกอบไปด้วย 3 อำเภอคือ อำเภอเมืองสมุทรสงคราม อำเภออัมพวา และอำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงครามเดิมที เรียกว่า เมืองแม่กลองเป็นจังหวัดที่มีขนาดเล็กติดชายทะเล มีแม่น้ำแม่กลองไหลผ่าน ประชาชนส่วนใหญ่มีวิถีชีวิตความเป็นอยู่แบ่งได้เป็น 2 ลักษณะใหญ่ ๆคือ วิถีชีวิตชาวสวน และวิถีชีวิตชาวประมง ประกอบกับการมีคลองน้อยใหญ่มากมายถึง 300 ร้อยสาย ทำให้ผลผลิตจำพวกผลไม้มีคุณภาพและเป็นที่ยอมรับ ความสำคัญของจังหวัดมีทั้งเรื่องประวัติศาสตร์ (โดยเฉพาะต้นราชวงศ์จักรี) ศิลปวัฒนธรรม สภาพทางธรรมชาติสภาพความเป็นอยู่และวิถีชีวิตตามแบบเรียบง่ายแบบไทย ดำรงด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น สภาพวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมของชาวสมุทรสงครามเป็นการพึ่งพาธรรมชาติเป็นหลัก โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการประยุกต์ ใช้ประโยชน์จากสภาพทางธรรมชาติเพื่อดำรงชีวิต ปัจจัยหลักมาจากสภาพที่เมืองเป็นเมืองสามน้ำ คือ มีทั้งน้ำจืด น้ำกร่อย และน้ำเค็ม ดังนั้นแบบแผนการตั้งถิ่นฐานเป็นชุมชน การทำมาหากิน ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณีต่างๆ จึงตั้งอยู่บนฐานในเรื่องน้ำ โดยทางตอนบนทำสวนผลไม้

และสวนเตียนเพราะน้ำจืด มีการขุดลอกลำประโดงเพื่อเพิ่มเนื้อที่สำหรับแผ่น้ำออกไป ส่วนบริเวณที่ทำสวนมะพร้าวผล และมะพร้าวน้ำตาล คือทางตอนกลางเพราะน้ำกร่อยจะให้ น้ำตาลมาก และเมื่อถึงฤดูน้ำหลากยังสามารถปลูกข้าวในร่องสวนได้ ส่วนทางตอนล่างของจังหวัดอยู่ติดกับน้ำเค็ม จึงทำนาเกลือ ทำป่าโกงกางเผาถ่าน และประมงทะเล จึงเห็นได้ว่า เรื่องน้ำ เป็นเรื่องหลักที่ภูมิปัญญาของชาวบ้านได้กำหนดแบบแผนชีวิตขึ้นให้สอดคล้องกัน และยังรวมถึงสภาพและปัจจัยทางธรรมชาติของพื้นที่ ที่สะท้อนออกมาเป็นระบบนิเวศชุมชนที่สอดคล้องประสานกลมกลืนกัน (กองอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรม, 2548)

จากความร่วมมือของชาวบ้าน ตั้งแต่ปี พ.ศ.2545 เป็นต้นมา รศ.ดร.วรรณศิลป์ พีรพันธุ์ อาจารย์คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นบุคคลเริ่มต้นที่เข้ามาทำโครงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม ทำให้ความทุกข์โศกและเจ็บเหงาของชุมชนอัมพวาให้กลับมามีชีวิตชีวาอีกครั้ง ส่งผลให้เศรษฐกิจภายในจังหวัดมีแนวโน้มที่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งทางจังหวัดมีนโยบายส่งเสริมเรื่องการท่องเที่ยวในเชิงอนุรักษ์ โดยเน้นจุดขายที่สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ ทำให้จำนวนนักท่องเที่ยวมีแนวโน้มสูงขึ้นเรื่อยๆ จึงได้มีการรวมตัวกันจัดทำที่พักและโปรแกรมท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ โดยเปิดบ้านให้นักท่องเที่ยวได้พักค้างแรม และมีโปรแกรมท่องเที่ยว ชมกิจกรรมต่างๆ มากมาย เช่น การพายเรือชมสวน ชมการทำน้ำตาลมะพร้าว ล่องเรือชมหิ่งห้อยในยามค่ำคืน และการตกบาตรยามเช้า เป็นต้น เดิมทีจังหวัดมีโฮมสเตย์อยู่ 3 แห่ง คือ บ้านปลายโพงพาง, บ้านหัวหาด, บ้านท่าคา ทั้ง 3 แห่งปัจจุบันปลายโพงพางได้เปลี่ยนแปลงไปในลักษณะของรีสอร์ท ไม่ได้เป็นโฮมสเตย์ ส่วนบ้านหัวหาดไม่ค่อยมีเอกลักษณ์ของชุมชนที่น่าสนใจ บ้านท่าคาเป็นแห่งเดียวที่ยังคงวิถีชีวิตที่เหมือนเดิมตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน แต่ปัจจุบันมีจำนวนโฮมสเตย์และรีสอร์ทที่ขึ้นทะเบียนมีทั้งหมด 53 แห่ง และยังมีที่ไม่ขึ้นทะเบียนอีกประมาณ 200 แห่ง ในช่วงเวลา 1-2 ที่ผ่านมามีเห็นว่า โฮมสเตย์และรีสอร์ทได้เกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก

ชุมชนท่าคา เป็นอีกชุมชนหนึ่งที่ยังคงรักษาความเป็นชุมชนบ้านสวนริมน้ำไว้ได้ดีอีกแห่งหนึ่งเนื่องจากชาวบ้านส่วนใหญ่ยังคงเป็นชาวสวน(โดยเฉพาะสวนมะพร้าว) และสิ่งที่สะท้อนความเป็นชุมชนบ้านสวนริมน้ำได้เป็นอย่างดี คือ " ตลาดน้ำท่าคา" ซึ่งเป็นตลาดนัดทางน้ำที่ยังคงความเป็นธรรมชาติของวิถีชีวิตชาวบ้านซึ่งมีอาชีพทำสวนปลูกพืชชนิดต่างๆ เมื่อถึงวันขึ้นหรือแรม สองค่ำ, เจ็ดค่ำ, สิบสองค่ำ ซึ่งเป็นตลาดน้ำแห่งเดียวที่เหลืออยู่ ยังคงอาศัยประเพณีที่สืบทอดกันมาและยังเป็นตลาดนัดตามเวลาน้ำขึ้น-น้ำลง ของกระแสน้ำชาวบ้านจะพายนำผลผลิต, พืช, ผัก, ผลไม้ จากสวนไม่ว่าจะเป็น พริก หอม กระเทียม น้ำตาลมะพร้าว ฝรั่ง ส้มโอ ชมพู ,มาขายหรือแลกเปลี่ยนกัน นอกจากนี้ยังมีการบริการเรือพายให้เช่าพายเที่ยวชมวิถีชีวิตบ้านสวนริมน้ำ เนื่องจากสภาพทางธรรมชาติยังมีความสมบูรณ์ ตั้งแต่ปี 2543 ทำให้ นางอุไร สีเหลือง ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 2 ตำบลท่าคา จึงเกิดความคิดที่จะรวมตัวกลุ่มชาวบ้านเพื่อจัดทำที่พักอาศัย แบบ Home Stay ซึ่งเป็นการบุกเบิกการทำ Homestay ตั้งแต่ช่วงแรกๆ พร้อมทั้งภายใต้การสนับสนุนของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย โดยสร้างจุดขายในการท่องเที่ยวผ่านการใช้บ้านทรงไทยที่เป็นสัญลักษณ์ ชมวิถีชีวิต วัฒนธรรม ชาวบ้านแบบดั้งเดิมพร้อมกับรับสมัครชาวบ้านเข้าร่วมโครงการ จนถึงปี 2549 มีชาวบ้านเข้าร่วมทั้งหมด 11 หลัง (7 หลังปัจจุบันดำเนินการอยู่ แต่ 4หลังเพื่อสำรองรับนักท่องเที่ยว) จึงเป็นที่น่าสนใจว่า *รูปแบบทางกายภาพมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร รวมทั้งทางชุมชนท่าคามี การจัดการที่อยู่อาศัยเพื่อการท่องเที่ยวกันอย่างไร เพื่อที่จะ*

สามารถรองรับกิจกรรมต่างๆที่ขยายการตอบสนองแก่การท่องเที่ยวเชิงนิเวศนี้ โดยรักษาเอกลักษณ์ของชุมชนไว้ได้ในปัจจุบันพร้อมทั้งส่งผลไปยังอนาคตว่าจะดำรงจัดการแหล่งที่พักอาศัยเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์

- 1.2.1 เพื่อศึกษาถึงการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพของที่อยู่อาศัยให้เป็นโฮมสเตย์ในชุมชนท่าคา ช่วงปี พ.ศ. 2543-2549
- 1.2.2 เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการด้านแหล่งที่พักอาศัยสำหรับแหล่งท่องเที่ยวโฮมสเตย์ เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

1.3 ขอบเขตการศึกษา

- 1.3.1 ขอบเขตด้านพื้นที่ที่ทำการศึกษา

หมู่บ้านท่าคา หมู่ที่ 2 ตำบลท่าคา อำเภอดำรงวิทยารุทศราชมงคล จังหวัดสมุทรสงคราม

- 1.3.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

1.3.2.1 ทำการศึกษาด้านโครงสร้างกายภาพ และศึกษาถึงการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพของที่อยู่อาศัยแบบโฮมสเตย์ในชุมชนท่าคา ช่วงปี พ.ศ. 2543-2549

1.3.2.2 กระบวนการและรูปแบบในการบริหารจัดการแหล่งพักอาศัยแบบโฮมสเตย์เพื่อการท่องเที่ยว ประกอบไปด้วย การจัดการองค์การบริหารโฮมสเตย์ การจัดการด้านที่พัก การจัดการด้านกิจกรรม การจัดการด้านการเงิน การจัดการด้านการตลาด และการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม

1.3.2.3 ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการ และพฤติกรรมที่เกี่ยวกับแหล่งพักอาศัยเพื่อการท่องเที่ยวของชุมชนท่าคา

- 1.3.3 ระยะเวลาที่ทำการศึกษา

1.3.3.1 การเก็บข้อมูลเบื้องต้น ดำเนินการตั้งแต่เดือน มิถุนายน 2549

1.3.3.2 การเก็บข้อมูลรายละเอียดในพื้นที่ที่ทำการศึกษา โดยใช้แบบสอบถาม การสัมภาษณ์ และการสังเกต ระหว่างเดือน ต.ค.-ธ.ค. 2549

1.4 วิธีดำเนินการวิจัย

- 1.4.1 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ข้อมูลทุติยภูมิ

1.1. ศึกษาทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับที่อยู่อาศัยโฮมสเตย์ เพื่อการท่องเที่ยว

1.2. เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร รายงานวิจัย และบทความต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ที่ทำการศึกษา

ทำการศึกษา

2. ข้อมูลปฐมภูมิ

2.1. การสำรวจพื้นที่ และสภาพทั่วไปทางกายภาพในปัจจุบันของบ้านท่าคาโฮมสเตย์ จากสมาชิกเจ้าของบ้านโฮมสเตย์ปัจจุบัน จำนวน 11 หลัง

2.2. การสัมภาษณ์ เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ ผู้นำชุมชนชุมชน 2 คน ได้แก่ ผู้ใหญ่อุไร สีเหลือง, คุณจรรยา เจือไทย (ประธานกองทุนหมู่ 2) และเจ้าของบ้านที่เข้าร่วมทำโฮมสเตย์ปัจจุบัน จำนวน 11 หลัง

2.3. เก็บรวบรวมข้อมูลความเห็นจากนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยว จำนวน 69 คน เพื่อทราบถึงความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยการตอบแบบสอบถาม

2.4. สัมภาษณ์และสังเกตกิจกรรม การให้บริการของชาวบ้านที่เข้าร่วมทำโฮมสเตย์และไม่เข้าร่วมเข้าทำโฮมสเตย์

1.4.2 กลุ่มประชากรเป้าหมาย และกลุ่มตัวอย่าง

การแบ่งกลุ่มประชากร และกลุ่มตัวอย่างสามารถแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มเจ้าของแหล่งพักอาศัยที่เป็นโฮมสเตย์ ปัจจุบัน จำนวน 11 หลัง ใช้วิธีการสัมภาษณ์ จากเจ้าของโฮมสเตย์, สังเกตที่พักอาศัย โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง 100 % เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับ การปรับเปลี่ยนรูปแบบของบ้านพักอาศัยให้เป็นโฮมสเตย์ และการบริหารจัดการที่อยู่อาศัยเพื่อการท่องเที่ยวภายในชุมชน

2. กลุ่มผู้นำชุมชน 2 คน ประกอบไปด้วยผู้ใหญ่อุไร สีเหลือง และคุณจรรยา เจือไทย(ประธานกองทุนหมู่บ้าน หมู่2) คิดเป็นกลุ่มตัวอย่าง 100 % เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารจัดการที่อยู่อาศัยเพื่อการท่องเที่ยวภายในชุมชน

3. กลุ่มนักท่องเที่ยว ที่เข้ามาในช่วงระหว่างเดือน ตุลาคม -ธันวาคม 2549 มีจำนวน 69 คน

1.4.3 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ประกอบไปด้วย

1. คอมพิวเตอร์ เครื่องบันทึกเสียง และกล้องถ่ายภาพ
2. สมุดบันทึก และเครื่องเขียน
3. แบบสอบถามเพื่อการสัมภาษณ์

1.4.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยวิเคราะห์ข้อมูลปฐมภูมิที่ได้จากการสำรวจ การสัมภาษณ์ แบบสอบถาม และข้อมูลทุติยภูมิต่างๆ โดยใช้การพรรณนาเชิงวิเคราะห์เพื่อให้ได้คำตอบตาม วัตถุประสงค์ สมมุติฐาน

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงสถิติ โดยนำข้อมูลที่ได้มาจากการสำรวจ การสัมภาษณ์จาก แบบสอบถาม และข้อมูลทุติยภูมิต่างๆ มาวิเคราะห์ในเชิงสถิติ โดยอาศัยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ Excel ช่วยในการวิเคราะห์ข้อมูล

1.5 สมมุติฐาน

1. อาคารที่อยู่อาศัยเดิมต้องถูกปรับเปลี่ยนต่อเติมให้เป็นโฮมสเตย์
2. เจ้าของบ้านต้องมีความรู้ ความเข้าใจในการปรับเปลี่ยนรูปแบบที่อยู่อาศัยเพื่อเป็นโฮมสเตย์
3. การบริหารจัดการโดยชุมชนเป็นแนวทางในการพัฒนาที่ทำให้เกิดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

4. ชุมชนที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์จะต้องมีลักษณะทางกายภาพที่เป็นเอกลักษณ์ที่ชัดเจน
5. จำนวนที่พักโฮมสเตย์สามารถเพิ่มจำนวนขึ้นได้ตามศักยภาพ และขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยว

1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ

1.6.1 การท่องเที่ยว องค์การการท่องเที่ยวโลก (World Tourism Organization หรือ WTO) ได้ให้ความหมายของ “การท่องเที่ยว” เป็นการเดินทางใดๆก็ตามเป็นการเดินทางเยือนที่มีเงื่อนไขสากล 3 ประการ ดังนี้ (นิคม จารุมณี, 2544: 1)

ประการที่ 1 การเดินทางจากที่อยู่อาศัยปกติไปยังที่อื่นเป็นการชั่วคราว แต่ไม่ใช่ไปตั้งหลักแหล่งเป็นการถาวร

ประการที่ 2 การเดินทางนั้นเป็นไปด้วยความสมัครใจ หรือความพึงพอใจของผู้เดินทางเอง ไม่ได้เป็นการถูกบังคับ

ประการที่ 3 เป็นการเดินทางด้วยวัตถุประสงค์ใดๆก็ตามที่ไม่ใช่ประกอบอาชีพหรือหารายได้ประจำแต่เดินทางมาเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ เพื่อเยี่ยมเยียนญาติมิตร เพื่อความเบิกบาน บันเทิงเริงรมย์ เพื่อเล่นกีฬาต่างๆ เพื่อการประชุมสัมมนา เพื่อศึกษาหาความรู้ และเพื่อติดต่อธุรกิจ

1.6.2 การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง การท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบในแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ สิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวโดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้อง ภายใต้การจัดการอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน (สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, 2540: 48)

1.6.3 การพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน องค์การการท่องเที่ยวทั่วโลก (World Tourism Organization : WTO) ได้กำหนดหลักการของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนไว้ตั้งแต่ พ.ศ. 2531 ลักษณะของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนนั้น “ได้รับการคาดหวังให้นำไปสู่การจัดการทรัพยากรทั้งหมดด้วยวิถีทางที่ตอบสนองต่อความต้องการทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสุนทรียะ ในขณะเดียวกันก็คงไว้ซึ่งบูรณภาพทางวัฒนธรรม กระบวนการทางนิเวศวิทยาที่จำเป็น ความหลากหลายทางชีวภาพ และระบบต่างๆที่เอื้อต่อชีวิต ” เพื่อให้เกิดความยั่งยืนในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

เสาวลักษณ์ เลิศบุศย์ สุรพลชัย,(2549: 39) ได้ให้ความหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนเพื่อการท่องเที่ยว คือ การพัฒนาธรรมชาติและสิ่งก่อสร้างต่างๆอย่างประหยัด เกิดประโยชน์สูงสุด ไม่ทำให้เสียไปโดยไร้ประโยชน์ ก่อให้เกิดคุณภาพชีวิตที่ดีต่อมนุษย์ ชุมชนที่อาศัยอยู่ ณ ที่นั้นๆ และ นักท่องเที่ยวที่ไปเยือน รวมทั้งรักษาและพัฒนาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม อันเป็นองค์ประกอบสำคัญของการท่องเที่ยว

1.6.4 การจัดการการท่องเที่ยว หมายถึง การกระทำอย่างมีเป้าหมาย ที่สอดคล้องกับหลักการทฤษฎี และแนวคิดที่เหมาะสม ยิ่งไปกว่านี้ยังต้องคำนึงถึงสภาพที่แท้จริง รวมทั้งข้อจำกัดต่างๆ ของสังคมและสภาพแวดล้อม การกำหนดแนวทาง มาตรการ และแผนปฏิบัติการที่ดีต้องคำนึงถึงกรอบความคิดที่ได้กำหนด

ไว้ มิฉะนั้นแล้ว การจัดการท่องเที่ยวจะดำเนินไปอย่างไรทิศทางและประสบความสำเร็จ (มนัส สุวรรณ, อุดม เกิดพิบูลย์ และคณะ, 2541)

1.6.5 แหล่งพักอาศัยเพื่อการท่องเที่ยว แหล่งพักอาศัยเพื่อการท่องเที่ยว (Accommodation for Tourism) มีวัตถุประสงค์รองรับการเดินทางของนักท่องเที่ยว ถือเป็นองค์ประกอบสำคัญของกระบวนการท่องเที่ยว เนื่องจาก การส่งเสริมการท่องเที่ยว ย่อมต้องการให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวยังท้องถิ่นต่างๆ โดยใช้ระยะเวลาเดินทางท่องเที่ยวที่นานที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ ดังนั้น แหล่งที่พักอาศัยจึงเป็นองค์ประกอบสำคัญที่อำนวยความสะดวกให้นักท่องเที่ยวเป็นการชั่วคราวได้อย่างพึงพอใจ มีความสุข และ สนุกกับการเดินทาง(เสาวลักษณ์ เลิศบุญชัย สุรพลชัย,2549: 7)

1.6.6 โฮมสเตย์ หมายถึง การท่องเที่ยวรูปแบบหนึ่ง ซึ่งนักท่องเที่ยวจะพักร่วมกับเจ้าของบ้านหลังเดียวกัน และศึกษาธรรมชาติ วิถีชีวิตไทย หรือวัฒนธรรมไทย โดยมีการจัดบริการและสิ่งอำนวยความสะดวกตามสมควร (สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2548: 37)

1.6.7 เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง เศรษฐกิจที่สามารถอุ้มชูตัวเองได้ ให้มีความพอเพียงกับตัวเอง (Self-Sufficiency) อยู่ได้โดยไม่ต้องเดือดร้อน โดยสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจของตนเองให้ดีเสียก่อน คือ ตั้งตัวให้มีความพอกินพอใช้ ไม่ใช่มุ่งหวังแต่จะทุ่มเทสร้างความเจริญ ยกเศรษฐกิจให้รวดเร็วแต่เพียงอย่างเดียว เพราะผู้ที่มีอาชีพและฐานะเพียงพอที่จะพึ่งตนเอง ย่อมสามารถสร้างความเจริญก้าวหน้า และฐานะทางเศรษฐกิจขั้นที่สูงขึ้นได้ตามลำดับต่อไปได้ (สุเมธ ดันดีเวชกุล, 2549)

1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบถึงการเปลี่ยนแปลงที่อยู่อาศัยเดิมที่เกิดขึ้นเพื่อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนา และส่งเสริมแหล่งที่พักอาศัยเพื่อการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์
2. ทราบถึงผลกระทบหลังจากการจัดการแหล่งท่องเที่ยวที่พักอาศัยแบบโฮมสเตย์ เพื่อกำหนดทิศทางการพัฒนาชุมชนแบบยั่งยืน
3. เสนอแนะแนวทางในการบริหารจัดการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ เพื่อรองรับการท่องเที่ยวในอนาคต
4. เสนอแนะกลยุทธ์การมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ด้านการจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชน เพื่อกระตุ้นให้คนในชุมชนเห็นคุณค่า วิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี ที่มีค่า โดยการใช้การมีส่วนร่วมของคนในชุมชน มาจัดการกับกิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชน
5. เสนอแนะแนวทางในการพัฒนาเพื่อให้คนในชุมชนมีความเป็นอยู่ที่มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น โดยยึดหลักของเศรษฐกิจพอเพียง

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาที่มีความเกี่ยวข้องกันของเรื่องต่างๆ คือ การจัดการแหล่งอาศัยเพื่อการท่องเที่ยว และการเปลี่ยนแปลงรูปแบบที่อยู่อาศัย ภายหลังจากการท่องเที่ยวเข้ามามีบทบาทในชุมชน ดังนั้นจึงจำเป็นต้องศึกษาแนวคิด และทฤษฎีต่างๆ รวมทั้งศาสตร์ทางด้านต่างๆ ทั้งด้านการบริหารจัดการ ด้านการท่องเที่ยว และด้านชุมชน ดังหัวข้อต่อไปนี้

- 2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการและการจัดการองค์กร
- 2.2 แนวความคิดเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน
- 2.3 แนวความคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชน
- 2.4 แนวความคิดเกี่ยวกับโฮมสเตย์
- 2.5 แนวความคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว
- 2.6 แนวความคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
- 2.7 แนวความคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวพัฒนาที่ยั่งยืน
- 2.8 แนวความคิดเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง
- 2.9 แนวความคิดเกี่ยวกับขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว
- 2.10 แนวความคิดเกี่ยวกับผลกระทบจากการพัฒนาการท่องเที่ยว
- 2.11 แนวความคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมกรบริโภคของนักท่องเที่ยว
- 2.12 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวความคิดเกี่ยวกับการจัดการและการจัดการองค์กร

สิ่งที่สำคัญที่สุดประการหนึ่งของกิจกรรมมนุษย์ คือ การจัดการ มนุษย์มีการรวมกลุ่มกันเพื่อความสำเร็จในเป้าหมาย มนุษย์ไม่สามารถก้าวไปสู่ความสำเร็จได้ด้วยตัวคนเดียว การจัดการจึงเป็นสิ่งสำคัญในการรวมกลุ่มของบุคคลและสังคมต้องขึ้นอยู่กับพลังกลุ่ม ซึ่งแต่ละกลุ่มก็ขยายใหญ่ขึ้น งานของผู้บริหารจึงเพิ่มพูนความสำคัญยิ่งขึ้น

2.1.1.1 การจัดการ

การจัดการ (Management) คือ กระบวนการนำเอาทรัพยากรต่างๆ ขององค์กรมาปฏิบัติโดยการวางแผน การจัดการองค์การ การสั่งการ และการควบคุม เพื่อเป้าหมายขององค์การในการผลิตสินค้า หรือการบริการสำหรับลูกค้า (Thierauf, Klekamp และ Geeding, 1968)

การจัดการ หมายถึง กระบวนการที่ผู้จัดการใช้ศิลปะ และกลยุทธ์ต่างๆ ดำเนินกิจการตามขั้นตอน โดยอาศัยความร่วมมือร่วมใจของสมาชิก ในองค์การ มีการพิจารณาถึงความสามารถ ความถนัด ทักษะ และ

ความมุ่งหวังด้านความเจริญก้าวหน้าในการปฏิบัติงานของสมาชิกในองค์การควบคู่ไปด้วย จึงจะทำให้องค์การประสบผลสำเร็จตามที่ตั้งเป้าหมายไว้ (สุวัฒน์ และ ภาวนา, 2548)

การจัดการ คือ การสั่งการ และทำงานร่วมกันกับผู้อื่นเพื่อทำให้เกิดการทำงานบรรลุเป้าหมายขององค์การได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยอาศัยการวางแผน จัดองค์กร ชี้นำ และควบคุม (พสุ เตชะรินทร์, 2548)

การจัดการ เป็นกระบวนการออกแบบ และรักษาสถานะแวดล้อม ซึ่งบุคคลทำงานร่วมกันในกลุ่มให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Wehrich and Koontz, 1993: 4) หรือหมายถึงกระบวนการเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายขององค์การโดยการวางแผน (Planning) การจัดการองค์การ (Organizing) การชักนำ (Leading) และการควบคุม (Controlling) มนุษย์ สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ การเงิน ทรัพยากรข้อมูลขององค์การ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (Bovee and Others, 1993: 5) จากความหมายนี้การจัดการเป็นกระบวนการของกิจกรรมที่ต่อเนื่องและประสานงานกันซึ่งผู้จัดการต้องเข้ามาช่วยเพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายขององค์การ ประเด็นสำคัญของการจัดการ (Management) มีลักษณะดังนี้

- (1) การจัดการสามารถประยุกต์ใช้กับองค์การใดองค์การหนึ่งก็ได้
- (2) เป้าหมายของผู้บริหารทุกคน คือ การสร้างกำไร
- (3) การจัดการเกี่ยวข้องกับผลผลิต (productivity) ซึ่งหมายถึง ประสิทธิภาพ (Efficiency) และประสิทธิผล (Effectiveness)
- (4) การจัดการนำมาใช้สำหรับผู้บริหารในทุกระดับชั้นขององค์การ

จากความหมายข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า การจัดการ คือ กระบวนการออกแบบและรักษา สภาพแวดล้อมเพื่อบรรลุเป้าหมายที่เลือกสรรไว้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารมีหน้าที่ในการวางแผน การจัดการองค์การ การจัดบุคคลเข้าทำงาน การชักนำ และการควบคุมมนุษย์ สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ การเงิน ซึ่งถือได้ว่าการจัดการเป็นกิจกรรมที่สำคัญในทุกระดับขององค์การ

2.1.1.2 หน้าที่ทางการจัดการ (Management Functions)

ในปัจจุบันผู้บริหารในแต่ละระดับจะต้องปฏิบัติหน้าที่ทางการจัดการทั้งสี่ประการให้ดีที่สุด เพื่อให้การดำเนินงานขององค์การสามารถบรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ในปัจจุบันหน้าที่ทางด้านการจัดการ มี 4 ประการ ได้แก่ (พสุ เตชะรินทร์, 2548)

1. การวางแผน (Planning) เป็นการกำหนดเป้าหมายที่ต้องการที่จะบรรลุและหาแนวทางที่จะบรรลุต่อเป้าหมายดังกล่าว
2. การจัดองค์กร (Organization) เป็นการกำหนดโครงสร้าง กิจกรรม หน้าที่ บุคลากร รวมทั้งทรัพยากร (Resource) อย่างอื่นขององค์การให้เหมาะสม เพื่อที่จะได้สามารถสนับสนุนให้การดำเนินงานขององค์การเป็นไปตามแผนที่วางไว้
3. การชักนำ (Leading) เป็นการจูงใจ สั่งการ และชี้นำผู้ใต้บังคับบัญชาให้ทำงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้
4. การควบคุม (Controlling) เป็นการประเมินผลการดำเนินงาน เปรียบเทียบกับเป้าหมายและปรับเปลี่ยนแก้ไขเป้าหมายหรือการดำเนินงานให้มีความเหมาะสม

2.1.2 การจัดการองค์การ

2.1.2.1 ความหมายของการจัดองค์การ

การจัดการองค์การ (Organization) คือ กระบวนการที่กำหนด กฎ ระเบียบ แบบแผน ในการปฏิบัติงานขององค์การ ซึ่งรวมถึงวิธีการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ความพยายามของผู้บริหารที่จะต้องหาบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ เพื่อที่จะมอบหมายงาน (Delegation) และอำนาจหน้าที่ในการปฏิบัติงาน โดยมีการใช้ทรัพยากรต่างๆ อย่างระมัดระวัง (ชวลิต ประภาวนนท์, 2541)

2.1.2.2 หน้าที่การจ้องค์การและความสำคัญของการจัดองค์การ

ชวลิต ประภาวนนท์, (2541) กล่าวถึง หน้าที่การจ้องค์การ (Organization Function) ว่าเป็นภาวะที่ผู้บริหารหรือผู้ประกอบการ จะต้องทำหน้าที่ในการวางแผนกำลังคน และทรัพยากรต่างๆ ภายในองค์การ เพื่อป้องกันการสูญเสียจากการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด ซึ่งหน้าที่การจ้องค์การจะมีผลต่อการออกแบบโครงสร้างขององค์การ คือโครงสร้างขององค์การจะต้องออกแบบให้ชัดเจนว่า ใครทำหน้าที่อะไร ใครรับผิดชอบอะไร เพื่อจัดอุปสรรคในการปฏิบัติงาน

ส่วนความสำคัญของการจัดองค์การ เนื่องจากองค์การในปัจจุบันมักจะมีขนาดใหญ่ เพราะฉะนั้นจึงมีความสับสนในการปฏิบัติงานว่างานนั้นใครเป็นคนรับผิดชอบ และงานนั้นจะมีขั้นตอนหรือวงจรในการปฏิบัติอย่างไร (Process or operation cycle) การจ้องค์การจะทำให้ทราบแนวทางปฏิบัติงาน (Work flow) จึงทำให้เราไม่ทำงานซ้ำซ้อนหรือขัดแย้งกันในหน้าที่ นอกจากนั้นยังช่วยให้พนักงานได้ทราบขอบเขตของงาน การติดต่อประสานงานกันจะได้สะดวกขึ้นจึงทำให้ผู้บริหารสามารถที่จะตัดสินใจ (Decision Making) ได้อย่างถูกต้องและรวดเร็ว

2.1.2.3 องค์ประกอบในการจัดการองค์การ

ในการจัดการองค์การผู้บริหารจำเป็นต้องเข้าใจถึงองค์ประกอบของการจัดการองค์การที่ดีเพื่อประโยชน์ในการจัดการองค์การและการวางรูปแบบขององค์การอย่างเหมาะสม (อารีย์ กัลปนาม, 2539) องค์ประกอบที่ควรทราบได้แก่

1. การจัดแผนงาน (Departmentation) การจัดการองค์การที่ดีนั้น ผู้บริหารจะต้องพิจารณาแบ่งแยกหน้าที่การงานออกเป็นกลุ่มๆ และจัดตั้งขึ้นมาในลักษณะแผนกต่างๆ ในองค์การ โดยใช้หลักพื้นฐานในการจัดแบ่งแผนก คือ การจัดแผนงานโดยใช้หน้าที่เป็นหลัก ใช้ผลิตภัณฑ์เป็นเกณฑ์ ใช้พื้นที่เป็นเกณฑ์ ใช้ลูกค้าเป็นเกณฑ์ การจัดแผนงานตามกระบวนการ และการจัดแผนงานโดยใช้จำนวนคนเป็นเกณฑ์

2. หลักของการมีเอกภาพในการบังคับบัญชา (Unity of command) ในการปฏิบัติงานของผู้ใต้บังคับบัญชาคนใดก็ตาม ผู้ใต้บังคับบัญชาก็ควรที่จะได้รับคำสั่งจากผู้บัญชาเพียงคนเดียว แต่ปัจจุบันการทำงานมักจะละเลยในหลักการนี้จึงเป็นผลทำให้งานล่าช้า และเกิดการอู้งานของผู้ใต้บังคับบัญชา เพราะจะต้องรับคำสั่งในการทำงานจากผู้บังคับบัญชาพร้อมกันหลายคน

3. การรวมอำนาจ (Centralization) เป็นการจัดการองค์การที่ได้สงวนหรือรักษาอำนาจในการตัดสินใจวินิจฉัยสั่งการไว้ที่ส่วนกลางขององค์การและนอกจากนั้นการตัดสินใจส่วนใหญ่ที่เกี่ยวกับ

กิจกรรมต่างๆ ในองค์การไม่ได้กระทำโดยผู้ปฏิบัติงาน แต่ขึ้นอยู่กับผู้บริหารระดับสูงกว่า เช่น งานด้านการเงิน การวางนโยบายการบริหารงานบุคคล และการควบคุม

4. การกระจายอำนาจ (Decentralization) เป็นการจัดการองค์การที่มุ่งจะกระจายอำนาจและความเป็นอิสระในการตัดสินใจไปยังผู้บริหารระดับสองรองลงมาหรือหน่วยงานสาขา ทั้งนี้จะมีการกำหนดวิธีการและขอบเขตของการกระจายอำนาจ จะเพียงใดขึ้นอยู่กับสถานการณ์และความเหมาะสม แต่ผู้บริหารจะต้องตระหนักว่า แม้ว่าการกระจายอำนาจจะช่วยก่อให้เกิดผลดีต่างๆ แก่องค์การมากมาย แต่ในการบริหารงานขององค์การ ผู้บริหารไม่สามารถกระจายอำนาจให้แก่ผู้อื่นอย่างเต็มที่ได้อย่างน้อยจะต้องมีการควบคุมทางการเงิน เพื่อลดความคล่องตัวของผู้ที่ได้รับมอบหมาย

5. ช่วงการควบคุม (Span of control) เป็นความพยายามในการกำหนดจำนวนของผู้ใต้บังคับบัญชาต่อผู้บังคับบัญชาหนึ่งคน และพยายามกำหนดขอบเขตการรับผิดชอบของผู้บริหาร ในการจัดการองค์การที่ผู้บริหารควรมีการพิจารณาถึงขนาดของช่วงการควบคุม ถ้าในองค์การได้มีการจัดช่วงการควบคุมที่ยาวหรือมากเกินไป อาจจะทำให้การควบคุมบัญชาไม่เกิดผลดีเท่าที่ควร และงานที่ได้ขาดประสิทธิภาพ เพราะการดูแลของผู้บริหารไม่ทั่วถึง

6. หน่วยงานที่สำคัญในองค์การ สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท

6.1 หน่วยงานหลัก (Line) เป็นงานที่จะต้องรับผิดชอบโดยตรงต่อผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของธุรกิจ เจ้าหน้าที่ในหน่วยงานหลักสามารถจัดให้อยู่ในลักษณะของสายการบังคับบัญชาปกติได้

6.2 หน่วยงานที่ปรึกษา (Staff) เป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่ที่ช่วยเหลือคอยให้คำแนะนำแก่เจ้าหน้าที่ฝ่ายปฏิบัติการ หรือเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานหลักให้มีการปฏิบัติงานดียิ่งขึ้น ลักษณะงานของหน่วยงานที่ปรึกษาจะช่วยให้วัตถุประสงค์ขององค์การสำเร็จได้โดยทางอ้อม

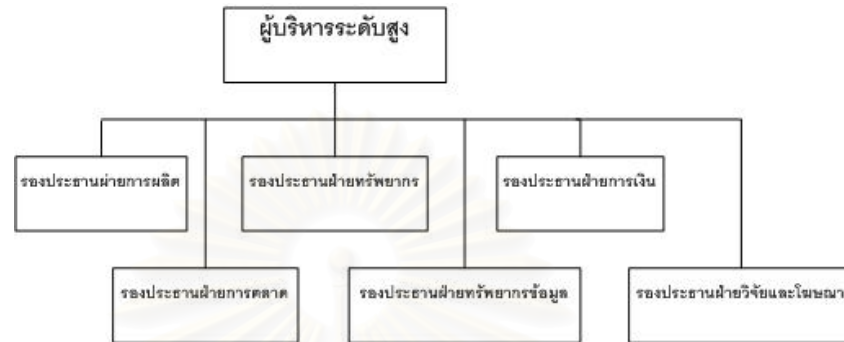
6.3 หน่วยงานอนุกร (Auxiliary) เป็นหน่วยงานที่คอยให้บริการแก่หน่วยงานหลักและหน่วยงานที่ปรึกษาส่วนมากเป็นงานด้านธุรการ และการอำนวยความสะดวกแต่ไม่มีหน้าที่บริการลูกค้าขององค์การแต่อย่างใด

7. สายการบังคับบัญชา (Line of Authority) หมายถึง ความสัมพันธ์ตามระดับชั้นระหว่างผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชา สมาชิกในองค์การทุกคนจะต้องอยู่ในสายการบังคับบัญชาตามที่ได้กำหนดไว้ และการที่บุคคลใดอยู่ในสายบังคับบัญชาของผู้บังคับบัญชาคนใดคนหนึ่งก็แสดงให้เห็นว่า บุคคลนั้นจะต้องรับผิดชอบที่จะรายงานผลการปฏิบัติงานไปยังผู้บังคับบัญชาไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง และนอกจากนั้นยังบอกให้ทราบถึงสายการติดต่อสื่อสาร อำนาจหน้าที่

2.1.2.4 รูปแบบองค์การ

ชวลิต ประภาวนนท์, (2541) ได้กล่าวถึงรูปแบบองค์การว่า ผู้บริหารระดับสูงสามารถที่จะเลือกการออกแบบองค์การได้หลายรูปแบบ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับกลยุทธ์ขององค์การ สิ่งแวดล้อม เทคโนโลยี ขนาดองค์กร และวงจรชีวิต รูปแบบพื้นฐาน แยกได้เป็น 4 แบบได้แก่ แบ่งตามหน้าที่, แบ่งตามแผนก, แบ่งตามประเภทธุรกิจที่แตกต่าง และแบ่งตามแมทริกซ์

1. การออกแบบองค์การตามหน้าที่ (Functional organization) เป็นโครงสร้างการจ้ดองค์การซึ่งมีการจัดแผนกโดยถือเกณฑ์หน้าที่หรือความชำนาญเฉพาะอย่าง โดยจะมีแผนกแยกต่างหากเป็นการบัญชี และการเงิน การบุคคลากร การผลิต การตลาด ฯลฯ ขึ้นอยู่กับหน้าที่ของพนักงาน หรือความชำนาญ พิจารณารูปดังนี้

แผนภูมิที่ 2-1 แสดงการจ้ดองค์การตามหน้าที่ (Functional organization)

ข้อดี คือ สามารถที่จะพัฒนาความรู้ ความสามารถได้เฉพาะในแต่ละหน้าที่ จะเพิ่มประสิทธิภาพขององค์การ เพราะว่า ทรัพยากรได้มีการจัดสรรตามหน้าที่ ไม่ก่อให้เกิดความซ้ำซ้อน ข้อจำกัด เช่น การร่วมกันหรือการประสานงานระหว่างแผนกทำได้ลำบาก เนื่องจากการติดต่อสื่อสาร และแต่ละแผนกก็เน้นความสำคัญของเป้าหมายของตนมากเกินไป โดยไม่คำนึงถึงเป้าหมายรวมขององค์การ เหมาะสำหรับองค์การขนาดเล็ก และยังมีข้อจำกัดเกี่ยวกับการพัฒนาผู้บริหารให้มีความรู้ ความชำนาญไปด้วย

2. การออกแบบองค์การตามแผนก (Divisional organization) จะมีการแยกองค์การออกเป็นแผนกๆ โดยอาศัยความสัมพันธ์ของผลิตภัณฑ์ ลูกค้า ภูมิศาสตร์ และวิธีอื่นๆ ดังรูป

แผนภูมิที่ 2-2 แสดงการออกแบบองค์การตามแผนก (Divisional organization)

การออกแบบวิธีนี้จะสามารถใช้ได้กับองค์การที่มีขนาดเล็กหรือใหญ่ก็ได้ โดยแต่ละแผนกก็จะประกอบไปด้วยหน้าที่ต่างๆ เพราะฉะนั้นการตัดสินใจจึงอยู่ในรูปของการกระจายอำนาจ อย่างไรก็ตามผู้บริหารระดับสูงในองค์การก็จะต้องมีการประสานงาน และตัดสินใจ ซึ่งผลกระทบกับทุกแผนก

ข้อดี คือ ก่อให้เกิดความร่วมมือในการทำกิจกรรมต่างๆ ของแต่ละแผนก โดยเฉพาะมีความสำคัญมากต่อองค์การขนาดใหญ่ ซึ่งจะมีการตัดสินใจเกิดขึ้นวันต่อวัน ทำให้การตัดสินใจรวดเร็ว ทั้งนี้

เพราะว่าแต่ละแผนกก็ได้รับมอบหมายอำนาจหน้าที่จากองค์การในลักษณะการกระจายอำนาจ ข้อจำกัด ก็คือ ค่าใช้จ่าย และมีการใช้ทรัพยากรที่ซ้ำซ้อนกันในแต่ละแผนก

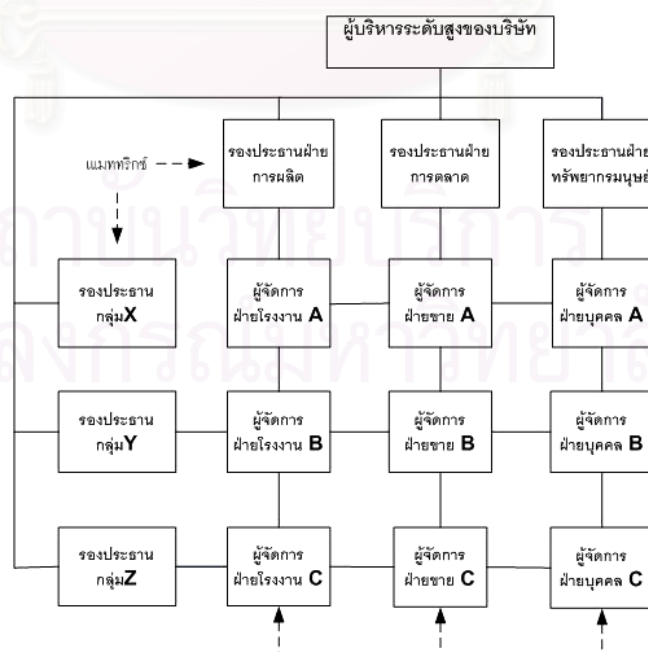
3. การออกแบบองค์การแบบแยกธุรกิจ (Conglomerate organization) เกิดขึ้นในแผนก นั้นมีขนาดใหญ่และลักษณะงานไม่มีความสัมพันธ์กับธุรกิจเดิม ดังรูป

แผนภูมิที่ 2-3 แสดงการออกแบบองค์การแบบแยกธุรกิจ (Conglomerate organization)

ในทางตรงกันข้ามกับการออกแบบองค์การตามแผนก เนื่องจากแต่ละแผนกมีความสัมพันธ์กันทางเทคโนโลยี ลูกค้า ผลิตภัณฑ์และองค์ประกอบอื่นๆ แต่การจัดองค์การแบบธุรกิจมีส่วนคล้ายกันน้อยมาก หรือไม่เกี่ยวข้องกัน อย่างไรก็ตามผู้บริหารระดับสูงก็ยังคงต้องวางแผนกลยุทธ์โดยรวมขององค์การ เพื่อจัดสรรทรัพยากรระหว่างแผนก และแจกแจงผลปฏิบัติตามแผนก

4. การออกแบบองค์การแบบเมทริกซ์ (Matrix organization) เป็นการจัดการในลักษณะแผนก แต่ขึ้นกับหน้าที่องค์การ โดยจะมีสายการบังคับบัญชา 2 สายที่เกิดขึ้นพร้อมกัน คือ จากสายงานการบังคับบัญชาที่เป็นงานประจำ กับสายการบังคับบัญชาที่เป็นงานโครงการ แม้ว่าสายการบัญชาจะเกิดขึ้น 2 ทาง แต่ก็ไม่ได้เกิดทุกแห่งในองค์การ

แผนภูมิที่ 2-4 แสดงการออกแบบองค์การแบบเมทริกซ์ (Matrix organization)

การจัดองค์การแบบเมทริกซ์ ผลของการทำงานไขว้กับสายการบังคับบัญชาในองค์การแบบเมทริกซ์ ทำให้สมาชิกในองค์การมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลสารสนเทศทั้งในแนวดิ่งและแนวนอน ผลลัพธ์จากการทำงานออกมามีมากทำให้งานบรรลุเป้าหมาย

ข้อดี คือ องค์การสามารถนำพนักงานที่มีความรู้ ความสามารถเฉพาะด้านมาช่วยทำงาน ทำให้ผลงานออกมามีประสิทธิภาพ และยังเป็น การประหยัดค่าใช้จ่ายในการจ้างผู้เชี่ยวชาญเฉพาะ โดยไม่จำเป็นต้องรับพนักงานเพิ่ม และเป็นการทำให้พนักงานทำงานเต็มที่ แต่ข้อจำกัด บางครั้งทำให้เกิดความสับสนว่าตนเองมีสายการบังคับบัญชา 2 สาย ทำให้การกำหนดความสำคัญงานไม่ถูก ว่า จะทำงานประจำก่อนหรือทำงานโครงการก่อน

การออกแบบองค์กร มีการพัฒนาและนำไปปฏิบัติกับโครงสร้างองค์การต่างๆ ตามความเหมาะสมการตัดสินใจเกี่ยวกับการออกแบบองค์การจะต้องอาศัยองค์ประกอบต่างๆ มาพิจารณาร่วมกัน ผู้จัดการสามารถที่จะออกแบบองค์การให้ประสบความสำเร็จ เพราะฉะนั้นการเลือกการออกแบบองค์การจึงขึ้นกับความเหมาะสมกับสถานการณ์

พจนานุกรม (2546) ได้กล่าวว่า การท่องเที่ยวโดยชุมชนจำเป็นจะต้องมีองค์กรที่เข้ามารับผิดชอบในการทำงาน เนื่องจากลักษณะงานต้องติดต่อสัมพันธ์กับนักท่องเที่ยวซึ่งเป็นบุคคลภายนอก หรือหน่วยงานภายนอกที่ต้องประสานความร่วมมือด้วย หากชุมชนไม่จัดตั้งองค์กรที่ชัดเจนหรือบอกได้อย่างชัดเจนว่ากิจกรรมการท่องเที่ยวอยู่ภายใต้โครงสร้างขององค์กรใดในชุมชนก็จะทำให้เกิดความสับสนได้ง่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการที่นำชื่อของชุมชนมาเป็นภาพลักษณ์หนึ่งขององค์กร นอกจากนี้การท่องเที่ยวยังเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรส่วนรวมของชุมชน ยิ่งจำเป็นจะต้องสร้างรูปแบบการบริหารงานองค์กรให้ชัดเจน เพื่อบริหารงานและรับผิดชอบต่อสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้น ให้ชุมชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมและตรวจสอบการทำงานได้

การจัดตั้งองค์กรเพื่อเข้ามาดำเนินงานการท่องเที่ยวโดยชุมชน ควรจะต้องแสดงตนต่อชุมชนได้อย่างน้อย 7 ประเด็น ดังนี้ ได้แก่

1. ชื่อขององค์กร ที่ตั้งสำนักงาน และที่อยู่
2. วัตถุประสงค์ขององค์กร
3. คุณสมบัติหรือที่มาของสมาชิก
4. คณะกรรมการ
5. ที่ปรึกษา
6. โครงสร้างการทำงาน บทบาทหน้าที่ วาระการทำงาน
7. งบประมาณ

การที่จะชี้วัดองค์กรที่เข้ามาทำหน้าที่จัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นตัวแทนผลประโยชน์ที่แท้จริงของชุมชนหรือไม่ องค์กรต้องให้ความสำคัญกับองค์ประกอบต่างๆ ดังนี้

1. การมีส่วนร่วม หัวใจของการทำงานชุมชน คือ การที่ชาวบ้านมีความรู้สึกว่าเป็นเจ้าของโครงการ ซึ่งจะเกิดขึ้นได้ต่อเมื่อกระบวนการทำงานได้ให้ชาวบ้านได้ร่วมคิด ร่วมทำตั้งแต่เริ่มต้น และมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการกำหนดทิศทาง และการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน ในชุมชนบางแห่งเริ่มดำเนินการเรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชน ในระยะแรกอาจมีผู้เข้าร่วมน้อย อาจเกิดจากความไม่เข้าใจหรือไม่

พร้อมในระยะแรก อย่างไรก็ตามกลุ่มต้องเปิดโอกาสให้ชาวบ้านสามารถเข้ามามีส่วนร่วมได้ภายหลัง และไม่สร้างกฎ กติกาที่จำกัดการเข้ามามีส่วนร่วม บางครั้งเป็นไปได้ยากที่จะทำให้ชาวบ้านทุกคนในชุมชนมีส่วนร่วมทางตรง แต่งานการท่องเที่ยวโดยชุมชน ควรให้สมาชิกในชุมชนได้รับประโยชน์ไม่ทางตรงก็ทางอ้อมในการจัดการท่องเที่ยว

2. *การกระจายบทบาทการทำงาน* การที่การท่องเที่ยวมีกิจกรรมหลากหลาย การแบ่งบทบาทหน้าที่การทำงานให้กระจายไปยังสมาชิก จะทำให้การบริหารงานคล่องตัว นอกจากนี้ยังเป็นการเปิดโอกาสให้สมาชิกโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้หญิง ผู้อาวุโส เยาวชนได้แสดงบทบาทและศักยภาพของตนในการทำงาน

3. *การกระจายผลประโยชน์* การท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมที่สร้างรายได้และผลตอบแทนให้กับชุมชนและผู้ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจำเป็นต้องมีการจัดการผลประโยชน์ให้กระจายตัวสู่คนในชุมชนและสมาชิกผู้ดำเนินการท่องเที่ยว

การจัดการผลประโยชน์นั้นควรจะแยกออกเป็น

1. *ผลประโยชน์ทางตรง*ที่สมาชิกของกลุ่ม/ องค์กรท่องเที่ยวโดยชุมชน ได้รับจากการให้บริการการท่องเที่ยว

2. *ผลประโยชน์ทางอ้อม*ที่แม้ว่าสมาชิกทุกคนในชุมชนจะไม่ได้รับโดยตรงจากการท่องเที่ยวเพราะไม่ได้เป็นสมาชิก แต่ก็ควรได้รับการจัดสรรผลประโยชน์ในส่วนงานสาธารณะประโยชน์ของชุมชน ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่องค์กรท่องเที่ยวโดยชุมชนต้องจัดสรรเงินจากผลการดำเนินงานออกมาในรูปกองทุนเพื่อสนับสนุนกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ของชุมชน

นอกจากนี้ยังมีผลประโยชน์ที่เกี่ยวข้องเนื่องจากการท่องเที่ยวหลายประการ เช่น การขายของที่ระลึก หรือผลิตภัณฑ์ของชุมชน ทำให้มีเงินหมุนเวียนในหมู่บ้าน ร้านค้าขายของได้มากขึ้น มีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในหมู่บ้านเพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวชุมชนเป็นที่รู้จัก และได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานต่างๆ มากขึ้น

4. *มีระบบการทำงานที่โปร่งใส ตรวจสอบได้* ระบบการเงินที่เข้าใจง่าย ตรวจสอบได้ และการกระจายบทบาทการทำงาน มีความจำเป็นที่ต้องให้ความสำคัญตั้งแต่เริ่มต้นดำเนินการบริหารงานขององค์กร เนื่องจากการท่องเที่ยวมีผลประโยชน์เข้ามาเกี่ยวข้องในหลายด้าน การวางระบบที่ดีช่วยให้สมาชิกในกลุ่มไม่หวาดระแวงกันเรื่องผลประโยชน์ในภายหลัง สิ่งที่ต้องกระทำเพื่อให้การทำงานโปร่งใสตรวจสอบได้มีดังนี้

5. *มีมาตรการในการควบคุมป้องกันผลกระทบทางด้านสังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม* กลุ่มสามารถออกกฎระเบียบในการท่องเที่ยว หรือแนวทางการปฏิบัติตัวเมื่ออยู่ในชุมชนให้นักท่องเที่ยวถือเป็นแนวปฏิบัติ นอกจากนี้ยังควรจะต้องมีกลไกการติดตามผลกระทบด้านต่างๆ โดยการตั้งคณะกรรมการขึ้นมารับผิดชอบ หรือจัดทำให้เป็นวิถีปฏิบัติเมื่อมีการท่องเที่ยว ควรต้องมีการรายงานการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อม และพฤติกรรมต่างๆ ที่ไม่เหมาะสมเพื่อให้มีการเฝ้าระวังและแก้ไขผลกระทบได้อย่างทันที่

2.2 แนวความคิดเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

2.2.1 ความหมายการท่องเที่ยวโดยชุมชน

การท่องเที่ยวโดยชุมชน หมายถึง การท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม กำหนดทิศทางโดยชุมชน จัดการโดยชุมชนและชุมชนมีบทบาทเป็นเจ้าของสิทธิในการจัดการดูแล เพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน (พจนานุกรม, 2540)

อนุชา เล็กสกุลดิถ (2006: 151) ได้กล่าวถึงความแตกต่างระหว่าง แนวคิดการท่องเที่ยวในชุมชน (Tourism in the Community: TiC) และ การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community-based Ecotourism: CBET) ว่า การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในประเทศไทยมุ่งเน้นไปที่ชุมชนชนบท มีหลายชุมชนในชนบทที่ประยุกต์ใช้แนวคิดของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเข้ากับกระบวนการพัฒนาชุมชน เรียกว่า เป็น *การท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน (CBET)* แตกต่างกับ *การท่องเที่ยวในชุมชน (TiC)* ซึ่งหมายถึง การท่องเที่ยวทุกรูปแบบที่เกิดขึ้นในชุมชน (ชนบท) การที่การท่องเที่ยวในชุมชน (TiC) ได้รับการสนับสนุนส่งเสริมเป็นผลมาจากนโยบายของรัฐบาลที่ต้องการให้การท่องเที่ยวเป็นส่วนหนึ่งในการเพิ่มรายได้ ให้กับคนในชุมชน และรักษาวัฒนธรรมของชุมชนนั้นไว้ อีกทั้งอาจทำให้ชุมชนได้ริเริ่มกิจกรรมการท่องเที่ยวต่างๆ อีกด้วย แต่ในทางตรงกันข้ามการท่องเที่ยวก็อาจจะก่อให้เกิดผลกระทบในด้านลบได้เช่นเดียวกัน เช่น ทำให้คุณค่าของสังคม วัฒนธรรม ในท้องถิ่นลดน้อยลง และทัศนคติของผู้คนเปลี่ยนแปลงไป

ดังนั้นจากผลกระทบของการท่องเที่ยวดังกล่าวจึงมีองค์กรต่างๆ ที่พยายามหารูปแบบใหม่ของการท่องเที่ยวในชุมชน (TiC) ที่จะทำให้นักท่องเที่ยวได้ควบคุมการท่องเที่ยวและผลกระทบจากการท่องเที่ยว และได้รับรายได้ให้สูงที่สุดจากนักท่องเที่ยวที่มาเยือน จึงทำให้เกิดแนวคิด *“การท่องเที่ยวโดยชุมชน”* ซึ่งหมายถึง การท่องเที่ยวที่จะถูกควบคุมและจัดการโดยชุมชน ซึ่งหากนำแนวความคิดนี้มารวมกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (ET) ซึ่งเปรียบเสมือนเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการป้องกัน รักษาธรรมชาติ และระบบชีววิทยา ก็จะทำให้เกิดเป็น *“การท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน (CEBT)”*

2.2.2 องค์ประกอบของการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

องค์ประกอบของการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน สามารถแบ่งออกเป็น 4 องค์ประกอบ (พจนานุกรม, 2546) ดังนี้

- *ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม*
  - ชุมชนมีฐานทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์
  - มีวิถีการผลิตที่พึ่งพาและใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน
  - ชุมชนมีวัฒนธรรมประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น
- *องค์กรชุมชน*
  - ชุมชนมีระบบสังคมที่เข้าใจกัน
  - มีปราชญ์ หรือผู้มีความรู้ และทักษะในเรื่องต่างๆ ที่หลากหลาย
  - ชุมชนรู้สึกเป็นเจ้าของและเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา

- **การจัดการ**
  - มีกฎ- กติกาในการจัดการสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และการท่องเที่ยว
  - มีองค์กรหรือกลไกในการทำงานเพื่อจัดการท่องเที่ยว และสามารถเชื่อมโยงการท่องเที่ยวกับการพัฒนาชุมชนโดยรวมได้
  - มีการกระจายผลประโยชน์ที่เป็นธรรม
- **การเรียนรู้**
  - ลักษณะของกิจกรรมการท่องเที่ยวสามารถสร้างการรับรู้ และความเข้าใจในชีวิตและวัฒนธรรมที่แตกต่าง
  - มีระบบการจัดการให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ระหว่างชาวบ้านกับผู้มาเยือน
  - สร้างจิตสำนึกเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมทั้งในส่วนของชาวบ้านและผู้มาเยือน

อนุชา เล็กสกุลดิถ (2006: 153) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการท่องเที่ยวโดยชุมชน ประกอบไปด้วย 3 องค์ประกอบในการท่องเที่ยว ได้แก่

1. คน หมายถึง ประชากรท้องถิ่นของชุมชนชนบทซึ่งประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นส่วนใหญ่ มีวัฒนธรรม และประเพณีเป็นของตนเอง
2. ธรรมชาติ หมายถึง สิ่งที่เป็นปกติ เรียบง่าย สำหรับผู้คนในท้องถิ่น ซึ่งใช้ทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการยังชีพ
3. วัฒนธรรม หมายถึง วิถีการดำเนินชีวิตของคน จารีตประเพณี ความสัมพันธ์ทางสังคมภายในชุมชนเองหรือ ระหว่างชุมชนกับสิ่งแวดล้อม

กล่าวสรุปว่า ผู้คนที่อาศัยอยู่ในชนบท มักอยู่ใกล้กับป่า หรือชายฝั่ง วิถีชีวิตการดำเนินชีวิตขึ้นอยู่กับการเกษตร การทำไร่ ทำนา ทำฟาร์ม การเก็บของป่า การประมง มีความเชื่อเรื่องด้านศาสนา วิญญาณ และมีความใกล้ชิดกับธรรมชาติ โดยทั่วไปแล้วประเพณีและวัฒนธรรมต่างๆในท้องถิ่นจะถูกแสดงให้นักท่องเที่ยวได้เห็น เมื่อมาเยือนหมู่บ้าน ซึ่งการแสดงออกดังกล่าวถือเป็นต้นกำเนิดของการเปลี่ยนแปลงในชนบท จากที่เคยเน้นด้านการผลิต เพื่อหารายได้ในที่ยังชีพ มาเป็นการหารายได้จากการบริการ แต่ในขณะเดียวกันนั้นผู้คนในท้องถิ่นก็ต้องรู้จักแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยว และต้องยอมรับการเปลี่ยนแปลงบางอย่างของวัฒนธรรมในท้องถิ่น

2.2.3 การท่องเที่ยวโดยชุมชนกับการพัฒนาชุมชน

เจตนาของของการท่องเที่ยวโดยชุมชน คือ การใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการพัฒนาชุมชนและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องวิเคราะห์สถานการณ์ของชุมชนที่กำลังเผชิญอยู่ เพื่อที่จะเชื่อมโยงเรื่องการท่องเที่ยวกับการพัฒนาชุมชน และมองการพัฒนาอย่างเป็นองค์รวม โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และการเมือง

องค์ประกอบหลัก 5 ด้านของการพัฒนาชุมชน มีดังนี้

1. ด้านเศรษฐกิจ
2. ด้านสังคม
3. ด้านวัฒนธรรม
4. ด้านสิ่งแวดล้อม
5. ด้านการเมือง

ภาพที่ 2-1 แสดงองค์ประกอบหลัก 5 ด้านของการพัฒนาชุมชน

ที่มา : การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน (2546: 20)

2.2.4 แนวทางในการจัดการท่องเที่ยวชุมชน

แนวทางจัดการการท่องเที่ยวทุกท้องถิ่นนั้น มีเป้าหมายคือ หาวิธีการเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยว ทำอย่างไรให้นักท่องเที่ยวแวะเที่ยวนานวันและใช้จ่ายเงินเพิ่มขึ้นอย่างสม่ำเสมอตลอดปี ยั่งยืนตลอดกาลนับร้อย ๆ ปีได้นั้น ชุมชนผู้เป็นเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวจะต้องมีวิธีการดังนี้ (จำไพพรรณ แก้วสุริยะ, 2547)

หลักการจัดการท่องเที่ยวยั่งยืน มีองค์ประกอบ 4 หลักการด้วยกันคือ

1. การดำเนินธุรกิจท่องเที่ยวต้องคำนึงถึงขอบเขตความสามารถในการรองรับของพื้นที่ทั้งธรรมชาติ ชุมชนขนบธรรมเนียม ประเพณีวัฒนธรรม และวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนต่อกิจกรรมการท่องเที่ยว ควรกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวเข้าไปเที่ยวในแต่ละแห่งต่อคนต่อวัน
2. ควรตระหนักถึงกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีผลกระทบ(ก่อปัญหาด้านลบ)ต่อชุมชนขนบธรรมเนียม วัฒนธรรมประเพณีและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชน(เอกลักษณ์และอัตลักษณ์)

ด้านเศรษฐกิจ

มีรายได้จาก

มีการพัฒนา

3. การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยว ผู้เกี่ยวข้องทั้งผู้เป็นพันธมิตรและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ต้องประสานการจัดการร่วมกัน เพื่อลดผลกระทบต่อระบบนิเวศ ชุมชน วัฒนธรรมนิยม ประเพณี วัฒนธรรม และวิถีชีวิตของชุมชนต่อการท่องเที่ยว

4. การทำธุรกิจท่องเที่ยวนั้นต้องคำนึงถึง การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่นโดยการ ประสานงาน ประสานโครงการ และกำหนดแผนงาน นโยบาย ทางเศรษฐกิจ(เพิ่มรายได้) เพื่อให้ชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีอย่างยั่งยืน

2.3 แนวความคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชน

2.3.1 ความหมายการมีส่วนร่วมของชุมชน

บารุง บุญปัญญา (2528: 84) ได้ให้ความเห็นว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนถูกพิจารณาว่าเป็นเพียงกระบวนการในการทำงาน เช่น ในเรื่องกระบวนการกลุ่มเป็นการสร้างกิจกรรมผ่านตัวแทนจำนวนน้อยของที่ประชุม ด้วยการสร้างผู้นำให้เป็นตัวแทน ซึ่งเป็นแนวคิดของการพัฒนา...และขอบเขตกิจกรรมในการพัฒนาได้ถูกกำหนดไว้แล้ว โดยหน่วยงานพัฒนาแล้วจึงสร้างวิธีการซึ่งเป็นเงื่อนไขซ่อนเร้นจุดมุ่งหมายบางอย่างให้ชาวบ้านมีส่วนร่วมในกิจกรรม และควบคุมกิจกรรมที่กำหนดขึ้นโดยไม่ให้ชาวบ้านรู้

ไพโรจน์ สุขสัมฤทธิ์ (2531: 34) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกระบวนการดำเนินงานรวมพลังประชาชนกับองค์กรของรัฐ หรือองค์กรเอกชน เพื่อประโยชน์ในการพัฒนา หรือแก้ไขปัญหาของชุมชน โดยยึดหลักการว่าสมาชิกในชุมชนนั้น ๆ จะต้องร่วมมือกันวางแผนและการปฏิบัติงานเพื่อสนองความต้องการหรือแก้ปัญหาของประชาชนในชุมชน

ส่วนองค์การสหประชาชาติ ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนควรจะมีลักษณะจำกัดเฉพาะในระบบเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองหนึ่งๆ เท่านั้น อย่างไรก็ตาม กลุ่มผู้เชี่ยวชาญดังกล่าวได้ขยายความมีส่วนร่วมของประชาชน ครอบคลุมประเด็นดังนี้

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนครอบคลุมการสร้างโอกาสที่เอื้อให้สมาชิกทุกคนของชุมชนและสังคมได้ร่วมกิจกรรม และมีอิทธิพลต่อกระบวนการพัฒนาและเอื้อให้ได้รับประโยชน์จากการพัฒนาโดยเท่าเทียมกัน

2. การมีส่วนร่วมสะท้อนการเข้าเกี่ยวข้องโดยสมัครใจ และเป็นประชาธิปไตย เอื้อให้เกิดความพยายามพัฒนา การแบ่งสรรผลประโยชน์จากการพัฒนาโดยเท่าเทียมกัน และการตัดสินใจเพื่อกำหนดเป้าหมาย กำหนดนโยบาย การวางแผน และการดำเนินโครงการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม

3. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจ ไม่ว่าจะระดับท้องถิ่น ภูมิภาค และระดับชาติ จะช่วยก่อให้เกิดความเชื่อมโยงระหว่างสิ่งที่ประชาชนลงทุนลงแรงกับประโยชน์ที่ดิน

4. ลักษณะของการมีส่วนร่วมของประชาชน อาจผิดแผกแตกต่างกันไปตามสภาพแวดล้อม เศรษฐกิจของประเทศ นโยบายและโครงสร้างการบริหาร รวมทั้งลักษณะเศรษฐกิจสังคมของประชากร การมีส่วนร่วมของประชาชนมิได้เป็นเพียงเทคนิควิธีการ แต่เป็นปัจจัยสำคัญในการประกกันให้เกิดกระบวนการพัฒนาที่มุ่งเอื้อประโยชน์ต่อประชาชน

วันชัย วัฒนศัพท์ (2535: 19) ได้กล่าวถึงกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนว่า เป็นกระบวนการซึ่งสาธารณชนมีความห่วงกังวล มีความต้องการ และมีทัศนคติที่จะมีส่วนร่วมกับภาครัฐในการตัดสินใจ

กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกระบวนการสื่อสารสองทางที่มีเป้าหมายโดยรวมเพื่อที่จะให้เกิดการตัดสินใจที่ดีขึ้นและได้รับการสนับสนุนจากสาธารณชน

Coben&Uphoff (1977) ให้ความเห็นว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมเกี่ยวข้องในการตัดสินใจ ในการลงมือปฏิบัติการ ในการรับส่วนร่วมแบ่งผลประโยชน์ และการประเมินโครงการพัฒนา และ Rao(1986) ให้ความเห็นว่าประชาชนควรมีส่วนร่วม ตั้งแต่แรกเริ่ม เพราะหากลงมือปฏิบัติการในโครงการใดโดยชุมชน โดยเข้าใจหรือไม่ยอมรับ อาจนำไปสู่การคัดค้านในรูปแบบที่รุนแรง

อาจกล่าวสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วม คือ กระบวนการแลกเปลี่ยนข้อมูลและความคิดเห็นเพื่อแสวงหาทางเลือก และการตัดสินใจต่างๆ เกี่ยวกับโครงการที่เหมาะสมและเป็นที่ยอมรับร่วมกัน ทุกฝ่ายเกี่ยวข้องจึงควรเข้าร่วมในกระบวนการนี้ตั้งแต่เริ่มแรกจนกระทั่งถึงการติดตามและประเมินผล เพื่อให้เกิดความเข้าใจและการรับรู้- เรียนรู้ การปรับเปลี่ยนโครงการร่วมกัน ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อทุกฝ่าย

2.3.2 รูปแบบของการมีส่วนร่วมของประชาชน

การมีส่วนร่วมที่ดำเนินอยู่โดยทั่วไป สามารถสรุปได้เป็น 4 รูปแบบ (วันชัย วัฒนศัพท์, 2535) คือ

1. การรับรู้ข่าวสาร (Public Information) การมีส่วนร่วมในรูปแบบนี้ ประชาชนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและบุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องได้รับการแจ้งให้ทราบถึงรายละเอียดของโครงการที่จะดำเนินการรวมทั้งผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้น ทั้งนี้การได้รับแจ้งข่าวสารดังกล่าวจะต้องเป็นการแจ้งก่อนที่จะมีการตัดสินใจในการดำเนินโครงการ

2. การปรึกษาหารือ (Public Consultation) การปรึกษาหารือ เป็นรูปแบบการมีส่วนร่วมที่มีการจัดการหารือระหว่างผู้ดำเนิน การโครงการกับประชาชนที่เกี่ยวข้องและได้รับผลกระทบ เพื่อที่จะรับฟังความคิดเห็นและตรวจสอบข้อมูลเพิ่มเติมหรือประกอบการจัดทำรายงานการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อม เพื่อให้มีการเกิดข้อเสนอนะ ทางเลือกในการตัดสินใจ

3. การประชุมรับฟังความคิดเห็น (Public Meeting) การประชุมรับฟังความคิดเห็น มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประชาชนและฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับโครงการหรือกิจกรรม และผู้มีอำนาจตัดสินใจในการทำโครงการหรือกิจกรรมนั้นได้ใช้เวทีที่สาธารณะในการทำความเข้าใจ และค้นหาเหตุผลที่จะดำเนินโครงการหรือกิจกรรมในพื้นที่นั้นหรือไม่ การประชุมรับฟังความคิดเห็นมีหลายรูปแบบ รูปแบบที่พบเห็นกันบ่อยได้แก่

3.1 การประชุมในระดับชุมชน (Community Meeting) การประชุมลักษณะนี้จะต้องจัดขึ้นในชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากโครงการ โดยเจ้าของโครงการหรือกิจกรรมจะต้องส่งตัวแทนเข้าร่วม เพื่ออธิบายให้ที่ประชุมทราบถึงลักษณะโครงการและผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นและตอบข้อซักถาม การประชุมในระดับนี้อาจจะจัดในระดับที่กว้างขึ้นได้ เพื่อรวมหลาย ๆ ชุมชนในคราวเดียวกันในกรณีที่มีหลายชุมชนได้รับผลกระทบ

3.2 การประชุมรับฟังความคิดเห็นในเชิงวิชาการ (Technical Hearing) สำหรับโครงการที่มีข้อโต้แย้งในเชิงวิชาการ จำเป็นจะต้องมีการจัดประชุมรับฟังความคิดเห็นในเชิงวิชาการ โดยเชิญผู้เชี่ยวชาญเฉพาะสาขาจากภายนอกมาช่วยอธิบายซักถามและให้ความเห็นต่อโครงการ

3.3 การประชาพิจารณ์ (Public Hearing) เป็นการประชุมที่มีขั้นตอนการดำเนินการที่ชัดเจนมากขึ้น เป็นเวทีในการเสนอข้อมูลอย่างเปิดเผยไม่มีการปิดบัง ทั้งฝ่ายเจ้าของโครงการและฝ่ายผู้มีส่วนได้เสีย

จากโครงการ การประชุมและคณะกรรมการจัดการประชุมจะต้องมีองค์ประกอบของผู้เข้าร่วมที่เป็นที่ยอมรับมี หลักเกณฑ์และประเด็นในการพิจารณาที่ชัดเจนและแจ้งให้ทุกฝ่ายรับทราบทั่วกัน

4. การร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) เป็นเป้าหมายสูงสุดของการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งในทางปฏิบัติที่จะให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจต่อประเด็นปัญหานั้นๆ ไม่สามารถดำเนินการให้เกิดขึ้นได้ง่ายๆ อาจดำเนินการให้ประชาชนที่ได้รับผลกระทบ เลือกตัวแทนของตนเข้าไปนั่งในคณะกรรมการใดคณะหนึ่งที่มี อำนาจตัดสินใจ รวมทั้งได้รับเลือกในฐานะที่เป็นตัวแทนขององค์กรที่ทำหน้าที่เป็นตัวแทนขององค์กรที่ทำหน้าที่ เป็นผู้แทนประชาชนในพื้นที่ซึ่งประชาชนมีบทบาท ซึ่งนำการตัดสินใจได้เพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับองค์ประกอบของ คณะกรรมการพิเศษนั้นๆ ว่าจะมีการวางน้ำหนักของประชาชนไว้เพียงใด

2.4 แนวความคิดเกี่ยวกับโฮมสเตย์

2.4.1 ความหมายของโฮมสเตย์

โฮมสเตย์ (Home Stay) ได้ให้ความหมายว่า “ที่พักสัมผัสวัฒนธรรมชนบท” ซึ่งหมายถึง บ้านพัก ประเภทหนึ่งที่พักท่องเที่ยวพักร่วมกับเจ้าของบ้าน และมีวัตถุประสงค์ที่จะเรียนรู้วัฒนธรรมและวิถีชีวิตของ ชาวบ้าน ซึ่งเต็มใจที่จะถ่ายทอดวัฒนธรรมแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน พร้อมทั้งจัดที่พักและอาหารให้กับ นักท่องเที่ยว โดยได้รับค่าตอบแทนตามความเหมาะสม (นักรบ ระวังการณ์, 2545 อ้างถึงใน การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2540)

สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (2548) มีความมุ่งหวังที่จะให้ “โฮมสเตย์มาตรฐานไทย” คงความเป็นเอกลักษณ์ และสามารถเชื่อมโยงกับกิจกรรมอื่นที่ก่อให้เกิดรายได้ของ ชุมชน เช่น สินค้าหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) เป็นต้น อีกทั้งเพื่อให้โฮมสเตย์เป็นกิจกรรมที่เสริมรายได้ เพิ่มเติมจากอาชีพหลักของชุมชน โดยก่อให้เกิดประโยชน์และสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนอย่างแท้จริง จึงให้ คำจำกัดความของโฮมสเตย์มาตรฐานไทย ที่จะเข้ารับการประเมินเพื่อคัดสรรโฮมสเตย์มาตรฐานไทย ดังนี้

โฮมสเตย์มาตรฐานไทย หรือที่พักสัมผัสวัฒนธรรมชนบทมาตรฐานไทย หมายถึง การท่องเที่ยว รูปแบบหนึ่ง ซึ่งนักท่องเที่ยวจะพักร่วมกับเจ้าของบ้านหลังเดียวกัน และศึกษาธรรมชาติ วิถีชีวิตไทยหรือ วัฒนธรรมไทย โดยจะมีการจัดบริการและสิ่งอำนวยความสะดวกตามสมควร นอกจากนี้ บ้านดังกล่าวต้องมีความพร้อมในการเป็น โฮมสเตย์กล่าวคือ

- 1) เจ้าของบ้านและสมาชิกในครอบครัวต้องถือว่าการทำโฮมสเตย์เป็นเพียงรายได้เสริม นอกเหนือรายได้จากอาชีพหลักของครอบครัวเท่านั้น
- 2) มีพื้นที่ใช้สอยภายในบ้านเหลือและไม่ได้ใช้ประโยชน์ สามารถนำมาดัดแปลงให้ นักท่องเที่ยวเข้าพักได้
- 3) นักท่องเที่ยวต้องเข้าพักค้างแรมในบ้านเดียวกับที่เจ้าของบ้านอาศัยอยู่ โดยมีโอกาส แลกเปลี่ยนเรียนรู้วัฒนธรรมและวิถีชีวิตระหว่างกัน
- 4) สมาชิกในครอบครัวต้องมีความยินดีและเต็มใจที่จะรับนักท่องเที่ยวให้เข้ามาพักค้างแรม ในบ้าน พร้อมทั้งถ่ายทอดวัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่นนั้นแก่นักท่องเที่ยว

- 5) เจ้าของบ้านและสมาชิกในครอบครัวให้ความร่วมมือกับชุมชนในการจัดการโฮมสเตย์เป็นอย่างดี
- 6) บ้านนั้นเป็นสมาชิกของกลุ่ม ชมรม หรือสหกรณ์ ที่ร่วมกันจัดการโฮมสเตย์ของชุมชนนั้น

2.4.2 ประวัติและที่มาของโฮมสเตย์

จุดเริ่มต้นและความเป็นมาของโฮมสเตย์ ในทวีปยุโรปในช่วง 50 ปีที่ผ่านมา ซึ่งเป็นช่วงหลังสงครามโลก ครั้งที่ 2 ผู้คนเริ่มแสวงหาแหล่งท่องเที่ยวและที่พักที่ห่างไกลชุมชนเมืองและร่อนรอยความกดดันของสงครามไปสู่พื้นที่ชนบทที่เต็มไปด้วยความสงบร่มรื่น ธรรมชาติที่สวยงาม ก่อให้เกิดที่พักแรมนักท่องเที่ยวประเภทใหม่ ๆ ขึ้น ได้แก่ Bed & Breakfast บ้านพักฟาร์ม (Farm house) เกสต์เฮาส์ (Guest house) และโฮมสเตย์ที่มีลักษณะคล้ายๆกัน แต่เรียกชื่อแตกต่างกันไปตามพื้นที่ประเทศและวัฒนธรรมที่แตกต่างกันไป อย่างไรก็ตามถึงแม้จะเรียกชื่อแตกต่างกันไป แต่ทั้งหมดดำเนินการภายใต้แนวคิดเดียวกันคือ ถือว่าผู้ที่เข้ามาพักเป็นแขกของบ้านมิใช่นักท่องเที่ยว (Be a guest, not just a tourist) และภายใต้การพัฒนาแบบการท่องเที่ยวชนบท (Rural Tourism)

จากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 ที่เน้นบทบาทการพัฒนาชุมชน และการที่รัฐบาลออกกฎหมาย การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น เป็นแรงผลักดันให้องค์กร ท้องถิ่น และ หน่วยงานต่างๆ ให้ความสำคัญกับการสร้างรายได้ ให้กับชุมชนโดยใช้ การท่องเที่ยวเป็นจุดขาย จึงทำให้เกิดกิจกรรม การท่องเที่ยว หลายรูปแบบในชุมชน ซึ่งการจัดกิจกรรม Home Stay ก็เป็นรูปแบบ การท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมสูงมาก ทั้งจากองค์กรท้องถิ่น องค์กรเอกชน และหน่วยงานภาครัฐจากการติดตามความเป็นมา พบว่า Home Stay ภายในประเทศไทย เกิดขึ้นมานาน แต่รูปแบบและกิจกรรมอาจแตกต่างหลายหลาก หากวิเคราะห์จากอดีตที่ผ่านมา สามารถสรุปได้ตามยุคสมัยดังนี้

ยุคเริ่มต้น (ปี 2503-2525) กระจายอยู่ในกลุ่มนิสิต นักศึกษา กลุ่มออกค่ายอาสาพัฒนาชนบท ต้องเรียนรู้วิถีชีวิต รับทราบปัญหาในชนบท เพื่อนำมาพัฒนาสังคมตามอุดมคติ และกระจายอยู่ในกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ที่นิยมทัวร์ป่า โดยเฉพาะในแถบภาคเหนือ ของประเทศไทย นักท่องเที่ยว จะพักตามบ้านชาวเขา โดยจุดพักนั้นจะขึ้นอยู่กับเส้นทางเดินป่า

ยุคกลาง (ปี 2526-2536) กลุ่มนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่นิยมทัวร์ป่า เริ่มได้รับความนิยมมากขึ้น การพักค้างในรูปแบบ Home Stay ได้รับการพัฒนารูปแบบและกิจกรรม โดยกระจายไปยังหมู่บ้านชาวเขา ที่กว้างขวางมากขึ้น ในระยะนี้ มีการท่องเที่ยวในรูปแบบทัวร์ป่าที่มีการจัด Home Stay เริ่มสร้างปัญหาสังคม อาทิ ปัญหาเสพติด ปัญหาโสเภณี ปัญหาการปล้น ขโมย ปัญหาการฆ่าชิงทรัพย์

ยุคตั้งแต่ปี 2537 จนถึงปัจจุบัน ยุคนี้เป็นการเน้นกระแส การพัฒนาสังคมสิ่งแวดล้อม ดังนั้นจะพบว่า การท่องเที่ยว จะมีแนวโน้มที่จะเป็นการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ในระยะประมาณปี 2537-2539 ในกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทย เริ่มมีการท่องเที่ยวในรูปแบบ Home Stay โดยกลุ่มนำร่องคือ กลุ่มที่เป็นนักกิจกรรมสังคม ทั้งรุ่นเก่า และ รุ่นใหม่ เท่าที่สืบค้นพบว่า พื้นที่ที่ดำเนินการเรื่อง Home Stay ก็จะเป็นพื้นที่ ที่องค์กรพัฒนาเอกชนไทย เข้าไปดำเนินการ เช่น เกาะยาว จ.พังงา (กลุ่มประมงชายฝั่ง/อวนลาก อวนลุน) หลังจากพื้นที่ เกาะยาว จ.พังงา ได้มีพื้นที่อื่นเพิ่มขึ้น อาทิ หมู่บ้านคีรีวง จ.นครศรีธรรมราช บ้านแม่ทา จ.เชียงใหม่ (กลุ่มเกษตรทางเลื้อก)บ้านผู้ใหญ่วิบูลย์ เหยงเฉลิม (เกษตรยั่งยืน) ปี 2539 เป็นต้นมา ได้มีการเคลื่อนไหวขึ้นในกลุ่มนักธุรกิจ

ผู้ประกอบการ ด้านการท่องเที่ยว โดยนำเสนอรูปแบบ การท่องเที่ยวผสมผสานระหว่าง Adventure Ecotourism และ Home Stay จากการที่รัฐบาลได้ประกาศให้ปี 2541-2542 เป็นปีท่องเที่ยวไทย (Amazing Thailand) ทุกหน่วยงาน ของภาครัฐมีนโยบาย สนับสนุนกิจกรรมทางการท่องเที่ยว ทำให้เกิดการจัดการท่องเที่ยว ในแหล่งชุมชน และขยายกิจกรรม Home Stay เพิ่มมากขึ้น เช่น หมู่บ้านวัฒนธรรมผู้ไทยบ้านโคกโก่ง อ.กุดินารายณ์ จ.กาฬสินธุ์ บ้านทรงไทยปลายโพงพาง อ.อัมพวา จ.สมุทรสงคราม รวมทั้งพื้นที่ชนกลุ่มน้อย หมู่บ้านชาวเขาก็มี การสนับสนุนการจัดกิจกรรม Home Stay ด้วยเช่นกัน

ในปัจจุบัน การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) ได้รับความนิยมเพิ่มมากขึ้น ทั้งในกลุ่มชาวไทย และ ชาวต่างประเทศ มีการจัดกิจกรรม การท่องเที่ยวในแหล่งชุมชน เพื่อศึกษาเรียนรู้วิถีชีวิต วัฒนธรรม ทัศนียภาพของท้องถิ่น โดยมี Home Stay ที่มีความหมายมากกว่า เป็นที่พัก เนื่องจากเป็นรูปแบบการท่องเที่ยว อย่างหนึ่ง ซึ่งยึดเอารูปแบบ ที่พักเป็นศูนย์กลางและจัดให้มีกิจกรรมในด้านต่างๆ ตามความต้องการของ นักท่องเที่ยว อย่างหนึ่ง ซึ่งยึดเอารูปแบบที่พักเป็นศูนย์กลาง และจัดให้มีกิจกรรมในด้านต่างๆ ตามความ ต้องการของนักท่องเที่ยว รวมอยู่ด้วย

2.4.3 นักท่องเที่ยวโฮมสเตย์ไทย

ลักษณะของนักท่องเที่ยวโฮมสเตย์ไทย ถือเป็นกลุ่มหนึ่งของการตลาดการท่องเที่ยวชนบท ซึ่ง ขณะนี้เป็นส่วนแบ่งตลาดที่สำคัญมาก นักท่องเที่ยวโฮมสเตย์เป็นส่วนหนึ่งของนักท่องเที่ยวระดับกลาง (Middle Ground) ซึ่งมีลักษณะแตกต่างจากนักท่องเที่ยวปริมาณ (Mass tourism) ส่วนใหญ่สนใจแต่เฉพาะทะเล แสงแดด และหาดทราย นักท่องเที่ยวระดับกลาง มีลักษณะเฉพาะดังนี้

1. เป็นนักท่องเที่ยวอิสระ
2. มีความต้องการและความสนใจที่หลากหลาย
3. มีกำลังซื้อสูง
4. เป็นนักศึกษาหรือนักเรียนรู้หาประสบการณ์

ความต้องการของนักท่องเที่ยวโฮมสเตย์ ทั้งนี้ไม่ว่าจะเป็นนักท่องเที่ยวประเภทใดหรือระดับใด มี ภูมิลักษณ์เกี่ยวกับความต้องการของนักท่องเที่ยวหรือ ความต้องการพื้นฐาน 10 ประการ ของนักท่องเที่ยว ตามที่องค์การการท่องเที่ยวโลก (WTO) และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยแนะนำดังนี้

1. เติงนอนที่สบายในราคาสมเหตุสมผล
2. ห้องน้ำและส้วมที่สะอาด
3. อาหารพื้นบ้านง่ายๆ แต่ปรุงมาอย่างดี
4. ทิวทัศน์และธรรมชาติของชนบทที่สวยงาม
5. ประวัติและวัฒนธรรมของท้องถิ่น
6. กิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่ชนบท อาทิ เดินป่า ตกปลา ซี่ม้า ซี่จักรยาน
7. ร้านค้าทั่วไปและร้านจำหน่ายสินค้าที่ระลึก
8. ความบันเทิง อาทิ ดนตรี การเต้นรำ การละเล่นพื้นบ้าน และการแสดงต่างๆ
9. ความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว
10. ความเป็นมิตรและรอยยิ้มเจ้าของบ้าน

เหตุผลที่นักท่องเที่ยวเลือกพักโฮมสเตย์

1. นักท่องเที่ยวรู้สึกได้ใกล้ชิดและได้สัมผัสกับธรรมชาติที่สวยงาม
2. นักท่องเที่ยวมีโอกาสที่จะพบปะกับชุมชนท้องถิ่นและแลกเปลี่ยนเรียนรู้วัฒนธรรมที่

แตกต่าง

3. โฮมสเตย์มีราคาถูกกว่าการพักในโรงแรม

2.4.4 มาตรฐานโฮมสเตย์

องค์ประกอบมาตรฐาน โฮมสเตย์ประกอบด้วย 8 ด้าน ดังนี้ (สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2548)

1. ด้านที่พัก ประกอบด้วย

- 1.1 โครงสร้างบ้านพักมีความมั่นคง
- 1.2 บ้านพักมีอากาศถ่ายเทได้สะดวก และแสงสว่างส่องเข้าไม่มีกลิ่นอับ มีหลังคาที่สามารถกันน้ำฝนได้
- 1.3 มีเตียงที่นอนสบาย
- 1.4 มีห้องอาบน้ำและส้วมที่สะดวก
- 1.5 มีการเปลี่ยนผ้าปูที่นอนและอุปกรณ์สำหรับการนอนทุกครั้ง
- 1.6 มีการกำจัดแมลงที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพอยู่เสมอ
- 1.7 มีการดูแลสภาพแวดล้อมของบ้านพักอยู่เสมอ

2. ด้านอาหารและโภชนาการ ประกอบด้วย

- 2.1 มีอาหารปรุงมาอย่างดี
- 2.2 ภาชนะที่ใช้สะอาดและปลอดภัย
- 2.3 ครัวยอยู่ในสภาพที่สะอาด ไม่มีกลิ่น
- 2.4 อุปกรณ์ที่ใช้ในครัวยสะอาดถูกสุขลักษณะ
- 2.5 มีน้ำดื่มที่สะอาด
- 2.6 มีร้านอาหารชุมชน

3. ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวใกล้เคียงพื้นที่ ประกอบด้วย

- 3.1 มีกิจกรรมท่องเที่ยว เช่น เดินป่า ตกปลา ซี่ม้า ปีนเขา ซี่จักรยาน ฯลฯ
- 3.2 มีกิจกรรมฝึกหัดศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน เช่น ทอผ้า จักสาน
- 3.3 มีกิจกรรมต้อนรับตามประเพณีของท้องถิ่น เช่น บายศรีสู่ขวัญ
- 3.4 มีกิจกรรมบันเทิง เช่น ดนตรี การเดินรำ การแสดงพื้นบ้าน
- 3.5 มีกิจกรรมท่องเที่ยวที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม

4 ด้านการรักษาความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว ประกอบด้วย

- 4.1 มีการจัดเวรยามดูแลความปลอดภัย
- 4.2 มีเครื่องมือและวิธีการสื่อสารกับเจ้าหน้าที่ เมื่อเกิดเหตุร้าย

- 4.3 มีเครื่องมือสื่อสารตลอดจนการเคลื่อนย้ายที่เหมาะสมหรือกรณีนักท่องเที่ยวเจ็บป่วย
- 4.4 มีการตักเตือนนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการเก็บรักษาทรัพย์สิน
- 4.5 มีการดูแลและซ่อมแซมสิ่งต่าง ๆ ในที่พัก เพื่อความปลอดภัยอยู่เสมอ

5 ด้านการบริหารจัดการและบริการ ประกอบด้วย

- 5.1 มีการรวมกลุ่มชาวบ้าน จัดการในรูปแบบของชมรม หรือสหกรณ์ หรือกลุ่มชาวบ้าน
- 5.2 มีคณะกรรมการบริหารโครงการเป็นรูปธรรม
- 5.3 มีการกำหนดข้อปฏิบัติ สำหรับนักท่องเที่ยวเพื่อมิให้เกิดปัญหาที่ขัดต่อวัฒนธรรม จารีต ประเพณี ความเชื่อ ของชุมชน
- 5.4 มีระบบการจองล่วงหน้า และลงทะเบียนเพื่อทราบข้อมูลเกี่ยวกับนักท่องเที่ยว
- 5.5 มีรายละเอียดเกี่ยวกับค่าธรรมเนียมและบริการต่าง ๆ ให้นักท่องเที่ยวทราบชัดเจน
- 5.6 มีข้อมูลกิจกรรมท่องเที่ยวละเอียดให้นักท่องเที่ยวเลือก
- 5.7 ชุมชนไม่หวังจะสร้างรายได้จาก Home Stay อย่างเดียวและต้องไม่มีผลกระทบต่ออาชีพดั้งเดิมของชุมชน

- 5.8 มีผู้นำเที่ยวหรือมัคคุเทศก์ ที่เป็นคนท้องถิ่น

6 ด้านสภาพแวดล้อม ประกอบด้วย

- 6.1 มีแหล่งโบราณคดี โบราณสถาน ประวัติศาสตร์
- 6.2 มีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ
- 6.3 มีการดูแลรักษาสภาพแวดล้อมอยู่เสมอ
- 6.4 มีสถานพยาบาล ไปรษณีย์ ธนาคารอยู่ไม่ไกลเกินไป
- 6.5 พื้นที่หลักยังคงสภาพเดิมของชุมชนท้องถิ่น รักษาวัฒนธรรมและประเพณีเก่าแก่

7 ด้านมูลค่าเพิ่ม ประกอบด้วย

- 7.1 มีร้านขายของที่ระลึก
- 7.2 มีผลิตภัณฑ์โดยชาวบ้านและใช้วัตถุดิบในท้องถิ่นผลิต
- 7.3 มีโอกาสได้เผยแพร่วัฒนธรรมของชุมชน
- 7.4 มีโอกาสพัฒนาศักยภาพของชุมชนในด้านการให้บริการที่ประทับใจ

8 ด้านส่งเสริมการตลาดและการประชาสัมพันธ์ ประกอบด้วย

- 8.1 มีคู่มือการท่องเที่ยวเป็นของตนเอง
- 8.2 มี Website เผยแพร่ข้อมูลการท่องเที่ยว
- 8.3 มีรายชื่ออยู่ในคู่มือการท่องเที่ยว Home Stay ของกระทรวง
- 8.4 มีแผนที่แสดงที่พักและเส้นทางไปยังแหล่งท่องเที่ยว
- 8.5 มีตารางกิจกรรมที่หลากหลายให้เลือก

2.5 แนวความคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว

2.5.1 ความหมายของคำว่า การท่องเที่ยว

องค์การการท่องเที่ยวโลก (World Tourism Organization : WTO) เป็นเครื่องหนึ่งในสหประชาชาติ ได้กำหนดความหมายของการท่องเที่ยวไว้ว่า หมายถึง การเดินทางใดๆ ก็ตามที่มีลักษณะ 3 ประการ (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2540 อ้างถึงใน จิตติมา สุขผลิน, 2539: 10) ดังต่อไปนี้

1. การเดินทางจากที่อยู่อาศัยปกติ ไปยังที่อื่นเป็นการชั่วคราว (Temporary) แต่ไม่ใช่ไปตั้งรกรากอยู่เป็นประจำ

2. การเดินทางนั้นเป็นไปด้วยความสมัครใจหรือความพึงพอใจของผู้เดินทางเอง (Voluntary) ไม่ใช่เป็นการถูกบังคับ

3. เป็นการเดินทางด้วยวัตถุประสงค์ใดๆ ก็ตามที่มีค่าใช้จ่ายเพื่อการประกอบอาชีพ หรือรายได้ ดังนั้น การเดินทางเพื่อความสนุกสนานบันเทิงเชิงระดมย์ และเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจที่เห็นชัดเจนว่าเป็นการเดินทางท่องเที่ยวแล้ว การเดินทางเพื่อการประชุมสัมมนา การกีฬา การติดต่อธุรกิจ การศึกษาหาความรู้ ตลอดจนการเยี่ยมญาติมิตร ก็นับว่าเป็นการท่องเที่ยวทั้งสิ้น

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2542: 2-5) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวไว้ว่า เป็นนันทนาการ (Recreation) รูปแบบหนึ่งที่เกิดขึ้นระหว่างเวลาว่าง (Leisure time) ที่มีการเดินทาง (Travel) เข้ามาเกี่ยวข้อง โดยเป็นการเดินทางที่หนึ่งมักหมายถึงที่อยู่อาศัยไปยังอีกที่หนึ่งที่ถือเป็นแหล่งท่องเที่ยว (Lawson and Buad-boby : 1977) เพื่อเปลี่ยนบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม โดยมีแรงกระตุ้น (Motivator) จากความต้องการในด้านกายภาพ ด้านวัฒนธรรม ด้านการปฏิสัมพันธ์ และด้านสถานะหรือเกียรติคุณ (Mc Intosh R.W.: 1972)

นอกจากนี้การศึกษาของ Mc Intosh and Goeldner (1984) ได้สรุปเกี่ยวกับการท่องเที่ยวไว้ว่า การท่องเที่ยวหมายถึง ผลรวมของปรากฏการณ์ต่างๆ และความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักท่องเที่ยวกับนักธุรกิจและบริการต่างๆ รวมทั้งกับรัฐบาลประเทศเจ้าภาพและประชาชนในท้องถิ่น ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องอยู่ในกิจกรรมหรือกระบวนการในการดึงดูด ด้วยการให้การต้อนรับที่อบอุ่นเปี่ยมไมตรีจิตแก่นักท่องเที่ยวหรือผู้มาเยือน

จากการศึกษาความหมายของการท่องเที่ยว จึงทำให้ผู้ศึกษา สามารถสรุปได้ว่า

การท่องเที่ยว หมายถึง การเดินทางจากที่หนึ่งไปสู่อีกที่หนึ่งที่มีจุดหมายที่อยู่ที่อาศัยไปยังที่อื่นเป็นการชั่วคราวด้วยความสมัครใจ และด้วยวัตถุประสงค์ใดๆ ก็ตามที่มีค่าใช้จ่ายเพื่อการประกอบอาชีพหรือหารายได้ เป็นผลรวมของปรากฏการณ์ต่างๆ และความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นจากการปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักท่องเที่ยวกับธุรกิจและบริการต่างๆ รวมทั้งกับรัฐบาลและประชาชนในท้องถิ่น ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องอยู่ในกระบวนการและกิจกรรมการท่องเที่ยวทั้งปวง

2.5.2 บทบาทและความสำคัญของการท่องเที่ยว

ปัจจุบัน การท่องเที่ยวกลายเป็นอุตสาหกรรมที่มีบทบาทความสำคัญต่อเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมของประเทศอย่างมาก อันเนื่องมาจากการที่อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวกลายเป็น

กิจกรรมทางเศรษฐกิจที่สำคัญที่สุดที่นำรายได้มาสู่ประเทศ และมีแนวโน้มว่าจะมีความสำคัญขึ้นเรื่อยๆ ในอนาคต เพราะอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวประกอบด้วยธุรกิจหลายประเภท ทั้งธุรกิจที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการท่องเที่ยว เช่น ธุรกิจด้านการขนส่ง ที่พักอาศัย แหล่งท่องเที่ยว ธุรกิจด้านอาหาร ฯลฯ และธุรกิจที่เกี่ยวข้องโดยอ้อมกับการท่องเที่ยว เช่น การผลิตสินค้าต่างๆ ตลอดจน ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ซึ่งก่อให้เกิดการสร้างงานและกระจายรายได้ ทำให้ประชากรมีรายได้เพิ่มขึ้น ธุรกิจการให้บริการต่างๆ ดีขึ้นและทันสมัยมากขึ้น เช่น การคมนาคมขนส่ง ที่พักและอาหาร การนำเที่ยว การค้าขายของที่ระลึกต่างๆ การค้าขายเงินดีขึ้น มีเงินตราต่างประเทศไหลเข้าสู่เมืองไทยเพิ่มมากขึ้น ช่วยให้เกิดงานอาชีพอีกหลายแขนง เนื่องจากมีการเจริญเติบโตและการขยายตัวของการลงทุน ตัวอย่างเช่น การผลิตสินค้าเกษตรกรรม การผลิตหัตถกรรมพื้นบ้าน ฯลฯ สิ่งต่างๆ เหล่านี้ ช่วยให้เกิดการหมุนเวียนทางเศรษฐกิจ

จิตติมา และ วรรณภา (2540) ได้กล่าววาทบายที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งของการท่องเที่ยว คือ ช่วยให้เกิดการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมและประเพณีอันดีงาม และช่วยในการเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมและเกียรติภูมิของประเทศให้เป็นที่รู้จักแก่ชาวโลกมากยิ่งขึ้น แสดงให้เห็นถึงความมีชาติ ศาสนา ภาษา และวัฒนธรรมประวัติศาสตร์และโบราณคดี รวมถึง การเป็นชาติที่เก่าแก่ มีศิลปะและสถาปัตยกรรมที่เจริญรุ่งเรืองมาก่อน

2.5.3 องค์ประกอบของการท่องเที่ยว

Collier and Harraway (1997: 18-19) ได้กล่าวสรุปอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีองค์ประกอบหลักที่สำคัญ 4 ส่วนคือ

1. การขนส่ง (Transportation) การขนส่งทำให้คนสามารถเดินทางจากที่พักไปยังแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างสะดวกสบาย และรวดเร็ว ถ้าปราศจากการขนส่ง การท่องเที่ยวไม่สามารถพัฒนาไปได้อย่างรวดเร็ว การขนส่งประกอบด้วย การขนส่งทางบก ทางน้ำ และทางอากาศ

2. ที่พัก (Accommodation) จำเป็นต้องมีที่พักในแหล่งท่องเที่ยว ที่พักอาจจัดได้หลายประเภท เช่น โรงแรม รีสอร์ท เกสเฮ้าส์ ฯลฯ การจัดที่พักอาจแตกต่างกันออกไปตามวัตถุประสงค์ของผู้ประกอบการ ทัศนียภาพของผู้นักท่องเที่ยวและสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว

3. สิ่งดึงดูดใจ กิจกรรมและสิ่งอำนวยความสะดวกในบริการต่างๆ (Attraction, Activity and Ancillary Service) นักท่องเที่ยวส่วนมากต้องการความเพลิดเพลินบันเทิงใจ และความสนุกสนานในการเดินทางท่องเที่ยว การจัดกิจกรรมต่างๆให้นักท่องเที่ยว เพื่อตอบสนองความต้องการดังกล่าวแล้วจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง ความประทับใจอาจเกิดขึ้นได้จาก มนุษย์สร้างขึ้นในลักษณะพิธีกรรม การจัดงานรื่นเริง ตลอดจนกิจกรรมอื่นๆ เช่น ประเพณีลอยกระทง การก่อเจดีย์ทราย การฟ้อนรำ เป็นต้น ความประทับใจอีกอย่างหนึ่งเกิดจากสถานที่ซึ่งธรรมชาติสร้าง หรือมนุษย์ดัดแปลงหรือสร้างใหม่เพื่อให้เกิดความประทับใจ

4. การขาย (Sales) การขายทำให้เกิดการกระจายผลผลิตด้านการท่องเที่ยว จากผู้ผลิตไปสู่ผู้บริโภค หรือนักท่องเที่ยว หน่วยธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการขาย เช่น ผู้ขายส่งบริการด้านการท่องเที่ยว (Tour Operator) ตัวแทนจัดการเดินทาง (Retain Travel Agents) ซึ่งเป็นพ่อค้าปลีกในการขายบริการด้านการท่องเที่ยว ตัวแทนจำหน่ายเฉพาะทาง (Specialty Channels) เช่น ตัวแทนจำหน่ายตั๋วเครื่องบิน ตัวแทนจำหน่ายทัวร์รถไฟ ฯลฯ ตัวแทนจำหน่ายเฉพาะทางดังกล่าวแล้ว มีวัตถุประสงค์ในการขายสินค้าเฉพาะอย่าง

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ไชยาภรณ์ ชื่นรุ่งโรจน์, 2532) ได้ให้คำจำกัดความขององค์ประกอบในการท่องเที่ยวหรืออุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ไว้ว่า ธุรกิจและการบริการสิ่งอำนวยความสะดวกทุกประเภทที่เกี่ยวข้องกับนักท่องเที่ยว ซึ่งได้แก่ องค์ประกอบต่างๆ 8 ประการ ดังนี้

1. การคมนาคมขนส่ง (ซึ่งหมายถึง ทั้งการคมนาคมขนส่งทางบก ทางน้ำ และทางอากาศ)
2. ที่พัก
3. ร้านอาหารและภัตตาคาร
4. บริการนำเที่ยว
5. สิ่งดึงดูดนักท่องเที่ยว เช่น ทะเล ภูเขา แม่น้ำ รวมทั้งประเพณี วัฒนธรรมและโบราณสถาน (กล่าวคือ สิ่งที่ทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความสนใจและต้องการมาเยี่ยมชม ซึ่งอาจเป็นสิ่งที่มิอยู่แล้วในธรรมชาติ)
6. ร้านขายของที่ระลึกและสินค้าพื้นเมือง
7. ความปลอดภัย
8. การเผยแพร่และโฆษณา

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2540 : 2-7,10) กล่าวถึงองค์ประกอบของการท่องเที่ยวว่า การท่องเที่ยวเป็นกระบวนการทางสังคม และเศรษฐกิจที่มีองค์ประกอบหลัก 3 ด้าน คือ ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว (Tourism Resource) บริการท่องเที่ยว (Tourism Service) และตลาดการท่องเที่ยว (Tourism Market or Tourist) แต่ละองค์ประกอบมีองค์ประกอบย่อยๆที่มีความสัมพันธ์กัน เช่น สภาพกายภาพและระบบนิเวศ สิ่งแวดล้อม โครงสร้างพื้นฐาน เศรษฐกิจและการลงทุน สังคมวัฒนธรรม องค์การและกฎหมาย เป็นต้น โดยความสัมพันธ์ระหว่างระบบย่อยทั้ง 3 เกิดขึ้นเมื่อ นักท่องเที่ยวได้ไปใช้ประโยชน์จากทรัพยากรการท่องเที่ยวเพื่อนันทนาการหรือเพื่อทัศนศึกษา ซึ่งอาจเป็นการใช้ประโยชน์โดยตรงและจากการบริการที่เกี่ยวข้อง องค์ประกอบหลัก 3 ด้าน ได้แก่

1. แหล่งท่องเที่ยว

แหล่งท่องเที่ยวเป็นทรัพยากรที่สำคัญ จัดเป็นอุปทานการท่องเที่ยว (Tourism Supply) ซึ่งการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยแบ่งแหล่งท่องเที่ยวออกเป็น 3 ประเภท คือ แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์โบราณคดี และแหล่งท่องเที่ยวศิลปวัฒนธรรม ส่วนแหล่งท่องเที่ยวที่ให้ความบันเทิงนั้นจัดเป็นส่วนหนึ่งในการบริการนักท่องเที่ยว
2. บริการการท่องเที่ยว

บริการที่รองรับการท่องเที่ยวเป็นอุปทานประเภทหนึ่ง ซึ่งมักไม่ได้เป็นจุดหมายปลายทางหลักของนักท่องเที่ยว แต่เป็นบริการที่รองรับให้เกิดความสะดวกสบายและความบันเทิงแก่นักท่องเที่ยว ซึ่งในบางโอกาสอาจจะเป็นตัวดึงดูดใจได้เช่นกัน บริการการท่องเที่ยวที่สำคัญ ได้แก่ ที่พัก อาหาร แหล่งจำหน่ายสินค้า แหล่งบันเทิง แหล่งกิจกรรมและบริการอื่นๆ ทั้งนี้รวมถึงโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็นอื่นๆ ด้วย
3. ตลาดการท่องเที่ยว

ตลาดการท่องเที่ยวเป็นการแสดงออกของอุปสงค์ (Tourism Demand) ซึ่งมีความปรารถนาในการท่องเที่ยวจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่ง เพื่อเข้าร่วมในกิจกรรมการพักผ่อนหย่อนใจ และเพื่อกิจกรรมอื่นๆ (ปกติตลาดการท่องเที่ยวมักจะเน้นที่นักท่องเที่ยว) ซึ่งในกระบวนการจัดการได้หมายรวมถึง การส่งเสริมและพัฒนาการขาย และการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวด้วย การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้ให้คำจำกัดความที่เกี่ยวข้องดังนี้

- ผู้มาเยือน (Visitors) ผู้ที่จากถิ่นพำนักของตนเอง เพื่อวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่ง อาจพักค้างแรมหรือไม่ก็ได้ นั่นคือ หมายถึงผู้เดินทาง 2 ประเภท

- นักท่องเที่ยว (Tourist) หรือ ผู้เยี่ยมเยือนที่ค้างคืน คือ ผู้เดินทางมายังพื้นที่หนึ่งโดยมีวัตถุประสงค์ต่างๆ ที่ไม่ใช่เป็นการไปทำงานประจำ การศึกษา และไม่ใช่บุคคลที่ท้องถิ่นที่มีภูมิลำเนาหรือทำงานประจำหรือศึกษาอยู่ในพื้นที่นั้น ผู้เดินทางนี้จะต้องพักแรมไม่น้อยกว่า 1 คืน (แต่ไม่เกิน 90 วัน) วัตถุประสงค์ในการเดินทางอาจเพื่อใช้เวลาว่าง (การนันทนาการ การพักผ่อนวันหยุด การรักษาสุขภาพ การศึกษาเรียนรู้ การศาสนา และการกีฬา) ธุรกิจ เยี่ยมญาติ การปฏิบัติหน้าที่ และการประชุม เป็นต้น

- นักทัศนจร (Excursionists) หรือ ผู้เยี่ยมเยือนที่ไม่ค้างคืน คือ ผู้เดินทางที่ไม่พักค้างคืน

จากการศึกษาองค์ประกอบของการท่องเที่ยวดังกล่าวข้างต้น ผู้ศึกษาได้ข้อสรุปว่า องค์ประกอบของการท่องเที่ยวมีองค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อยๆ ดังต่อไปนี้

องค์ประกอบหลัก 3 ด้าน คือ

- 1 แหล่งท่องเที่ยว (สินค้าท่องเที่ยว หรือ สถานที่ท่องเที่ยว)
- 2 บริการการท่องเที่ยว
  - 2.1 การคมนาคมขนส่ง (ทั้งทางบก ทางน้ำ และทางอากาศ)
  - 2.2 ข้อมูลข่าวสารและบริการต่างๆ เช่น การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ที่พัก ร้านอาหาร บริการนำเที่ยว ฯลฯ
  - 2.3 ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน
  - 2.4 องค์ประกอบด้านโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ระบบการสื่อสารและโทรคมนาคม ระบบประปา ระบบไฟฟ้า ถนนหนทาง ฯลฯ
- 3 ตลาดการท่องเที่ยว
  - 3.1 นักท่องเที่ยว
  - 3.2 ธุรกิจต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทั้งทางตรงและทางอ้อม

2.6 แนวความคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

2.6.1 แนวคิดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

แนวความคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในประเทศไทย เริ่มมีขึ้นมาตั้งแต่ พ.ศ. 2519 เป็นต้นมา โดยในช่วงแรก เป็นการเริ่มต้นของรูปแบบการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความรับผิดชอบต่อสภาพแวดล้อมเพิ่มมากขึ้น โดยให้ความสำคัญกับการศึกษาหาความรู้ พร้อมกับความสนุกสนานเพลิดเพลินในการเดินทาง

ท่องเที่ยว กลุ่มนักท่องเที่ยวยังมีลักษณะเป็นกลุ่มเล็กๆ และเป็นกลุ่มผู้สนใจพิเศษเฉพาะเรื่อง เช่น การเดินป่า ดูนก ดำน้ำชมปะการัง และเดินชมศิลปวัฒนธรรมในท้องถิ่น เป็นต้น ต่อมาในช่วงพ.ศ. 2525-2535 อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไทยมีการขยายตัวเติบโตขึ้นอย่างรวดเร็ว จึงก่อให้เกิดปัญหาและผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวหลักทั่วประเทศ จึงได้พยายามสรุปบทเรียนที่ผ่านมานำเสนอแนวความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศต่อไป (การท่องเที่ยวและการกีฬา, 2545: 9)

2.6.2 ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism)

ความหมายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้มีความหมายแตกต่างกันไปตามพื้นที่ภูมิประเทศและทิศทางการปฏิบัติของผู้ให้ความหมาย ความหมายต่างๆ ของ Ecotourism นั้นจะสะท้อนให้เห็นถึงมิติที่ต่างกัน (สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, 2542: 2-17)

สถาบันวิจัยกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2540: 51) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง การท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบต่อในแหล่งธรรมชาติมีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยว โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้เกี่ยวข้อง ภายใต้การจัดการอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2538-2539: 11) Ecotourism หมายถึง การเดินทางไปยังสถานที่ท่องเที่ยวแห่งใดแห่งหนึ่ง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาชื่นชมและเพลิดเพลินไปกับทัศนียภาพ สภาพธรรมชาติ สภาพสังคม วัฒนธรรม วิถีชีวิตของคนในท้องถิ่นบนพื้นฐานความรู้และความรับผิดชอบต่อระบบนิเวศ

ชุมชนโฮมสเตย์ (2546) ได้ให้ความหมาย การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือ การเดินทางท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบต่อในแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยว โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้เกี่ยวข้อง ภายใต้การจัดการอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่นเพื่อมุ่งให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน การท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีองค์ประกอบสำคัญที่ควรพิจารณา คือ การสร้างจิตสำนึกเกี่ยวกับการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว และการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นรวมถึงการกระจายรายได้

2.6.3 องค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

เชาวลิต สิริฤทธิ์ (2545) อ้างถึงใน สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2540) ได้จัดองค์ประกอบหลักที่สำคัญของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มี 4 ประการ คือ

1. องค์ประกอบด้านพื้นที่ เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น ทั้งนี้รวมถึงแหล่งวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศในพื้นที่นั้นๆ ดังนั้นองค์ประกอบด้านพื้นที่ที่มีพื้นฐานอยู่กับธรรมชาติ

2. องค์ประกอบด้านการจัดการ เป็นการท่องเที่ยวที่มีกระบวนการเรียนรู้ โดยไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม มีการจัดการที่ยั่งยืนครอบคลุมไปถึงการอนุรักษ์ทรัพยากร การจัดการ

สิ่งแวดล้อม การป้องกันและกำจัดมลพิษ และควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีขอบเขต จึงเป็นการท่องเที่ยวที่มีการจัดการอย่างยั่งยืน เพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม

3. องค์ประกอบ**ด้านกิจกรรมและกระบวนการ** เป็นการท่องเที่ยวที่มีกระบวนการเรียนรู้โดยมีการให้การศึกษาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม และระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยว เป็นการเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ความประทับใจ เพื่อสร้างความตระหนักและปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องต่อนักท่องเที่ยว ประชาชนท้องถิ่น และผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องจึงเป็นการท่องเที่ยวสิ่งแวดล้อมศึกษา

4. องค์ประกอบ**ด้านการมีส่วนร่วม** เป็นการท่องเที่ยวที่มีการคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนและประชาชนท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการคิด วางแผน ปฏิบัติตามแผน ได้รับประโยชน์ ติดตามตรวจสอบตลอดจนร่วมบำรุงรักษาทรัพยากรท่องเที่ยว อันจะก่อให้เกิดผลประโยชน์ในท้องถิ่นทั้งการกระจายรายได้ การยกระดับคุณภาพชีวิต และการได้รับผลตอบแทนเพื่อกลับมาบำรุงรักษาและจัดการแหล่งท่องเที่ยวด้วยและในที่สุดแล้วท้องถิ่นในที่นี้เริ่มต้นจากระดับรากหญ้า จนถึงการปกครองท้องถิ่นและอาจรวมไปถึงการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้อง จึงเป็นแหล่งท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน

หากการท่องเที่ยวใดมีองค์ประกอบที่สมบูรณ์ตามลักษณะดังกล่าวข้างต้น จัดได้ว่าเป็นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่สมบูรณ์ หากขาดหรือปราศจากข้อใดข้อหนึ่งไป ความสมบูรณ์จะลดน้อยลงจนกลายเป็นการท่องเที่ยวรูปแบบอื่นๆ

ลักษณะเฉพาะประการหนึ่งของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือ การมุ่งเน้นในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ เพื่อประสานการท่องเที่ยวกับความพอใจในการเรียนรู้และสัมผัสกับระบบนิเวศ มีความแตกต่างอย่างชัดเจนกับความสนใจประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และการพัฒนาอารยธรรมของมนุษย์ในการเอาชนะธรรมชาติ ลักษณะเฉพาะนี้จึงทำให้การท่องเที่ยวเชิงนิเวศไม่ใช่งานท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมแม้จะมีความหมายคาบเกี่ยวกันในพื้นที่ก็ตาม ในทำนองเดียวกันการท่องเที่ยวธรรมชาติ จึงไม่ใช่การท่องเที่ยวเชิงนิเวศทั้งหมด ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการจัดการท่องเที่ยวนั้นๆ

จากลักษณะดังกล่าว จึงมีสิ่งที่จะต้องทำความเข้าใจเพิ่มเติมดังนี้

1. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นการท่องเที่ยวแนวใหม่ไม่มุ่งเน้นที่ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวและรายได้เป็นหลัก

2. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศไม่ใช่สิ่งตรงข้ามกับการท่องเที่ยวแบบคณะใหญ่ เพราะการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไม่ได้จำกัดอยู่ที่ขนาดของการท่องเที่ยว แต่อยู่ที่รูปแบบกิจกรรมที่เหมาะสมกับพื้นที่และการจัดการ

3. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศไม่จำเป็นต้องเป็นการจัดการที่ง่าย ราคาถูก มีรายได้น้อย เพียงแต่มีการจัดการที่ดี มีการประสานความเข้าใจกับนักท่องเที่ยวและให้ประโยชน์ที่เหมาะสมกับนักท่องเที่ยว การท่องเที่ยวเชิงนิเวศอาจตอบสนองนักท่องเที่ยวได้ทุกกลุ่ม ทุกระดับ และมีรายได้สูงเช่นกัน

4. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จึงให้ความสำคัญในการให้การศึกษา และสร้างจิตสำนึกมากกว่าการให้ความพึงพอใจอย่างไม่มีขอบเขตของนักท่องเที่ยว ดังนั้นจึงเป็นการท่องเที่ยวที่ต้องมีการประสานความเข้าใจตลอดกระบวนการ

2.7 แนวความคิดเกี่ยวกับ พัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

2.7.1 ความหมายของการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

องค์การการท่องเที่ยวทั่วโลก (World Tourism Organization : WTO) ได้กำหนดหลักการของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนไว้ตั้งแต่ พ.ศ. 2531 ลักษณะของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนนั้น “ได้รับการคาดหวังให้นำไปสู่การจัดการทรัพยากรทั้งหมดด้วยวิถีทางที่ตอบสนองต่อความต้องการทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสุนทรียะ ในขณะเดียวกันก็คงไว้ซึ่งบูรณาภาพทางวัฒนธรรม กระบวนการทางนิเวศวิทยาที่จำเป็น ความหลากหลายทางชีวภาพ และระบบต่างๆที่เอื้อต่อชีวิต ” เพื่อให้เกิดความยั่งยืนในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

เสาวลักษณ์ เลิศบุศย์ สุรพลชัย, (2549) ได้กล่าวถึงการพัฒนาที่ยั่งยืนเพื่อการท่องเที่ยว หมายถึง การพัฒนาธรรมชาติและสิ่งก่อสร้างต่างๆ อย่างประหยัด เกิดประโยชน์สูงสุด ไม่ทำให้เสียไปโดยไร้ประโยชน์ ก่อให้เกิดคุณภาพชีวิตที่ดีต่อมนุษย์ ชุมชนที่อยู่อาศัย ณ ที่นั้นๆ และ นักท่องเที่ยวที่ไปเยือน รวมทั้งการรักษาและพัฒนาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม อันเป็นองค์ประกอบสำคัญของการท่องเที่ยว ดังนั้น หากสิ่งแวดล้อมถูกทำลาย สูญหายไป จะเป็นการทำลายการท่องเที่ยวด้วย เส้นหญ้าและความน่าสนใจที่ทำให้นักท่องเที่ยวเดินทางท่องเที่ยวไปยังสถานที่ต่างๆ นั้น เนื่องจากความแตกต่างและมีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ณ ที่นั้นๆ เป็นสำคัญซึ่งเป็นแก่นหรือปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งของการท่องเที่ยว สิ่งแวดล้อมมีความหมายถึง ชุมชน สังคม ขนบธรรมเนียมประเพณี สิ่งก่อสร้าง และ ธรรมชาติ ที่มีอยู่ ณ ที่นั้นๆ

2.7.2 หลักการจัดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนนั้น ประกอบด้วยหลักการที่สำคัญอยู่ 10 ประการ (จำไพพรรณ, 2544 อ้างถึงใน Shirley Eber 1993)

1. **อนุรักษ์โดยใช้ทรัพยากรอย่างพอดี** (using resource sustainable) หมายถึง ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวและศูนย์การท่องเที่ยว ก็ฟ้าและนั่นหนทางการจังหวัดต้องมี วิธีการจัดการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่เดิมทั้งหมดทางธรรมชาติและมรดกทางวัฒนธรรมที่มีอยู่อย่างดั้งเดิมอย่างเพียงพอหรือใช้อย่างมีประสิทธิภาพ ใช้อย่างประหยัดต้องคำนึงถึงต้นทุนอันเป็นคุณค่า คุณภาพของธรรมชาติ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นประกอบด้วย

การอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว หมายถึง การสงวนรักษาคุณภาพของทรัพยากรให้มีคุณค่าต่อชีวิตที่ดี รู้วิธีการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ปรับปรุง บำรุงให้เกิดประโยชน์ได้นาน เพิ่มพูน และเสริมสร้างไว้ให้ มีมากเพียงพอต่อการใช้ เพื่อการดำรงชีวิตอย่างเหมาะสม

การปรับปรุงและฟื้นฟูทรัพยากรนั้น ต้องคงความเป็นเอกลักษณ์อย่างดั้งเดิมไว้ให้มากที่สุด เกิดผลกระทบต่ออันเป็นผลเสียน้อยที่สุด โดยการใช้ภูมิปัญญาพื้นบ้านประยุกต์กับเทคโนโลยีแบบใหม่ การใช้ ทรัพยากรอย่างประหยัด อย่างเหมาะสมนั้น สามารถดำเนินธุรกิจได้อย่างยาวนาน

2. ลดการบริโภคและใช้ทรัพยากรที่เกินความจำเป็นกับการลดของเสีย (reducing over - consumption and waste) ศูนย์การท่องเที่ยว กีฬาและนันทนาการจังหวัดต้องร่วมกันวางแผนกับผู้ที่เกี่ยวข้อง จัดการการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพ หรือจัดหาทรัพยากรอื่นที่มีคุณสมบัติ และคุณภาพ เหมือนกันใช้ทดแทนกันได้ เพื่อลดการใช้ทรัพยากรที่หายาก

ส่วนการลดของเสีย เช่น ขยะปฏิภูล ต้องหาวิธีการจัดการโดยการแยกประเภทขยะ ขยะแห้ง อาจนำระบบการหมุนเวียนการใช้ การใช้ซ้ำ และการแปรรูปกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ (Reuse Renew Recycle) ขยะเปียก อาจนำไปทำปุ๋ยอินทรีย์ และน้ำหมักปุ๋ยจุลินทรีย์ได้

3. รักษาและส่งเสริมความหลากหลายของธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรม (maintain diversity) ศูนย์การท่องเที่ยว กีฬาและนันทนาการจังหวัดต้องวางแผนขยายฐานการท่องเที่ยวโดยการรักษาและ ส่งเสริมให้มีความหลากหลายเพิ่มขึ้นในแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยว ทางวัฒนธรรมที่มีอยู่เดิม โดยการเพิ่มคุณค่าและมาตรฐานการบริการ เพื่อให้นักท่องเที่ยวใช้เวลาในการ ท่องเที่ยว ณ สถานที่นั้นนานขึ้นหรือกลับไปเที่ยวซ้ำอีก

4. ประสานการพัฒนาการท่องเที่ยว (integrating tourism into planning) ศูนย์การท่องเที่ยว กีฬาและนันทนาการจังหวัดไม่เพียงแต่ทำงานตามแผนที่วางไว้ แต่ต้องประสานแผนการพัฒนากับหน่วยงานอื่น ที่เกี่ยวข้อง อาทิ แผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (เทศบาล, อบต.) แผนพัฒนาของสำนักงาน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด แผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนากลุ่มจังหวัด แผนพัฒนาของ กระทรวง ทบวง กรมที่เกี่ยวข้องใน พื้นที่ เพื่อให้การพัฒนาการทำงานในสถานที่ท่องเที่ยวเดียวกันมีศักยภาพ เพิ่มขึ้น

5. นำการท่องเที่ยวขยายฐานเศรษฐกิจในท้องถิ่น (supporting local economy) ศูนย์การ ท่องเที่ยว กีฬาและนันทนาการจังหวัดจะต้องประสานงานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานรัฐ และ เอกชนที่เกี่ยวข้องกับ การส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวในท้องถิ่น โดยสรรหาความโดดเด่นของทรัพยากรใน ท้องถิ่นนำไป ประชาสัมพันธ์ และส่งเสริมการขายการท่องเที่ยว เพื่อให้นักท่องเที่ยวเดินทางไปเที่ยวให้มากขึ้น เป็นการสร้างรายได้กระจายสู่ประชากรที่ประกอบกรในท้องถิ่น

6. การมีส่วนร่วม โดยการสร้างเครือข่ายพัฒนาการท่องเที่ยวกับท้องถิ่น (involving local communities) ศูนย์การท่องเที่ยว กีฬาและนันทนาการจังหวัด จะต้องร่วมทำงานกับท้องถิ่นแบบเป็นองศ์รวม (Participation Approach) โดยเข้าร่วมในลักษณะหน่วยงานร่วมจัด เช่น เป็นหน่วยงานร่วมทำกิจกรรม สาธารณะประโยชน์ เป็นหน่วยงานร่วมวิเคราะห์ หรือร่วมแก้ปัญหาด้วยกัน เป็นหน่วยงานร่วมส่งเสริมการขาย

การท่องเที่ยวด้วยกัน เป็นต้น นอกจากนี้ยังต้องประสานเครือข่ายระหว่างองค์กรและท้องถิ่น เพื่อยกระดับคุณภาพของการจัดการ การท่องเที่ยวในท้องถิ่น

7. มีการประชุมกับผู้เกี่ยวข้องที่มีผลประโยชน์ร่วมกัน (consulting stakeholders and the public) ศูนย์การท่องเที่ยว กีฬาและนันทนาการจังหวัดต้องประสานกับประชาคมในพื้นที่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กลุ่ม ผู้ประกอบการท่องเที่ยว สถาบันการศึกษา สถาบันการศาสนา หน่วยงานราชการที่รับผิดชอบในพื้นที่ ร่วมประชุมหารือ ทั้งการเพิ่มศักยภาพให้กับแหล่งท่องเที่ยว การประเมินผลกระทบการท่องเที่ยว การแก้ไขปัญหาที่เกิดจากผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม และด้านการตลาด โดยจัดการประชุมกันอย่างสม่ำเสมอเพื่อร่วมปฏิบัติในทิศทางเดียวกัน เป็นการลดข้อขัดแย้งในด้านผลประโยชน์ที่ต่างกัน

8. การพัฒนาบุคลากร (training staff) ศูนย์การท่องเที่ยว กีฬาและนันทนาการจังหวัดจะต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้ความรู้ การฝึกอบรม การส่งเจ้าหน้าที่ดูงานอย่างสม่ำเสมอให้มีความรู้ มีแนวคิด และวิธีปฏิบัติในการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน นับเป็นการพัฒนาบุคลากรในองค์กร และเป็นการช่วยยกระดับมาตรฐานการบริการ การท่องเที่ยว

9. การจัดเตรียมข้อมูล คู่มือในการบริการข่าวสารการท่องเที่ยว (marketing tourism responsibly) ศูนย์การท่องเที่ยว กีฬาและนันทนาการจังหวัดจะต้องร่วมกับผู้ที่เกี่ยวข้อง จัดเตรียมข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยว ข่าวสารการบริการการขายให้พร้อม และเพียงพอต่อการเผยแพร่ อาจจัดทำในรูปแบบสื่อทัศนูปกรณ์รูปแบบต่าง ๆ เช่น คู่มือการท่องเที่ยว คู่มือการตลาดการท่องเที่ยวในรูปแบบเอกสาร แผ่นพับ หนังสือ คู่มือ วิดีโอ แผ่นซีดีรอม เป็นต้น

10. ประเมินผล ตรวจสอบและวิจัย (undertaking research) จำเป็นต่อการแก้ปัญหาและเพิ่ม คุณค่า คุณภาพของแหล่งท่องเที่ยวต่อการลงทุนในธุรกิจท่องเที่ยว ศูนย์การท่องเที่ยว กีฬาและนันทนาการจังหวัดและ ผู้ประกอบการจะต้องมีการประเมินผล การตรวจสอบผลกระทบ และการศึกษาวิจัยอย่างสม่ำเสมอ โดยการสอบถาม ผู้ใช้บริการโดยตรง การสอบถามเห็นจากใบประเมินผลหรือการวิจัยตลาด การท่องเที่ยว เพื่อทราบผลของการบริการนำมาปรับปรุงและแก้ไขการจัดการการบริการอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อความประทับใจและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวได้

กล่าวโดยสรุป กิจกรรมการท่องเที่ยวจะต้องสามารถดำรงอยู่ได้มีนักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชมเยือนอย่างสม่ำเสมอ ทรัพยากรการท่องเที่ยวยังคงรักษาความดึงดูดไว้ได้ไม่เสื่อมคลาย กิจกรรมการบริการมีกำไรแม้ต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการให้บริการอยู่เสมอ ผลกระทบที่มีต่อสิ่งแวดล้อมทั้งทางธรรมชาติสังคม และวัฒนธรรม จะต้องไม่มี หรือมีน้อยที่สุด มีแต่การจัดการอย่างยั่งยืนเท่านั้น จึงจะสามารถคงความยั่งยืนของการท่องเที่ยวไว้ได้หลักการพื้นฐานของความยั่งยืน จะต้องได้รับการปฏิบัติโดยอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวทั้งหมด ไม่เฉพาะแต่การท่องเที่ยวเฉพาะอย่าง การท่องเที่ยวขนาดเล็ก การท่องเที่ยวราคาแพง หรือการท่องเที่ยวของกลุ่มตลาดบนเท่านั้น หากยังรวมถึงการท่องเที่ยวคณะใหญ่ด้วย

2.8 แนวความคิดเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง

2.8.1 ความหมายเศรษฐกิจพอเพียง

เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง การพัฒนาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลางและความไม่ประมาท โดยคำนึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ตลอดจนใช้ความรู้ความรอบคอบ

และคุณธรรม ประกอบการวางแผน การตัดสินใจและการกระทำ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ [สศช.], 2548: 13)

เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง เศรษฐกิจที่สามารถอุ้มชูตัวเองได้ ให้มีความพอเพียงกับตัวเอง (Self-Sufficiency) อยู่ได้โดยไม่ต้องเดือดร้อน โดยสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจของตนเองให้ดีเสียก่อน คือ ตั้งตัวให้มีความพอกินพอใช้ ไม่ใช่มุ่งหวังแต่จะทุ่มเทสร้างความสำเร็จ ยกเศรษฐกิจให้รวดเร็วแต่เพียงอย่างเดียว เพราะผู้ที่มีอาชีพและฐานะเพียงพอที่จะพึ่งตนเอง ย่อมสามารถสร้างความเจริญก้าวหน้า และฐานะทางเศรษฐกิจขั้นที่สูงขึ้นได้ตามลำดับต่อไปได้ (สุเมธ ตันติเวชกุล, 2549)

2.8.2 หลักปฏิบัติตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

การพัฒนาตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง คือ การพัฒนาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลางและความไม่ประมาท โดยคำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ตลอดจนใช้ความรู้ ความรอบคอบและคุณธรรม ประกอบการวางแผน การตัดสินใจและการกระทำ โดยมีหลักพิจารณาอยู่ 5 ประการ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2548) ดังนี้

2.8.2.1 กรอบแนวคิด

เป็นปรัชญาที่ชี้แนะแนวทางการดำรงอยู่ปฏิบัติตนในทางที่ควรจะเป็น โดยมีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทย สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ตลอดเวลา และเป็นการมองโลกเชิงระบบที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา มุ่งเน้นการรอดพ้นจากภัยและวิกฤติ เพื่อความมั่นคงและความยั่งยืนของการพัฒนา

2.8.2.2 **คุณลักษณะ** เศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติตนได้ในทุกระดับ โดยเน้นการปฏิบัติบนทางสายกลาง และการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน

2.8.2.3 คำนิยาม ความพอเพียงจะต้องประกอบด้วย 3 คุณลักษณะ พร้อมๆ กัน ดังนี้

1) **ความพอประมาณ** หมายถึง ความพอดี ที่ไม่น้อยเกินไป และไม่มากเกินไปโดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่น การผลิตและการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ

2) **ความมีเหตุผล** หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั้น จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผลโดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้นๆ อย่างรอบคอบ

3) **การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว** หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นโดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่างๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล

2.8.2.4 **เงื่อนไข** การตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียงนั้น ต้องอาศัยทั้งความรู้และคุณธรรมเป็นพื้นฐาน กล่าวคือ

1) **เงื่อนไขความรู้** ประกอบด้วย ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผน และความระมัดระวังในขั้นปฏิบัติ

2) **เงื่อนไขคุณธรรม** ที่จะต้องเสริมสร้างประกอบด้วย มีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิตไม่โลภ และไม่ตระหนี่

2.8.2.5 แนวทางปฏิบัติ / ผลที่คาดว่าจะได้รับ จากการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ คือ การพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน พร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงในทุกด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ความรู้และเทคโนโลยี

เกษม วัฒนชัย (2548) ได้กล่าวถึงความพอเพียง คือ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลง ทั้งภายนอกและภายในทั้งนี้จะต้องอาศัยความรู้ ความรอบคอบและความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผน และการดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎีและนักธุรกิจในทุกระดับ ให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสมซึ่งวัดด้วยความอดทน ความเพียรมีสติปัญญาและความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม จากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง มีเป้าหมายหลักเพื่อสร้างกระแสสังคมให้มีการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้เป็นกรอบความคิดหรือส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตของประชาชนทุกภาคส่วน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับหลักเศรษฐกิจพอเพียง ให้ประชาชนทุกระดับสามารถนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ไปประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสม และปลูกฝังปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ในการดำรงชีวิตให้อยู่บนพื้นฐานของเศรษฐกิจพอเพียง ตลอดจนนำไปสู่การปรับแนวทางการพัฒนาให้อยู่บนพื้นฐานของเศรษฐกิจพอเพียง

หรืออาจสรุปเป็นสาระสำคัญว่า "เศรษฐกิจพอเพียง คือ เศรษฐกิจรู้จักพอ ที่มุ่งให้เกิดความเพียงพออย่างพอประมาณและพอดี"

ดังนั้น การพัฒนาที่ยั่งยืน จึงน่าจะเป็นพัฒนาแบบเศรษฐกิจพอเพียง เพราะเป็นแนวทางพัฒนาที่ห่างไกลจาก "ความโลภ ความหลง และความรุนแรง" ซึ่งเป็นมูลเหตุสำคัญของการพัฒนาที่ไม่ยั่งยืน หรือเป็นแนวทางการพัฒนาที่มีความดี ความจริง และความงาม เป็นคุณสมบัติพื้นฐานที่สำคัญ

2.9 แนวความคิดเกี่ยวกับขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว

องค์การการท่องเที่ยวโลก (World Tourism Organization, 1997) ได้ให้ความหมายของ ขีดความสามารถในการรองรับ (Carrying capacity) ว่า คือ จำนวนคนสูงสุดที่นักท่องเที่ยวแห่งท่องเที่ยวในเวลาเดียวกันที่จะไม่ทำให้แหล่งท่องเที่ยวเสื่อมโทรมลงทั้งในด้านกายภาพ ด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม และความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว

WHO, UNEP (1984) ได้กล่าวถึงนักวางแผนการพัฒนาได้ให้คำจำกัดความว่า "ขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยวเป็นจำนวนของผู้คนที่สามารถอยู่ได้ในเวลาที่จะทำให้สิ่งแวดล้อมถูกทำลายน้อยที่สุด และนักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงสิ่งอำนวยความสะดวกได้เพียงพอสำหรับความต้องการที่เกิดขึ้นและต้องไม่กระทบต่อความจำเป็นพื้นฐานและความรู้สึกนึกคิดของประชาชนท้องถิ่น " ขีดความสามารถนี้แปรเปลี่ยนไปตามชนิดของแหล่งท่องเที่ยว เวลา และสถานที่ซึ่งยากที่จะกำหนดขนาดที่ตายตัวลงไป เช่น นักท่องเที่ยวที่เลือกไปท่องเที่ยวชายหาดจะยอมรับระดับความพลุกพล่านของผู้คนได้มากกว่านักท่องเที่ยวประเภทเดินป่า

เป็นต้น ชีตความสามารถในการรองรับการพัฒนาการท่องเที่ยวยังแตกต่างกันตามเกณฑ์การตัดสินใจ เช่น ความต้องการน้ำใช้ การปล่อยของเสีย ทัศนียภาพ หรือขนาดของที่ดิน เป็นต้น รวมถึงความสามารถหรือโอกาสในการจัดการ เช่น นโยบาย การบริการ เทคโนโลยี งบประมาณ ในการควบคุม ป้องกัน และผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น เนื่องจากปริมาณนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้นโดยไม่กระทบต่อความจำเป็นพื้นฐาน และความรู้สึกนึกคิดของประชาชนท้องถิ่นด้วย

การศึกษาชีตความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวพิจารณาจาก 3 ลักษณะ (UNEP, 1984) คือ

1. Physical Carrying Capacity การอึดตัวของสิ่งอำนวยความสะดวกและการทำลายสภาพกายภาพของธรรมชาติ รวมทั้งที่มนุษย์สร้างขึ้น
2. Psychological (Perceptual) Carrying Capacity การที่ความสนุกสนานของนักท่องเที่ยวจากหายไป ทั้งนี้รวมถึงความรู้สึกทางลบของประชาชนท้องถิ่นได้เกิดขึ้น
3. Environmental (Ecological) Carrying Capacity ระดับนักท่องเที่ยว หรือกิจกรรมการพักผ่อนหย่อนใจที่ทำให้สิ่งแวดล้อมลดคุณค่าลง (Degraded)

กล่าวโดยสรุปว่า ชีตความสามารถในการรองรับ เป็นประเด็นหลักสำหรับการพิจารณาคักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งมีฐานมาจากแนวคิดเรื่องการรักษาระดับการพัฒนาและระดับการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรเพื่อไม่ให้เกิดความเสียหายแก่สิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคม ในขณะที่เดียวกัน ก็สามารถสร้างความพึงพอใจแก่นักท่องเที่ยวได้ อีกนัยหนึ่งคือ ชีตความสามารถในการรองรับการพัฒนาหรือการใช้ประโยชน์ของนักท่องเที่ยวไม่ก่อความเสียหายแก่สิ่งแวดล้อมประเภทใดๆ แต่ก่อให้เกิดความสมดุลระหว่างการพัฒนาและการอนุรักษ์

2.10 แนวความคิดเกี่ยวกับผลกระทบจากการพัฒนาการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมบริการที่มีอัตราการเจริญเติบโตอย่างสูงในปัจจุบัน ทั้งนี้เพราะความเจริญก้าวหน้าทางด้านระบบสารสนเทศ การพัฒนาด้านการคมนาคม การศึกษา การมีวันหยุดเพิ่มขึ้น การได้รับความสะดวกสบายในการท่องเที่ยวและความต้องการพักผ่อนเพื่อหนีจากงานประจำจึงทำให้นักท่องเที่ยวโลกเพิ่มปริมาณมากขึ้นอย่างรวดเร็ว จากการคาดการณ์ขององค์การการท่องเที่ยวโลกในปี ค.ศ.2000 จะมีจำนวนนักท่องเที่ยวประมาณ 661 ล้านคน และในปี ค.ศ. 2010 จะมีจำนวนนักท่องเที่ยวประมาณ 937 ล้านคน อัตราเพิ่มขึ้นของนักท่องเที่ยวโลกระหว่าง ค.ศ. 1990-2010 อยู่ในอัตราส่วนร้อยละ 3.6 ต่อปี

จากการเพิ่มของจำนวนนักท่องเที่ยวดังกล่าวแล้ว ย่อมส่งผลกระทบต่อแหล่งท่องเที่ยวในด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม ทั้งด้านบวก และลบของประเทศ ตลอดจนระบบนิเวศของโลก โดยส่วนรวม การแลกเปลี่ยนหรือผสมกลมกลืนทางด้านวัฒนธรรม การพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อเห็นผลประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจ จนกระทั่งกระทบต่อ สังคม วัฒนธรรมของประชาชนในท้องถิ่น การสร้างปัจจัยพื้นฐานด้านการผลิต เช่น ถนน ไฟฟ้า ท่าเรือ สนามบิน หรือสาธารณูปโภคอื่นๆ มิได้เกิดประโยชน์ต่อการท่องเที่ยวเพียงอย่างเดียว แต่ส่งผลกระทบต่อประชาชนในท้องถิ่นด้วย ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม

อนุชา เล็กสกุลดิลก (2006: 79) ได้กล่าวว่า เหตุผล 3 ประการ ที่ทำให้เกิดผลกระทบทางบวกต่อการท่องเที่ยว คือ (1) มีการวางแผนและพัฒนาด้วยความระมัดระวัง (2) หารูปแบบทางเลือกใหม่ของการ

ท่องเที่ยว ดำเนินการโดยใช้ 2 วิธี คือ การวางแผนด้วยความระมัดระวังและการริเริ่มนำการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่มาใช้ (3) ไม่ให้มีการท่องเที่ยวในพื้นที่ที่กำลังพัฒนาหรือในพื้นที่ชนบท การริเริ่มหารูปแบบใหม่ของการท่องเที่ยวได้รับแรงขับเคลื่อนมาจากปัจจัย 3 ประการดังนี้ (1) ความตระหนักถึงผลกระทบด้านลบของการท่องเที่ยวแบบเดิม (2) การเกิดขึ้นของแนวคิดการพัฒนาซึ่งชี้ให้เห็นถึงข้อเสียของการพัฒนาที่เน้นการเจริญเติบโต ความทันสมัย ระบบทุนนิยม (3) ความตระหนักถึงสิทธิของประชาชนท้องถิ่นในการบริหารจัดการความเปลี่ยนแปลงในชุมชน ส่วนผลกระทบที่เกิดจากการท่องเที่ยว สำหรับประเทศไทยนั้นมีผลกระทบทั้งด้านบวก และด้านลบ และแบ่งผลกระทบออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ผลกระทบด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ

2.10.1 ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ (Economic Impact)

เหตุผลประการแรกมีความสำคัญมากที่สุด ในการพัฒนาการท่องเที่ยว คือ ผลประโยชน์ต่าง ๆ ในด้านเศรษฐกิจ ซึ่งแหล่งท่องเที่ยวได้รับจากการท่องเที่ยว (Davidson, 1994: 148) ผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากรายจ่ายของนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว ย่อมส่งผลกระทบโดยตรงต่อประชาชน หน่วยธุรกิจ หน่วยงานของรัฐบาลในท้องถิ่น ในรูปแบบภาษีอากร ในด้านตรงกันข้ามเงินตราที่ท้องถิ่นได้รับก็ถูกเคลื่อนย้ายออกจากท้องถิ่น หรือสู่ต่างประเทศในรูปแบบของการสั่งซื้อสินค้า เพื่อสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว ในด้านผลกระทบทางอ้อม หน่วยธุรกิจครัวเรือน หรือภาครัฐบาลในท้องถิ่น เมื่อได้รับเงินแล้ว ก็จ่ายออกไปในลักษณะของค่าจ้าง การออม การลงทุนในด้านธุรกิจ และการสร้างปัจจัยพื้นฐานในการผลิต ซึ่งส่งผลให้เกิดการพัฒนาสาธารณูปโภคการลงทุนสร้างงาน และการกระจายรายได้ อย่างไรก็ตามอุตสาหกรรมแม้จะมีข้อดีหลายประการต่อสังคมและประเทศ แต่ก็ยังมีข้อเสียหรือผลกระทบที่สำคัญได้แก่

นิคม จารุมณี (2544) ได้กล่าวถึง ผลกระทบที่สำคัญทางด้านเศรษฐกิจ มีดังนี้

1. **ข้อดี (Advantages)** คือ การท่องเที่ยวช่วยให้เกิดรายได้ต่อชุมชนและท้องถิ่นในแง่ของประเทศ รายได้จากเงินตราต่างประเทศจากการท่องเที่ยวนับเป็นรายได้เข้าประเทศที่สำคัญมากในปัจจุบัน ที่ช่วยให้ประเทศสามารถสร้างดุลการค้าได้ดี รวมทั้งยังสนับสนุนทางการเงินและงบประมาณเพื่อการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่ต้องใช้แรงงานจำนวนมากเมื่อเปรียบเทียบกับอุตสาหกรรมอื่น ๆ

ในแง่การพัฒนาาระบบโครงสร้างพื้นฐาน เพื่อรองรับการท่องเที่ยวที่เจริญรุดหน้าอย่างรวดเร็ว โครงสร้างพื้นฐาน เช่น สนามบินพาณิชย์ และถนนหนทางจะถูกกระตุ้นให้มีการพัฒนาและก่อสร้างขึ้นในเวลาอันสั้นของการท่องเที่ยวและยังนำไปสู่การกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาโครงสร้างพิเศษไว้รองรับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เช่น โรงแรม ภัตตาคารและร้านจำหน่ายสินค้าต่างๆ เกิดขึ้นในแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ในประเทศ ซึ่งประชาชนในท้องถิ่นสามารถประกอบการและเป็นเจ้าของกิจการได้ด้วยตนเอง

นอกจากนี้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวก่อให้เกิดรายได้ต่อรัฐบาลในรูปแบบของภาษีต่างๆ ทั้งโดยตรงและทางอ้อมจากการท่องเที่ยวเข้าสู่ระบบการคลังของประเทศ

อนุชา เล็กสกุลติลก (2006: 87) ได้กล่าวถึงผลกระทบทางด้านผลประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจว่า ผลประโยชน์ทางการเงินของการท่องเที่ยว ทำให้เศรษฐกิจขยายตัว เกิดงานที่ก่อสร้างใหม่ ทำให้เกิดรายได้ทั่วไปที่มีความหลากหลายและมีการกระจายรายได้ การปรับปรุงโครงสร้างขั้นพื้นฐานซึ่งเป็นผลมาจากการ

ท่องเที่ยว และผลประโยชน์อื่นๆ การท่องเที่ยวก่อให้เกิดรายได้มากมาย ทั้งทางตรงกับผู้ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เช่น ที่พักอาศัย ร้านอาหาร ร้านของขายที่ระลึก และการขนส่ง ส่วนคนในชุมชนได้รับผลประโยชน์จากการจ้างงานและการให้บริการ เหล่านี้มีผลต่อการเพิ่มรายได้ให้กับท้องถิ่น

2.ข้อเสีย (Disadvantages) การท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมเน้นฤดูกาล ซึ่งหมายความหมายว่าธุรกิจต่างๆ ในท้องถิ่นจะต้องสามารถอยู่รอดในช่วงที่ไม่มีรายได้ หรือไม่ใช่ฤดูกาลท่องเที่ยว หรือการที่สามารถมีรายได้จากธุรกิจตลอดปี ในทำนองเดียวกันลูกจ้างและพนักงานก็อาจมีงานทำแต่เฉพาะในช่วงใดช่วงหนึ่งของปีเท่านั้น นอกจากนี้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวช่วยให้ค่าที่ดินและทรัพย์สินในท้องถิ่นเพิ่มสูงขึ้น เป็นผลดีต่อผู้ขายแต่เป็นผลร้ายต่อประชาชนและผู้ซื้อในท้องถิ่น หรือธุรกิจต่างๆในชุมชน

การท่องเที่ยวช่วยเพิ่มราคาสินค้าจำเป็นต่างๆในชีวิตประจำวัน เช่น เกษตรกรในท้องถิ่นที่ไม่สามารถจะผลิตสินค้าเกษตรให้พอกับความต้องการของทั้งประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชน และนักท่องเที่ยว อาหารและผลิตภัณฑ์ที่เป็นวัตถุดิบเกษตร จึงต้องสั่งเข้ามาจากที่อื่นในราคาแพง และยังส่งผลกระทบต่อผลิตภัณฑ์ราคาสินค้าในท้องถิ่นสูงขึ้นตามไปด้วย อาหารที่สั่งเข้ามาอาจไม่เหมือนกับที่ผลิตได้ในท้องถิ่น ซึ่งอาจมีผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนในชุมชนนั้นๆได้ วัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ของท้องถิ่นอาจขาดแคลน อันเนื่องมาจากขบวนการหรือเกษตรกรหรือชาวบ้านที่ทำอาชีพต่างๆในชุมชน อาจละทิ้งอาชีพที่เคยทำ เพื่อมาทำงานการท่องเที่ยวแทน

2.10.2 ผลกระทบด้านสังคม (Social Impact)

นิคม จารุมณี (2544) ได้กล่าวถึงผลกระทบทางสังคมว่า เป็นสิ่งที่รัฐบาลจะต้องพิจารณาอย่างรอบคอบ รัฐบาลจะต้องตัดสินใจว่ากลยุทธ์ใดทางความเติบโตของเศรษฐกิจที่ต้องการ รวมทั้งกระทบทางด้านสังคมอันเกิดจากการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในความเป็นจริงนั้น ผลกระทบทางเศรษฐกิจก็เป็นส่วนหนึ่งของสังคมนั่นเอง ในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของความต่อเนื่องสัมพันธ์กันโดยตรงต่อการสร้างงานใหม่ๆ ในบริเวณใดบริเวณหนึ่งที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว และยังรวมทั้งการก่อให้เกิดการหมุนเวียนของเงินสดด้วย ดังตัวอย่างเช่น การสร้างระบบการท่องเที่ยวก่อให้เกิดงานใหม่ๆ สำหรับประชาชนในชุมชนและยังดึงดูดให้ประชาชนภายนอกซึ่งกำลังแสวงหางานใหม่เข้ามาสู่ชุมชนด้วย คนจากภายนอกที่เข้ามาในชุมชนนี้จะแข่งขันกับคนจากภายในชุมชนในการหางานทำ แต่ในขณะที่เดียวกันก็จะสร้างความต้องการในด้านการแสวงหาที่พักเพื่อการพักอาศัยเพิ่มมากขึ้น รวมทั้งบริการอื่นๆ ที่ชุมชนจะต้องจัดหา ทั้งหมดนี้จะกลายเป็นแรงกดดันทางสังคมที่มีต่อชุมชนไปในที่สุด จากการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในบริเวณท้องถิ่นหรือชุมชน ก็จะก่อให้เกิดปัญหาทางสังคมคือการขาดแคลนแรงงานในภาคเกษตรกรรม เนื่องจากผู้คนชนบทได้หันหลังให้กลับไปทำงานบริการในภาคอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเสียเป็นส่วนใหญ่

อนุชา เล็กสกุลดิถ (2006: 90) ได้กล่าวถึงผลกระทบทางด้านสังคมและวัฒนธรรม ว่ามีทั้งผลกระทบทางด้านบวก และด้านลบ ขึ้นอยู่กับความเข้าใจ และเป้าหมายส่วนที่เกี่ยวข้อง นักท่องเที่ยวช่วยให้คนในพื้นที่สามารถรักษาประเพณีวัฒนธรรม และเอกลักษณ์ของชุมชน โดยให้การสนับสนุนวันสำคัญ และภาษาของชุมชน เป็นการสร้างสะพานระหว่างนักท่องเที่ยวต่างชาติและชาวไทย ให้เพิ่มโอกาสในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้วัฒนธรรมกัน โดยทั่วไปแล้วการแลกเปลี่ยนทางด้านสังคมและวัฒนธรรมระหว่างเจ้าบ้านกับแขกที่มาเยือนกันนับเป็นจุดประสงค์หนึ่งของการท่องเที่ยว ซึ่งนำไปสู่ผลดีในหลายๆด้าน เช่น การท่องเที่ยวช่วยส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศ และความสัมพันธ์ด้านวัฒนธรรม การท่องเที่ยวทำให้ประชาชนทั่วทุกมุมโลกเกิด

ความเข้าใจซึ่งกันและกันมากขึ้น ส่วนในทางลบในประเทศเจ้าบ้าน เช่น การรับเอาพฤติกรรมใหม่ๆเข้ามาใช้ พฤติกรรมการใช้จ่าย เป็นต้น การท่องเที่ยวอาจมีส่วนเกี่ยวข้องกับปัญหาสังคมต่างๆ เช่น อาชญากรรม ยาเสพติด การพนัน และปัญหาโสเภณี การขาดแคลนที่ดินเนื่องมาจากการขายโดยสมัครใจหรือถูกบังคับให้ขาย เพื่อนำที่ดินนั้นมาพัฒนาเพื่อการท่องเที่ยว ก็เป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในวิถีการดำเนินชีวิต และการประกอบอาชีพ ส่วนทางด้านบวก สามารถส่งเสริมให้เกิดการปรับปรุงความเป็นอยู่ของประชาชน เนื่องจากในแหล่งที่เป็นจุดหมายปลายทางของการท่องเที่ยวนั้น โครงสร้างขั้นพื้นฐานจะถูกปรับปรุงเพื่อให้ นักท่องเที่ยวที่มาเยือนมั่นใจเกี่ยวกับคุณภาพการท่องเที่ยว และสิ่งนี้เองทำให้ส่งผลดีต่อผู้คนในท้องถิ่นทำให้ พวกเขาขายสินค้าและบริการได้มากขึ้น

2.10.3 ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Impacts)

นิคม จารุณี (2544) ได้กล่าวไว้ว่า ผู้ที่ทำงานอยู่ในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวส่วนใหญ่มักคิดว่า การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่ไม่ก่อให้เกิดมลพิษใดๆ ต่อสิ่งแวดล้อม แต่เป็นการสร้างธุรกิจสนับสนุนต่างๆ เพิ่มมากขึ้นเช่นเดียวกับการเพิ่มตลาดแรงงาน และจ้างงานให้แก่ชุมชนและสังคมด้วยแต่ในความเป็นจริงแล้ว ไม่ต้องเป็นที่สงสัยเลยว่า การท่องเที่ยวได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมเป็นอันมาก

ปัญหาที่เห็นได้ชัดเจนในกรณีเช่นกันได้แก่ การแข่งขันอย่างรุนแรงในธุรกิจการท่องเที่ยวและผลที่ตามมาคือรัฐบาลและองค์กรอื่นๆ เริ่มมีความตื่นตัวและตระหนักในผลกระทบของการท่องเที่ยวของท้องถิ่น เพื่อจะรักษาไว้ซึ่งชมต่อไปทั้งเพื่อนักท่องเที่ยวและประชาชนในท้องถิ่นเอง เมื่อนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้นในแหล่งท่องเที่ยวแหล่งใดแหล่งหนึ่งจนเกินขีดความสามารถทางกายภาพของแหล่งท่องเที่ยวที่จะบริการต่างๆได้ ก็จะทำให้เกิดการเสื่อมสลายของทรัพยากรพื้นฐาน เช่น พื้นดินและแหล่งน้ำต่างๆ ตามมา

การวางแผนควบคุมการเติบโตของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและการควบคุมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม จึงเป็นนโยบายที่สำคัญยิ่งประการแรกๆ ที่ส่งเสริมสนับสนุนการท่องเที่ยว อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมยังช่วยให้ประชาชนในท้องถิ่นมีความซาบซึ้ง ความรัก และความหวงแหนสิ่งแวดล้อมของชุมชน วัฒนธรรม ประเพณี และโบราณสถานทางประวัติศาสตร์ของเขามากยิ่งขึ้น

อนุชา เล็กสกุลดิถ (2006: 91) ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมว่า การท่องเที่ยวนำไปสู่การทำลายทางด้านกายภาพและสภาพแวดล้อมธรรมชาติ เพราะเมื่อไม่มีการวางแผน ในการสร้าง และพัฒนาโครงสร้างขั้นพื้นฐานที่ที่ต้องการสร้าง และดึงดูดนักท่องเที่ยว ในบางพื้นที่กิจกรรมที่เกิดขึ้นเป็นการรบกวนพืชและสัตว์ การก่อสร้างโครงการ ไม่เพียงแต่จะต้องทำลายต้นไม้ และรบกวนสัตว์แล้ว แต่เกิดจากการสร้างถนน และเป็นการทำลายทิวทัศน์ด้วย ชายหาดและแม่น้ำเกิดน้ำเน่าเสียและมีการทิ้งขยะ

2.10.4 ผลกระทบด้านวัฒนธรรม (Cultural Impacts)

McIntosh and Goeldner (1984: 112-113) สรุปไว้ว่า วัตถุประสงค์สูงสุดของการท่องเที่ยวก็คือ เพื่อสร้างความคุ้นเคยกับประชาชนในถิ่นอื่นๆ หรือประเทศอื่นๆ เพื่อที่จะเข้าใจและซาบซึ้งต่อวัฒนธรรมและประชาชนเหล่านั้น ดังนั้นการเดินทางท่องเที่ยวจึงเป็นการก่อให้เกิดความรู้สึกและการติดต่อดสื่อสาร ซึ่งมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อการสร้างความเข้าใจของคนทั่วโลกเข้าด้วยกันอันจะนำไปสู่สันติสุขในการอยู่ร่วมกัน ทั้งปัจจุบันและในอนาคต

นิคม จารุมณี (2544) ได้ให้ความหมายของวัฒนธรรม (Culture) ซึ่งหมายถึงการผสมผสานของความหลากหลาย โดยมึธรรมชาติของความเป็นจริงได้ถูกพัฒนาขึ้นมาและดำรงรักษาไว้ โดยประชาชนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ในอีกความหมายหนึ่งก็คือ สิ่งที่สังคมมุ่งปรารถนาที่จะเป็นเพื่อที่จะทำให้การดำเนินชีวิตของผู้คนในสังคมเป็นไปอย่างมีความสุขและความพึงพอใจ ดังนั้นวัฒนธรรมคือสิ่งที่เราสามารถมองเห็นและสัมผัสได้ในรูปของสิ่งต่างๆ ที่เป็นชีวิตของประเทศชาติ

McIntosh and Goeldner (1984: 112-113) ได้สรุปแนวโน้มของผลกระทบในทางลบทางสังคมและวัฒนธรรม

1. การแนะนำเอากิจกรรมอันไม่น่าพึงพอใจเข้ามา เช่น บ่อนคาสิโน โสเภณีหรือการบริการทางเพศ เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ต่างๆ เข้ามาสู่แหล่งท่องเที่ยว
2. การลอกเลียนแบบการอุปโภค บริโภคที่หรูหราฟุ่มเฟือยของประชาชนในท้องถิ่นแบบอย่างที่ไม่พบเห็นจากนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยว
3. ความขัดแย้งในเรื่องชาติโดยเฉพาะอย่างยิ่งในเขตหรือแหล่งท่องเที่ยวที่มีความแตกต่างกันมากระหว่างนักท่องเที่ยวกับประเทศเจ้าภาพ
4. การสร้างเจตคติการรับใช้เยี่ยงทาสในระดับลูกจ้างของธุรกิจการท่องเที่ยว
5. เกิดการลอกเลียนแบบหรือของปลอมในงานหัตถกรรมและงานศิลปะต่างๆ เพื่อเพิ่มปริมาณของที่ระลึกขายแก่นักท่องเที่ยวจำนวนมาก
6. เกิดแบบฉบับมาตรฐานเดียวกันในบทบาทของลูกจ้าง เช่น พนักงานในโรงแรมหรือพนักงานฝ่ายต้อนรับต้อนรับระดับสากล ซึ่งแสดงบทบาทหรือบุคลิกเหมือนกันในทุกประเทศทำให้เอกลักษณ์เฉพาะตัวของแต่ละชาติขาดหายไปอย่างน่าเสียดาย
7. สูญเสียความภูมิใจในวัฒนธรรมของชาติ ถ้าวัฒนธรรมนั้นถูกมองว่าเป็นสิ่งแปลกประหลาดหรือเป็นสิ่งบันเทิงใจ
8. การเปลี่ยนแปลงวิถีดำเนินชีวิตของท้องถิ่นอย่างรวดเร็วอันเกิดจากการหลั่งไหลเข้ามาของนักท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก
9. ความไม่ได้สัดส่วนของพนักงานบริการระดับล่าง เช่น ในโรงแรมและภัตตาคารต่างๆ ซึ่งมีค่าจ้างต่ำ

กล่าวโดยสรุปได้ว่า การท่องเที่ยวหรืออุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านต่างๆ ในแหล่งท่องเที่ยว เช่น เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและวัฒนธรรม แต่ก็ได้เป็นสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงโดยตรง การเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมดีหรือเลวก็ย่อมขึ้นอยู่กับสายตาของผู้มองดูวัฒนธรรมนั้น และขึ้นอยู่กับทัศนคติมากกว่าการวัดหรือประเมินที่ชัดเจน นักท่องเที่ยวไม่ได้เป็นเครื่องมือแต่เพียงอย่างเดียวของการเปลี่ยนแปลง ถึงแม้ว่าจะเป็นเพียงสิ่งเดียวที่มองเห็น แต่นักท่องเที่ยวก็อาจถูกนำมาใช้ฐานะที่เป็นตัวกลางที่จะป้องกันการเปลี่ยนแปลงได้ถ้ามีการวางแผนไว้ล่วงหน้าอย่างรอบคอบในด้านการตลาดและการจัดการ การดำเนินการดังกล่าวนี้ นับเป็นสิ่งสำคัญสำหรับชุมชนที่จะรักษาองค์ประกอบต่างๆ ของวัฒนธรรมที่ทำให้ชุมชนนั้นแตกต่างไปจากชุมชนอื่น และยังคงมีความมั่นใจที่จะ

สร้างระบบป้องกันวัฒนธรรมท้องถิ่นที่มีคุณค่าไว้ให้เป็นที่ชื่นชมของนักท่องเที่ยวต่อไปเป็นเวลานาน เช่นเดียวกันกับการวางแผนที่ดีในด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ก็ย่อมช่วยป้องกันผลกระทบอันเกิดจากการท่องเที่ยวได้เช่นกัน

2.11 แนวความคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้บริโภคของนักท่องเที่ยว

ฉลองศรี พิมลสมพงษ์ (2542) การศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภค หมายถึง การศึกษาเพื่อทราบถึงความต้องการ ความจำเป็นของผู้บริโภคที่เป็นตลาดเป้าหมาย เพื่อวางแผนกลยุทธ์ทางการตลาดให้ตอบสนองความต้องการบริโภคนั้นๆ และเพื่อให้ผู้บริโภคได้รับความพอใจสูงสุด

นักท่องเที่ยวเป็นผู้บริโภคที่ต้องการสินค้าและบริการแตกต่างจากการบริโภคสินค้าจำเป็นและสินค้าอุตสาหกรรมทั่วไป ผู้ประกอบการธุรกิจจำเป็นต้องค้นหา หรือวิจัยพฤติกรรมผู้บริโภคของนักท่องเที่ยวว่ามีพฤติกรรมการซื้อ ก่อน และหลังการใช้บริการอย่างไร เพื่อช่วยให้ฝ่ายการตลาดสามารถจัดกลยุทธ์และกิจกรรมทางการตลาดให้ตอบสนองความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสม

คำถาม 7 คำถามที่นิยมใช้ค้นหาพฤติกรรมผู้บริโภค ประกอบด้วย 6 Ws และ 1 H

- 6 Ws คือ Who, Whom, What, Why, When, Where
- 1 H คือ How

คำถาม 7 คำตอบที่ต้องการทราบเพื่อรู้จักพฤติกรรมผู้บริโภค ประกอบด้วย 7 Os

- 7 Os คือ Occupants, Objects, Objectives, Organizations, Occasions, Outlets และ Operations

ตารางที่ 2-1 แสดงคำถามคำตอบเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้บริโภค แสดงเป็นตารางได้ดังนี้ (ศรีวรรณ และคณะ, 2537: 29)

คำถาม	คำตอบ	กลยุทธ์ในแผนงานตลาด
1. ใครอยู่ในตลาดเป้าหมาย (Who is in the target market?)	- ลักษณะกลุ่มเป้าหมาย (Occupants) - ประชากรศาสตร์ - ภูมิศาสตร์ - จิตวิทยา - พฤติกรรมผู้บริโภค	- กลยุทธ์ 4 Ps หรือ มากกว่า Product, Price, Place, Promotion ที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย
2. ผู้บริโภคจะซื้ออะไร (What does the consumer buy?)	- สิ่งที่ผู้บริโภคต้องการซื้อ(Objects) ได้แก่ สินค้าและบริการคุณสมบัติและองค์ประกอบของ ผลิตภัณฑ์(Product Components)	- กลยุทธ์ด้านผลิตภัณฑ์(Product Strategies) - ความแตกต่างด้านผลิตภัณฑ์ การบริการ บุคลากร ราคา ภาพลักษณ์
3. ทำไมผู้บริโภคจึงซื้อ (Why does the consumer buy?)	- วัตถุประสงค์ในการซื้อ(objectives) - ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรม การ	- กลยุทธ์การส่งเสริมการตลาด (Promotion Strategies) ศึกษาเหตุ

	ซื้อ ได้แก่ ปัจจัยภายใน ปัจจัยภายนอก และปัจจัยเฉพาะบุคคล	จูงใจในการซื้อ ปัจจัยที่ทำให้เกิดความต้องการเดินทางท่องเที่ยว กำหนดแนวความคิด และจุดขายในการโฆษณา
4. ใครมีส่วนร่วมในการตัดสินใจซื้อ (Who participates in the buying?)	- บทบาทของกลุ่มต่างๆ (Organizations) ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อ ประกอบด้วย ผู้ริเริ่ม ผู้มีอิทธิพล ผู้ตัดสินใจซื้อ ผู้ซื้อ และ ผู้ใช้	- กลยุทธ์การโฆษณา และการส่งเสริมการตลาด(Advertising and Promotion Strategies) โดยชักกลุ่มอิทธิพล และกลุ่มเป้าหมายเป็นแนวทางสรรสร้างการโฆษณา และเลือกใช้สื่อโฆษณาให้เหมาะกับกลุ่ม (นักท่องเที่ยว)
5. ผู้บริโภคซื้อเมื่อใด (When does the consumer buy?)	- โอกาสในการซื้อ(Occasions) ช่วงฤดูกาลของปี ฤดูกาลท่องเที่ยว เทศกาล โอกาสพิเศษ วันหยุด เวลาว่าง	- กลยุทธ์การส่งเสริมการตลาด (Promotion Strategies) เช่น ส่งเสริมการตลาดนอกฤดูกาลท่องเที่ยว การส่งเสริมการขายความร่วมมือระหว่างธุรกิจ
6. ผู้บริโภคซื้อที่ไหน (Where does the consumer buy?)	- แหล่งหรือสถานที่จำหน่าย(Outlets) เช่น สำนักงานตัวแทนจำหน่าย	- กลยุทธ์ช่องทางการจัดจำหน่าย (Channel of Distribution) โดยผ่านสถาบันการค้าส่ง สถาบัน การค้าปลีก และช่องทางพิเศษ อื่นๆ
7. ผู้บริโภคซื้ออย่างไร (How does the consumer buy?)	- ขั้นตอน (Operations) ในการตัดสินใจซื้อ - การรับรู้ปัญหา หรือ ความต้องการ - การค้นหาข้อมูล - การประเมินผลพฤติกรรม - การตัดสินใจซื้อ - ความรู้สึกหลังการซื้อ	- กลยุทธ์การส่งเสริมการตลาด (Promotion Strategies) และราคาให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการตัดสินใจซื้อ

ปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมผู้บริโภค

ปัจจัยต่อไปนี้คืออิทธิพลต่อพฤติกรรมผู้บริโภคสินค้าการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวแต่ละคนทำให้พฤติกรรมเดินทาง ตลอดจนการเลือกซื้อรูปแบบของกิจกรรมการท่องเที่ยวต่างกัน ปัจจัยเหล่านี้แบ่งออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ (Morrison, 1989: 63) คือ

1. ปัจจัยภายใน (Personal Factors/Internal Variables) ได้แก่

- 3.1 ความจำเป็น ความต้องการ และการจูงใจ (Needs, Wants and Motivation)
- 3.2 การรับรู้ (Perception)
- 3.3 การเรียนรู้ (Learning)

- 3.4 บุคลิกภาพ (Personality)
- 3.5 รูปแบบการดำรงชีวิต (Life Style)
- 3.6 แนวคิดเกี่ยวกับตนเอง (Self Concept)
- 3.7 ทศนคติ (Attitudes)
- 2. ปัจจัยภายนอก (Interpersonal Factors / External Variables) ได้แก่
  - 2.1 วัฒนธรรม และวัฒนธรรมย่อย (Culture and Subcultures)
  - 2.2 ชั้นของสังคม (Social Classes)
  - 2.3 กลุ่มอ้างอิง (Reference Groups)
  - 2.4 ผู้นำความคิดเห็น (Opinion Leaders)
  - 2.5 ครอบครัว (The Family)

ปัจจัยภายใน หมายถึงปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลกระทบต่อพฤติกรรม การซื้อ ได้แก่

- 1) ความจำเป็น ความต้องการ และการจูงใจ (Need, Wants and Motivation)

Alastair M. Morrison ได้แสดงความสัมพันธ์ระหว่าง ความจำเป็น ความต้องการ การจูงใจ และ วัตถุประสงค์ในการซื้อ ดังนี้

ความจำเป็น (Needs) ของลูกค้าเป็นรากฐานของงานการตลาดซึ่งต้องสร้างความพอใจให้ได้เพื่อความสำเร็จอันยาวนานของธุรกิจ ความต้องการจำเป็นเกิดจากสภาพทางร่างกายและจิตใจของลูกค้าแต่ละคน เกิดจากช่องว่างระหว่างสิ่งที่ลูกค้ามีอยู่แล้วและอยากจะมี และมักจะไม่รู้ว่าตัวเองมีความจำเป็นอะไรบ้างหน้าที่สำคัญของงานการตลาด คือ ต้องทำให้ลูกค้ารู้จักความจำเป็นอันนี้ และเกิดความต้องการพร้อมทั้งเหตุผลต่างๆ ที่สามารถไปกระตุ้นให้เกิดการซื้อสินค้าและบริการตามวัตถุประสงค์ของตนและจะตอบสนองสร้างความพึงพอใจให้แก่ความจำเป็นนั้นๆ ได้

วิธีทำให้ลูกค้าทราบถึงความต้องการจำเป็นของตนเองคือ การให้การจูงใจ (motivation) แรงจูงใจ (Motives) จะเป็นตัวกระตุ้นหรือผลักดันให้ลูกค้าแสวงหาเพื่อสร้างความพอใจให้แก่ตัวเอง นักการตลาดจำเป็นต้องสร้างแรงจูงใจด้วยวิธีต่างๆ เช่น การโฆษณา เพื่อให้ลูกค้าสามารถหาสิ่งตอบสนองความจำเป็นทางร่างกายและจิตใจของตนได้

การจูงใจ (Motivation) หมายถึง การกระตุ้นให้กระทำหรือดำเนินการให้ได้มาซึ่งเป้าหมายที่ตั้งไว้ (Holloway, 1988: 97) นับว่าเป็นปัจจัยภายในตัวแรกที่มีผลต่อพฤติกรรมผู้บริโภค ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่ต้องได้รับการกระตุ้น

แรงจูงใจ (Motivation) หมายถึง ความต้องการที่ได้รับการกระตุ้นของบุคคลหนึ่งที่ต้องการแสวงหาความพอใจด้วยพฤติกรรมที่มีเป้าหมาย และแรงกระตุ้น (Drive) เป็นตัวที่ทำให้เกิดการกระตุ้นอย่างแรงเพื่อให้เกิดการตอบสนองที่พอใจ

2) การรับรู้ (Perception) กระบวนการรับรู้และความเข้าใจของบุคคลที่มีต่อโลกที่อาศัยอยู่ขึ้นอยู่กับการปัจจัยภายใน ได้แก่ ความเชื่อ ประสบการณ์ อารมณ์ ฯลฯ และปัจจัยภายนอก ได้แก่ สิ่งกระตุ้นที่มากระทบกับประสาทสัมผัสทั้ง 5 คือ การได้กลิ่น การได้เห็น การได้รู้สึก และการได้รสชาติ

3) การเรียนรู้ (Learning) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและ /หรือ ความเข้าใจอันเป็นผลจากประสบการณ์ที่ผ่านมา การเรียนรู้ของบุคคลเกิดขึ้นเมื่อได้รับสิ่งกระตุ้นผ่านเข้ามาในความรู้สึกนึกคิดและเกิดการตอบสนอง

4) บุคลิกภาพ (Personality) เป็นลักษณะเด่นของแต่ละบุคคลเกิดจากความรู้สึกนึกคิด ความรับผิดชอบ ความต้องการภายใน การจูงใจ การรับรู้ การเรียนรู้ของบุคคล และแสดงออกมาเป็นบุคลิกภาพเฉพาะตน ตอบสนองต่อสิ่งแวดล้อมรอบตัวเอง

5) รูปแบบการดำรงชีวิต (Life Style) ขึ้นอยู่กับวัฒนธรรม ชั้นของสังคม และกลุ่มอาชีพของแต่ละบุคคล การเลือกบริโภค หรือเลือกซื้อสินค้าและบริการ ขึ้นอยู่กับรูปแบบการดำรงชีวิตของแต่ละบุคคล รูปแบบการดำรงชีวิตขึ้นอยู่กับความสนใจ ทักษะ และความคิดเห็นของแต่ละบุคคล ซึ่งนักการตลาดเชื่อว่า จะสามารถชี้นำพฤติกรรมการซื้อได้ และจะควบคู่กันไปกับค่านิยมของสังคม

6) แนวความคิดเกี่ยวกับตัวเอง (Self-concept) หมายถึง ความคิดหรือความเข้าใจที่เกิดขึ้นภายในบุคคลพร้อมๆ กับการรับรู้

7) ทักษะ (Attitudes) หมายถึง ความโน้มเอียงที่เกิดจากการเรียนรู้ในการตอบสนองต่อสิ่งกระตุ้นไปในทิศทางที่สม่ำเสมอ หรือความรู้สึกนึกคิดของบุคคลที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด ทักษะเป็นพลังที่สำคัญและมีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อการรับรู้และพฤติกรรมการบริโภคของนักท่องเที่ยว โดยพยายามกลั่นกรองสิ่งที่ตนเองคิดว่าดี ไม่ขัดแย้งกับทักษะที่มีอยู่ ทักษะสามารถบิดเบือนข่าวสาร ข้อมูลที่เป็นความจริงได้ในลักษณะได้แย่งทักษะที่เกิดจากประสบการณ์ที่ตนได้รับ การเปลี่ยนทักษะดีต้องใช้เวลาและเครื่องมือในการสื่อสารอย่างมาก ต้องทำการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง

ปัจจัยภายนอก หมายถึง ปัจจัยความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและวัฒนธรรมของคนทั้งชาติซึ่งสืบทอดและยึดถือต่อกันมา ได้แก่

1. วัฒนธรรมและวัฒนธรรมย่อย (Culture and subcultures) วัฒนธรรมเป็นเครื่องผูกพันบุคคลในสังคมเดียวกัน วัฒนธรรมแสดงออกมาในรูปความเชื่อถือ ค่านิยม ทักษะ อุปนิสัย ประเพณี ขนบธรรมเนียม และพฤติกรรมของบุคคลวัฒนธรรม

2. ชั้นของสังคม (Social Classes) เป็นการลำดับบุคคลในสังคมออกเป็นกลุ่มที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน จากระดับสูงไประดับต่ำ สิ่งที่น่ามาใช้ในการแบ่งชั้นของสังคมคือ อาชีพ ฐานะ รายได้ ชาติกำเนิด สถานที่พำนัก ระดับการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ และบุคลิกลักษณะของบุคคล

3. กลุ่มอ้างอิง (Referance Groups) เป็นกลุ่มที่เข้าไปมีอิทธิพลต่อความคิดเห็น ทักษะ ความชอบ/ไม่ชอบ และค่านิยมของบุคคลในกลุ่มอ้างอิง

4. ผู้นำความคิดเห็น (Opinion Leaders) เป็นสมาชิกของกลุ่มที่มีอำนาจ และความคิดเห็นของเขามักเป็นที่ยอมรับของกลุ่ม มักจะเป็นผู้รู้ช่องทางข้อมูลมากกว่าสมาชิกคนอื่นๆ เช่น ได้ข้อมูลเนื่องจากซื้อสินค้าและบริการก่อนคนอื่น มักจะได้ข้อมูลหรือความรู้พิเศษเกี่ยวกับสินค้าและบริการ

5. กลุ่มครอบครัว (The Family) คือ กลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกันทางกำเนิด โดยการแต่งงานกันหรือโดยการรับอุปการะเข้ามาใช้ชีวิตในครอบครัวเดียวกัน ค่านิยมและทักษะดีของบุคคลจะได้รับมาจากครอบครัว

มากที่สุด ความคิดจะถูกหล่อหลอมมาตั้งแต่เด็ก ลักษณะครอบครัวที่แตกต่างกันจะทำให้รูปแบบการดำรงชีวิตต่างกัน พฤติกรรมการบริโภคของครอบครัวจะแตกต่างกันตามลำดับขั้นของวัฏจักรชีวิตครอบครัว

2.12 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พระ พิพัฒน์ โยธะพงศ์ (2547) ได้ทำการศึกษา การจัดการแหล่งพักอาศัยแบบโฮมสเตย์เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ : กรณีศึกษา หมู่บ้านวัฒนธรรมผู้ไทยบ้านโคกโก่ง อำเภอภูผามาศ จังหวัดอุดรธานี ผลการศึกษาพบว่า สภาพทั่วไปในหมู่บ้านโคกโก่ง ได้เปิดโฮมสเตย์มาตั้งแต่ ปี พ.ศ.2541 –จนถึงปัจจุบัน (พ.ศ. 2547) นับเป็นเวลา 6 ปี มีรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีที่พักแบบโฮมสเตย์ มีการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางและการปฏิบัติ สภาพทั่วไปในหมู่บ้านเป็นหมู่บ้านชนบท ที่มีวิถีชีวิตวัฒนธรรมและประเพณี เป็นเอกลักษณ์ของชาวผู้ไทย และดำรงอยู่จนถึงปัจจุบัน ผลการวิจัยพบว่า

1. มีการจัดการองค์การแบบที่ชุมชนมีส่วนร่วมอย่างเป็นรูปธรรม ชุมชนให้ความร่วมมือ และพอใจในกระบวนการที่ทำอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการจัดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน แต่มีจุดอ่อน คือ ไม่มีการแบ่งงานให้มีผู้รับผิดชอบด้านการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว และการให้คำปรึกษาของที่ปรึกษาไม่เป็นไปอย่างต่อเนื่อง

2. การจัดการด้านกายภาพพบว่าหมู่บ้านโคกโก่งมีเอกลักษณ์ทางด้านกายภาพที่ชัดเจนของสถาปัตยกรรมผู้ไทย แต่ไม่ได้นำเสนอลักษณะทางด้านกายภาพของหมู่บ้านเป็นจุดเด่นในการท่องเที่ยว มีการจัดการเพียงบำรุงรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบของบ้านพักโฮมสเตย์โดยเจ้าของบ้านเป็นผู้ดำเนินการ ส่วนใหญ่สามารถทำได้เรียบร้อย และนักท่องเที่ยวพอใจ

3. การประชาสัมพันธ์ที่ดำเนินการเองโดยชุมชนในปัจจุบัน ยังไม่เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายหลัก ทำให้นักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวน้อย จึงต้องการการสนับสนุนของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เข้าถึงนักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายได้ชัดเจน และเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยว

4. ชุมชนมีความต้องการเงินทุนสำหรับบำรุงรักษาบ้านพักที่เป็นโฮมสเตย์ และแหล่งท่องเที่ยวในหมู่บ้าน จึงควรให้การสนับสนุนเงินกองทุนเพิ่มเติม สำหรับใช้จ่ายในการบำรุงรักษาบ้านพัก และแหล่งท่องเที่ยวดังกล่าว จากเดิมที่มีการจัดสรรสำหรับกิจกรรมการต้อนรับนักท่องเที่ยว

5. การจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวของหมู่บ้าน เน้นการนำเสนอด้านวัฒนธรรมความเป็นอยู่ที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนและวิถีชีวิตของชาวผู้ไทยที่สัมพันธ์กับป่าและภูเขา และควรส่งเสริมให้จัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตเช่น ในช่วงฤดูเกี่ยวข้าวให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในกิจกรรมด้วยเพื่อเพิ่มจุดเด่นในกิจกรรมการท่องเที่ยวของหมู่บ้าน

6. ชีตความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวของชุมชนขึ้นอยู่กับจำนวนที่พักที่ชุมชนสามารถจัดให้นักท่องเที่ยวเข้าพักได้ แต่จะต้องคำนึงถึงความสามารถในการรองรับได้ของแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และมีการจัดการขยะและน้ำเสียในหมู่บ้านเพิ่มเติม เพื่อให้รองรับนักท่องเที่ยวได้ตามจำนวนที่พักที่มีอยู่

นราธิป ผลบุญรักษ์ (2547) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การปรับที่อยู่อาศัยเดิมเป็น โฮมสเตย์ ของชมรมอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ต.ปลายโพงพาง อ.อัมพวา จ.สมุทรสงคราม จากการศึกษาพบว่า

1 รูปแบบเดิมในอดีต อาคารเรือนไทยภาคกลาง มีรูปแบบ เฉพาะตัว ที่มีลักษณะการใช้สอย ส่วนใหญ่อยู่ภายในและมีห้องส้วมภายนอก การอาบน้ำจะอาบน้ำที่คลองติดกับตัวบ้าน หรือน้ำคลองที่ใส่ตุ่มเอาไว้แล้วแกลงสารส้มให้มีการตกตะกอนก่อนอาบน้ำ น้ำดื่มกินจะใช้การเก็บกักน้ำฝนไว้ในตุ่มใต้ถุนบ้านแต่การปรับที่อยู่อาศัยเดิมในปัจจุบันนี้พบว่าในส่วนของ ห้องส้วม, ห้องอาบและห้องครัว มีการก่อสร้างเพิ่มเติมขึ้นนอกอาคาร และในอาคาร แต่ยังคงสภาพของอาคารที่เป็นสถาปัตยกรรมไทย การปรับตัวเช่นนี้ขึ้นเนื่องมาจากสภาพทางเศรษฐกิจ และสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ในปัจจุบัน ที่เป็นการคาดคิดที่จะเสนอการใช้งานของส่วนที่ปรับที่อยู่อาศัยที่เพิ่มเติมแก่นักท่องเที่ยว ทำให้เกิดการผิดรูปแบบของการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

2 การปรับที่อยู่อาศัยเดิม ของกลุ่มชมรมอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ต.ปลายโพงพงา จากจำนวน 19 หลังคาเรือน ไม่มีปรับปรุงอาคาร 14 หลังคาเรือน คิดเป็นร้อยละ 73.68 ส่วนอีกจำนวน 5 หลังคาเรือน มีการปรับที่อยู่อาศัยเดิมในส่วนที่เป็น ห้องน้ำ และส่วนที่เป็นครัว คิดเป็นร้อยละ 26.32 ซึ่งต่ำกว่า 50% ของจำนวนทั้งหมด

3 แนวทางในการพัฒนา ควรมีการให้ความรู้และความเข้าใจในเรื่องการปรับที่อยู่อาศัยเดิมที่เป็นอาคารทรงไทยอย่างถูกต้อง ต้องมีหน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่ภาครัฐ ให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิดเพื่อเป็นการอนุรักษ์ ด้านสังคม วิถีชีวิตแบบดั้งเดิม ยังไม่พร้อมรับวิถีชีวิตแบบใหม่ ทำให้ขาดการพัฒนาการด้านต่างๆตามสมควร รายได้ไม่แน่นอนและตัวอาคารที่หักโหมเสียดยทรุดโทรมขาดเงินกองทุนสนับสนุนในการปรับปรุง

เขาวลิต สิทธิฤทธิ์ (2545) ได้ศึกษาเรื่อง การจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อย่างมีส่วนร่วมในตำบลกรุงชิง จังหวัดนครศรีธรรมราช จากผลการศึกษาพบว่า ชุมชนกรุงชิงมีประวัติศาสตร์ วิถีการดำรงชีวิตที่เกื้อกูลธรรมชาติผ่านพิธีกรรมต่าง ๆ และการจัดการการท่องเที่ยวที่ผ่านมาประสบกับปัญหาด้านการบริหารจัดการผลกระทบต่อทรัพยากรชุมชน ขาดองค์การประสานงานที่มีประสิทธิภาพ ขาดความเข้าใจต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และขาดการมีส่วนร่วมของชุมชน จึงได้ร่วมกันดำเนินงานในรูปแบบโครงสร้างพร้อมคณะกรรมการบริหารเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ชุมชน กรุงชิง และสร้างชุดการท่องเที่ยว โดยการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนจริง ๆ และร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เกิดการบูรณาการแผนแม่บทการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชน นอกจากนี้ยังส่งผลกระทบต่ออาชีพ วัฒนธรรม การละเล่นของชุมชน การเรียนรู้วิถีการค้นหาคำตอบของชุมชนด้วยกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น การเปิดเวทีการเรียนรู้โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมทำให้เกิดพัฒนาการด้านการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน รวมถึงการจัดการทรัพยากร อันเป็นแนวคิดการจัดการที่ยั่งยืน เป็นการส่งเสริมให้ชาวบ้านได้มีใช้ประโยชน์จากทรัพยากรที่ช่วยกันดูแลรักษา ในรูปแบบของการท่องเที่ยวที่ไม่ทำลายธรรมชาติ ทำยสุดชุมชนกรุงชิงก็จะสามารถอยู่ร่วมกับธรรมชาติได้อย่างยั่งยืน อีกทั้งยังเป็นแหล่งศึกษาดูงานของชุมชนอื่น และมีลักษณะการขยายเป็นเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศภาคใต้ จากผลการศึกษาดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงศักยภาพชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยว ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรที่จะส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งเสริมกระบวนการวิจัยให้ชาวบ้านโดยการสนับสนุนงานวิจัยในประเด็นอื่น ๆ อย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นฐานคิดของชุมชนในการพัฒนาในด้านอื่น ๆ ต่อไป

สรุปการทบทวนวรรณกรรม แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การศึกษากิจการการจัดการที่อยู่อาศัยโฮมสเตย์ ณ บ้านท่าคา อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ผู้วิจัยได้ทำการทบทวนแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง มีแนวคิดสำคัญที่เชื่อมโยงกันอยู่ดังนี้ คือ ชุมชนไม่สามารถบริหารจัดการเพียงคนเดียวตามลำพังได้ ต้องมีการรวมกลุ่ม และทำการบริหารจัดการเพื่อเป็นการนำทรัพยากรมาใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างมากที่สุด ชุมชนประสบความสำเร็จได้หรือไม่มันจะต้องอาศัยการจัดการองค์กรโดยอาศัยคนมาบริหารจัดการ จึงไปสอดคล้องกับแนวคิดการจัดการและการจัดการองค์กร การท่องเที่ยวในชุมชน(TiC) เป็นแนวความคิดที่เกิดขึ้นในสมัยช่วงแรกๆ ไม่ได้เน้นการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน เมื่อนักท่องเที่ยวเข้ามาใช้ทรัพยากรต่างๆจนเกิดผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ จึงเกิดแนวความคิดโดยให้คนในชุมชนเป็นคนบริหารจัดการและมีส่วนร่วมรับผิดชอบกับทรัพยากรธรรมชาติ จึงไปสอดคล้องกับ แนวความคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการโดยชุมชนขึ้น การท่องเที่ยวต้องอาศัยคนในองค์กรมาบริหาร และต้องได้รับความร่วมมือจากคนในชุมชนด้วย ถ้าหากไม่ได้รับความร่วมมือจะทำให้เกิดผลกระทบจากการพัฒนาการท่องเที่ยวไม่สามารถบรรลุผลสำเร็จตามที่ได้ตั้งเป้าหมายเอาไว้ จึงนำแนวคิดความร่วมมือของคนในชุมชน มาทำการศึกษา ถ้าหากว่าคนในชุมชนดังกล่าวไม่สามารถให้ความร่วมมือในการประกอบกิจกรรมต่างๆของชุมชนแล้ว ชุมชนก็ไม่สามารถที่จะทำการเปิดการท่องเที่ยวในเชิงนิเวศได้ เมื่อนำ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการท่องเที่ยว, การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ทำให้ชุมชน เกิดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน สามารถดำเนินการมาจนถึงปัจจุบันมาเป็นกรอบแนวคิดในการวิเคราะห์ชุมชนว่ามีลักษณะการท่องเที่ยวเป็นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจริงหรือไม่ และการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืนหรือไม่ อีกทั้งสอดคล้องกับแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกันอย่างไร หลังจากที่มีการท่องเที่ยวเกิดขึ้นเนื่องจากชุมชนมีสภาพแวดล้อมธรรมชาติที่สมบูรณ์พร้อมทั้งมีความเป็นเอกลักษณ์ของชุมชน จึงเกิดที่พักแบบโฮมสเตย์ จึงนำแนวความคิดเกี่ยวกับโฮมสเตย์ เข้ามาเป็นกรอบเพื่อทำการศึกษาว่า นักท่องเที่ยวอาศัยกับเจ้าของบ้านเพื่อต้องการมาแลกเปลี่ยน เรียนรู้วัฒนธรรมกับเจ้าของบ้านหรือไม่ ว่าโฮมสเตย์ที่เกิดขึ้นเป็นไปตามแนวคิดที่ทำการศึกษาหรือไม่ หลังจากที่มีการท่องเที่ยว และได้ทำการเปิดที่พักแบบโฮมสเตย์แล้ว จึงทำการศึกษาว่ามี ผลกระทบต่อชุมชนด้านใดบ้าง โดยทำการศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับผลกระทบจากการพัฒนาการท่องเที่ยว เนื่องจากชุมชนมีศักยภาพที่จะรองรับนักท่องเที่ยว ทำให้ต้องศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว ว่าพื้นที่สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้อีกเท่าไร นักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีพฤติกรรมในการบริโภคอย่างไร จึงไปสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมบริโภคของนักท่องเที่ยว

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษากิจการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพและการบริหารจัดการโฮมสเตย์ จากการศึกษาวิทยานิพนธ์ สามารถสรุปได้ว่า การเปลี่ยนแปลงทางกายภาพ พบว่ามีการเปลี่ยนแปลง ห้องส้วม, ห้องอาบน้ำ และห้องครัว มีการก่อสร้างเพิ่มเติมขึ้นภายนอกและภายในอาคาร แต่ยังคงสภาพของอาคารที่เป็นสถาปัตยกรรมไทย การปรับตัวเช่นนี้อันเนื่องมาจาก สภาพทางเศรษฐกิจ และสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ในปัจจุบัน ส่วนการบริหารจัดการท่องเที่ยวจะต้องอาศัยความร่วมมือของชุมชน มีการกำหนดแนวทางและการปฏิบัติ ชุมชนควรมีเอกลักษณ์เพื่อเป็นจุดดึงดูดนักท่องเที่ยว ควรมีการบริหารจัดการในด้านต่างๆ ได้แก่ ด้านองค์กร ด้านการตลาด ด้านกิจกรรม ด้านการเงิน และจะต้องคำนึงถึงผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติด้วย แนวคิดทฤษฎีที่ผู้วิจัยได้รวบรวมมานำไปเพื่อทำการ วิเคราะห์ สรุปผลการศึกษาและเสนอแนะในบทต่อไป

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษากิจการที่อยู่อาศัยโฮมสเตย์ ณ บ้านท่าคา อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ในครั้งนี้ เป็นการศึกษาเฉพาะกรณี ทำการสำรวจพื้นที่ที่ทำการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ผู้ศึกษา รวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการเชิงปริมาณ และคุณภาพ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากิจการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพของที่อยู่อาศัย การบริหารจัดการโฮมสเตย์ของบ้านท่าคา เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนา สิ่งเสริมแหล่งที่พักอาศัยเพื่อการท่องเที่ยว และเป็นแนวทางในการจัดการด้านการท่องเที่ยว เพื่อรองรับการท่องเที่ยวในอนาคตต่อไป สามารถสรุปกระบวนการวิจัยและส่วนที่เกี่ยวข้องต่างๆ ได้ตามดังนี้

- 3.1 การกำหนดขอบเขตข้อมูล
- 3.2 สมมุติฐานการศึกษา
- 3.3 การกำหนดกลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- 3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.5 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- 3.6 การสร้างเครื่องมือ
- 3.7 การวิเคราะห์ข้อมูล
- 3.8 ข้อจำกัดในการวิจัย
- 3.9 อุปสรรคในการเก็บข้อมูล

3.1 การกำหนดขอบเขตข้อมูล

3.1.1 พื้นที่ที่ทำการศึกษา

หมู่บ้านท่าคา หมู่ที่ 2 ตำบลท่าคา อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม

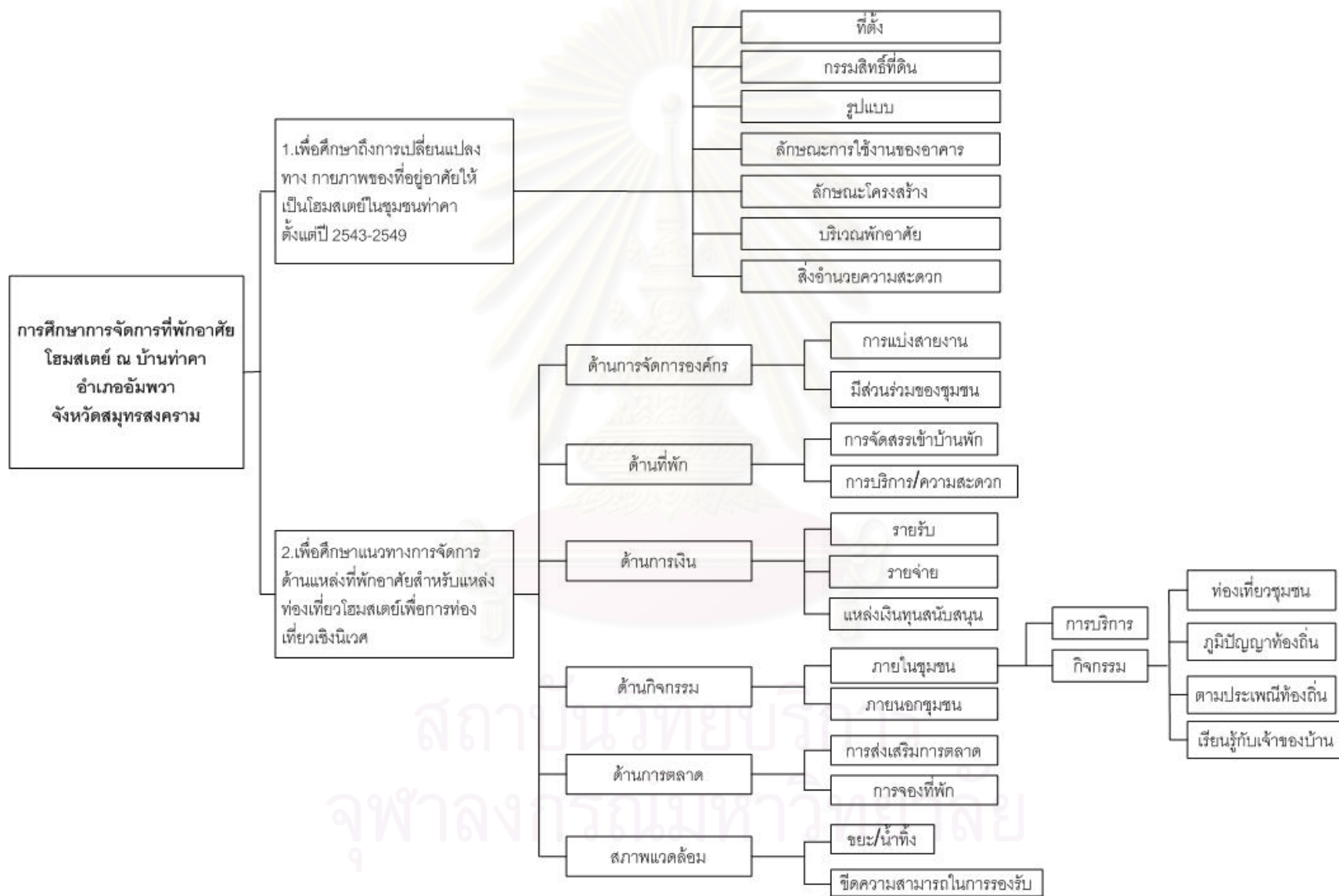
3.1.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

3.1.2.1 ทำการศึกษาด้านโครงสร้างกายภาพ และศึกษาถึงการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพของที่อยู่อาศัยให้เป็นโฮมสเตย์ในชุมชนท่าคา ช่วงปีพ.ศ. 2543-2549 ซึ่งเป็นช่วงเวลาของการทำโฮมสเตย์

3.1.2.2 กระบวนการและรูปแบบในการบริหารจัดการแหล่งพักอาศัยแบบโฮมสเตย์เพื่อการท่องเที่ยว ประกอบไปด้วย การจัดการด้านองค์กร การจัดการด้านที่พัก การจัดการด้านกิจกรรม การจัดการด้านการเงิน การจัดการด้านการตลาด และการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม

3.1.2.3 ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการ ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวแหล่งพักอาศัยเพื่อการท่องเที่ยว และพฤติกรรมที่เกี่ยวกับแหล่งพักอาศัยเพื่อการท่องเที่ยวในเชิงนิเวศของชุมชนท่าคา

แผนภูมิที่ 3-1 แสดงวัตถุประสงค์และขอบเขตด้านเนื้อหาในการวิจัย

3.2 สมมุติฐานการศึกษา

ขอบเขตของการศึกษาได้แสดงในเนื้อหาซึ่งประกอบไปด้วยเรื่องการศึกษาโครงสร้างด้านกายภาพและการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพ และด้านการบริหารจัดการแหล่งพักอาศัยโฮมสเตย์ ประกอบด้วย 6 ด้าน ได้แก่ การจัดการองค์การ การจัดการด้านที่พัก การจัดการด้านกิจกรรม การจัดการด้านการเงิน การจัดการด้านการตลาด และการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม ดังนั้นจากกรอบการศึกษาจึงเกิดสมมุติฐาน 5 ข้อ ดังนี้

- 3.2.1 อาคารที่อยู่อาศัยเดิมต้องถูกปรับเปลี่ยนต่อเติมให้เป็นโฮมสเตย์
- 3.2.2 เจ้าของบ้านต้องมีความรู้ ความเข้าใจในการปรับเปลี่ยนรูปแบบที่อยู่อาศัยเพื่อเป็นโฮมสเตย์
- 3.2.3 การบริหารจัดการโดยชุมชนเป็นแนวทางในการพัฒนาที่ทำให้เกิดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน
- 3.2.4 ชุมชนที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์จะต้องมีลักษณะทางกายภาพที่เป็นเอกลักษณ์ที่ชัดเจน
- 3.2.5 จำนวนที่พักโฮมสเตย์สามารถเพิ่มจำนวนขึ้นได้ตามศักยภาพ และขีดความสามารถในการรองรับ

นักท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยว

สมมุติฐานทั้ง 5 ข้อนี้ จะใช้เป็นกรอบในการสรุปการบริหารจัดการ โฮมสเตย์ ณ บ้านท่าคา เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ว่ามีแนวทางตามที่ได้ตั้งไว้ในสมมุติฐานหรือไม่ ส่วนรายละเอียดหรือข้อค้นพบที่น่าสนใจนอกเหนือจากเนื้อหาที่กล่าวถึงในสมมุติฐาน ผู้วิจัยจะบรรยายไว้ในหัวข้อ 6.2 เป็นข้อเสนอแนะต่อไป

3.3 การกำหนดกลุ่มประชากรเป้าหมาย และกลุ่มตัวอย่าง

การแบ่งกลุ่มประชากร และกลุ่มตัวอย่างสามารถแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มเจ้าของแหล่งพักอาศัยที่เป็นโฮมสเตย์ในปัจจุบัน กลุ่มผู้นำชุมชน และกลุ่มนักท่องเที่ยว

3.1.1 กลุ่มเจ้าของแหล่งพักอาศัยที่เป็นโฮมสเตย์ ปัจจุบัน มีจำนวน 11 หลัง ใช้วิธีการสัมภาษณ์ สังกัด โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง 100 % เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับการปรับเปลี่ยนรูปแบบของบ้านพักอาศัยให้เป็นโฮมสเตย์ และข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารจัดการที่อยู่อาศัยเพื่อการท่องเที่ยวภายในชุมชน

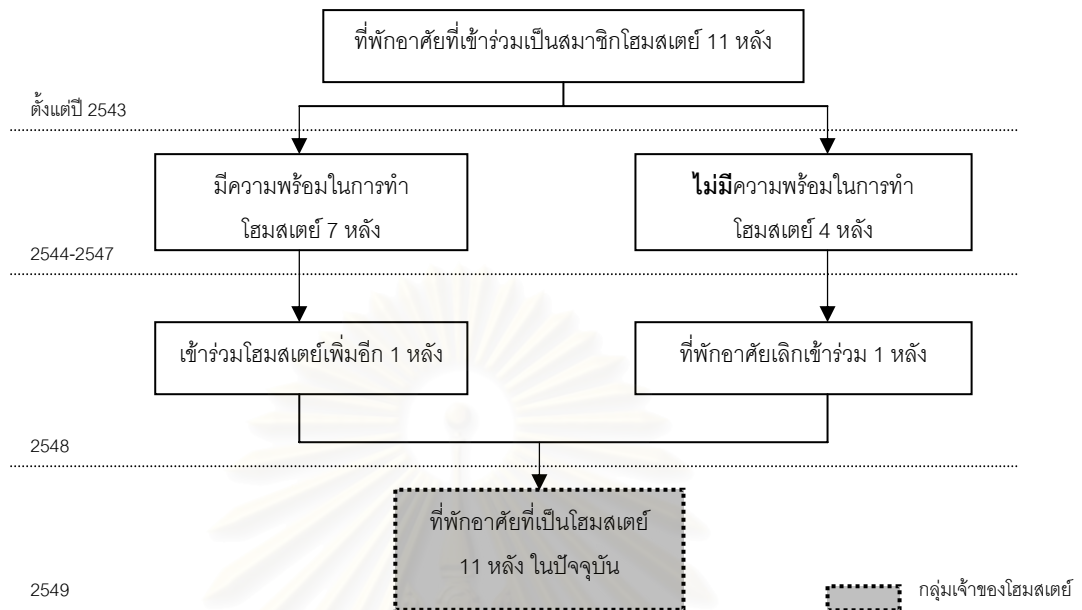
3.1.2 กลุ่มผู้นำชุมชน 2 คน ประกอบไปด้วยผู้ใหญ่บ้านหมู่ 2 และประธานกองทุนหมู่บ้าน คิดเป็นกลุ่มตัวอย่าง 100 % เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารจัดการที่อยู่อาศัยเพื่อการท่องเที่ยวภายในชุมชน

3.1.3 กลุ่มนักท่องเที่ยว ที่เข้ามาในช่วงระหว่างเดือน ตุลาคม – ธันวาคม 2549 จำนวน 69 คน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภูมิที่ 3-2 กลุ่มประชากรที่เป็นเจ้าของแหล่งพักอาศัยโฮมสเตย์

ที่มา: ข้อมูลจากการวิจัย

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.4.1 ข้อมูลทุติยภูมิ

3.4.1.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับที่อยู่อาศัยโฮมสเตย์ เพื่อการท่องเที่ยว โดยศึกษาแนวคิด ทฤษฎีต่างๆที่มีความสอดคล้องกันกับการวิจัยในครั้งนี้

3.4.1.2 เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร รายงานวิจัย และบทความต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ที่ทำการศึกษา ได้แก่ ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของตลาดน้ำท่าคา และข้อมูลเกี่ยวกับชุมชน ประวัติความเป็นมาของชุมชน ที่ตั้งและขนาด ลักษณะภูมิประเทศ ภูมิอากาศ สภาพสังคมและการปกครอง สภาพเศรษฐกิจ และรูปแบบสถาปัตยกรรมเรือนไทยภาคกลางของพื้นที่ที่ทำการศึกษา เป็นต้น

3.4.2 ข้อมูลปฐมภูมิ

3.4.2.1 การสำรวจพื้นที่ และสภาพทั่วไปในปัจจุบันของบ้านท่าคาโฮมสเตย์

3.4.2.2 โดยการสังเกต การสัมภาษณ์ ในการวิจัยครั้งนี้นอกจากจะมีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการลงพื้นที่จริงแล้วนั้น ยังเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ ผู้นำชุมชน เจ้าของบ้านที่เข้าร่วมทำโฮมสเตย์

3.4.2.3 เก็บรวบรวมข้อมูลความคิดเห็นจากนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวภายในหมู่บ้านและแหล่งพักอาศัยเพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อทราบถึงความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยให้นักท่องเที่ยวตอบแบบสอบถาม

3.4.3 การดำเนินการเก็บข้อมูล กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยนี้แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

แบบสัมภาษณ์ที่ 1 มีเนื้อหาเกี่ยวกับลักษณะทางกายภาพในเรื่องของการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพ การต่อเติม การปรับปรุง ปัญหาในการปรับปรุงของที่พักอาศัย โดยทำการสัมภาษณ์ เจ้าของบ้าน

ผู้วิจัยจะทำการสำรวจพื้นที่โดยรอบ ทำการจดบันทึก สเก็ตภาพ และถ่ายภาพแหล่งพักอาศัยที่เป็นโฮมสเตย์ ปัจจุบัน จำนวน 11 หลัง ใช้เวลาในการเก็บข้อมูลตั้งแต่ 15 ตุลาคม พ.ศ.2549 ถึง 15 ธันวาคม พ.ศ.2549

แบบสัมภาษณ์ที่ 2 มีเนื้อหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการที่อยู่อาศัย โดยทำการสัมภาษณ์กลุ่มผู้นำชุมชน 2 คน ประกอบไปด้วยผู้ใหญ่บ้านหมู่ 2 และประธานกองทุนหมู่บ้าน ใช้เวลาในการเก็บข้อมูลตั้งแต่ 15 ตุลาคม พ.ศ.2549 ถึง 15 ธันวาคม พ.ศ.2549

แบบสัมภาษณ์ที่ 3 เกี่ยวกับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวในเรื่องการบริหารจัดการแหล่งพักอาศัยแบบโฮมสเตย์ การศึกษาจะเก็บข้อมูลในช่วงตั้งแต่ 15 ตุลาคม พ.ศ.2549 ถึง 15 ธันวาคม พ.ศ.2549

3.5 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

- 3.5.1 คอมพิวเตอร์
- 3.5.2 เครื่องบันทึกเสียง
- 3.5.3 กล้องถ่ายภาพ
- 3.5.4 สมุดบันทึก และเครื่องเขียน
- 3.5.5 แบบสอบถามเพื่อการสัมภาษณ์

3.6 การสร้างเครื่องมือ

ประกอบไปด้วยแบบสอบถามทั้งหมด 4 ชุด โดยแบ่งออกเป็นแบบสอบถามสมาชิกโฮมสเตย์ 2 ชุด ชุดที่ 1 เป็นแบบสอบถามเรื่องการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพของที่พักอาศัยโฮมสเตย์ ส่วนชุดที่ 2 เป็นแบบสอบถามเรื่องการบริหารจัดการที่พักรักษาโฮมสเตย์เพื่อการท่องเที่ยวในเชิงนิเวศ แบบสอบถามผู้นำชุมชนเรื่องการบริหารจัดการ 1 ชุด และแบบสอบถามความพึงพอใจนักท่องเที่ยว 1 ชุด แบบสอบถามเรื่องการเปลี่ยนแปลงจะใช้ลักษณะการสัมภาษณ์และผู้วิจัยเป็นผู้กรอกรายละเอียดในแบบสอบถามเอง แบบสอบถามเรื่องการบริหารก็เช่นกันผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน และสมาชิกโฮมสเตย์ โดยผู้วิจัยเป็นผู้กรอกรายละเอียด ส่วนแบบสอบถามเรื่องความพึงพอใจนั้นให้นักท่องเที่ยวเป็นผู้กรอกรายละเอียด ตามข้อมูลของกลุ่มประชากรทั้งหมด มีรายละเอียดดังนี้

3.6.1 แบบสอบถามเกี่ยวกับโฮมสเตย์ ประกอบด้วยคำถามปลายเปิดและปลายปิด เพื่อถามเจ้าของสมาชิกโฮมสเตย์จำนวน 11 หลัง โดยครอบคลุมข้อมูลดังต่อไปนี้

แบบสอบถามชุดที่ 1 เรื่องการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพ ประกอบไปด้วยดังนี้

- 1.ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับเจ้าของบ้าน เพศ อายุ สถานภาพ อาชีพ กรรมสิทธิ์ที่ดิน ที่อยู่ เป็นต้น
- 2.ข้อมูลก่อนทำโฮมสเตย์ ระยะเวลาที่พักรักษา เริ่มทำโฮมสเตย์ตั้งแต่เมื่อไหร่ เป็นต้น
- 3.ข้อมูลหลังทำโฮมสเตย์ เพราะเหตุใดท่านจึงได้เข้าร่วมทำโฮมสเตย์ ท่านได้ปรับเปลี่ยนที่อยู่อาศัยอย่างไรบ้าง ปัญหาในการปรับเปลี่ยนรูปแบบที่อยู่อาศัยมีอะไรบ้าง และได้ทำการแก้ไขอย่างไร
- 4.ความคิดเห็นของเจ้าของบ้าน ก่อน-หลังการทำโฮมสเตย์ ผลกระทบที่เกิดขึ้นหลังจากการทำโฮมสเตย์มีอะไรบ้าง
- 5.ผังบริเวณ

แบบสอบถามชุดที่ 2 เรื่องการบริหารจัดการ ประกอบไปด้วยดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของสมาชิกในบ้าน
2. ข้อมูลเกี่ยวกับที่พักอาศัย
3. ความเป็นอยู่และกิจกรรมต่างๆ
4. การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในหมู่บ้าน
5. การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวนอกชุมชน
6. การจัดการด้านการตลาด
7. ด้านสภาพแวดล้อม
8. ด้านมูลค่าเพิ่ม (OTOP)
9. การจัดการด้านการเงิน

3.6.2 การสร้างแบบสอบถามสำหรับผู้นำชุมชน

ในกลุ่มผู้นำชุมชน ประกอบไปด้วยผู้ใหญ่บ้าน 1 คน และประธานกองทุนหมู่บ้านหมู่ 2 1 คน เพื่อให้ได้ข้อมูลพื้นฐานของชุมชน การจัดการบริหารการท่องเที่ยวต่างๆ ผู้วิจัยได้ทำการออกแบบสอบถามซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

- 3.6.2.1 ประวัติความเป็นมาของชุมชน
- 3.6.2.2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมในหมู่บ้าน การพัฒนามาเป็นการท่องเที่ยวในเชิงนิเวศ
- 3.6.2.3 การจัดการด้านการท่องเที่ยวในปัจจุบัน
- 3.6.2.4 โครงสร้างการบริหารจัดการ
- 3.6.2.5 การแบ่งหน้าที่ตามสายงานภายในกลุ่มองค์กร
- 3.6.2.6 การจัดการด้านการตลาด กลุ่มเป้าหมาย คู่แข่ง การประชาสัมพันธ์ การจองที่พัก
- 3.6.2.7 การจัดการด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว กระบวนการดำเนินงาน การนำเที่ยวภายในชุมชน และบริเวณภายนอกชุมชนใกล้เคียง
- 3.6.2.8 การจัดการด้านกายภาพ การจัดสรรเข้าพักโฮมสเตย์ บ้านที่ใช้พักเป็นโฮมสเตย์ รายละเอียดของบ้านพักโฮมสเตย์ สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เป็นต้น
- 3.6.2.9 การจัดการด้านการเงิน แหล่งเงินทุนสนับสนุนในการทำโฮมสเตย์ รายรับ การจัดสรรรายได้
- 3.6.2.10 การจัดการด้านสิ่งแวดล้อม รวมทั้งขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว

3.6.3 การสร้างแบบสอบถามนักท่องเที่ยว

การตั้งคำถามสำหรับนักท่องเที่ยว มีวัตถุประสงค์เพื่อจะตอบคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อกิจกรรม วิถีชีวิต ประเพณีต่างๆ ที่บริหารจัดการโดยคนในหมู่บ้าน เพื่อแสดงถึงความพอใจของนักท่องเที่ยวในปัจจุบัน จึงมีคำถามประกอบด้วย 2 ส่วน ดังนี้

- 3.6.3.1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบไปด้วย
  1. เพศ
  2. อายุ
  3. สถานภาพ
  4. อาชีพ

5. ระดับการศึกษา
  6. รายได้
- 3.6.3.2 ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในด้านต่างๆ ดังนี้
1. การประชาสัมพันธ์ของโฮมสเตย์
  2. ความสะดวกสบายในการเดินทาง
  3. ความสะดวกในการจองที่พักอาศัย
  4. ที่พักอาศัย
  5. แหล่งชุมชน
  6. แหล่งท่องเที่ยวในชุมชน
  7. แหล่งท่องเที่ยวบริเวณใกล้เคียง
  8. ความเป็นอยู่ภายในชุมชน
  9. ประเพณี วัฒนธรรม ของท้องถิ่น
  10. การต้อนรับของคนในชุมชน
  11. ระยะเวลาในการพัก-ท่องเที่ยว
  12. ราคาที่พัก
  13. ความต้องการกลับมาพักที่นี่อีก

3.7 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.7.1 **วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ** โดยวิเคราะห์ข้อมูลปฐมภูมิที่ได้จากการสำรวจพื้นที่ที่ทำการศึกษ การสัมภาษณ์จากแบบสอบถาม เจ้าของบ้านเกี่ยวกับการบริหารจัดการโฮมสเตย์และการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพ สัมภาษณ์ผู้นำชุมชน 2 ท่าน เกี่ยวกับการบริหารจัดการ และสังเกตกิจกรรมความมีส่วนร่วมพร้อมทั้งพูดคุยกับชาวบ้านที่ไม่ได้เข้าร่วมทำโฮมสเตย์ โดยข้อมูลทุติยภูมิต่างๆ จะใช้การพรรณนาเชิงวิเคราะห์เพื่อให้ได้คำตอบตาม วัตถุประสงค์ สมมุติฐาน

3.7.2 **การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงสถิติ** โดยนำข้อมูลที่ได้มาจากการสำรวจ การสัมภาษณ์จากแบบสอบถาม การบริหารจัดการจากเจ้าของสมาชิกโฮมสเตย์ ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว และข้อมูลทุติยภูมิต่างๆ มาวิเคราะห์ในเชิงสถิติ โดยอาศัยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ Excel ช่วยในการวิเคราะห์ข้อมูล

3.8 ข้อจำกัดในการวิจัย

3.8.1 **ข้อจำกัดในด้านเวลา** การวิจัยครั้งนี้ใช้เวลาในการเก็บข้อมูลเบื้องต้นตั้งแต่เดือน มิถุนายน พ.ศ. 2549 โดยเป็นการเก็บข้อมูลเพื่อนำมาใช้ในการกำหนดประเด็นความสำคัญของปัญหา และแนวทางในการศึกษา การเก็บข้อมูลเพื่อนำมาวิเคราะห์นั้นจะใช้เวลาในการเก็บข้อมูลในช่วงตั้งแต่ 15 ตุลาคม พ.ศ.2549 ถึง 15 มกราคม พ.ศ.2550

3.8.2 นักท่องเที่ยวไม่ให้ความร่วมมือ ผู้ศึกษาทำการออกแบบสอบถามนักท่องเที่ยวเรื่องความพึงพอใจในการบริหารจัดการของชุมชนท่าคา ปัญหาที่พบคือ นักท่องเที่ยวบางคนไม่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม ทั้งนี้เนื่องจากนักท่องเที่ยวต้องการความเป็นส่วนตัวในการพักผ่อน และนักท่องเที่ยวบางคนเข้ามาพักผ่อนสัปดาห์ในช่วงเวลาดีก ซึ่งเป็นเวลาของการพักผ่อน

3.9 อุปสรรคในการเก็บข้อมูล

3.9.1 สมาชิกโฮมสเตย์ผัดนัดในการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้ทำการนัดสมาชิกโฮมสเตย์เพื่อต้องการสัมภาษณ์และเก็บข้อมูล สมาชิกโฮมสเตย์บางคนยังประกอบอาชีพหลักเป็นเกษตรกร เลิกงานช่วงเวลาเย็น จึงทำให้ผู้วิจัยไม่สามารถสัมภาษณ์สมาชิกได้ สมาชิกจึงทำการเลื่อนนัดเป็นวันอื่น และสมาชิกบางคนติดธุระส่วนตัว และธุระทางราชการต้องไปดูงานเป็นเวลาหลายวัน

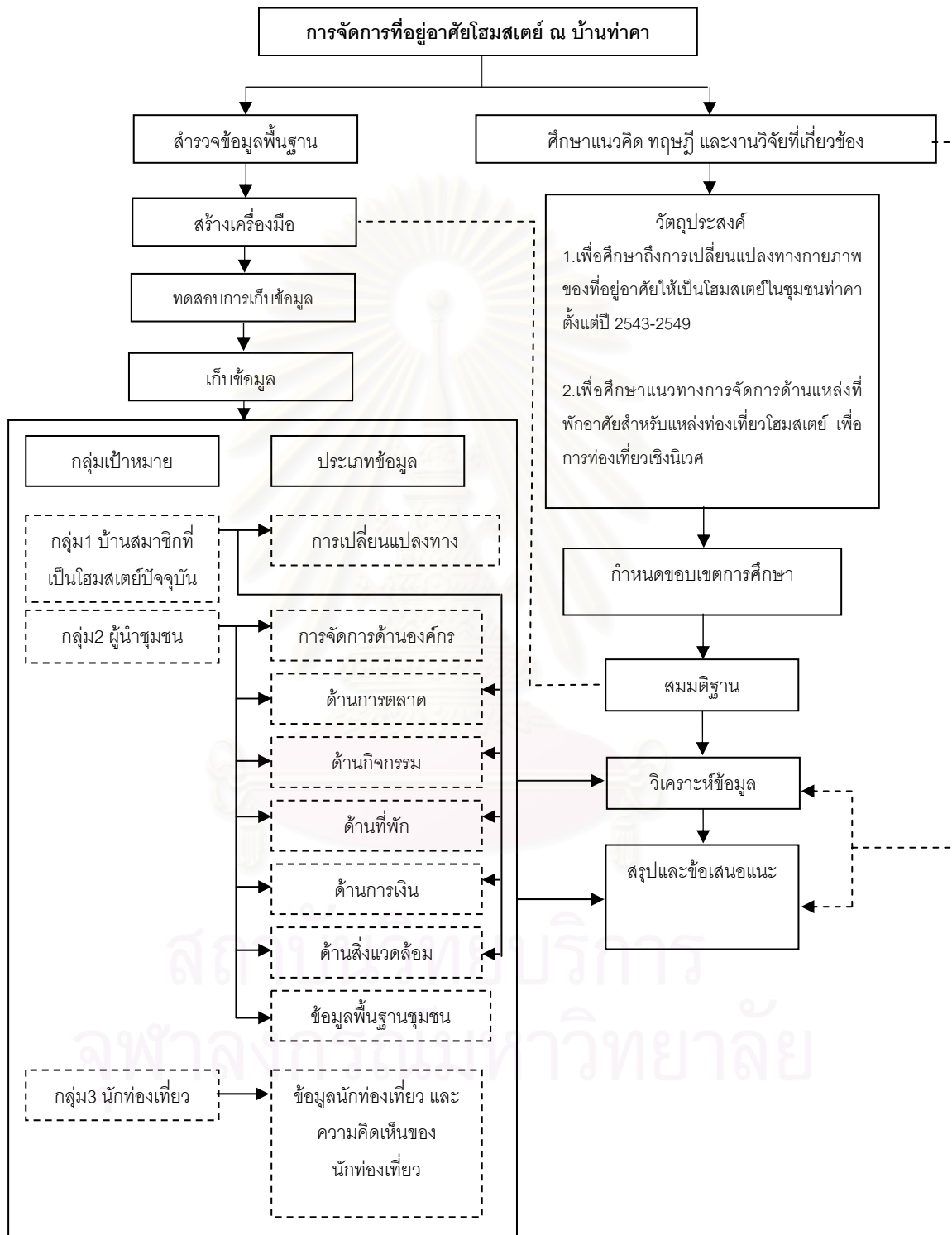
3.9.2 ช่วงเวลาที่ทำการเก็บข้อมูลเกิดน้ำท่วม เป็นช่วงทำให้ผู้วิจัยไม่สามารถเก็บข้อมูลทางกายภาพของบ้านพักโฮมสเตย์ได้ เพราะช่วงที่ผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลนั้นเกิดฝนตกหนัก ปริมาณน้ำลำคลองมีปริมาณมาก ทำให้น้ำท่วมบริเวณรอบตัวอาคารบ้าน การเก็บข้อมูลจึงเกิดความล่าช้า

การวิจัยผู้วิจัยสรุปเป็น กระบวนการวิจัยตามขั้นตอนได้ตามแผนภูมิที่ 3-3

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภูมิที่ 3-3 แสดงกระบวนการวิจัย

บทที่ 4

ผลการเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษากิจการที่ฟักอ้ายโฮมสเตย์ ณ บ้านท่าคา อ.อัมพวา จ.สมุทรสงคราม ผู้วิจัยได้มีการรวบรวมข้อมูลทั้งปฐมภูมิ ทดียงภูมิ ในหัวข้อต่างๆ ได้แก่ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจพื้นที่ ออกแบบสอบถาม การสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนและเจ้าของบ้านที่เข้าร่วมทำโฮมสเตย์ ซึ่งข้อมูลทั้งหมดผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมไว้ 4 ส่วนด้วยกันดังนี้

4.1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของตลาดน้ำท่าคาและชุมชนท่าคา เป็นการรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิซึ่งประกอบไปด้วยดังนี้

- 4.1.1 ประวัติความเป็นมา
- 4.1.2 ที่ตั้งและขนาด
- 4.1.3 ลักษณะภูมิประเทศ/ ภูมิอากาศ
- 4.1.4 สภาพสังคม/ การปกครอง
- 4.1.5 สภาพเศรษฐกิจ
- 4.1.6 การคมนาคม

ผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิในเรื่องของการเปลี่ยนแปลงรูปแบบที่อยู่อาศัย การบริหารจัดการ และความคิดเห็นจากนักท่องเที่ยว ซึ่งแสดงในหัวข้อดังนี้

4.2 ข้อมูลการเปลี่ยนแปลงรูปแบบที่อยู่อาศัย

- 4.2.1 ข้อมูลสรุปการเปลี่ยนแปลงที่อยู่อาศัย หลังปี 2543
- 4.2.2 ข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงที่อยู่อาศัย ทั้งหมด 11 หลัง

4.3 ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารจัดการที่อยู่อาศัยโฮมสเตย์

- 4.3.1 โครงสร้างองค์การบริหาร
- 4.3.2 การจัดการด้านการตลาด
- 4.3.3 การจัดกิจกรรม และแหล่งท่องเที่ยว
- 4.3.4 การจัดการด้านกายภาพ (โฮมสเตย์และสิ่งอำนวยความสะดวก)
- 4.3.5 การจัดการด้านการเงิน
- 4.3.6 การจัดการด้านสิ่งแวดล้อม
- 4.3.7 ขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว

4.4 ข้อมูลความคิดเห็นจากนักท่องเที่ยว

- 4.4.1 จำนวนนักท่องเที่ยวในปี พ.ศ.2548-2549
- 4.4.2 ข้อมูลพื้นฐานของนักท่องเที่ยวที่ได้จากแบบสอบถาม

4.1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของตลาดน้ำท่าคาและชุมชนท่าคา

เมืองสมุทรสงครามสร้างขึ้นเมื่อใดไม่ปรากฏหลักฐาน เดิมเข้าใจว่าเป็นแขวงหนึ่งของราชบุรี เรียกว่า “สวนนอก” ต่อมาในสมัยกรุงศรีอยุธยาต่อเนื่องกับสมัยกรุงธนบุรี จึงแยกจากราชบุรี เรียกว่า “เมืองแม่กลอง” สมุทรสงครามมีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ในช่วงที่สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชสถาปนากรุงธนบุรีเป็นราชธานี พม่าส่งกองทัพผ่านเข้ามาถึงบริเวณตำบลบางกุ้ง พระเจ้าตากสินมหาราชทรงรวบรวมผู้คนสร้างค่ายป้องกันทัพพม่าจนเข้าศึกพ่ายแพ้ไป ณ บริเวณค่ายบางกุ้ง นับเป็นการป้องกันการรุกรานของพม่าเข้ามายังไทย ครั้งสำคัญในเวลานั้น

จังหวัดสมุทรสงครามเป็นจังหวัดเล็กๆที่อยู่ไม่ไกลจากกรุงเทพมหานคร ใช้เวลาเดินทางประมาณชั่วโมงกว่า ลักษณะการท่องเที่ยวที่ได้สัมผัสกับวัฒนธรรมและวิถีชีวิตแบบดั้งเดิม ไม่ว่าจะเป็นอาชีพการทำสวนผักผลไม้ การเคี้ยวน้ำตาลมะพร้าว หรือ เที่ยวชมตลาดน้ำท่าคาที่ยังคงสภาพตลาดนัดแบบชาวบ้านชาวสวนของชุมชนริมคลอง ห่างจากกรุงเทพมหานคร ไปทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ประมาณ 65 กิโลเมตร ครอบคลุมพื้นที่ประมาณ 416 ตารางกิโลเมตร คิดเป็นร้อยละ 0.08 ของพื้นที่ทั้งประเทศ ซึ่งเป็นจังหวัดที่เล็กที่สุดในประเทศไทย ประกอบด้วย 3 อำเภอ คือ อำเภอเมืองสมุทรสงคราม อำเภออัมพวา และอำเภอบางคนที

เดิมจังหวัดสมุทรสงครามเรียกว่า เมืองแม่กลอง เป็นจังหวัดที่มีขนาดเล็กอยู่ติดชายทะเล มีแม่น้ำแม่กลองไหลผ่าน ประชาชนส่วนใหญ่มีวิถีชีวิตความเป็นอยู่แบ่งได้เป็น 2 ลักษณะใหญ่ ๆคือ วิถีชีวิตชาวสวน และวิถีชีวิตชาวประมง มีความอุดมสมบูรณ์ของแผ่นดิน ประกอบด้วยมีคลองน้อยใหญ่มากกว่า 300 สาย นอกจากนี้มีลำคลองใหญ่น้อยมากมาย แยกจากแม่น้ำแม่กลอง 338 คลอง ลำประโดง 1,947 ลำประโดงกระจายอยู่ทั่วพื้นที่ ทำให้ผลิตผลจำพวกผลไม้มีคุณภาพและเป็นที่ยอมรับ ความสำคัญของจังหวัดมีทั้งเรื่องประวัติศาสตร์ โดยเฉพาะต้นราชวงศ์จักรี ศิลปวัฒนธรรม สภาพทางธรรมชาติและวิถีชีวิตแบบไทยๆ ชาวสมุทรสงครามมีความเรียบง่าย ดำรงชีวิตอยู่ด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น สภาพวิถีชีวิตแบบดั้งเดิม ของชาวสมุทรสงครามเป็นการพึ่งพาธรรมชาติเป็นหลัก โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการประยุกต์ ใช้ประโยชน์จากสภาพทางธรรมชาติเพื่อการดำรงชีวิต ปัจจัยหลักมาจากสภาพที่เป็นเมืองสามน้ำ คือ มีทั้ง น้ำจืด น้ำกร่อย และน้ำเค็ม ดังนั้นแบบแผนการตั้งถิ่นฐานเป็นชุมชน การทำมาหากิน ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณีต่างๆ จึงตั้งอยู่บนรากฐานในเรื่องน้ำ โดยทางตอนบนทำสวนผลไม้และสวนเตียนเพราะน้ำจืด มีการขุดลอกลำประโดงเพื่อเพิ่มเนื้อที่สำหรับแม่น้ำออกไป ส่วนบริเวณที่ทำสวนมะพร้าวและน้ำตาลมะพร้าว คือ ทางตอนกลาง เพราะน้ำกร่อยจะให้น้ำตาลมาก และเมื่อถึงฤดูน้ำหลากยังสามารถปลูกข้าวในร่องสวนได้ ส่วนทางตอนล่างของจังหวัดที่อยู่ติดทะเลเป็นน้ำเค็ม จึงทำนาเกลือ ทำป่าโกงกางเผาถ่าน นาุ้ง และประมงทะเลจึงเห็นได้ว่าเรื่องน้ำ เป็นเรื่องหลักที่ภูมิปัญญาของชาวบ้านได้กำหนดแบบแผนชีวิตขึ้น ให้สอดคล้องกัน และยังรวมไปถึงสภาพและปัจจัยทางธรรมชาติของพื้นที่ ที่สะท้อนออกมาเป็นระบบนิเวศชุมชนที่สอดคล้องกัน

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้ทำการวิจัยจะทำการศึกษาเรื่อง การจัดการที่อยู่อาศัยโฮมสเตย์ ณ บ้านท่าคา อ.อัมพวา จ.สมุทรสงคราม ข้อมูลดังกล่าวผู้วิจัยได้รวบรวมไว้ดังต่อไปนี้

การศึกษาข้อมูลขั้นพื้นฐานของตลาดน้ำท่าคาและชุมชนท่าคา ทำให้ผู้ศึกษาได้ทราบถึง ความเป็นมาของตลาดน้ำท่าคาและชุมชนท่าคาในอดีตจนถึงปัจจุบัน สภาพความเป็นอยู่ ลักษณะทางประชากร เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมรวมทั้งสิ่งแวดล้อม และที่มาของการพัฒนาส่งเสริมตลาดน้ำท่าคาให้กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยว ข้อมูลพื้นฐานเหล่านี้เป็นการรู้จักและเข้าใจสภาพชุมชนในภาพรวมเบื้องต้น เพื่อช่วยในการพิจารณา มาเป็นประเด็นในการวิจัยครั้งนี้ ข้อมูลพื้นฐานของตลาดและชุมชนมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.1.1 ประวัติความเป็นมา

ชุมชนตลาดน้ำท่าคาตั้งอยู่บริเวณคลองพันลา หมู่ที่ 2 บ้านคลองศาลา ตำบลท่าคา อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ซึ่งมีคลองท่าคาเป็นคลองสายสำคัญของหมู่บ้านที่พาดผ่านกลางหมู่บ้านในแนวทิศตะวันออกตะวันตก โดยมีคลองย่อยอื่นๆ เชื่อมต่อกันอันได้แก่ คลองพันลา คลองสวนทุ่ง คลองขุนเจ๊ก เป็นต้น การมีคลองต่างๆ ไหลผ่านทำให้ชุมชนหมู่ 2 มีลักษณะพิเศษ คือ การเดินทางของชาวบ้านนั้นนิยมเดินทางโดยใช้เรือเป็นพาหนะ แม้ว่าหน่วยงานราชการได้ทำถนนลาดยางเพื่อความสะดวกของคนในหมู่บ้านแล้วก็ตาม ลักษณะการตั้งบ้านเรือนอยู่อาศัยของประชากรบริเวณตำบลท่าคา ส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์กันในลักษณะเครือญาติ จะตั้งบ้านเรือนอยู่บริเวณริมแม่น้ำลำคลอง เหมือนวิถีชีวิตชาวไทยทั่วไปในอดีตที่นิยมตั้งบ้านเรือนอยู่ริมน้ำเพื่อความสะดวกในการใช้น้ำอุปโภคบริโภค และใช้เป็นเส้นทางคมนาคม พึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน อาศัยแรงงานกันในหมู่พี่น้องในการทำเกษตร

นอกจากคลองจะเอื้อให้ชาวบ้านนิยมเดินทางโดยใช้เรือแล้ว ยังช่วยรักษาความเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนไว้ได้อย่างดี มีมาเป็นเวลากว่าร้อยปี นั่นคือ ตลาดน้ำท่าคา ที่ชาวบ้านเรียกกันว่า ตลาดนัดท่าคา ชุมชนตลาดน้ำท่าคายังมีความเป็นชุมชนสูงมาก ชาวบ้านต่างมีความสามัคคีเอื้อเฟื้ออาทรต่อกัน

ชุมชนบ้านหมู่ 2 เป็นหมู่บ้านเก่าแก่ยาวนาน ระยะเวลาการตั้งหมู่บ้านไม่สามารถระบุได้แน่นอนว่าเริ่มมีผู้คนตั้งบ้านเรือนอาศัยอยู่เมื่อใด จากการที่หมู่บ้านมีเรื่องเล่าถึงประวัติเหตุการณ์เสด็จประพาสของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 5) จึงทำให้ทราบว่าหมู่บ้านนี้มีอายุไม่น้อยกว่า 100 ปี หลักฐานยืนยันถึงเหตุการณ์ ปรากฏเป็นคำบอกเล่าของผู้สืบเชื้อสายของบุคคลที่มีโอกาสรับเสด็จรัชกาลที่ 5 และหลักฐานยืนยันอันเป็นสิ่งของพระราชทานต่างๆ อาทิ ไม้เท้า รูปพระฉายาลักษณ์และดวงตรา เป็นต้น

เดิมตลาดน้ำท่าคาเป็นตลาดบกมาก่อน แม้ค้าจะขนส่งสินค้าจากเรือขึ้นไปแลกเปลี่ยนสิ่งของกัน เช่น แลกมะละกอกับอ้อย แลกมะละกอกับปลาหู แต่หลังจากเมื่อเริ่มมีการแลกเปลี่ยนสินค้าระหว่างแม่ค้าจากทางเพชรบุรี ซึ่งนำอาหารทะเลมาแลกเปลี่ยนกับผักผลไม้ การแลกเปลี่ยนสินค้าจากทะเลกับผลไม้ที่ปลูกในสวนจึงเปลี่ยนตลาดบกไปเป็นตลาดน้ำ เนื่องมาจากความลำบากต่อการขนย้ายสัมภาระ เพราะต้องขนถ่ายจากบนบกมาลงเรือ จึงเปลี่ยนสถานที่นัดพบจากบนบกมาเป็นทางเรือ เพื่อช่วยกันขนถ่ายสินค้าระหว่างกัน โดยเรือที่นำสินค้ามาแลกเปลี่ยนนั้นมาจากทั้งตำบลท่าคาและบริเวณใกล้เคียง

เอกลักษณ์ของตลาดน้ำท่าคาที่ยังคงรักษาไว้ได้อย่างดี คือ การกำหนดเวลาของการมีตลาดน้ำที่เรียกกันว่า “นัด” เดิมนั้นในเดือนเดือนหนึ่งจะมีนัดอยู่ 6 ครั้ง ได้แก่วันขึ้น 2 ค่ำ ขึ้น 7 ค่ำ ขึ้น 12 ค่ำ แรม 2

ค้ำ แรม 7 ค้ำ และแรม 12 ค้ำ เพราะเป็นเรื่องของน้ำขึ้น น้ำลง และเหตุผลที่กำหนดให้มีการค้าขายในวันเหล่านี้เนื่องมาจากการค้าขายในวันเหล่านี้ก็จะเพราะมีความสอดคล้องกับนัดของตลาดน้ำอื่นๆ ซึ่งจะมีการกำหนดนัดในวันก่อนหน้า เช่นนัดบางปิ่นในวันขึ้น 1 ค้ำ ขึ้น 6 ค้ำ ขึ้น 11 ค้ำ แรม 1 ค้ำ แรม 6 ค้ำ และแรม 11 ค้ำ นัดปากคลองดอนจะทำการเปิดตลาดช่วง 6 โมงเช้าถึง 8 โมง นัดท่าคาทำการเปิดตลาดช่วง 7 โมงครึ่งถึงประมาณบ่ายโมง ในวันขึ้นและวันแรม 2 ค้ำ 7 ค้ำ 12 ค้ำ นัดอัมพวา นัดเกาะแก้วนัดบางไทรและนัดบางจากมีนัดในวันขึ้นและวันแรม 3 ค้ำ 8 ค้ำ และ 13 ค้ำ

4.1.2 ที่ตั้งและขนาด

ตำบลท่าคา ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือของศาลากลางจังหวัดสมุทรสงครามห่างจากกรุงเทพมหานครตามเส้นทางถนนธนบุรี-ปากท่อ หรือ ถนนพระราม 2 เป็นระยะทางประมาณ 78 กิโลเมตร ห่างจากศาลากลางจังหวัดสมุทรสงครามประมาณ 15 กิโลเมตร และห่างจากที่ว่าการอำเภออัมพวา ประมาณ 10 กิโลเมตร เนื้อที่ ตำบลท่าคา มีเนื้อที่ประมาณ 9 ตารางกิโลเมตร หรือ 5,631 ไร่

พื้นที่ตำบลท่าคา มีอาณาเขตติดต่อกับพื้นที่ต่างๆ ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อ	ตำบลจอมปลวก	ตำบลดอนมะโนรา
ทิศใต้	ติดต่อ	ตำบลบางช้าง	
ทิศตะวันออก	ติดต่อ	ตำบลบางกระบือ	
ทิศตะวันตก	ติดต่อ	ตำบลคลองเขิน	ตำบลนางตะเคียน

ภาพที่ 4-2 แสดงที่ตั้งของต.ท่าคา

ที่มา : องค์การบริหารส่วนตำบลท่าคา, 2549.

คนในชุมชนท่าคา ประชาชนในพื้นที่ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ รองลงมา คือ ชาวไทยเชื้อสายจีน ผู้นับถือศาสนาคริสต์และอิสลามมีเล็กน้อย

1) จำนวนประชากร

บ้านคลองศาลามีจำนวนประชากรจำนวนประชากรทั้งหมด 522 คน แบ่งออกเป็น ชาย 262 คน หญิง 290 คน มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 146 หลังคาเรือน โดยมีนางอุไร สีเหลือง เป็นผู้ใหญ่บ้านของชุมชนบ้านคลองศาลาแห่งนี้ (ข้อมูล ณ เดือนเมษายน พ.ศ. 2549 กรมการปกครองกระทรวงมหาดไทย

การศึกษา

- โรงเรียนประถมศึกษา	จำนวน 2 แห่ง
- โรงเรียนมัธยมศึกษา	จำนวน 1 แห่ง
- ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	จำนวน 1 แห่ง
- ที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน	จำนวน 4 แห่ง

2) สถาบันและองค์กรทางศาสนา

- วัด/ สำนักสงฆ์	จำนวน 2 แห่ง
- ศาลเจ้า	จำนวน 2 แห่ง

3) สาธารณสุข

- สถานีอนามัยประจำตำบล/ หมู่บ้าน	จำนวน 2 แห่ง
----------------------------------	--------------

4) ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

- สถานีตำรวจ	จำนวน - แห่ง
- บัอมตำรวจชุมชน	จำนวน 1 แห่ง
- สถานีดับเพลิง	จำนวน - แห่ง

4.1.5 สภาพเศรษฐกิจ

1) การประกอบอาชีพ

การประกอบอาชีพดั้งเดิมของชาวบ้านในยุคก่อนนั้นมีการทำนาปรังเป็นหลัก โดยเริ่มดำนานในฤดูหนาวเดือนหนึ่ง เดือนสอง ร่วมกับการปลูกไม้เตี้ยซึ่งเป็นพืชล้มลุก เช่น มันสำปะหลัง หัวไชเท้า การปลูกยาเส้น แต่อาชีพดังกล่าวได้สูญหายไปเมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงทางสภาพแวดล้อม จากการที่น้ำเค็มได้ล้นเข้ามาตามคลองทำให้ปลูกพืชผลต่างๆ เช่นเดิมไม่สามารถทำได้

การที่น้ำเค็มจากทะเลเข้าสู่ถึงคลองท่าคานั้น เป็นเพราะการสร้างเขื่อนศรีนครินทร์ที่จังหวัดกาญจนบุรีในปีพ.ศ.2522 เมื่อเริ่มเก็บกักน้ำในปีแรกจึงไม่มีน้ำไหลลงมาปลายแม่น้ำคองได้น้ำเค็มจากทะเลไม่ให้ขึ้นมาได้ ปีแรกที่มีการสร้างเขื่อน น้ำเค็มจึงลุดคืบมาถึงจังหวัดราชบุรี เมื่อเป็นเช่นนี้แล้ว ชาวบ้านท่าคา จึงได้รับความเดือดร้อนในการทำเกษตรกรรม ทำให้ชาวบ้านหันมาปลูกสวนมะพร้าว ซึ่งเป็นต้นไม้ที่มีความคงทนต่อสภาพความเค็มของดินที่เสีย จึงได้กลายเป็นอาชีพหลักของชาวบ้านมาจนถึงปัจจุบัน และยังมีกรนำเอามะพร้าวมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์น้ำตาลจากมะพร้าว ปัจจุบันยังมีการตั้งเตาตาลอยู่หลายแห่ง

ในปัจจุบันสภาพเศรษฐกิจโดยรวมของตำบลท่าคาขึ้นอยู่กับภาคเกษตรกรรม รองลงมาเป็นภาคอุตสาหกรรม โดยทั่วไปประชาชนในตำบลท่าคาเป็นเกษตรกรชาวสวน อาทิเช่น สวนมะพร้าว ฝรั่ง ลำไย ลิ้นจี่ รองลงมาคืออาชีพรับจ้างทั่วไป และรับจ้างในโรงงานอุตสาหกรรม นอกจากนี้แล้วยังมีอาชีพอื่นๆ อีกเช่น รับราชการ พนักงานบริษัทเอกชน เป็นต้น ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางการเกษตรคือ ปลูกพืชล้มลุกทุกชนิด ที่มีชื่อมาก ได้แก่ หอม กระเทียม พริกสด พริกแห้ง ปลูกข้าวโพด ถั่วลิสง ถั่วเหลือง ถึงฤดูกาลทำนา ก็จะปลูกข้าวในท้องร่อง บนหลังร่องจะปลูกพืชล้มลุกต่างๆ และทำยาจืด (ยาจืด เป็นพืชที่มีลักษณะคล้ายยาสูบ ใช้ใบมาหั่นแล้วล้าง นำไปเกลี่ยบนแผงไม้ตากแดดให้แห้ง จะได้ยาจืดเป็นฝอยสีน้ำตาลอ่อน ไม่จืด มีกลิ่นหอมเล็กน้อย ใช้กินกับหมาก) ส่วนพืชอื่นจะมีการเก็บเกี่ยวตามฤดูกาล สินค้าทั้งหลายของชาวบ้านจะมีพ่อค้าแม่ค้ามาซื้อถึงบ้าน มีสินค้าส่วนหนึ่งที่ชาวบ้านนำไปขายและเปลี่ยนกับสินค้าชนิดอื่นที่นัดทำนบท่าคา เป็นชื่อเรียกในสมัยนั้น ชาวบ้านที่อยู่ใต้ทำนบลงไปจะนำเอาน้ำตาลมะพร้าว (น้ำตาลปึก) และของทะเล มาขายแลกเปลี่ยนกับชาวบ้านที่อยู่เหนือทำนบท่าคาที่มีพวกผักสด ผลไม้ พริก หอม กระเทียม กันเป็นประจำ

2) รายได้

การดำเนินการของกลุ่มต่างๆ ในหมู่บ้านทำให้ประชาชน สมาชิกกลุ่มของหมู่บ้านมีรายได้เฉลี่ยประมาณ 26,270 บาท ต่อ คน/ปี (ที่มา : อบต.ท่าคา พ.ศ.2549.)

4.1.6 การคมนาคมมายังตลาดน้ำท่าคาและชุมชนท่าคา สามารถเดินทางได้หลายเส้นทาง ดังนี้

● เดินทางโดยรถยนต์ส่วนตัว

ใช้เส้นทางตามทางหลวงหมายเลข 325 สายสมุทรสงคราม – ตำบลสะเดาะพงบางแพ เริ่มจาก กม.ที่ 28 ของถนนเพชรเกษม ผ่าน อ.บางแพ และ อ.ดำเนินสะดวก จ.ราชบุรี ไปยัง อ.บางคนที จ.สมุทรสงคราม จนถึงหลักกิโลเมตรที่ 32 เลี้ยวมาทางแยกวัดเกาะแก้ว จะมีทางแยกเข้าวัดเทพประสิทธิ์ เลี้ยวขวาจากแยกเข้าไปประมาณ 5 กม. ตามถนนลาดยางตลอดเส้นทาง

● เดินทางโดยรถโดยสารประจำทาง

1. บริษัทขนส่ง จำกัด เปิดบริการเดินรถจากกรุงเทพฯ – สมุทรสงคราม ทุกวัน จากสถานีขนส่งสายใต้ ถนนบรมราชชนนี

2. รถตู้โดยสารประจำทาง สายอนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ – สมุทรสงคราม มีบริการทุกวัน ที่จุดรถตู้ต้นทางที่อนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ จุดใต้ทางด่วนเส้นทางไปถนนพหลโยธิน และที่จุดรถตู้ปลายทางที่ อ.เมือง จ.สมุทรสงคราม จะจอดใกล้กับตลาดสดทางรถไฟใน อ.เมือง จ.สมุทรสงคราม

เดินทางไปยังตลาดน้ำด้วย รถสองแถวโดยสารประจำทางสายวัดเทพประสิทธิ์ (วัดเทพประสิทธิ์ – ท่าคา - ดอนสาม) ซึ่งมีบริการทุกวัน ที่จุดรถสองแถวสายวัดเทพประสิทธิ์จะจอดอยู่เยื้องกับธนาคารนครหลวงไทย สาขาสมุทรสงคราม ในอ.เมือง จ.สมุทรสงคราม

● เดินทางโดยรถไฟ รถดีเซลรางออกจากสถานีรถไฟวงเวียนใหญ่ทุกวัน สายวงเวียนใหญ่ – มหาชัย แล้วข้ามเรือข้ามฟากแม่น้ำท่าจีน ไปต่อรถไฟที่สถานีบ้านแหลม จ.สมุทรสงคราม ไปลงที่สถานีรถไฟแม่กลอง ต่อจากนั้น เดินทางไปยังตลาดน้ำท่าคาได้โดยรถสองแถวโดยสารประจำทางสายวัดเทพประสิทธิ์

- เดินทางโดยเรือรับจ้างเหมาลำ สามารถเหมาเรือรับจ้างล่องมาตามลำคลองได้หลายเส้นทาง เช่น จากคลองดำเนินสะดวกมายังคลองท่าคา เป็นต้น

เนื่องจากสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติยังมีความสมบูรณ์ พร้อมทั้งชุมชนมีความเป็นเอกลักษณ์ของชุมชน และยังคงความเป็นวิถีชีวิตชาวบ้านแบบเดิมๆ จึงทำให้ นางอุไร สีเหลือง ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 2 ตำบลท่าคา เกิดความคิดที่จะรวมตัวกลุ่มชาวบ้านเพื่อจัดทำที่พักอาศัย แบบ Home Stay ตั้งแต่ปี 2543 เป็นต้นมา ซึ่งเป็นการบุกเบิกการทำ Homestay ตั้งแต่ช่วงแรกๆ พร้อมทั้งภายใต้การสนับสนุนของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย โดยสร้างจุดขายในการท่องเที่ยวผ่านการใช้บ้านทรงไทยที่เป็นสัญลักษณ์ ชมวิถีชีวิต วัฒนธรรม ชาวบ้านแบบดั้งเดิม พร้อมกับรับสมัครชาวบ้านเข้าร่วมโครงการ จนถึงปี 2549 ชุมชนมีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 146 หลังคาเรือน แต่มีชาวบ้านเข้าร่วมทั้งหมด 11 หลัง (7 หลังปัจจุบันดำเนินการอยู่ แต่ 4หลังเพื่อสำรวจรับนักท่องเที่ยว) จึงเป็นที่น่าสนใจ ทำให้ผู้วิจัยทำการศึกษา รูปแบบทางกายภาพมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร และผลจากการรวบรวมข้อมูลซึ่งแสดงดังต่อไปนี้

4.2 การเปลี่ยนแปลงรูปแบบที่อยู่อาศัย

ผู้วิจัยได้ทำการเป็นรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิในเรื่องของการเปลี่ยนแปลงรูปแบบที่อยู่อาศัย โดยการสัมภาษณ์เจ้าของบ้านพักโฮมสเตย์ สอบถามถึงเหตุผลในการเปลี่ยนแปลง ปัญหาที่พบขณะทำการเปลี่ยนแปลง และทำการสำรวจโดยการวัดพื้นที่แต่ละหลัง ซึ่งแสดงในหัวข้อดังนี้

4.2.1 ข้อมูลสรุปการเปลี่ยนแปลงที่อยู่อาศัย หลังปี 2543

4.2.2 ข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงที่อยู่อาศัย ทั้งหมด 11 หลัง

4.2.1 ข้อมูลสรุปการเปลี่ยนแปลงที่อยู่อาศัย หลังปี 2543

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมผลการเปลี่ยนแปลงรูปแบบที่อยู่อาศัยโฮมสเตย์ของบ้านท่าคา อ.อัมพวา จ.สมุทรสงคราม ตั้งแต่เดือนตุลาคม-ธันวาคม 2549 ได้ทำการสำรวจพื้นที่โฮมสเตย์ทั้งหมด โดยการสัมภาษณ์เจ้าของบ้าน พร้อมกับทำการสังเกตภาพก่อน และหลังการเปลี่ยนแปลงปี 2543 พร้อมทั้งถ่ายภาพที่ที่พักอาศัยโฮมสเตย์ปัจจุบัน ซึ่งหมู่บ้านท่าคาได้เปิดที่พักอาศัยเพื่อการท่องเที่ยวในเชิงนิเวศตั้งแต่ปี พ.ศ. 2543 เป็นต้นมา หลังจากที่มีการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้เข้ามาในหมู่บ้านท่าคา ผลการสำรวจพบว่า หมู่บ้านท่าคา มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 146 หลังคาเรือน แต่ชาวบ้านได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกโฮมสเตย์จำนวน 11 หลังคาเรือน คิดเป็นร้อยละ 7.53 ซึ่งเป็นสัดส่วนที่น้อยมาก แต่มีความพร้อมในการรับนักท่องเที่ยวเพียง 7 หลัง ส่วนที่เหลือ 4 หลังนั้นไม่มีความพร้อมแต่ถ้าหากว่ามีจำนวนนักท่องเที่ยวเข้ามาเป็นจำนวนมากในเวลาเดียวกัน เกินกว่าบ้านพักโฮมสเตย์ 7 หลังที่จะรับได้ ที่เหลือ 4 หลังจะทำการเตรียมให้กับนักท่องเที่ยวโดยการสัมภาษณ์เจ้าของบ้านพักโฮมสเตย์ทั้งหมด ในการวิจัยครั้งนี้ทำให้ผู้วิจัยค้นพบจากการสำรวจพบว่า การเปลี่ยนแปลงทางกายภาพมี 4 ลักษณะคือ

- 1) **ไม่มีการเปลี่ยนแปลง** คือ ไม่มีการต่อเติม หรือ ไม่มีการปรับปรุงส่วนหนึ่งส่วนใดของอาคารเลย
- 2) **เปลี่ยนแปลง** คือ ไม่มีการรื้อส่วนของอาคารเดิมทิ้ง แต่ปรับปรุง เปลี่ยนแปลงประเภทการใช้สอยส่วนของอาคาร
- 3) **ปรับปรุง** คือ การปรับปรุงส่วนอาคารเดิมที่มีพื้นที่ใช้สอยเดิมให้ดียิ่งขึ้น
- 4) **ต่อเติม** คือ การก่อสร้างพื้นที่ใช้สอยใหม่เพิ่มเติมจากพื้นที่ใช้สอยอาคารเดิม

ผลการสำรวจเป็นดังต่อไปนี้

จากตารางที่ 4-1 พบว่า มีการเปลี่ยนแปลงที่อยู่อาศัย มีจำนวน 10 หลัง คิดเป็นร้อยละ 91 ส่วนอาคารที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงนั้นมีจำนวน 1 หลัง คิดเป็นร้อยละ 9 ซึ่งเป็นอาคารหลังใหม่ที่สร้างขึ้น ลักษณะอาคารเป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก ส่วนอาคารที่มีการเปลี่ยนแปลงเป็นเพราะว่า ลักษณะอาคารเป็นอาคารไม้ส่วนใหญ่ แต่อาคารส่วนใหญ่มีอายุการใช้งานกว่า 100 ปี เริ่มผุพังตามอายุการใช้งาน จึงมีการซ่อมแซมและปรับปรุงตามสภาพของที่พักอาศัย เพื่อความปลอดภัยของสมาชิกคนในบ้าน และความสวยงาม จากตาราง เจ้าของสมาชิกโฮมสเตย์มี 2 หลัง ซึ่งเป็นคน คนเดียวกัน การอยู่อาศัยของบ้านนั้น จำนวนสมาชิกภายในบ้านได้อาศัยทั้ง 2 หลัง สับเปลี่ยนกัน

ตารางที่ 4-1 สรุปการเปลี่ยนแปลงที่อยู่อาศัยโฮมสเตย์ หลังปี 2543

หลังที่	ชื่อเจ้าของบ้าน	ไม่มีการเปลี่ยนแปลง	มีการเปลี่ยนแปลง
1	นายจรูญ เจือไทย		/
2	นายทวีป เจือไทย		/
3	นายลลอบ บุญชาติ		/
4	นางมาลี วงศ์ประสิทธิ์		/
5	นส.บังเอิญ ปถมสาร		/
6	นายทรัพย์ ผ่องเพชร		/
7	นายจรูญ เจือไทย	/	
8	นายนิมิต กุลชลา		/
9	อาจารย์ศิริ ธรรมสวัสดิ์		/
10	นายสุพจน์ ศรีประเสริฐ		/
11	นางณัฐวรรณ เกกิงผล		/
รวม(หลัง)		1	10
ร้อยละ		9%	91%

ที่มา : แบบสอบถาม, ตุลาคม 2549.

ลักษณะการปรับเปลี่ยน จากการสำรวจพบว่า เจ้าของบ้านได้ทำการเปลี่ยนแปลงประเภทการใช้สอยของบ้านได้แก่พื้นที่โถง เปลี่ยนแปลงเป็นพื้นที่นอนสำหรับนักท่องเที่ยว จำนวน 10 หลัง คิดเป็นร้อยละ 91 ส่วนสิ่งที่ทำการต่อเติมมากที่สุดคือ การต่อเติมห้องน้ำ ห้องส้วม มากที่สุดมีจำนวน 6 หลัง คิดเป็นร้อยละ 55 ห้องนอนทำการต่อเติมมีจำนวน 3 หลัง คิดเป็นร้อยละ 27 พื้นที่พักผ่อน พบว่าไม่มีการเปลี่ยนแปลงมีจำนวน 11 หลัง คิดเป็นร้อยละ 100 พื้นที่ห้องครัวพบว่าการต่อเติม 2 หลัง คิดเป็นร้อยละ 18 ห้องเก็บของมีการต่อเติม 1 หลังคิดเป็นร้อยละ 1 และระเบียง พบว่าการต่อเติม 1 หลัง คิดเป็นร้อยละ 9 แสดงในตารางที่ 4-2

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 4-2 สรุปการการปรับเปลี่ยน หลังปี 2543

หลังที่	ชื่อเจ้าของบ้าน	สิ่งที่ทำการปรับเปลี่ยน																											
		ห้องโถง				ห้องนอน				พื้นที่พักผ่อน				ห้องครัว				ห้องเก็บของ				ห้องน้ำ-ส้วม				ระเบียง			
		1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4
1	นายจรูญ เจือไทย		/			/				/						/	/								/	/			
2	นายทวีป เจือไทย		/			/				/				/				/						/		/			
3	นายลออ ปุ่นชาติ		/			/				/						/					/				/				/
4	นางมาลี วงศ์ประสิทธิ์		/						/	/				/				/							/	/			
5	นส.บังเอิญ ปถมสาคร		/			/				/						/		/						/		/			
6	นายทรัพย์ ผ่องเพชร		/						/	/				/				/				/				/			
7	นายจรูญ เจือไทย	/				/				/				/				/				/				/			
8	นายนิมิต กุลชลา		/						/	/				/				/							/	/			
9	อาจารย์ศิริ ธรรมสวัสดิ์		/			/				/				/				/						/		/			
10	นายสุพจน์ ศรีประเสริฐ		/			/				/				/				/							/	/			
11	นางณัฐวรรณ เกกิงผล		/			/				/				/				/							/	/			
รวม(หลัง)		1	10	0	0	8	0	0	3	11	0	0	0	8	0	1	2	10	0	0	1	2	0	3	6	10	0	0	1
ร้อยละ		91%				27%				18%				9%				55%				9%							

ที่มา : จากการสำรวจ, ตุลาคม 2549.

- 1 หมายถึง **ไม่มีการเปลี่ยนแปลง** คือ ไม่มีการต่อเติม หรือ ไม่มีการปรับปรุงส่วนหนึ่งส่วนใดของอาคารเลย
- 2 หมายถึง **เปลี่ยนแปลง** คือ ไม่มีการรื้อส่วนของอาคารเดิมทิ้ง แต่ปรับปรุง เปลี่ยนแปลงประเภทการใช้สอยส่วนของอาคาร
- 3 หมายถึง **ปรับปรุง** คือ การปรับปรุงส่วนอาคารเดิมที่มีพื้นที่ใช้สอยเดิมให้ดียิ่งขึ้น , 4 หมายถึง **ต่อเติม** คือ การก่อสร้างพื้นที่ใช้สอยใหม่เพิ่มเติมจากพื้นที่ใช้สอยอาคารเดิม

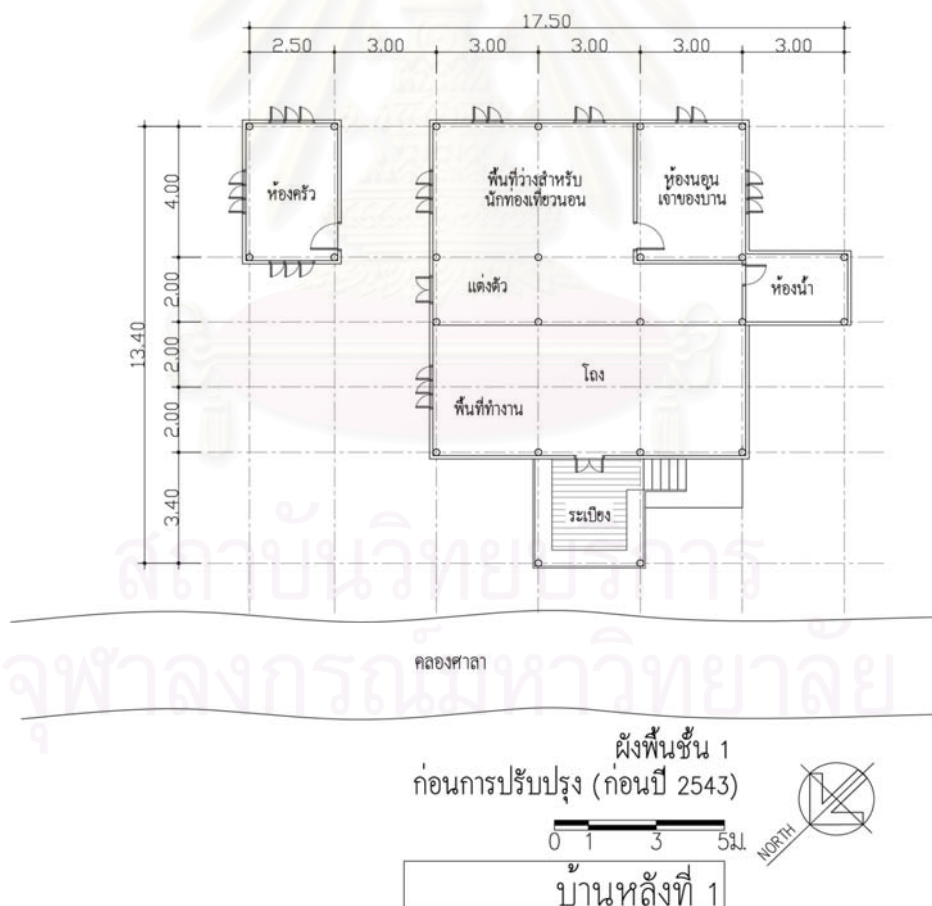
4.2.2 ข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงที่อยู่อาศัย ทั้งหมด 11 หลัง

การเก็บรวบรวมข้อมูลเรื่องรายละเอียดเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงที่พักอาศัยโฮมสเตย์ ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์จากสมาชิกโฮมสเตย์ทั้งหมด 11 หลัง และได้ทำการสังเกตภาพ บันทึกภาพ เพื่อให้เข้าใจง่ายขึ้น ผู้วิจัยจึงทำการแสดงแผนผังที่อยู่อาศัยก่อนปี 2543 และหลังปี 2543 ซึ่งได้จากการสัมภาษณ์ และถ่ายภาพปัจจุบัน แสดงถึงการเปลี่ยนแปลงที่ผู้วิจัยได้ค้นพบในครั้งนี พร้อมกับภาพประกอบ และอธิบายหลังการปรับปรุงของแต่ละหลัง ซึ่งแสดงรายละเอียดดังต่อไปนี้

หลังที่ (1) บ้านเลขที่ 51/2 หมู่ 2 ต.ท่าคา อ.อัมพวา เจ้าของบ้าน นายจรรยา เจือไทย อายุ 72 ปี ผู้วิจัยพบว่า **มีการต่อเติมห้องครัว และห้องน้ำ ห้องส้วมบริเวณด้านข้างบ้าน**

1.บ้านนายจรรยา เจือไทย ก่อนการปรับปรุง (ก่อนปี 2543)

ภาพที่ 4-4 แสดงผังก่อนการปรับปรุงที่อยู่อาศัยของบ้าน นายจรรยา เจือไทย

ที่มา : จากการสำรวจโดยผู้วิจัย, ตุลาคม 2549.

ก่อนการปรับปรุง (ก่อนปี 2543)

เจ้าของบ้าน	นายจตุฎญ เจือไทย
อายุ	อายุ 72 ปี
บ้านเลขที่	51/2 หมู่ 2 ต.ท่าคา อ.อัมพวา จ.สมุทรสงคราม
กรรมสิทธิ์ที่ดิน	เช่าพื้นที่
สถานภาพ	สมรส
อาชีพ	เกษตรกร, เป็นประธานชมชนกลุ่มกองทุนหมู่บ้านท่าคา (ประธานโฮมสเตย์)
จำนวนสมาชิกในบ้าน	4 คน

ตารางที่ 4-3 รายละเอียดจำนวนสมาชิกในครอบครัวนายจตุฎญ เจือไทย

ลำดับ	เพศ		อายุ	ชื่อ	อาชีพ	ความสัมพันธ์	สถานภาพ	
	ช	ญ					โสด	สมรส
1	/		72	นายจตุฎญ เจือไทย	เกษตรกร	สามี		/
2		/	68	นางเจริฎญ เจือไทย	เกษตรกร	ภรรยา		/
3	/		36	นายสุฎฐิ เจือไทย	เกษตรกร	ลูก		/
4	/		33	นายวีรชัย เจือไทย	พนักงานบ. เอกชน	ลูก	/	

ที่มา : แบบสอบถาม, ตุลาคม 2549.

ระยะเวลาที่พักอาศัย 45 ปี

ลักษณะอาคาร เป็นบ้านเดี่ยวชั้นเดียว รูปแบบสถาปัตยกรรมเรือนไทยภาคกลาง อาคารก่อสร้างมาแล้วเป็นระยะเวลาประมาณ 120 ปี ลักษณะอาคาร 2 หลังติดกัน ยกได้สูงเพื่อใช้พื้นที่เก็บเรือ เก็บของ และป้องกันน้ำท่วม บริเวณด้านหน้าอาคารเดิมเป็นระเบียบซึ่งมีขนาดเล็ก ทางเจ้าของบ้านจึงได้ทำการปรับเปลี่ยนให้เป็นมุขซึ่งมีขนาดใหญ่ขึ้น เดิมห้องครัวอยู่ภายนอกบ้าน เนื่องจากการทำครัวส่งผลทำให้กลิ่นเข้าบ้าน ฝานั่งเดิมเป็นฝาชัดแตะ หลังคามุงด้วยจากแต่เนื่องวัสดุจากเป็นวัสดุที่มีอายุการใช้งานสั้น จึงได้ทำการปรับเปลี่ยนเป็นกระเบื้องสังกะสีแทน บริเวณด้านหน้าอาคารติดกับคลองศาลา ส่วนบริเวณด้านหลังติดกับสวนมะพร้าว

โครงสร้างอาคาร ใช้ไม้เป็นโครงสร้างทั้งหมด

พื้นที่ใช้สอย

- พื้นที่โถง
- ห้องนอนเจ้าของบ้าน
- พื้นที่ทำงาน
- ห้องครัว
- พื้นที่สำหรับพักผ่อน
- ห้องเก็บของ
- ห้องน้ำ 1 ห้อง
- ระเบียบ

สาธารณูปโภค ใช้น้ำประปาจากหน่วยงานรัฐที่จัดให้, ใช้น้ำจากคลองเพื่อซักล้าง

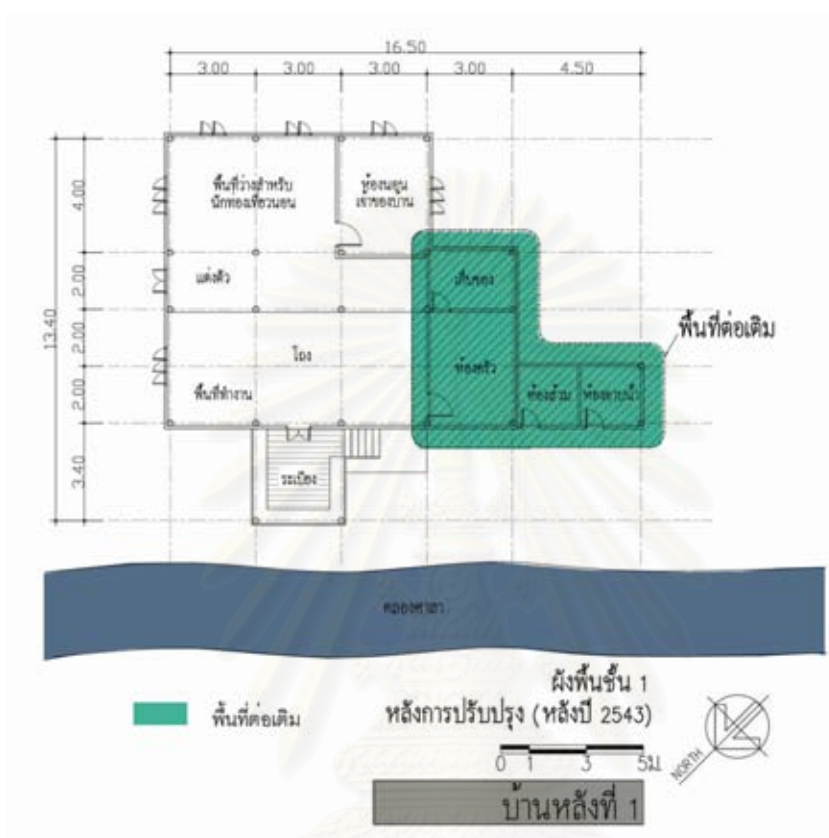
ไฟฟ้า ใช้ไฟฟ้าจากหน่วยงานรัฐที่จัดให้

การคมนาคม ส่วนใหญ่สัญจรทางน้ำเป็นหลัก เพราะที่อยู่อาศัยแต่หลังตั้งอยู่บริเวณใกล้กับลำคลองจึงมีความสะดวกกว่าการเดินทางด้วยเท้า สามารถเดินทางด้วยรถยนต์

1.บ้านนายจรูญ เจือไทย
หลังการปรับปรุง (หลังปี 2543)

ภาพที่ 4-5 แสดงผังหลังการปรับปรุงที่อยู่อาศัยของบ้าน นายจรูญ เจือไทย

ที่มา : จากการสำรวจโดยผู้วิจัย, ตุลาคม 2549.

ภาพที่ 4-6 แสดงบ้านหลังที่มีการปรับปรุงบ้าน นายจรูญ เจือไทย

ที่มา : ถ่ายภาพโดยผู้วิจัย, พฤศจิกายน 2549.

หลังการปรับปรุง (หลังปี 2543)

ลักษณะอาคาร	เป็นบ้านเดี่ยวชั้นเดียว รูปแบบสถาปัตยกรรมเรือนไทยภาคกลาง อาคารมี 2 หลัง ติดกัน ยกได้สูง เพื่อใช้พื้นที่ใต้ถุนเป็นพื้นที่เก็บเรือ หรือเก็บของ และป้องกันน้ำท่วม ทำการต่อเติมส่วนห้องครัวบริเวณด้านข้างบ้านเพื่อความสะดวก ทำการสร้างใหม่ห้องน้ำและห้องอาบน้ำ เพราะไม่เพียงพอกับจำนวนนักท่องเที่ยวในช่วงที่มาเป็นจำนวนมาก		
โครงสร้างอาคาร	โครงสร้างส่วนใหญ่ยังใช้ไม้ ส่วนห้องน้ำใช้คสล.		
พื้นที่ใช้สอย	- พื้นที่โถง	- ห้องนอนเจ้าของบ้าน	- พื้นที่ทำงาน
	- พื้นที่สำหรับพักผ่อน	- ระเบียง	- พื้นที่แต่งตัว
พื้นที่ใช้สอยเพิ่มขึ้น	- ห้องครัว	- ห้องน้ำ	- ห้องอาบน้ำ
	- ห้องเก็บของ		
สาธารณูปโภค	ใช้น้ำประปาจากหน่วยงานรัฐที่จัดให้, ใช้น้ำจากคลองเพื่อซักล้าง ใช้ไฟฟ้าจากหน่วยงานรัฐที่จัดให้		
การคมนาคม	ใช้ทางเท้า ทางน้ำเป็นเส้นทางสัญจรส่วนใหญ่ ส่วนทางรถยนต์มีความสะดวกสบายในการสัญจร		
ค่าใช้จ่ายในการปรับปรุง	- ค่าแรง	- บาท (เจ้าของบ้านทำเอง)	
	- ค่าวัสดุ อุปกรณ์	6,500 บาท	
	- รวมทั้งหมด	6,500 บาท	

ตารางที่ 4-4 สรุปการเปลี่ยนแปลงบ้าน นายจรรยา เจือไทย

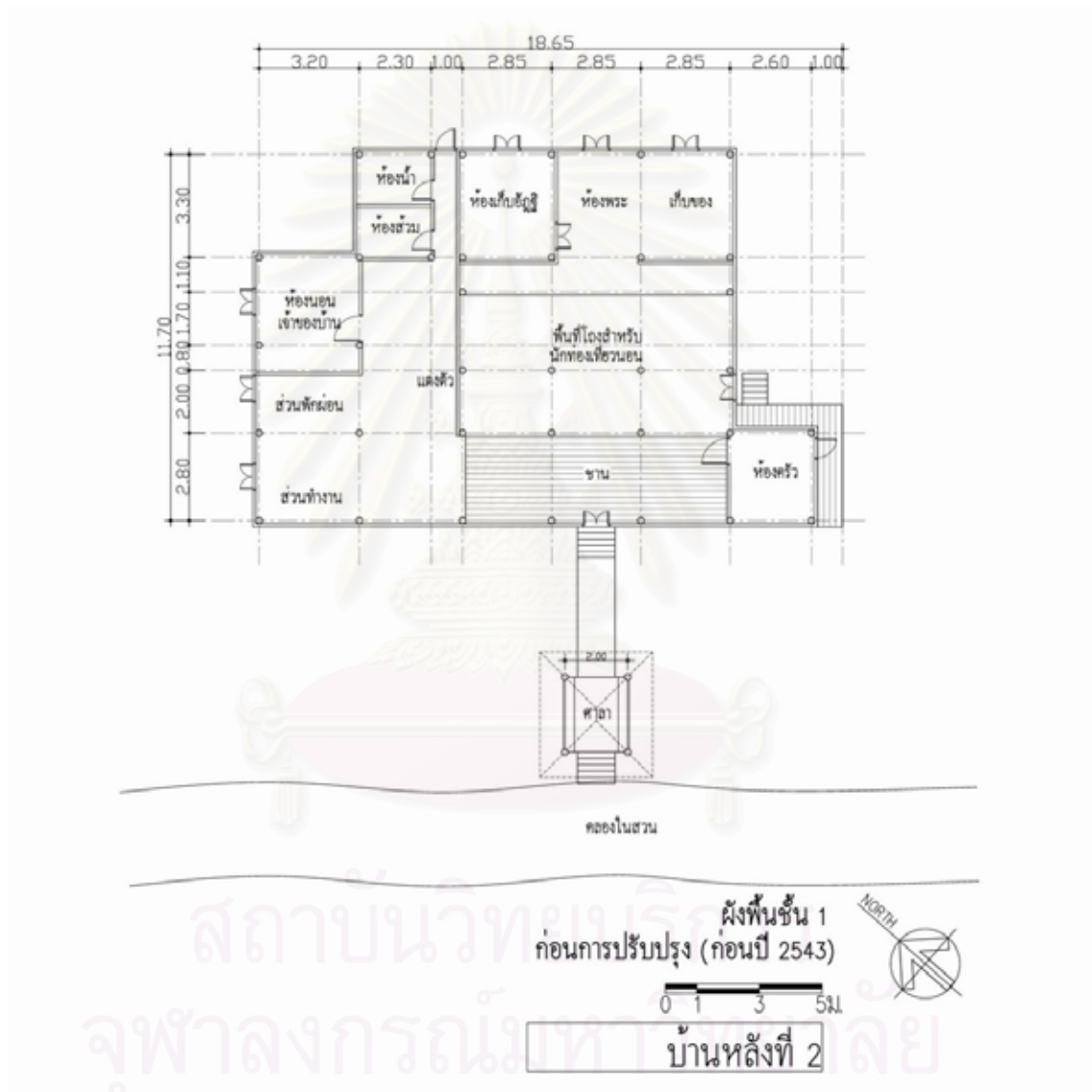
สาเหตุ แรงจูงใจ	สิ่งที่เปลี่ยนแปลง	สภาพปัจจุบัน
1. ห้องครัวเดิมสร้างแยกจากตัวอาคาร การใช้งานไม่สะดวกสบาย	1. ห้องครัวได้ทำการต่อเติมใหม่	1. จากการต่อเติมห้องครัวการใช้งานสะดวกสบายขึ้น เจ้าของบ้านมีความพอใจอย่างมาก
2. ส่วนของห้องน้ำ ห้องส้วมได้ทำการต่อเติมใหม่ เพราะจำนวนห้องน้ำไม่เพียงพอกับต่อผู้ใช้	2. ห้องน้ำ ห้องส้วม ทำการต่อเติมใหม่	2. จำนวนห้องน้ำเพียงพอกับผู้ใช้ทั้งเจ้าของบ้านและนักท่องเที่ยว มีความสะดวก และถูกสุขลักษณะยิ่งขึ้น
3. ไม่มีพื้นที่ว่างที่จะให้นักท่องเที่ยวใช้สำหรับนอน	3. พื้นที่ใช้สอยได้มีการปรับเปลี่ยนจากพื้นที่โถง และพื้นที่โถง ให้เป็นที่นอนของนักท่องเที่ยว	3. ไม่ส่งผลกระทบต่อเจ้าของบ้าน เพราะพื้นที่โถงจะใช้เป็นพื้นที่สำหรับนอนของนักท่องเที่ยวในเวลากลางคืนเท่านั้น ส่วนเวลากลางวันเจ้าของบ้านยังคงใช้เป็นพื้นที่พักผ่อนตามปกติ

ที่มา : สรุปโดยผู้วิจัย

หลังที่ (2) บ้านเลขที่ 72 หมู่ 2 ต.ท่าคา อ.อัมพวา เจ้าของบ้าน นายทวีป เจือไทย อายุ 50 ปี
ผู้วิจัยพบว่า มีการปรับปรุงห้องน้ำ ห้องส้วม

2.บ้านนายทวีป เจือไทย
ก่อนการปรับปรุง (ก่อนปี 2543)

ภาพที่ 4-7 แสดงผังก่อนการปรับปรุงที่อยู่อาศัยของบ้าน นายทวีป เจือไทย

ก่อนการปรับปรุง (ก่อนปี 2543)

เจ้าของบ้าน	นายทวีป เจือไทย
อายุ	อายุ 50 ปี
บ้านเลขที่	72 หมู่ 2 ต.ท่าคา อ.อัมพวา จ.สมุทรสงคราม
กรรมสิทธิ์ที่ดิน	เจ้าของที่ดิน
สถานภาพ	สมรส
อาชีพ	- เกษตรกร - เป็นรองประธานชุมชนกลุ่มกองทุนหมู่บ้านท่าคา (รองประธานโฮมสเตย์)
จำนวนสมาชิกในบ้าน	5 คน
ตารางที่ 4-5	รายละเอียดจำนวนสมาชิกในครอบครัวนายทวีป เจือไทย

ลำดับ	เพศ		อายุ	ชื่อ	อาชีพ	ความสัมพันธ์	สถานภาพ	
	ช	ญ					โสด	สมรส
1	/		50	นายทวีป เจือไทย	เกษตรกร	สามี		/
2		/	37	นางจรรยา เจือไทย	เกษตรกร	ภรรยา		/
3	/		15	นายวุฒิชัย เจือไทย	นักเรียน	ลูก	/	
4	/		12	นายจรวุฒิย์ เจือไทย	นักเรียน	ลูก	/	
5	/	/	10	นายกฤษฎดา เจือไทย	นักเรียน	ลูก	/	

ที่มา : แบบสอบถาม, ตุลาคม 2549.

ระยะเวลาที่พักอาศัย 50 ปี

ลักษณะอาคาร บ้านเดี่ยวชั้นเดียว รูปแบบสถาปัตยกรรมเรือนไทยภาคกลาง อาคารก่อสร้างมาแล้วเป็นระยะเวลาประมาณ 100 ปี อาคารมี 2 หลังติดกัน ยกใต้ถุนสูง เพื่อใช้พื้นที่ใต้ถุนเป็นพื้นที่เก็บเรือ เก็บของและป้องกันน้ำท่วม เดิมหลังคามุงด้วยจากแต่เนื่องวัสดุจากเป็นวัสดุที่มีอายุการใช้งานสั้น จึงได้ทำการปรับเปลี่ยนเป็นกระเบื้องสังกะสี และปัจจุบันได้เปลี่ยนเป็นกระเบื้อง บริเวณด้านหน้าอาคารมีการจัดสวนหย่อมและมีศาลาพักผ่อนติดกับคลองหน้าบ้าน ส่วนบริเวณด้านหลังติดกับสวนมะพร้าว

โครงสร้างอาคาร ใช้ไม้เป็นโครงสร้างทั้งหมด

พื้นที่ใช้สอย

- พื้นที่โถง	- ห้องนอนเจ้าของบ้าน	- พื้นที่ทำงาน	- ห้องพระ
- ห้องเก็บอัฐิ	- พื้นที่สำหรับพักผ่อน	- พื้นที่แต่งตัว	- ห้องเก็บของ
- ห้องครัว	- ห้องอาบน้ำ	- ห้องส้วม	

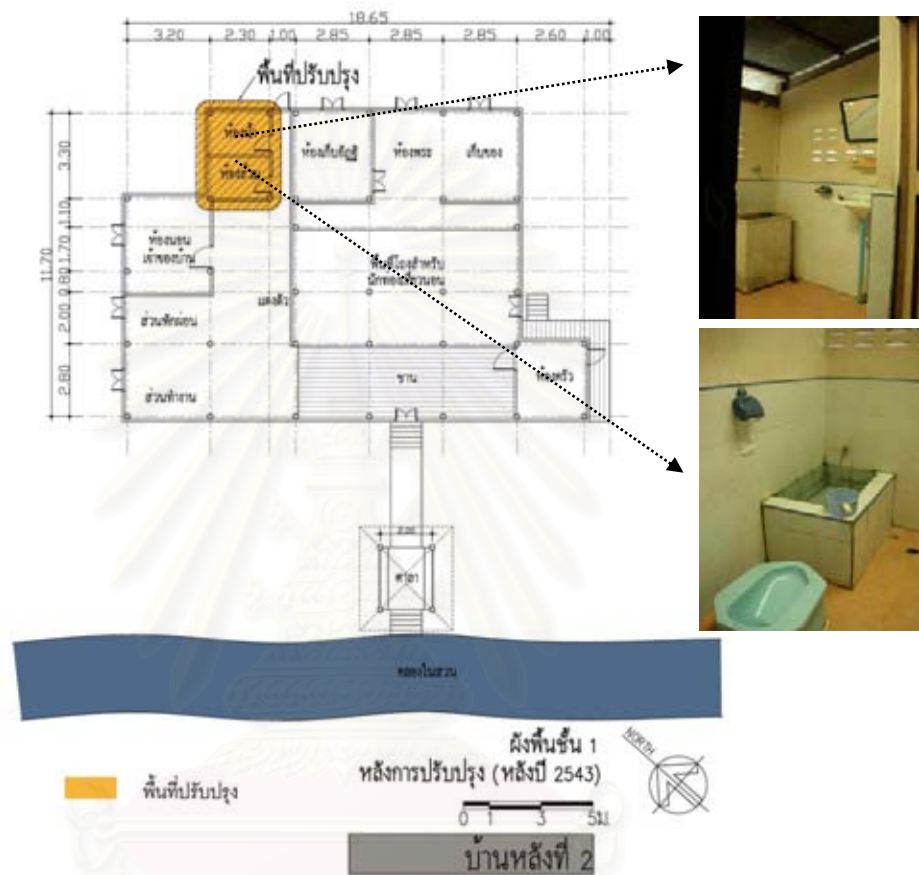
สาธารณูปโภค ใช้น้ำประปาจากหน่วยงานรัฐที่จัดให้, ใช้น้ำจากลำคลองเพื่อซักล้าง

ใช้ไฟฟ้าจากหน่วยงานรัฐที่จัดให้

การคมนาคม ส่วนใหญ่สัญจรทางน้ำเป็นหลัก เพราะที่อยู่อาศัยแต่ละหลังตั้งอยู่ห่างกันใกล้กับลำคลอง จึงสัญจรทางน้ำมีความสะดวกกว่า และสามารถเดินทางด้วยรถยนต์

2.บ้านนายทวีป เจือไทย
หลังการปรับปรุง (หลังปี 2543)

ภาพที่ 4-8 แสดงผังหลังการปรับปรุงที่อยู่อาศัยของบ้าน นายทวีป เจือไทย

ที่มา : จากการสำรวจโดยผู้วิจัย, ตุลาคม 2549.

ภาพที่ 4-9 แสดงบ้านหลังที่มีการปรับปรุงบ้าน นายทวีป เจือไทย

ที่มา : ถ่ายภาพโดยผู้วิจัย, พฤศจิกายน 2549.

หลังการปรับปรุง (หลังปี 2543)

ลักษณะอาคาร	เป็นบ้านเดี่ยวชั้นเดียว รูปแบบสถาปัตยกรรมเรือนไทยภาคกลาง อาคารมี 2 หลัง ติดกัน ยกใต้ถุนสูง เพื่อใช้พื้นที่ใต้ถุนเป็นพื้นที่เก็บเรือ หรือเก็บของ และป้องกันน้ำท่วม ไม่มีการต่อเติมของอาคาร ทุกๆ 5 ปีผนังภายนอกอาคารจะทำการทาสีรักษาเนื้อไม้เพื่อยืดอายุการใช้งานให้นานขึ้น		
โครงสร้างอาคาร	โครงสร้างส่วนใหญ่ยังใช้ไม้ ส่วนห้องน้ำใช้คสล.		
พื้นที่ใช้สอย	- พื้นที่โถง	- ห้องนอนเจ้าของบ้าน	- พื้นที่ทำงาน
	- ห้องพระ	- ห้องเก็บอัญมณี	- พื้นที่แต่งตัว
	- ห้องเก็บของ	- ห้องครัว	- พื้นที่สำหรับพักผ่อน
	- ห้องอาบน้ำ 1 ห้อง	- ห้องส้วม(เปลี่ยนกระเบื้อง) 1 ห้อง	
สาธารณูปโภค	ใช้น้ำประปาจากหน่วยงานรัฐที่จัดให้, ใช้น้ำจากคลองเพื่อซักล้าง		
	ใช้ไฟฟ้าจากหน่วยงานรัฐที่จัดให้		
การคมนาคม	ใช้ทางเท้า ทางน้ำเป็นส่วนใหญ่ ส่วนการคมนาคมทางรถยนต์มีความสะดวกสบายในการสัญจร		
ค่าใช้จ่ายในการปรับปรุง	- ค่าแรง	- บาท (เจ้าของบ้านทำเอง)	
	- ค่าวัสดุ อุปกรณ์	4,000 บาท (เจ้าของบ้านเป็นผู้จ่าย)	
	- รวมทั้งหมด	4,000 บาท	

ตารางที่ 4-6 สรุปการเปลี่ยนแปลงบ้าน นายทวีป เจือไทย

สาเหตุ แรงจูงใจ	สิ่งที่เปลี่ยนแปลง	สภาพปัจจุบัน
1.การใช้งานไม่สะดวก และไม่ปลอดภัยในการใช้งาน	1.ห้องส้วมได้ทำการปรับเปลี่ยนจากส้วมนั่งยองเป็นส้วมนั่ง	1.ใช้งานได้สะดวกและมีความปลอดภัยมากยิ่งขึ้น
2.การเสื่อมโทรมของอาคาร, เพื่อยืดอายุการใช้งานของเนื้อไม้และเพื่อป้องกันปลวก	2. ฝาผนังภายนอกอาคารได้ทำการปรับปรุงโดยการทาสีรักษาเนื้อไม้	2. สภาพอาคารดูใหม่ขึ้น
3.ไม่มีพื้นที่วางที่จะให้นักท่องเที่ยวใช้สำหรับนอน	3.ปรับเปลี่ยนพื้นที่โถง ให้เป็นพื้นที่นอนสำหรับนักท่องเที่ยว	3.เจ้าของบ้านยังใช้พื้นที่โถงเป็นที่พักผ่อนตามปกติ เพราะการใช้สอยของพื้นที่จะใช้เป็นที่นอนของนักท่องเที่ยวเฉพาะเวลากลางคืน

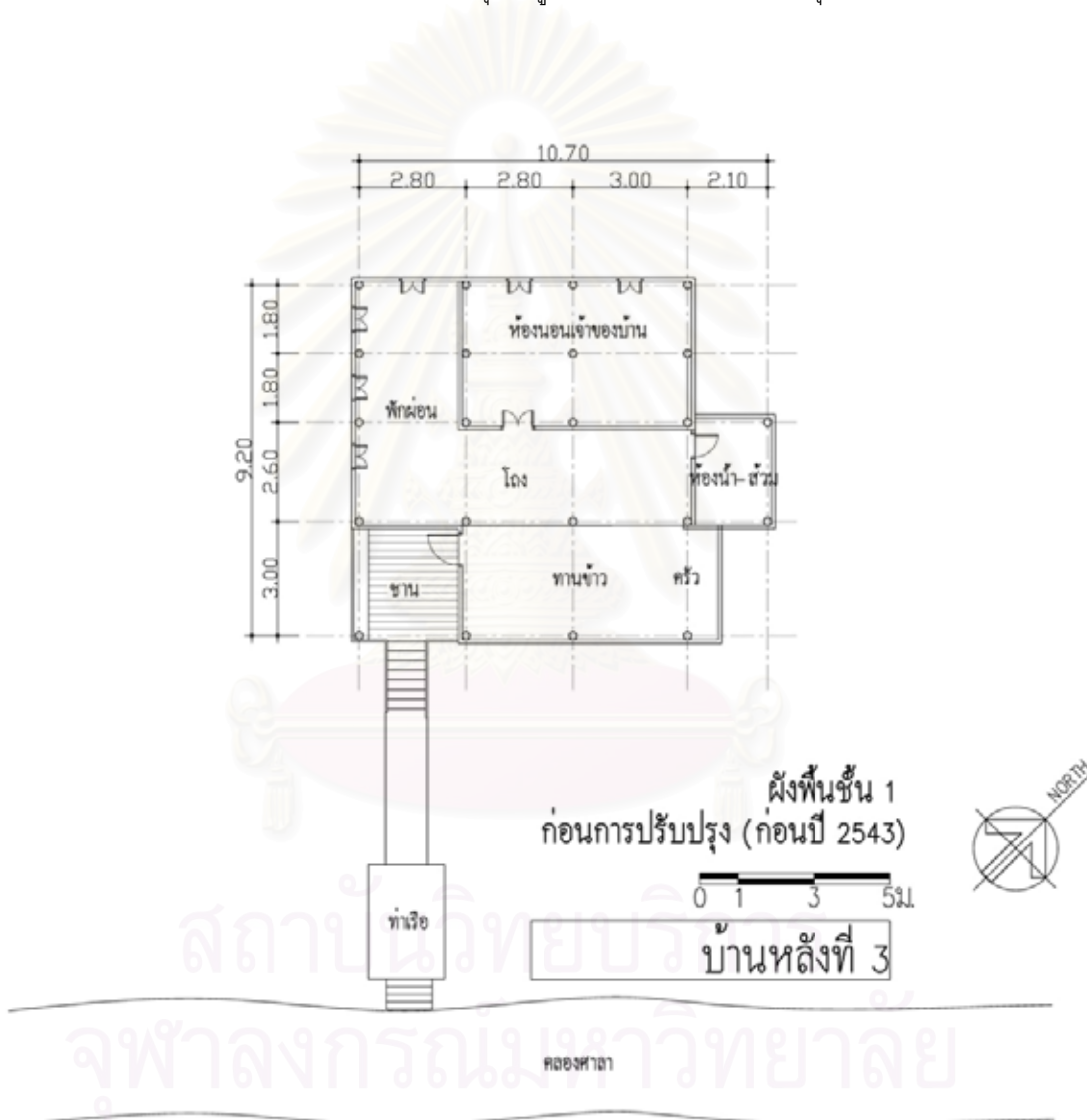
ที่มา : สรุปโดยผู้วิจัย

หลังที่ (3) บ้านเลขที่ 56 หมู่ 2 ต.ท่าคา อ.อัมพวา เจ้าของบ้าน นายลออ ปุนชาติ อายุ 61 ปี ผู้วิจัยพบว่า มีการต่อเติมพื้นที่ใช้สอย 2 ส่วนคือ อาคาร 1 หลังประกอบด้วย ห้องอาบน้ำ ห้องส้วม เกือบของ ห้องครัว และระเบียงหน้าบ้าน

3.บ้านนายลออ ปุนชาติ

ก่อนการปรับปรุง (ก่อนปี 2543)

ภาพที่ 4-10 แสดงผังก่อนการปรับปรุงที่อยู่อาศัยของบ้าน นายลออ ปุนชาติ

ที่มา : จากการสำรวจโดยผู้วิจัย, ตุลาคม 2549.

ก่อนการปรับปรุง (ก่อนปี 2543)

เจ้าของบ้าน นายลลอ ปุณชาติ
อายุ อายุ 61 ปี
บ้านเลขที่ 72 หมู่ 2 ต.ท่าคา อ.อัมพวา จ.สมุทรสงคราม
กรรมสิทธิ์ที่ดิน เจ้าของที่ดิน
สถานภาพ โสด
อาชีพ เกษตรกร, รับจ้างทั่วไป, เป็นสมาชิกชุมชนกลุ่มกองทุนหมู่บ้านท่าคา
จำนวนสมาชิกในบ้าน 1 คน

ตารางที่ 4-7 รายละเอียดจำนวนสมาชิกในครอบครัวนายลลอ ปุณชาติ

ลำดับ	เพศ		อายุ	ชื่อ	อาชีพ	ความสัมพันธ์	สถานภาพ	
	ช	ญ					โสด	สมรส
1	/		61	นายลลอ ปุณชาติ	เกษตรกร	เจ้าของบ้าน	/	

ที่มา : แบบสอบถาม, ตุลาคม 2549.

ระยะเวลาที่พักอาศัย 61 ปี

ลักษณะอาคาร ลักษณะอาคารมีรูปแบบสถาปัตยกรรมไทยภาคกลาง เป็นอาคารเดี่ยวยกใต้ถุนสูง ใช้พื้นที่ใต้ถุนเป็นที่เก็บเรือ เก็บของ เก็บตุ่มใส่น้ำ อาคารก่อสร้างมาแล้วเป็นระยะเวลาประมาณ 200 ปี เดิมหลังคามุงด้วยจากแต่เนื่องวัสดุจากเป็นวัสดุที่มีอายุการใช้งานสั้น จึงได้ปรับเปลี่ยนเป็นกระเบื้องสังกะสี ปัจจุบันได้เปลี่ยนเป็นหลังคากระเบื้อง อาคารตั้งอยู่ในสวนมะพร้าว บริเวณด้านหน้าอาคารมีการจัดสวนหย่อมติดกับคลองศาลาหน้าบ้าน สวนบริเวณด้านหลัง ด้านข้างติดกับสวนมะพร้าว

โครงสร้างอาคาร โครงสร้างบ้านเสา-คานใช้ไม้ทั้งหมด

พื้นที่ใช้สอย

- พื้นที่ชาน
- พื้นที่โถง
- ห้องนอนเจ้าของบ้าน
- พื้นที่สำหรับพักผ่อน
- ห้องครัว
- พื้นที่ทานข้าว
- ห้องอาบน้ำ-ส้วม

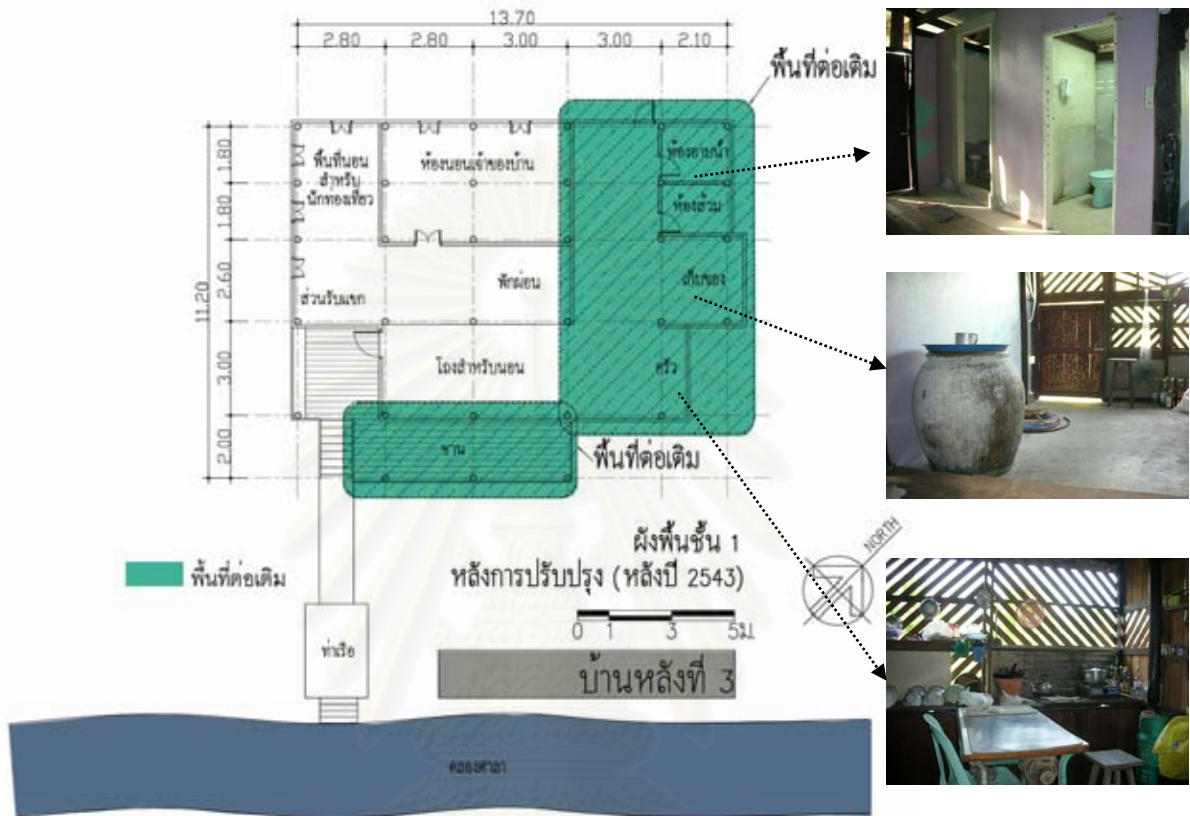
สาธารณูปโภค ใช้น้ำประปาจากหน่วยงานรัฐที่จัดให้, ใช้น้ำจากคลองเพื่อซักล้าง

ใช้ไฟฟ้าจากหน่วยงานรัฐที่จัดให้

การคมนาคม ส่วนใหญ่สัญจรทางน้ำ ทางเท้าเป็นหลัก ไม่สามารถสัญจรด้วยทางรถยนต์ได้

3.บ้านนายลออ ปุนชาติ
หลังการปรับปรุง (หลังปี 2543)

ภาพที่ 4-11 แสดงผังหลังการปรับปรุงที่อยู่อาศัยของบ้าน นายลออ ปุนชาติ

ที่มา : จากการสำรวจโดยผู้วิจัย, ตุลาคม 2549.

ภาพที่ 4-12 แสดงบ้านหลังที่มีการปรับปรุงบ้าน นายลออ ปุนชาติ

ที่มา : ถ่ายภาพโดยผู้วิจัย, พฤศจิกายน 2549.

หลังการปรับปรุง (หลังปี 2543)

ลักษณะอาคาร	ลักษณะอาคารมีรูปแบบสถาปัตยกรรมไทยภาคกลาง เป็นอาคารเดี่ยวยกใต้ถุนสูง ใช้พื้นที่ใต้ถุนเป็นที่เก็บเรือ เก็บของ เก็บตุ่มใส่น้ำ เนื่องจากพื้นที่ใช้สอยเดิมมีขนาดเล็ก จึงได้ทำการต่อเติมอาคารด้านข้างคือ ส่วนห้องครัว ห้องน้ำ ห้องส้วม ห้องเก็บของ และระเบียงหน้าบ้านให้มีขนาดใหญ่ขึ้น		
โครงสร้างอาคาร	โครงสร้างส่วนใหญ่ยังใช้ไม้ ส่วนห้องน้ำใช้คสล.		
พื้นที่ใช้สอย	- พื้นที่ระเบียง	- พื้นที่โถง	- ห้องนอนเจ้าของบ้าน
	- พื้นที่สำหรับพักผ่อน	- พื้นที่ทานข้าว	
พื้นที่ใช้สอยเพิ่มขึ้น	- พื้นที่ชานหน้าบ้าน	- ห้องอาบน้ำ	- ห้องครัว
	- ห้องเก็บของ	- ห้องส้วม (เปลี่ยนโถส้วมจากนั่งยองให้เป็นโถนั่ง)	
สาธารณูปโภค	ส่วนใหญ่ใช้น้ำฝนเพื่ออุปโภคและบริโภคจากการรองน้ำฝนโดยใช้โถงรองน้ำตั้งไว้บริเวณหน้าบ้าน ในช่วงที่ไม่ใช่ฤดูฝนทำให้ไม่มีน้ำชาวบ้านจะใช้น้ำประปาจากหน่วยงานรัฐที่จัดไว้ให้		
	ไฟฟ้า ใช้ไฟฟ้าจากหน่วยงานรัฐที่จัดให้		
การคมนาคม	ใช้ทางเท้า ทางน้ำเป็นส่วนใหญ่ ส่วนการคมนาคมทางรถยนต์สามารถสัญจรได้สะดวก		
ค่าใช้จ่ายในการปรับปรุง	- ค่าแรง	- บาท (ขอความร่วมมือจากเพื่อนบ้าน)	
	- ค่าวัสดุ อุปกรณ์	25,000 บาท	(เจ้าของบ้านเป็นผู้จ่าย)
	- รวมทั้งหมด	25,000 บาท	

ตารางที่ 4-8 สรุปการเปลี่ยนแปลงบ้าน นายลออ ปุนชาติ

สาเหตุ แรงจูงใจ	สิ่งที่เปลี่ยนแปลง	สภาพปัจจุบัน
1.เจ้าของบ้านต้องการความเป็นสัดส่วนที่มากขึ้น และความสะดวกในการใช้สอยของพื้นที่	1.ห้องส้วมได้ทำการปรับเปลี่ยนจากส้วมนั่งยองเป็นส้วมนั่ง	1.ใช้งานได้สะดวกและมีความปลอดภัยมากยิ่งขึ้น
2.เรื่องความปลอดภัยและความสะดวกในการทำงาน	2.ปรับปรุงห้องน้ำ ห้องส้วมโดยการเปลี่ยนส้วมนั่งยองเป็นโถส้วมนั่ง	2.การใช้ง่ายมีความสะดวกยิ่งขึ้น
3.ไม่มีพื้นที่ที่จะให้นักท่องเที่ยวใช้สำหรับนอน	3.ปรับเปลี่ยนพื้นที่โถง ให้เป็นพื้นที่นอนสำหรับนักท่องเที่ยว	3. ไม่มีผลกระทบ การใช้สอยของพื้นที่นักท่องเที่ยว ใช้พื้นที่โถงเฉพาะเวลากลางคืน ส่วนกลางวันเจ้าของบ้านได้ใช้เป็นที่พักผ่อน
4.ชานบ้านเดิมมีขนาดเล็ก ต้องการเพิ่มพื้นที่พักผ่อนมากขึ้น	4.ต่อเติมระเบียงหน้าบ้าน	4.มีพื้นที่มากขึ้น และการต่อเติมมีความสอดคล้องกับตัวอาคารเดิม

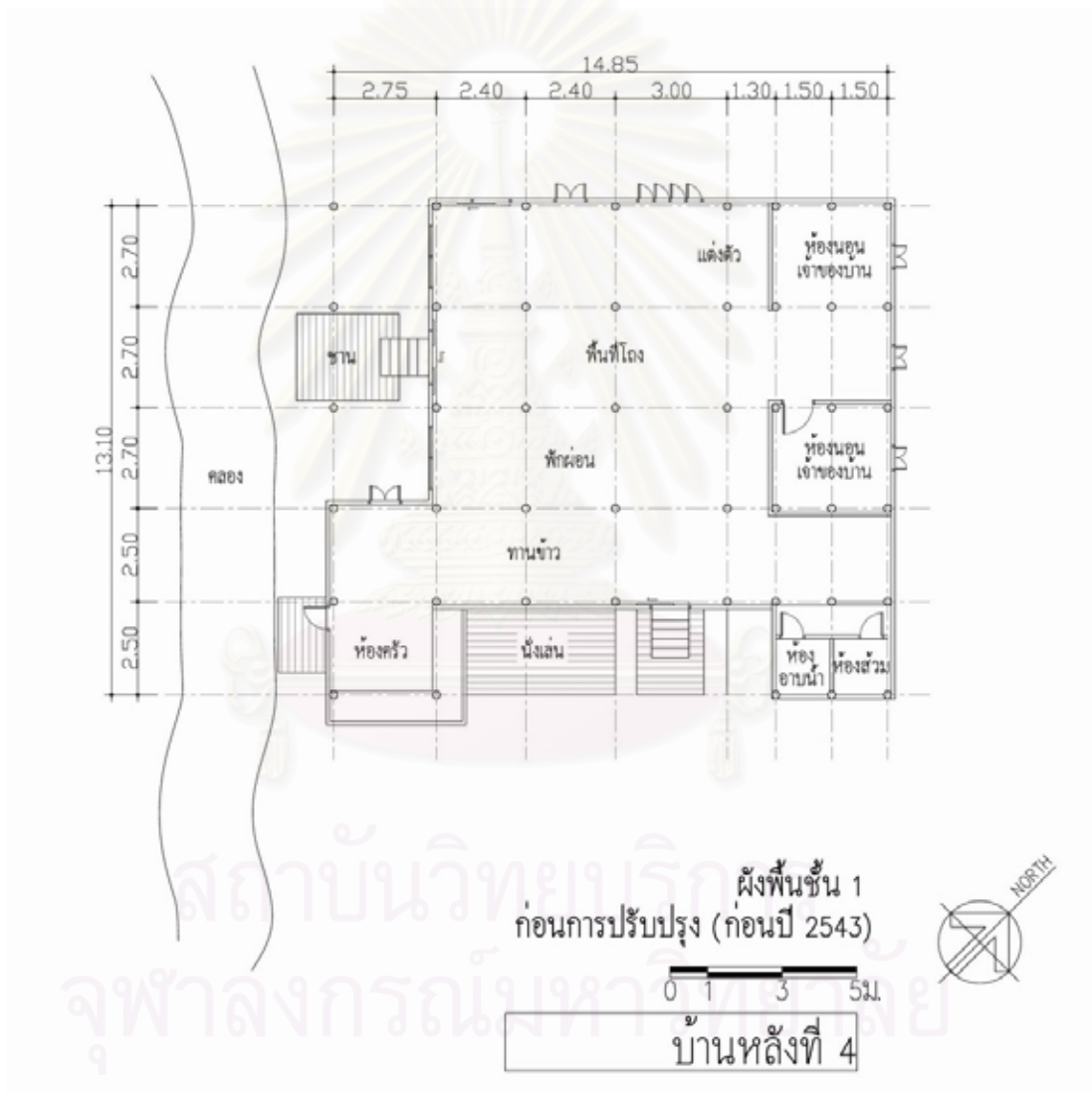
ที่มา : สรุปโดยผู้วิจัย

หลังที่ (4) บ้านเลขที่ 63 หมู่ 2 ต.ท่าคา อ.อัมพวา เจ้าของบ้าน นางมาลี วงศ์ประสิทธิ์ อายุ 53 ปี ผู้วิจัยพบว่า มีการต่อเติมห้องพักสำหรับนักท่องเที่ยว 2 ห้อง พื้นที่นั่งเล่น และห้องน้ำ 1 ห้อง

4.บ้านนางมาลี วงศ์ประสิทธิ์
ก่อนการปรับปรุง (ก่อนปี 2543)

ภาพที่ 4-13 แสดงผังก่อนการปรับปรุงที่อยู่อาศัยของบ้าน นางมาลี วงศ์ประสิทธิ์

ที่มา : จากการสำรวจโดยผู้วิจัย, ตุลาคม 2549.

ก่อนการปรับปรุง (ก่อนปี 2543)

เจ้าของบ้าน นางมาลี วงศ์ประสิทธิ์
อายุ อายุ 53 ปี
บ้านเลขที่ 63 หมู่ 2 ต.ท่าคา อ.อัมพวา จ.สมุทรสงคราม
กรรมสิทธิ์ที่ดิน เจ้าของที่ดิน
สถานภาพ สมรส
อาชีพ เกษตรกร, เป็นสมาชิกชุมชนกลุ่มกองทุนหมู่บ้านท่าคา
จำนวนสมาชิกในบ้าน 2 คน

ตารางที่ 4-9 รายละเอียดจำนวนสมาชิกในครอบครัวนางมาลี วงศ์ประสิทธิ์

ลำดับ	เพศ		อายุ	ชื่อ	อาชีพ	ความสัมพันธ์	สถานภาพ	
	ช	ญ					โสด	สมรส
1		/	53	นางมาลี วงศ์ประสิทธิ์	เกษตรกร	เจ้าของบ้าน	/	
2	/		17	นายสุรศักดิ์ วงศ์ประสิทธิ์	นักเรียน	ลูก		/

ที่มา : แบบสอบถาม, ตุลาคม 2549.

ระยะเวลาที่พักอาศัย 53 ปี

ลักษณะอาคาร รูปแบบสถาปัตยกรรมไทยภาคกลาง อาคารก่อสร้างด้วยไม้ทั้งหมด ยกใต้ถุนสูง เพื่อป้องกันน้ำท่วม เป็นที่เก็บของและเก็บตุ่มเก็บน้ำ ทิศเหนือ ทิศตะวันออก และทิศตะวันตก ติดกับสวนมะพร้าว ส่วนทิศใต้ของอาคารติดกับคลองในสวน อายุการก่อสร้างของอาคารประมาณ 100 ปี เดิมทีหลังคามุงด้วยจาก เนื่องจากวัสดุดังกล่าวมีอายุการใช้งานอยู่ประมาณ 5 ปี จึงต้องเปลี่ยนเป็น สังกะสี หลังจากเปลี่ยนเป็นสังกะสีแล้วเกิดการรั่วซึมของหลังคา จึงเปลี่ยนเป็นกระเบื้อง ส่วนฝ้าผนัง พื้นบ้านเกิดการชำรุดตามอายุการใช้งานมีการซ่อมแซมส่วนที่ชำรุด

โครงสร้างอาคาร ไม้ทำเสา-คานเป็นส่วนใหญ่

พื้นที่ใช้สอย

- พื้นที่ชาน
- พื้นที่โถง
- พื้นที่นั่งเล่นหน้าบ้าน
- พื้นที่พักผ่อน
- ห้องครัว
- พื้นที่ทานข้าว
- ห้องอาบน้ำ-ส้วม
- พื้นที่แต่งตัว
- ห้องนอนเจ้าของบ้าน 2 ห้อง

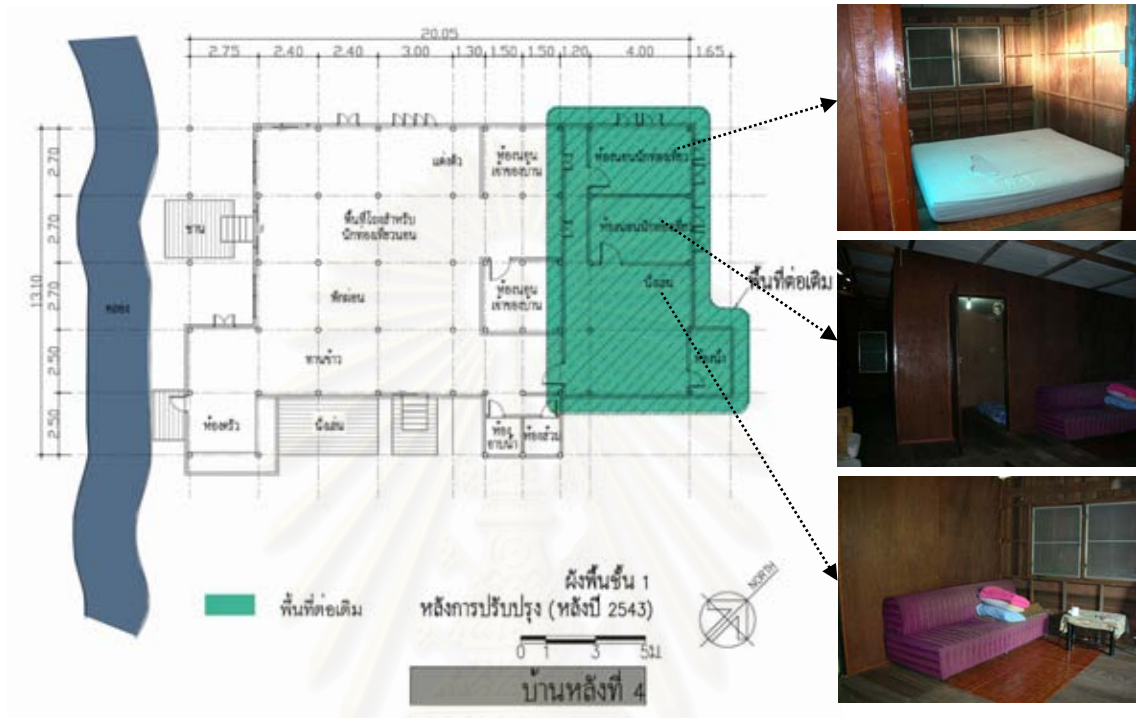
สาธารณูปโภค ใช้น้ำประปาจากหน่วยงานรัฐที่จัดให้, ใช้น้ำจากคลองเพื่อซักล้าง

ใช้ไฟฟ้าจากหน่วยงานรัฐที่จัดให้

การคมนาคม ส่วนใหญ่สัญจรทางน้ำ ทางเท้าเป็นหลัก ไม่สามารถสัญจรด้วยทางรถยนต์

4.บ้านนางมาลี วงศ์ประสิทธิ์
หลังการปรับปรุง (หลังปี 2543)

ภาพที่ 4-14 แสดงผังหลังการปรับปรุงที่อยู่อาศัยของบ้าน นางมาลี วงศ์ประสิทธิ์

ที่มา : จากการสำรวจโดยผู้วิจัย, ตุลาคม 2549.

ภาพที่ 4-15 แสดงบ้านหลังที่มีการปรับปรุงของบ้าน นางมาลี วงศ์ประสิทธิ์

ที่มา : ถ่ายภาพโดยผู้วิจัย, พฤศจิกายน 2549.

หลังการปรับปรุง (หลังปี 2543)

ลักษณะอาคาร	อาคารหลังเดิมไม่มีการปรับปรุง ยังคงเอกลักษณ์ความเป็นสถาปัตยกรรมท้องถิ่นเอาไว้ อาคารยกใต้ถุนสูง เป็นเรือนไทยก่อสร้างด้วยไม้เหมือนเดิม หลังจากที่มีการท่องเที่ยวโฮมสเตย์เข้ามาในหมู่บ้านแล้ว เจ้าของบ้านจึงได้ทำการต่อเติมอาคารไม้ ลักษณะเป็นแบบสถาปัตยกรรมท้องถิ่น ไว้ด้านข้างของอาคารเพิ่มขึ้นอีก 1 หลัง เนื่องจากนักท่องเที่ยวบางคนต้องการความเป็นส่วนตัวมากขึ้น		
โครงสร้างอาคาร	เสา คาน ยังคงใช้ไม้เป็นโครงสร้างหลักของอาคาร ส่วนต่อหม้อจากเดิมเป็นไม้เกิดการผุพัง จึงเปลี่ยนเป็น คสล.		
พื้นที่ใช้สอย	- พื้นที่ชาน	- พื้นที่โถง	- พื้นที่นั่งเล่นหน้าบ้าน
	- พื้นที่พักผ่อน	- ห้องครัว	- พื้นที่ทานข้าว
	- ห้องอาบน้ำ-ส้วม	- พื้นที่แต่งตัว	
	- ห้องนอนเจ้าของบ้าน 2 ห้อง		
พื้นที่ใช้สอยเพิ่มเติม	- ห้องนอนสำหรับนักท่องเที่ยว 2 ห้อง		- พื้นที่นั่งเล่น
	- ห้องน้ำ		
สาธารณูปโภค	ส่วนใหญ่ใช้น้ำฝนเพื่ออุปโภค บริโภคจากการรองน้ำฝนโดยใช้โถงรองน้ำตั้งไว้บริเวณหน้าบ้าน ในช่วงที่ไม่ใช่ฤดูฝนทำให้ไม่มีน้ำใช้ ชาวบ้านจะใช้น้ำประปาจากหน่วยงานรัฐที่จัดไว้ให้ และใช้ไฟฟ้าจากการหน่วยงานรัฐ		
การคมนาคม	ใช้ทางเท้า ทางน้ำเป็นส่วนใหญ่ ส่วนการคมนาคมทางรถยนต์ไม่สามารถเดินทางด้วยรถยนต์ เพราะอาคารตั้งอยู่ในสวนมะพร้าว มีลำคลองล้อมรอบตัวอาคาร		
ค่าใช้จ่ายในการปรับปรุง	- ค่าแรง	- บาท (ขอความร่วมมือจากเพื่อนบ้าน)	
	- ค่าวัสดุ อุปกรณ์	25,000 บาท (เจ้าของบ้านเป็นผู้จ่าย)	
	- รวมทั้งหมด	25,000 บาท	

ตารางที่ 4-10 สรุปการเปลี่ยนแปลงบ้านของ นางมาลี วงศ์ประสิทธิ์

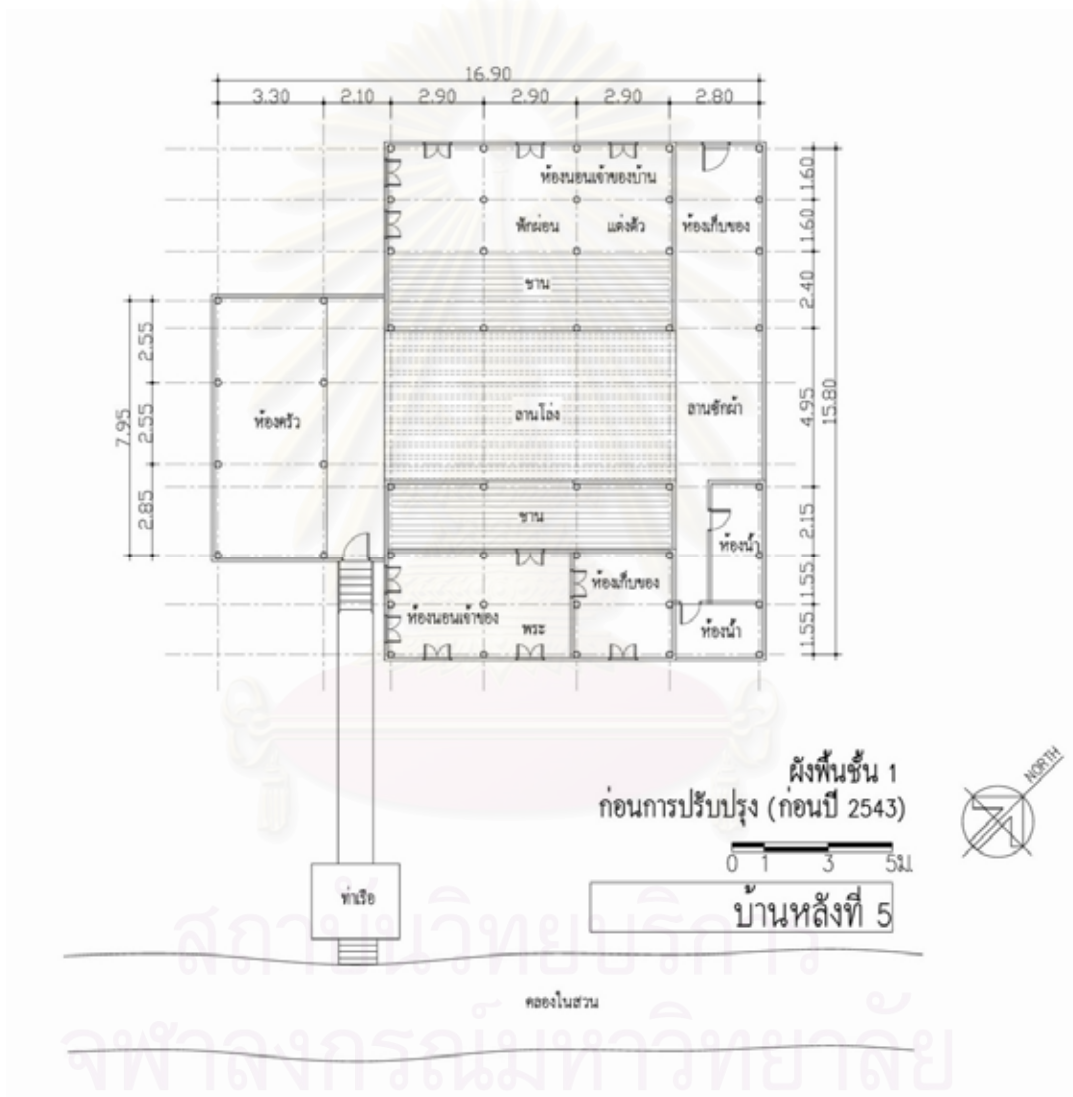
สาเหตุ แรงจูงใจ	สิ่งที่เปลี่ยนแปลง	สภาพปัจจุบัน
1. นักท่องเที่ยวต้องการความเป็นส่วนตัวมากขึ้น	1. ต่อเติมอาคารติดกับอาคารเก่า ซึ่งประกอบไปด้วย ห้องนอน 2 ห้อง พื้นที่นั่งเล่น และห้องน้ำ	1. การต่อเติมสอดคล้องกับสภาพตัวอาคารเดิม
2. เรื่องความปลอดภัยและความสะดวกในการทำงาน	2. ปรับปรุงห้องน้ำ โดยเปลี่ยนส้วมนั่งยองเป็นโถส้วมนั่ง	2. มีความสะดวก และปลอดภัยยิ่งขึ้น
3. ไม่มีพื้นที่ว่างที่จะให้นักท่องเที่ยวใช้สำหรับนอน	3. ปรับเปลี่ยนพื้นที่โถง ให้เป็นพื้นที่นอนสำหรับนักท่องเที่ยว	3. ไม่มีผลกระทบ นักท่องเที่ยวใช้พื้นที่โถงเฉพาะเวลากลางคืน ส่วนกลางวันใช้เป็นพื้นที่พักผ่อน

ที่มา : สรุปโดยผู้วิจัย

หลังที่ (5) บ้านเลขที่ 64/2 หมู่ 2 ต.ท่าคา อ.อัมพวา เจ้าของบ้าน นส.บังเอิญ ปถมสาร อายุ 56 ปี ผู้วิจัยพบว่า มีการปรับปรุง 2 ส่วน คือ ห้องครัว และห้องน้ำ

5.บ้านนส.บังเอิญ ปถมสาร
ก่อนการปรับปรุง (ก่อนปี 2543)

ภาพที่ 4-16 แสดงผังก่อนการปรับปรุงที่อยู่อาศัยของบ้าน นส.บังเอิญ ปถมสาร

ที่มา : จากการสำรวจโดยผู้วิจัย, ตุลาคม 2549.

ก่อนการปรับปรุง (ก่อนปี 2543)

เจ้าของบ้าน นส.บังเอิญ ปถมสาร
อายุ อายุ 56 ปี
บ้านเลขที่ 64/2 หมู่ 2 ต.ท่าคา อ.อัมพวา จ.สมุทรสงคราม
กรรมสิทธิ์ที่ดิน เจ้าของที่ดิน
สถานภาพ โสด
จำนวนสมาชิกในบ้าน 3 คน

ตารางที่ 4-11 รายละเอียดจำนวนสมาชิกในครอบครัวนส.บังเอิญ ปถมสาร

ลำดับ	เพศ		อายุ	ชื่อ	อาชีพ	ความสัมพันธ์	สถานภาพ	
	ช	ญ					โสด	สมรส
1		/	56	นส.บังเอิญ ปถมสาร	ทำสวน	เจ้าของบ้าน	/	
2		/	27	นางสายฝน สุพบุตร	พนักงาน โรงพยาบาล	น้ำ		/
3		/	6	ตญ.ปรรณรัตน์ สุดถนอม	นักเรียน	หลาน	/	

ที่มา : แบบสอบถาม, ตุลาคม 2549.

อาชีพ เกษตรกรทำสวนมะพร้าว, เป็นสมาชิกชุมชนกลุ่มกองทุนหมู่บ้านท่าคา
ระยะเวลาที่พักอาศัย 56 ปี
ลักษณะอาคาร รูปแบบสถาปัตยกรรมไทยภาคกลาง อาคารก่อสร้างด้วยไม้ ยกใต้ถุนสูง ทิศเหนือและทิศตะวันตกติดกับสวนมะพร้าว ทิศตะวันออกและทิศใต้ติดกับคลองในสวน อาคารหลังนี้เป็นอาคารที่ทรงคุณค่าทางประวัติศาสตร์ คือ เคยเป็นเส้นทางเสด็จประพาสต้น (สมัยรัชกาลที่ 5) เดิมทีอาคารมีหลายหลัง แต่ปัจจุบันเหลือ 2 หลัง มีชานเชื่อมตรงกลางบ้าน และต่อเติมห้องครัวด้านข้างของอาคารในเวลาต่อมา อาคารดังกล่าวมีอายุการก่อสร้างของอาคารประมาณ 200 ปี มีการปรับปรุงฝาผนังเดิมที่เป็นฝาขัดแตะ เปลี่ยนเป็นฝาปะกน แล้วทำการทาสีรักษาเนื้อไม้ใหม่ หลังคาเดิมที่เป็นหลังคาจาก เปลี่ยนเป็นหลังคากระเบื้อง
โครงสร้างอาคาร เสา คาน ไม้ทำเป็นโครงสร้างหลัก
พื้นที่ใช้สอย

- พื้นที่ชาน
- พื้นที่ลานโล่ง
- พื้นที่แต่งตัว
- พื้นที่พักผ่อน
- ห้องครัว
- พื้นที่ลานซักล้าง
- ห้องอาบน้ำ-ส้วม
- ห้องพระ
- ห้องเก็บของ 2 ห้อง
- ห้องนอนเจ้าของบ้าน 2 ห้อง

สาธารณูปโภค ใช้น้ำประปาจากหน่วยงานรัฐที่จัดให้, ใช้น้ำจากคลองเพื่อซักล้าง
ใช้ไฟฟ้าจากหน่วยงานรัฐที่จัดให้
การคมนาคม ส่วนใหญ่สัญจรทางน้ำ ทางเท้าเป็นหลัก ไม่สามารถสัญจรด้วยทางรถยนต์

หลังการปรับปรุง (หลังปี 2543)

ลักษณะอาคาร อาคารเดิม 2 หลังไม่มีการปรับปรุง ยังคงเอกลักษณ์ความเป็นสถาปัตยกรรมไทย ท้องถิ่นเอาไว้ อาคารยกใต้ถุนสูง เป็นเรือนไทยก่อสร้างด้วยไม้เหมือนเดิม ส่วนของห้องครัวเกิดการชำรุด จึงได้ทำการปรับปรุงฝาผนังใหม่เปลี่ยนฝาผนังจากผนังไม้เป็นผนังยิปซั่ม ซึ่งเกิดความขัดแย้งกับอาคาร 2 หลัง อีกส่วนหนึ่งที่ได้ทำการปรับปรุงก็คือ ห้องน้ำ-ส้วม เปลี่ยนจากส้วมนั่งยองเป็นส้วมนั่ง เพื่อความสะดวกสบาย อาคารหลังนี้ได้เข้าเป็นสมาชิกโฮมสเตย์ในจำนวน 11 หลัง แต่ไม่เคยมีการรับแขกอันเนื่องมาจากเจ้าของบ้านไม่มีความพร้อม เพราะประกอบอาชีพทำสวนเป็นอาชีพหลัก

โครงสร้างอาคาร เสา คาน ยังคงใช้ไม้เป็นโครงสร้างหลักของอาคาร ส่วนห้องน้ำทำการปรับปรุงโครงสร้างเป็น คสล.

พื้นที่ใช้สอย

- พื้นที่ชาน	- พื้นที่ลานโล่ง	- พื้นที่แต่งตัว
- พื้นที่พักผ่อน	- ห้องครัว	- พื้นที่ลานซักล้าง
- ห้องอาบน้ำ-ส้วม 2 ห้อง	- ห้องพระ	- ห้องเก็บของ 2 ห้อง
- ห้องนอนเจ้าของบ้าน 2 ห้อง		

สาธารณูปโภค ส่วนใหญ่ใช้น้ำฝนเพื่ออุปโภคและบริโภคจากการรองน้ำฝนโดยใช้โถงรองน้ำตั้งไว้บริเวณหน้าบ้าน ในช่วงที่ไม่ใช้ฤดูฝนทำให้ไม่มีน้ำชาวบ้านจะใช้น้ำประปาจากหน่วยงานรัฐที่จัดไว้ให้ ชาวบ้านใช้ไฟฟ้าจากการหน่วยงานรัฐ

การคมนาคม ปัจจุบันยังคงใช้ทางเท้า ทางน้ำเป็นส่วนใหญ่ ส่วนการคมนาคมทางรถยนต์ไม่สามารถเดินทางด้วยรถยนต์ เพราะอาคารตั้งอยู่ในสวนมะพร้าว มีลำคลองล้อมรอบตัวอาคาร

ค่าใช้จ่ายในการปรับปรุง

- ค่าแรง	3,000 บาท
- ค่าวัสดุ อุปกรณ์	5,000 บาท (เจ้าของบ้านเป็นผู้จ่าย)
- รวมทั้งหมด	8,000 บาท

ตารางที่ 4-12 สรุปการเปลี่ยนแปลงบ้านของ นส.บังเอิญ ปถมสาร

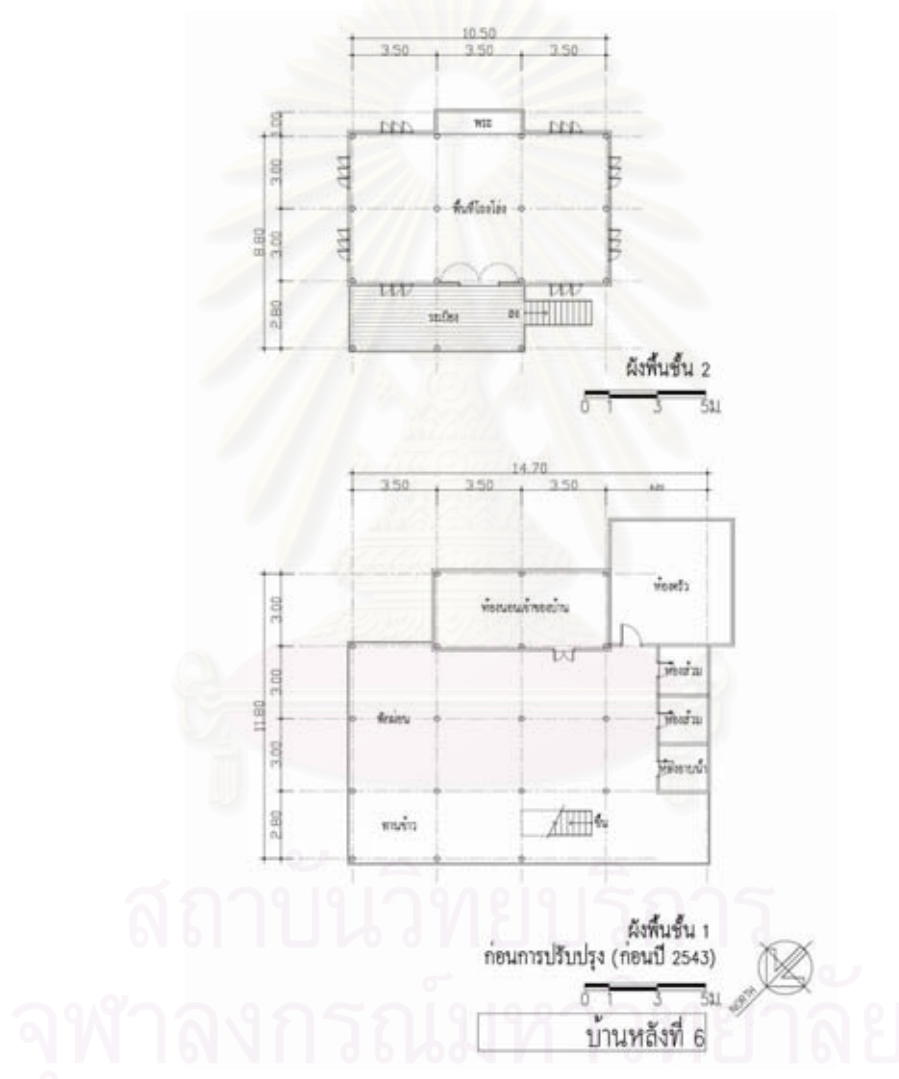
สาเหตุ แรงจูงใจ	สิ่งที่เปลี่ยนแปลง	สภาพปัจจุบัน
1.เรื่องความปลอดภัยและความสะดวกในการใช้งาน	1.ปรับปรุงห้องน้ำ โดยการเปลี่ยนส้วมนั่งยองเป็นโถส้วมนั่ง	1.การต่อเติมสอดคล้องกับสภาพตัวอาคารเดิม
2.ฝาไม้เกิดการผุพังตามสภาพการใช้งาน	2.เปลี่ยนจากฝาไม้เป็นฝ้ายิปซั่ม	2.เกิดความขัดแย้งกับตัวอาคารเป็นอย่างมาก
3.ไม่มีพื้นที่วางที่ให้นักท่องเที่ยวใช้สำหรับนอน	3.ปรับเปลี่ยนพื้นที่โถง ให้เป็นพื้นที่นอนสำหรับนักท่องเที่ยว	3. ไม่กระทบ เพราะการใช้สอยของพื้นที่ นักท่องเที่ยวใช้พื้นที่โถงเฉพาะเวลากลางคืน

ที่มา : สรุปโดยผู้วิจัย

หลังที่ (6) บ้านเลขที่ 39/1 หมู่ 2 ต.ท่าคา อ.อัมพวา เจ้าของบ้าน นายทรัพย์ ผ่องเพชร อายุ 70 ปี ผู้วิจัยพบว่า ได้ทำการต่อเติมห้องพักชั้น 1 และชั้น 2 กันเป็นห้องนอนสำหรับนักท่องเที่ยว

6.บ้านนายทรัพย์ ผ่องเพชร
ก่อนการปรับปรุง (ก่อนปี 2543)

ภาพที่ 4-19 แสดงผังก่อนการปรับปรุงที่อยู่อาศัยของบ้าน นายทรัพย์ ผ่องเพชร

ที่มา : จากการสำรวจโดยผู้วิจัย, ตุลาคม 2549.

ก่อนการปรับปรุง (ก่อนปี 2543)

เจ้าของบ้าน นายทรัพย์ ผ่องเพชร
 อายุ อายุ 56 ปี
 บ้านเลขที่ 39/1 หมู่ 2 ต.ท่าคา อ.อัมพวา จ.สมุทรสงคราม
 กรรมสิทธิ์ที่ดิน เช่าที่ดิน
 สถานภาพ สมรส
 อาชีพ ค้าขาย, เป็นสมาชิกชุมชนกลุ่มกองทุนหมู่บ้านท่าคา
 จำนวนสมาชิกในบ้าน 2 คน

ตารางที่ 4-13 รายละเอียดจำนวนสมาชิกในครอบครัวนายทรัพย์ ผ่องเพชร

ลำดับ	เพศ		อายุ	ชื่อ	อาชีพ	ความสัมพันธ์	สถานภาพ	
	ช	ญ					โสด	สมรส
1	/		70	นายทรัพย์ ผ่องเพชร	ค้าขาย	สามี		/
2		/	71	นางส้มจิ้น ผ่องเพชร	ค้าขาย	ภรรยา		/

ที่มา : แบบสอบถาม, ตุลาคม 2549.

ระยะเวลาที่พักอาศัย 56 ปี

ลักษณะอาคาร รูปแบบสถาปัตยกรรมเรือนไทย 2 ชั้น ลักษณะอาคารเป็นอาคารครึ่งอิฐครึ่งไม้ ยกใต้ถุนสูง ประมาณ 1.00 เมตร เดิมอาคารหลังนี้ได้ตั้งอยู่ในสวนมะพร้าวบริเวณใกล้เคียง แต่ปัจจุบันได้ย้ายมาตั้งบนที่ดินของลุงจรรยา เนื่องจากที่เดิมเกิดการขายต่อให้กับผู้อื่น ทิศเหนือ ทิศใต้ ทิศตะวันออก ติดกับสวนมะพร้าว และสวนทิศตะวันตกติดกับถนนทางเข้าสวน อาคารดังกล่าวมีอายุการก่อสร้างของอาคารประมาณ 50 ปี มีการปรับปรุงโดยการยกใต้ถุนให้สูงขึ้นจากเดิมเป็น 1.40 เมตร เพื่อเพิ่มประโยชน์ใช้สอยให้มากขึ้น อีกอย่างที่ทำกรปรับปรุงก็คือ ฝ้าผนัง ตรงส่วนที่มีการผูกจึงทำการเปลี่ยน แล้วทำการทาสีรักษาเนื้อไม้ใหม่ทั้งหลัง หลังคาเดิมที่เป็นหลังคาสังกะสี ปัจจุบันได้เปลี่ยนเป็นหลังคากระเบื้อง

โครงสร้างอาคาร ชั้น 1 เสาใช้คสล.ทุกต้น ส่วนชั้น 2 เสา-คานใช้ไม้ทั้งหมด

พื้นที่ใช้สอย

- ระเบียง
- พื้นที่พักผ่อน
- ห้องอาบน้ำ
- ห้องนอนเจ้าของบ้าน 1 ห้อง
- พื้นที่ทานอาหาร
- ห้องพระ
- ห้องส้วม 2 ห้อง
- ห้องครัว
- พื้นที่ลานซักล้าง

สาธารณูปโภค ใช้น้ำประปาจากหน่วยงานรัฐที่จัดให้, ใช้น้ำจากคลองเพื่อซักล้าง

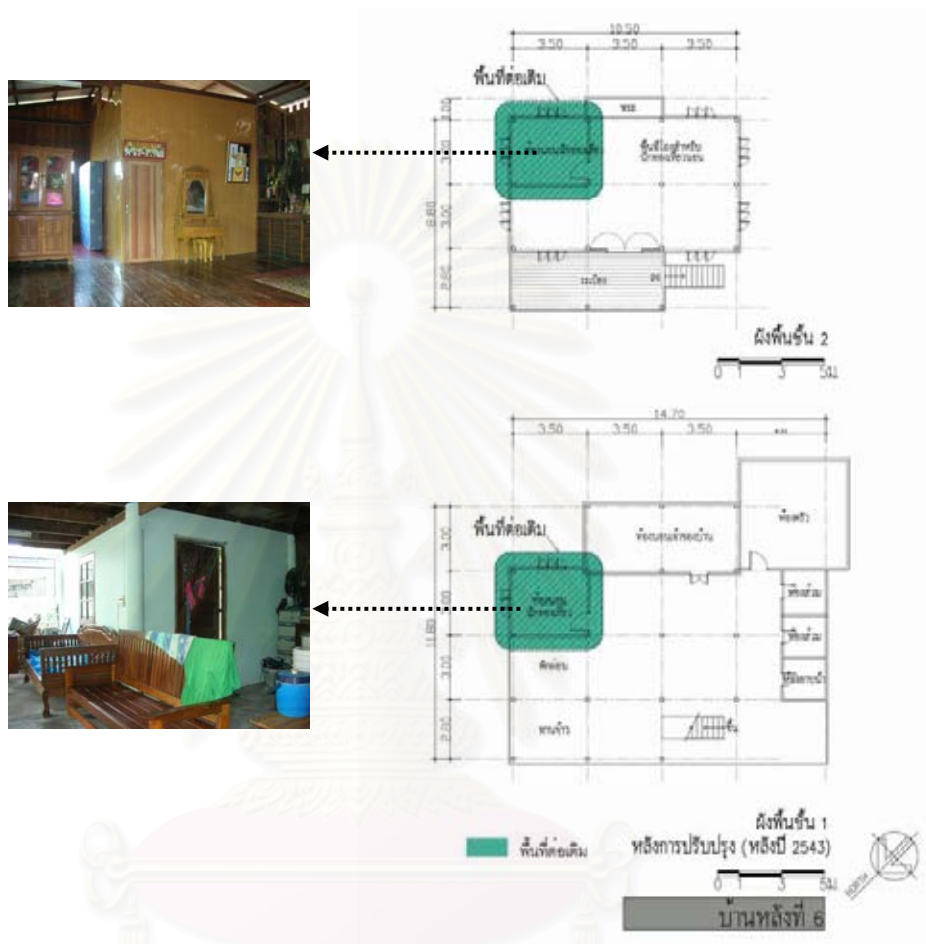
ใช้ไฟฟ้าจากหน่วยงานรัฐที่จัดให้

การคมนาคม ส่วนใหญ่สัญจรทางน้ำ ทางเท้าเป็นหลัก ไม่สามารถสัญจรด้วยทางรถยนต์

6.บ้านนายทรัพย์ ผ่องเพชร
หลังการปรับปรุง (หลังปี 2543)

ภาพที่ 4-20 แสดงผังหลังการปรับปรุงที่อยู่อาศัยของบ้าน นายทรัพย์ ผ่องเพชร

ที่มา : จากการสำรวจโดยผู้วิจัย, ตุลาคม 2549.

ภาพที่ 4-21 แสดงบ้านหลังมีการปรับปรุงของบ้าน นายทรัพย์ ผ่องเพชร

ที่มา : ถ่ายภาพโดยผู้วิจัย, พฤศจิกายน 2549.

หลังการปรับปรุง (หลังปี 2543)

ลักษณะอาคาร	รูปแบบสถาปัตยกรรมเรือนไทย 2 ชั้น ลักษณะอาคารเป็นอาคารครึ่งอิฐครึ่งไม้ ยกใต้ถุนสูง ประมาณ 1.40 เมตร ลักษณะรูปแบบอาคารไม่มีการเปลี่ยนแปลง จะมีการเปลี่ยนแปลงเฉพาะพื้นที่ใช้สอยภายในคือ พื้นที่ส่วนพักผ่อนและพื้นที่โถงชั้น 2 มีการกั้นให้เป็นห้องนอนสำหรับนักท่องเที่ยว		
โครงสร้างอาคาร	ชั้น 1 เสาใช้คสล.ทุกเสา ส่วนชั้น 2 เสา-คานาใช้ไม้ทั้งหมด		
พื้นที่ใช้สอย	- ระเบียง	- พื้นที่ทานอาหาร	- ห้องครัว
	- พื้นที่พักผ่อน	- ห้องพระ	- พื้นที่ลานซักล้าง
	- ห้องอาบน้ำ 1 ห้อง	- ห้องส้วม 2 ห้อง	
	- ห้องนอนเจ้าของบ้าน 1 ห้อง		
พื้นที่ใช้สอยเพิ่มเติม	- ห้องนอนสำหรับนักท่องเที่ยว 2 ห้องนอน		
สาธารณูปโภค	ส่วนใหญ่ใช้น้ำฝนเพื่ออุปโภคและบริโภคจากการร่อนน้ำฝนโดยใช้โถงร่อนน้ำตั้งไว้บริเวณหน้าบ้าน ในช่วงที่ไม่ใช่ฤดูฝนทำให้ไม่มีน้ำชาวบ้านจะใช้น้ำประปาจากหน่วยงานรัฐที่จัดไว้ให้ ชาวบ้านใช้ไฟฟ้าจากการหน่วยงานรัฐ		
การคมนาคม	ใช้ทางเท้าเป็นส่วนใหญ่		
	ส่วนการคมนาคมทางบกสามารถเดินทางด้วยรถยนต์ได้สะดวก		
ค่าใช้จ่ายในการปรับปรุง	- ค่าแรง	- บาท (เจ้าของบ้านทำเอง)	
	- ค่าวัสดุ อุปกรณ์	4,500 บาท (เจ้าของบ้านเป็นผู้จ่าย)	
	- รวมทั้งหมด	4,500 บาท	

ตารางที่ 4-14 สรุปการเปลี่ยนแปลงบ้านของ นายทรัพย์ ผ่องเพชร

สาเหตุ แรงจูงใจ	สิ่งที่เปลี่ยนแปลง	สภาพปัจจุบัน
1. นักท่องเที่ยวต้องการความเป็นส่วนตัวมากขึ้น	1. กั้นห้อง 2 ห้อง ชั้น 1 ก่ออิฐฉาบปูนและชั้น 2 กั้นด้วยไม้อัด	1. การต่อเติมไม่ได้ทำลายรูปแบบสถาปัตยกรรม แต่ไม่สอดคล้องกับตัวอาคารเดิม
2. ไม่มีพื้นที่ว่างที่จะให้นักท่องเที่ยวใช้สำหรับนอน	2. ปรับเปลี่ยนพื้นที่โถง ให้เป็นพื้นที่นอนสำหรับนักท่องเที่ยว	2. ไม่มีผลกระทบ เนื่องจากการใช้สอยของพื้นที่นักท่องเที่ยวใช้พื้นที่โถงเฉพาะเวลากลางคืน ส่วนกลางวันเจ้าของบ้านได้ใช้เป็นที่พักผ่อน

ที่มา : สรุปโดยผู้วิจัย

หลังที่ (7) บ้านเลขที่ 39/2 หมู่ 2 ต.ท่าคา อ.อัมพวา เจ้าของบ้าน นายจรูญ เจือไทย อายุ 72 ปี ผู้วิจัยพบว่า เป็นอาคารสร้างใหม่

7.บ้านนายจรูญ เจือไทย
อาคารสร้างใหม่ (หลังปี 2543)

ภาพที่ 4-22 แสดงผังอาคารสร้างใหม่ของบ้าน นายจรูญ เจือไทย

ที่มา : จากการสำรวจโดยผู้วิจัย, ตุลาคม 2549.

ภาพที่ 4-23 แสดงอาคารสร้างใหม่ของบ้าน นายจรูญ เจือไทย

ที่มา : ถ่ายภาพโดยผู้วิจัย, พฤศจิกายน 2549.

อาคารสร้างใหม่ (หลังปี 2543)

เจ้าของบ้าน นายจรูญ เจือไทย
อายุ อายุ 72 ปี
บ้านเลขที่ 39/2 หมู่ 2 ต.ท่าคา อ.อัมพวา จ.สมุทรสงคราม
กรรมสิทธิ์ที่ดิน เจ้าของ
สถานภาพ สมรส
อาชีพ เกษตรกร, เป็นประธานชมชนกลุ่มกองทุนหมู่บ้านท่าคา (ประธานโฮมสเตย์)
จำนวนสมาชิกในบ้าน 4 คน
ตารางที่ 4-15 รายละเอียดจำนวนสมาชิกในครอบครัวนายจรูญ เจือไทย

ลำดับ	เพศ		อายุ	ชื่อ	อาชีพ	ความสัมพันธ์	สถานภาพ	
	ช	ญ					โสด	สมรส
1	/		72	นายจรูญ เจือไทย	เกษตรกร	สามี		/
2		/	68	นางเจริญ เจือไทย	เกษตรกร	ภรรยา		/
3	/		36	นายสุธี เจือไทย	เกษตรกร	ลูก		/
4	/		33	นายวิรัช เจือไทย	พนักงานเอกชน	ลูก	/	

ที่มา : แบบสอบถาม, ตุลาคม 2549.

ระยะเวลาที่พักอาศัย 1 ½ ปี

ลักษณะอาคาร เป็นบ้านคสล. ชั้นเดียว ทิศเหนือ ทิศตะวันออกติดกับคลองในสวน ส่วนทิศตะวันตกและทิศใต้ ติดกับสวนมะพร้าว เดิมที่เจ้าของบ้านคุณจรูญ เจือไทย มีบ้านเรือนไทยอยู่ 1 หลัง คือหลังที่ 1 ซึ่งได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ปัจจุบันทรุดโทรมมาก ตั้งอยู่บริเวณหน้าคลองศาลา โดยเช่ากรรมสิทธิ์ที่ดินของผู้อื่น จึงทำให้คุณจรูญได้สร้างบ้านใหม่ขึ้นบนทำเลกรรมสิทธิ์ของตนเอง สภาพบ้านยังมีความใหม่เนื่องจากสร้างไม่นาน อายุของอาคารประมาณ 1 ½ ปี

โครงสร้างอาคาร ใช้คสล.ทั้งหมด

พื้นที่ใช้สอย

- ระเบียง
- หีองน้ำ-ส้วม
- หีองนอนเจ้าของบ้าน 1 หีอง
- พื้นที่โถง
- พื้นที่ทำงาน
- หีองนอนนักท่องเที่ยว 2 หีอง

สาธารณูปโภค ใช้น้ำประปาจากหน่วยงานรัฐที่จัดให้

ใช้ไฟฟ้าจากหน่วยงานรัฐที่จัดให้

การคมนาคม ส่วนใหญ่สัญจรทางเท้าเป็นหลัก อาคารตั้งอยู่ในสวนมะพร้าวใกล้กับตลาดท่าคา สามารถเดินทางด้วยรถยนต์ได้สะดวก

ตารางที่ 4-16 สรุปการเปลี่ยนแปลงบ้านของ นายจตุภูมิ เจือไทย

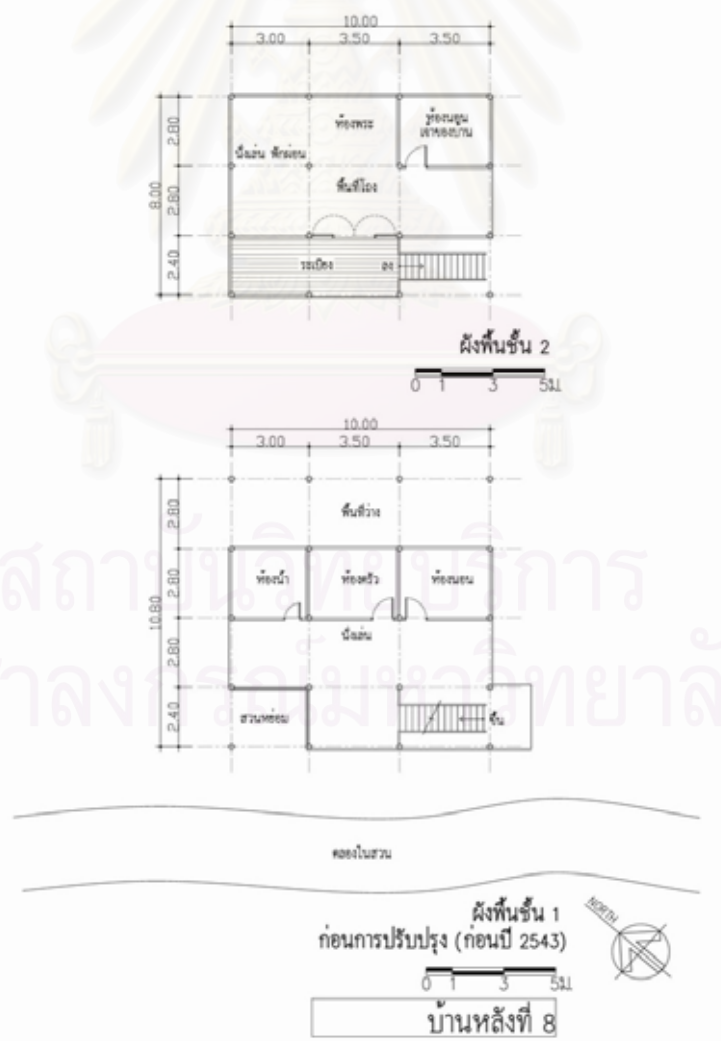
สาเหตุ แรงจูงใจ	สิ่งที่เปลี่ยนแปลง	สภาพปัจจุบัน
1. นักท่องเที่ยวต้องการความเป็นส่วนตัวมากขึ้น	1. ปรับเปลี่ยนห้องนอนของเจ้าของบ้านให้เป็นห้องนอนนักท่องเที่ยว	1. เป็นอาคารหลังใหม่ มีความสะดวกสบายและความสะอาด

ที่มา : สรุปโดยผู้วิจัย

หลังที่ (8) บ้านเลขที่ 39/4 หมู่ 2 ต.ท่าคา อ.อัมพวา เจ้าของบ้าน นายนิมิตร กุลชลา อายุ 55 ปี ผู้วิจัยพบว่า ได้ทำการต่อเติมพื้นที่ 2 ส่วนคือ ห้องนอนเจ้าของบ้าน, ห้องน้ำ และทำการปรับปรุงระเบียบให้เป็นห้องนอน

8.บ้านนายนิมิตร กุลชลา
ก่อนการปรับปรุง (ก่อนปี 2543)

ภาพที่ 4-24 แสดงผังก่อนการปรับปรุงที่อยู่อาศัยของบ้าน นายนิมิตร กุลชลา

ที่มา : จากการสำรวจโดยผู้วิจัย, ตุลาคม 2549.

ก่อนการปรับปรุง (ก่อนปี 2543)

เจ้าของบ้าน นายนิมิตร กุลชลา
อายุ อายุ 55 ปี
บ้านเลขที่ 39/4 หมู่ 2 ต.ท่าคา อ.อัมพวา จ.สมุทรสงคราม
กรรมสิทธิ์ที่ดิน เจ้าของ
สถานภาพ สมรส
อาชีพ ทำเกษตรกรรม, เป็นสมาชิกชุมชนกลุ่มกองทุนหมู่บ้านท่าคา
จำนวนสมาชิกในบ้าน 5 คน

ตารางที่ 4-17 รายละเอียดจำนวนสมาชิกในครอบครัวนายนิมิตร กุลชลา

ลำดับ	เพศ		อายุ	ชื่อ	อาชีพ	ความสัมพันธ์	สถานภาพ	
	ช	ญ					โสด	สมรส
1	/		55	นายนิมิตร กุลชลา	เกษตรกร	สามี		/
2		/	53	นางจำเรียง กุลชลา	เกษตรกร	ภรรยา		/
3	/		25	นายสลัง กุลชลา	เกษตรกร	ลูก	/	
4	/		22	นายณรงค์ กุลชลา	นักศึกษา	ลูก	/	
5		/	17	นส.ตรี กุลชลา	นักเรียน	ลูก	/	

ที่มา : แบบสอบถาม, ตุลาคม 2549.

ระยะเวลาที่พักอาศัย 20 ปี
ลักษณะอาคาร รูปแบบสถาปัตยกรรมเรือนไทย 2 ชั้น ลักษณะอาคารเป็นอาคารครึ่งอิฐครึ่งไม้ ทิศเหนือ ทิศตะวันออกติดกับสวนมะพร้าว ส่วนทิศใต้ ทิศตะวันตก ติดกับคลองในสวน อาคารก่อสร้างมาแล้วเป็นระยะเวลาประมาณ 20 ปี
โครงสร้างอาคาร ชั้น 1 เสาใช้คสล.ทุกต้น ส่วนชั้น 2 เสา-คานใช้ไม้ทั้งหมด
พื้นที่ใช้สอย

- ระเบียง
- หอครัว
- ห้องนอนเจ้าของบ้าน 2 ห้อง- ห้องพระ
- พื้นที่โถง
- พื้นที่พักผ่อน
- ห้องน้ำ-ส้วม 1 ห้อง
- พื้นที่ทานอาหาร
- พื้นที่นั่งเล่น

สาธารณูปโภค ใช้น้ำประปาจากหน่วยงานรัฐที่จัดให้, ใช้น้ำจากคลองเพื่อซักล้าง
ใช้ไฟฟ้าจากหน่วยงานรัฐที่จัดให้
การคมนาคม ส่วนใหญ่สัญจรทางน้ำ ทางเท้าเป็นหลัก ไม่สามารถสัญจรด้วยทางรถยนต์

8.บ้านนายนิมิตร กุลชลา
หลังการปรับปรุง (หลังปี 2543)

ภาพที่ 4-25 แสดงผังหลังการปรับปรุงที่อยู่อาศัยของบ้าน นายนิมิตร กุลชลา

ที่มา : จากการสำรวจโดยผู้วิจัย, ตุลาคม 2549.

ภาพที่ 4-26 แสดงบ้านหลังมีการปรับปรุงของบ้าน นายนิมิตร กุลชลา

ที่มา : ถ่ายภาพโดยผู้วิจัย, พฤศจิกายน 2549.

หลังการปรับปรุง (หลังปี 2543)

ลักษณะอาคาร	หลังจากที่มีการต่อเติมแล้ว ลักษณะอาคารยังคงเป็นรูปแบบสถาปัตยกรรมเรือนไทย 2 ชั้น ครึ่งอิฐครึ่งไม้ หอมน้ำได้ทำการต่อเติมเนื่องจากเดิมมีหอมน้ำ 1 ห้อง ไม่มีความสะดวกในการใช้งาน		
โครงสร้างอาคาร	ชั้น 1 เสาใช้คสล.ทุกเสา ส่วนชั้น 2 เสา-คานาใช้ไม้ทั้งหมด		
พื้นที่ใช้สอย	- ระเบียง - ห้องครัว - ห้องนอนเจ้าของบ้าน 2 ห้อง	- พื้นที่โถง - พื้นที่พักผ่อน - ห้องพระ	- พื้นที่ทานอาหาร - ที่นั่งเล่น - หอมน้ำ-ส้วม 1 ห้อง
พื้นที่ใช้สอยเพิ่มเติม	- พื้นที่โถงเพิ่มขึ้น - หอมน้ำ 1 ห้อง	- ที่นั่งเล่นเพิ่มขึ้น - ห้องส้วม 1 ห้อง	- พื้นที่ห้องนอน 1 ห้อง
สาธารณูปโภค	ใช้น้ำประปาจากหน่วยงานรัฐที่จัดให้, ใช้น้ำจากคลองเพื่อซักล้าง ใช้ไฟฟ้าจากหน่วยงานรัฐที่จัดให้		
การคมนาคม	ส่วนใหญ่สัญจรทางน้ำ ทางเท้าเป็นหลัก ทางเท้าได้เงินสนับสนุนจากภาครัฐ จัดทำแผ่นคอนกรีต เพื่อปูเป็นทางเดินจากเส้นทางหลักไปยังที่พักอาศัย แต่ไม่สามารถสัญจรด้วยทางรถยนต์		
ค่าใช้จ่ายในการปรับปรุง	- ค่าแรง	2,500 บาท	
	- ค่าวัสดุ อุปกรณ์	8,500 บาท (เจ้าของบ้านเป็นผู้จ่าย)	
	- รวมทั้งหมด	11,000 บาท	

ตารางที่ 4-18 สรุปการเปลี่ยนแปลงบ้านของ นายนิมิตร กุลชลา

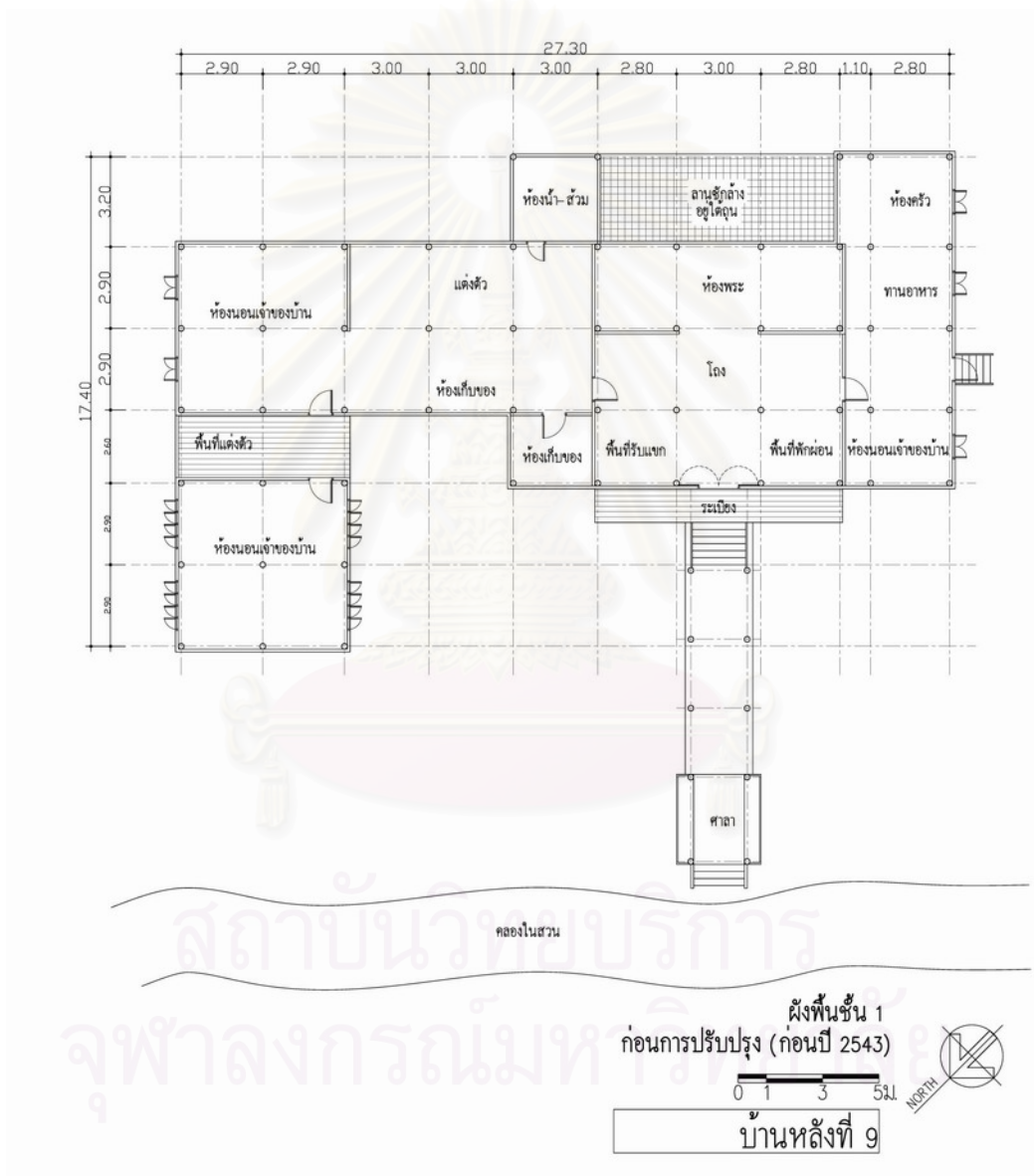
สาเหตุ แรงจูงใจ	สิ่งที่เปลี่ยนแปลง	สภาพปัจจุบัน
1.จำนวนสมาชิกในบ้านกลับมาประกอบอาชีพเป็นเกษตรกร และทำโฮมสเตย์เสริม และจำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น	1.ต่อเติมห้องนอนบริเวณหน้าบ้าน	1.ใช้ไม้ในการต่อเติม ลักษณะการต่อเติมมีความสอดคล้องกับตัวอาคารเดิม
2.จำนวนหอมน้ำ ห้องส้วม ไม่เพียงพอต่อนักท่องเที่ยว และสมาชิกในบ้าน	2.สร้างต่อเติมหอมน้ำ ห้องส้วมใหม่ บริเวณด้านข้างของบ้าน	2.มีความสะอาด และสะดวกในการใช้งานมากยิ่งขึ้น
3.ไม่มีที่นอนสำหรับนักท่องเที่ยว	3.ปรับเปลี่ยนพื้นที่โถง ให้เป็นพื้นที่สำหรับนอนของนักท่องเที่ยว	3.ไม่มีผลกระทบ เนื่องจากการใช้สอยของพื้นที่นักท่องเที่ยวใช้พื้นที่โถงเฉพาะเวลากลางคืน ส่วนกลางวันเจ้าของบ้านได้ใช้เป็นที่พักผ่อนตามปกติ

ที่มา : สรุปโดยผู้วิจัย

หลังที่ (9) บ้านเลขที่ 9/2 หมู่ 2 ต.ท่าคา อ.อัมพวา เจ้าของบ้าน นายศิริ ธรรมสวัสดิ์ อายุ 68 ปี
ผู้วิจัยพบว่า ได้ทำการปรับปรุงห้องน้ำ

9.บ้านนายศิริ ธรรมสวัสดิ์
ก่อนการปรับปรุง (ก่อนปี 2543)

ภาพที่ 4-27 แสดงผังก่อนการปรับปรุงที่อยู่อาศัยของบ้าน นายศิริ ธรรมสวัสดิ์

ที่มา : จากการสำรวจโดยผู้วิจัย, ตุลาคม 2549.

ก่อนการปรับปรุง (ก่อนปี 2543)

เจ้าของบ้าน นายศิริ ธรรมสวัสดิ์
 อายุ อายุ 68 ปี
 บ้านเลขที่ 9/2 หมู่ 2 ต.ท่าคา อ.อัมพวา จ.สมุทรสงคราม
 กรรมสิทธิ์ที่ดิน เจ้าของ
 สถานภาพ สมรส
 จำนวนสมาชิกในบ้าน 3 คน

ตารางที่ 4-19 รายละเอียดจำนวนสมาชิกในครอบครัวนายศิริ ธรรมสวัสดิ์

ลำดับ	เพศ		อายุ	ชื่อ	อาชีพ	ความสัมพันธ์	สถานภาพ	
	ช	ญ					โสด	สมรส
1	/		68	นายศิริ ธรรมสวัสดิ์	เกษตรกร, ข้าราชการ บ้านานูญ	สามี		/
2		/	51	นางจำเรียง ธรรมสวัสดิ์	ข้าราชการ	ภรรยา		/
3		/	71	นส.บุญเรือน ธรรมสวัสดิ์	แม่บ้าน	พี่สาว	/	

ที่มา : แบบสอบถาม, ตุลาคม 2549.

อาชีพ ข้าราชการบ้านานูญ, เกษตรกร, เป็นสมาชิกชุมชนกลุ่มกองทุนหมู่บ้านท่าคา

ระยะเวลาที่พักอาศัย 68 ปี

ลักษณะอาคาร รูปแบบสถาปัตยกรรมเรือนไทย 1 ชั้น ยกใต้ถุนสูง ลักษณะเป็นกลุ่มอาคารมี 3 หลัง ก่อสร้างด้วยไม้ ลักษณะอาคารเป็นรูปตัว L บริเวณหน้าบ้านมีศาลาพักผ่อน ทิศเหนือ ทิศตะวันตก ติดกับคลองในสวนมะพร้าว ทิศใต้และทิศตะวันออกติดกับสวนผลไม้ได้แก่ สวนลิ้นจี่ สวนมะพร้าว สวนลำไย อาคารก่อสร้างมาแล้วเป็นระยะเวลาประมาณ 120 ปี

โครงสร้างอาคาร ได้ทำการเปลี่ยนเสาจากเดิมเป็นเสาไม้ เปลี่ยนเป็นเสา คสล.เนื่องจากเสาเก่าเกิดการผุพัง ส่วนคานยังใช้คานไม้ของเดิม

พื้นที่ใช้สอย

- ระเบียง	- พื้นที่โถง	- พื้นที่ทานอาหาร
- ห้องครัว	- พื้นที่พักผ่อน	- พื้นที่รับแขก
- พื้นที่แต่งตัว	- ห้องนอนเจ้าของบ้าน 3 ห้อง	
- ห้องพระ	- ห้องน้ำ-ส้วม 1 ห้อง	- ห้องเก็บของ
- ลานซักล้าง		

สาธารณูปโภค ใช้น้ำประปาจากหน่วยงานรัฐที่จัดให้, ใช้น้ำจากคลองเพื่อซักล้าง
ใช้ไฟฟ้าจากหน่วยงานรัฐที่จัดให้

การคมนาคม ส่วนใหญ่สัญจรทางน้ำ ทางเท้าเป็นหลัก ส่วนทางรถยนต์สามารถเดินทางได้สะดวก

หลังการปรับปรุง (หลังปี 2543)

ลักษณะอาคาร	ลักษณะอาคารมีการปรับปรุงส่วนที่เป็นหลังคาจากเดิมที่มุงด้วยวัสดุจาก แต่ต่อมาวัสดุดังกล่าวชำรุดตามอายุการใช้งาน เจ้าของบ้านได้ทำการเปลี่ยนเป็นสังกะสี และปัจจุบันได้เปลี่ยนเป็นกระเบื้อง อาคารภายนอกได้ทำการทาสีรักษาเนื้อไม้ทุกๆ 5 ปี เพื่อรักษาเนื้อไม้ พื้นไม้ที่เกิดการชำรุดก็จะทำการซ่อมแซม		
โครงสร้างอาคาร	ไม่มีการปรับปรุง ใช้เสา คสล. ส่วนโครงสร้างอื่นๆใช้ไม้ทั้งหมด		
พื้นที่ใช้สอย	- ระเบียบ - ห้องครัว - ห้องพระ - ห้องนอนเจ้าของบ้าน 2 ห้อง	- พื้นที่โถง - พื้นที่พักผ่อน - ห้องน้ำ-ส้วม 1 ห้อง	- พื้นที่ทานอาหาร - พื้นที่แต่งตัว - ห้องเก็บของ 2 ห้อง - ห้องนอนสำหรับนักท่องเที่ยว
สาธารณูปโภค	ใช้น้ำประปาจากหน่วยงานรัฐที่จัดให้, ใช้น้ำจากคลองเพื่อซักล้าง ใช้ไฟฟ้าจากหน่วยงานรัฐที่จัดให้		
การคมนาคม	ใช้ทางเท้าและทางน้ำเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งทางเดินเท้าได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ จัดทำแผ่นคอนกรีตปูจากถนนหลักเข้าไปสู่ที่พักอาศัย ส่วนการคมนาคมทางรถยนต์สามารถเดินทางด้วยรถยนต์ได้สะดวก		
ค่าใช้จ่ายในการปรับปรุง	- ค่าแรง - ค่าวัสดุ อุปกรณ์ - รวมทั้งหมด	500 บาท 3,000 บาท (เจ้าของบ้านเป็นผู้จ่าย) 3,500 บาท	

ตารางที่ 4-20 สรุปการเปลี่ยนแปลงบ้านของ นายศิริ ธรรมสวัสดิ์

สาเหตุ แรงจูงใจ	สิ่งที่เปลี่ยนแปลง	สภาพปัจจุบัน
1. ความสะดวกและความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวและคนในบ้าน	1. เปลี่ยนโถส้วมจากนั่งยองเป็นโถส้วมนั่ง และทำการปูกระเบื้องใหม่	1. มีความปลอดภัย, สะดวกสบายในการใช้สอยมากยิ่งขึ้น
2. ไม่มีที่นอนสำหรับนักท่องเที่ยว	2. ปรับเปลี่ยนพื้นที่โถง ให้เป็นพื้นที่สำหรับนอนของนักท่องเที่ยว	2. พื้นที่โถงใช้เฉพาะเวลากลางคืน
3. นักท่องเที่ยวต้องการความเป็นส่วนตัวมากขึ้น	3. ทำการสร้างรีสอร์ตจำนวน 5 หลัง มีทีวี ตู้เย็น เครื่องปรับอากาศ	3. อาคารมีความกลมกลืนกับสภาพแวดล้อมธรรมชาติ

ที่มา : สรุปโดยผู้วิจัย

ภาพที่ 4-30 ที่พักรีสอร์ตประเภทรีสอร์ต ที่สร้างใหม่ของ นายศิริ ธรรมสวัสดิ์

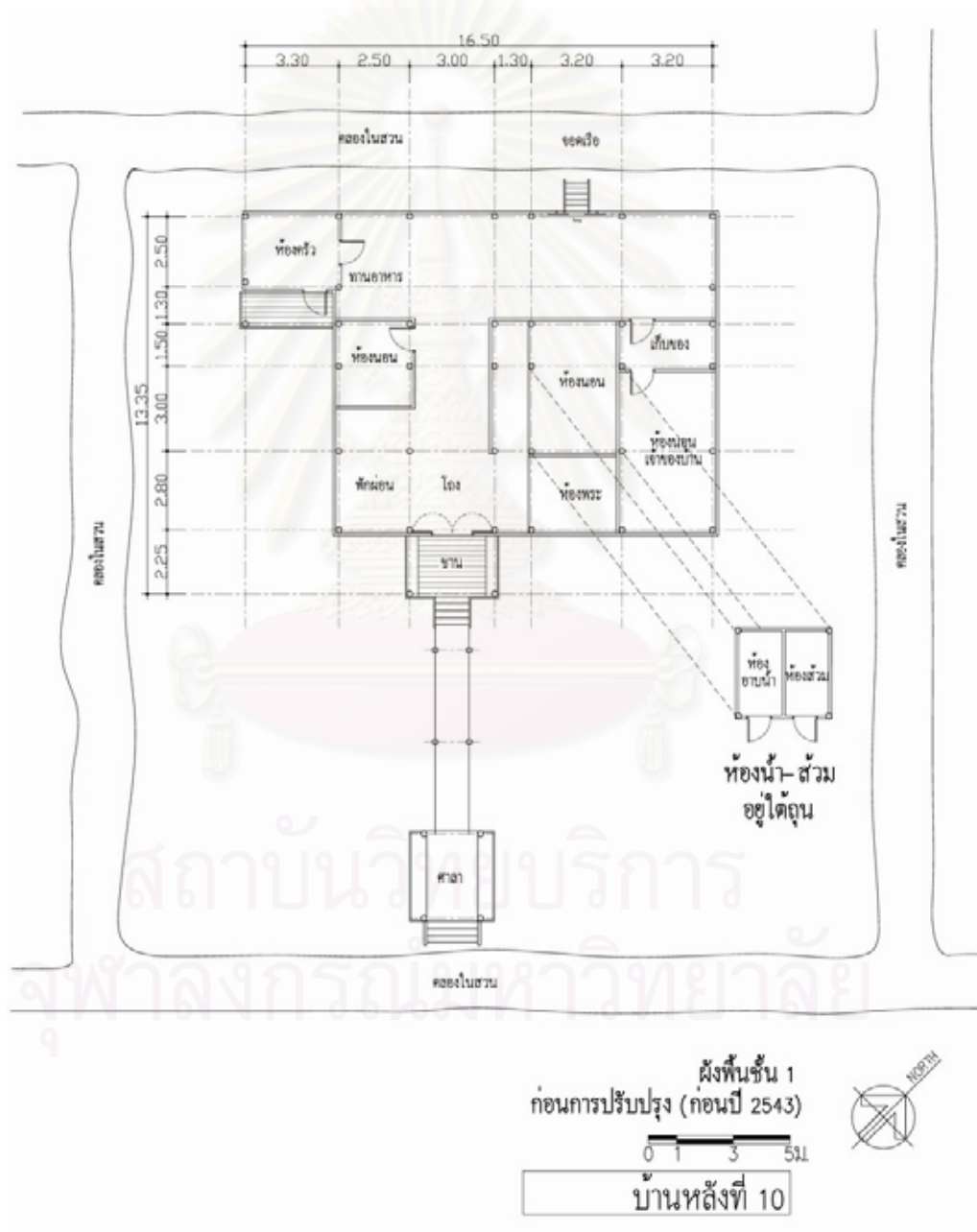

ที่มา : ถ่ายภาพโดยผู้วิจัย, พฤศจิกายน 2549.

หลังที่ (10) บ้านเลขที่ 12 หมู่ 2 ต.ท่าคา อ.อัมพวา เจ้าของบ้าน นายสุพจน์ ศรีประเสริฐ อายุ 58 ปี ผู้วิจัยพบว่า ได้ทำการต่อเติมห้องน้ำ-ห้องส้วม

10.บ้านนายสุพจน์ ศรีประเสริฐ
ก่อนการปรับปรุง (ก่อนปี 2543)

ภาพที่ 4-31 แสดงผังก่อนการปรับปรุงที่อยู่อาศัยของบ้าน นายสุพจน์ ศรีประเสริฐ

ที่มา : จากการสำรวจโดยผู้วิจัย, ตุลาคม 2549.

ก่อนการปรับปรุง (ก่อนปี 2543)

เจ้าของบ้าน นายสุพจน์ ศรีประเสริฐ
อายุ อายุ 58 ปี
บ้านเลขที่ 12 หมู่ 2 ต.ท่าคา อ.อัมพวา จ.สมุทรสงคราม
กรรมสิทธิ์ที่ดิน เจ้าของ
สถานภาพ สมรส
จำนวนสมาชิกในบ้าน 8 คน

ตารางที่ 4-21 รายละเอียดจำนวนสมาชิกในครอบครัวนายสุพจน์ ศรีประเสริฐ

ลำดับ	เพศ		อายุ	ชื่อ	อาชีพ	ความสัมพันธ์	สถานภาพ	
	ช	ญ					โสด	สมรส
1	/		58	นายสุพจน์ ศรีประเสริฐ	เกษตรกร	สามี		/
2		/	56	นางยุภา ศรีประเสริฐ	เกษตรกร	ภรรยา		/
3		/	32	นางสุวีรัตน์ ศรีประเสริฐ	ทันตแพทย์	ลูก		/
4		/	29	นส.นภาพร ศรีประเสริฐ	แม่บ้าน	ลูก	/	
5	/		26	นายพัฒนชัย ศรีประเสริฐ	พนักงาน บ.	ลูก	/	
6		/	24	นส.บวรรัตน์ ศรีประเสริฐ	พนักงาน บ.	ลูก	/	
7	/		4	ดช.ธีรวัฒน์ แก้วสุวรรณ	นักเรียน	หลาน	/	
8		/	3	ดญ.สลิพัฒน์ แก้วสุวรรณ	นักเรียน	หลาน	/	

ที่มา : แบบสอบถาม, ตุลาคม 2549.

อาชีพ เกษตรกร, เป็นสมาชิกชุมชนกลุ่มกองทุนหมู่บ้านท่าคา
ระยะเวลาที่พักอาศัย 33 ปี
ลักษณะอาคาร รูปแบบสถาปัตยกรรมเรือนไทย 1 ชั้น ยกใต้ถุนสูง ลักษณะอาคาร 2 หลังติดกัน อาคารก่อสร้างด้วยไม้ทั้งหมดเป็นกลุ่มอาคารขนาดใหญ่ อาคารก่อสร้างมาแล้ว เป็นระยะเวลาประมาณ 90 ปี ทิศเหนือ ทิศตะวันตกติดกับสวนมะพร้าว ส่วนทิศใต้และทิศตะวันออกติดกับคลองในสวนมะพร้าว
โครงสร้างอาคาร ได้ทำการเปลี่ยนเสาจากเดิมเป็นเสาไม้ เปลี่ยนเป็นเสา คสล.เนื่องจากเสาเก่าเกิดการผุพัง ส่วนคานยังใช้คานไม้ของเดิม
พื้นที่ใช้สอย

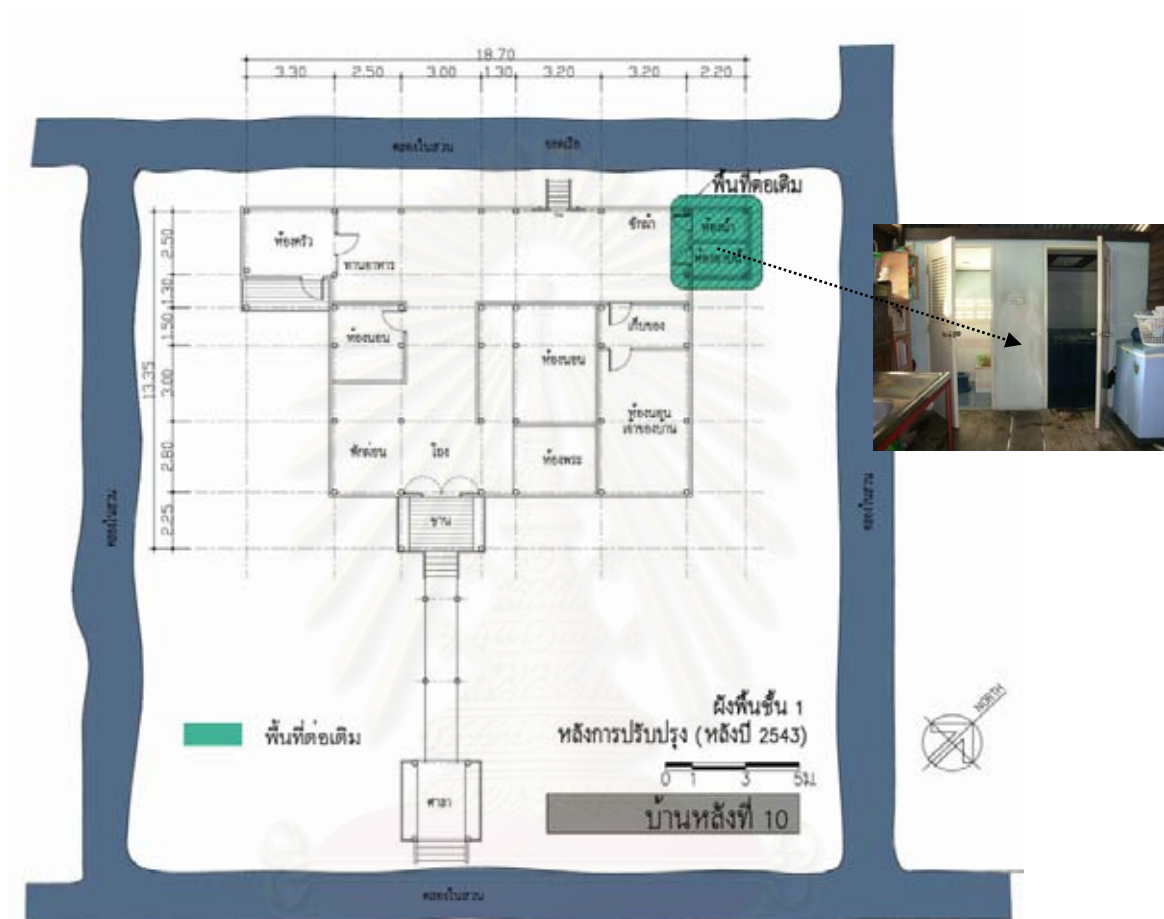
- ชานหน้าบ้าน
- ห้องโถง
- ห้องพระ
- ห้องครัว
- ห้องทานอาหาร
- ห้องเก็บของ
- พื้นที่พักผ่อน
- ห้องอาบน้ำ
- ห้องส้วม
- ห้องนอนเจ้าของบ้าน 3 ห้อง

สาธารณูปโภค ใช้น้ำประปาจากหน่วยงานรัฐที่จัดให้, ใช้น้ำจากคลองเพื่อซักล้าง ใช้ไฟฟ้าจากหน่วยงานรัฐที่จัดให้
การคมนาคม ส่วนใหญ่สัญจรทางน้ำ ทางเท้าเป็นหลัก สามารถเดินทางด้วยรถยนต์ได้สะดวก

10.บ้านนายสุพจน์ ศรีประเสริฐ
หลังการปรับปรุง (หลังปี 2543)

ภาพที่ 4-32 แสดงผังหลังการปรับปรุงที่อยู่อาศัยของบ้าน นายสุพจน์ ศรีประเสริฐ

ที่มา : จากการสำรวจโดยผู้วิจัย, ตุลาคม 2549.

ภาพที่ 4-33 แสดงบ้านหลังที่มีการปรับปรุงของบ้าน นายสุพจน์ ศรีประเสริฐ

ที่มา : ถ่ายภาพโดยผู้วิจัย, พฤศจิกายน 2549.

หลังการปรับปรุง (หลังปี 2543)

ลักษณะอาคาร	ลักษณะอาคารยังคงเอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทยเหมือนเดิม เจ้าของบ้านได้ทำการปรับปรุงหลังคาเนื่องจากเดิมเป็นหลังคาสังกะสีแต่ปัจจุบันได้เปลี่ยนเป็นหลังคากระเบื้องเพราะมีความทนทานกว่า ส่วนภายนอกอาคาร ผนังอาคารที่ชำรุด จะทำการซ่อมแซม และได้ทำการต่อเติมห้องน้ำ ห้องส้วมเพื่อความสะดวกในการใช้สอย		
โครงสร้างอาคาร	มีปรับปรุงเสาอาคาร เฉพาะเสาที่ผู้ฝังจะทำการเปลี่ยนเป็นเสาคสล.		
พื้นที่ใช้สอย	- ระเบียง	- พื้นที่โถง	- พื้นที่ทานอาหาร
	- ห้องครัว	- พื้นที่พักผ่อน	- พื้นที่แต่งตัว
	- ห้องพระ	- ห้องน้ำ-ส้วม 1 ห้อง	- ห้องเก็บของ 2 ห้อง
	- ห้องนอนเจ้าของบ้าน 2 ห้อง	- ห้องนอนสำหรับนักท่องเที่ยว	
พื้นที่ใช้สอยเพิ่มขึ้น	- ห้องอาบน้ำ	- ห้องส้วม	
สาธารณูปโภค	ใช้น้ำประปาจากหน่วยงานรัฐที่จัดให้, ใช้น้ำจากคลองเพื่อซักล้าง		
	ใช้ไฟฟ้าจากหน่วยงานรัฐที่จัดให้		
การคมนาคม	ใช้ทางเท้าและทางน้ำเป็นส่วนใหญ่		
	ส่วนการคมนาคมทางรถยนต์สามารถเดินทางด้วยรถยนต์ได้สะดวก		
ค่าใช้จ่ายในการปรับปรุง	- ค่าแรง	-	บาท (เจ้าของบ้านทำเอง)
	- ค่าวัสดุ อุปกรณ์	4,500	บาท (เจ้าของบ้านเป็นผู้จ่าย)
	- รวมทั้งหมด	4,500	บาท

ตารางที่ 4-22 สรุปการเปลี่ยนแปลงบ้านของ นายสุพจน์ ศรีประเสริฐ

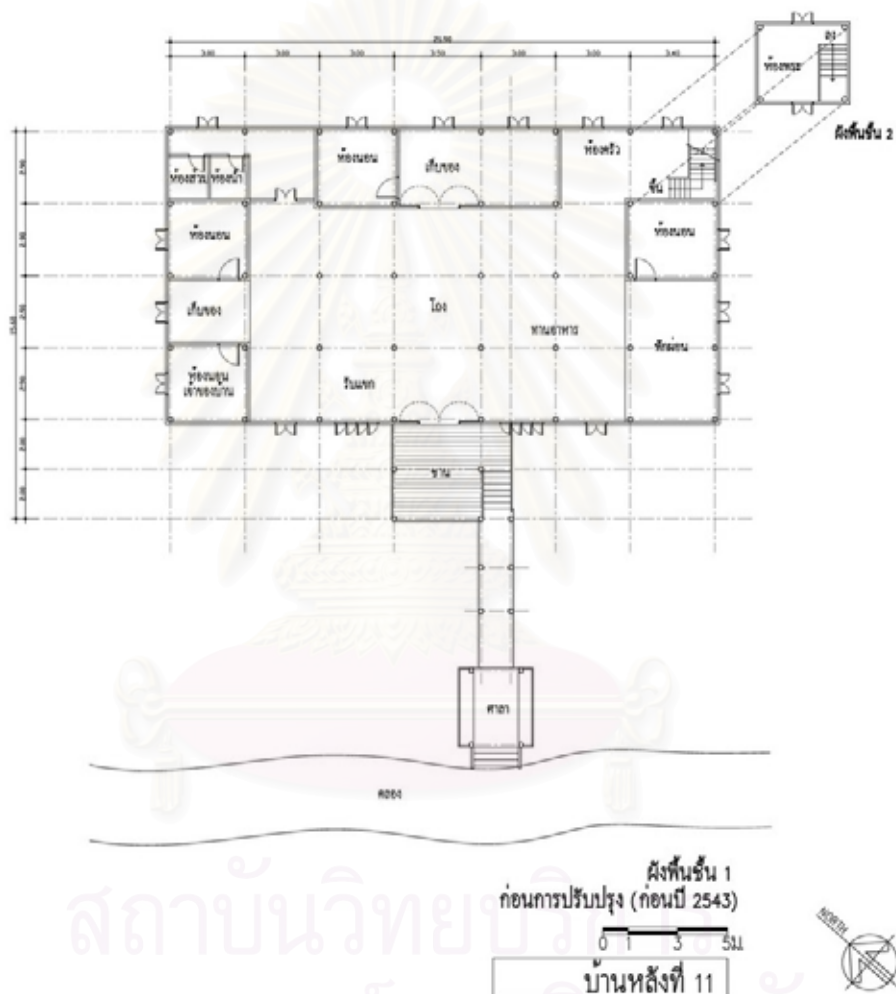
สาเหตุ แรงจูงใจ	สิ่งที่เปลี่ยนแปลง	สภาพปัจจุบัน
1. ห้องน้ำ ห้องส้วมเดิม อยู่ใต้ถุนอาคาร ไม่มีความสะดวกในการทำงาน และไม่พอด้านนักท่องเที่ยว	1. ต่อเติม ห้องน้ำ ห้องส้วมเพิ่มขึ้น	1. มีความปลอดภัยเพราะลักษณะการต่อเติมเป็น คสล. มีความสะดวกสบายมากยิ่งขึ้น
2. ไม่มีที่นอนสำหรับนักท่องเที่ยว	2. ปรับเปลี่ยนพื้นที่โถง ให้เป็นพื้นที่สำหรับนอนของนักท่องเที่ยว	2. พื้นที่โถงใช้เฉพาะเวลากลางคืน ส่วนกลางวันเจ้าของบ้านยังใช้เป็นที่พักผ่อนตามปกติ

ที่มา : สรุปโดยผู้วิจัย

หลังที่ (11) บ้านเลขที่ 27/1 หมู่ 2 ต.ท่าคา อ.อัมพเจ้าของบ้าน นางณัฐวรรณ เกกิงผล อายุ 56 ปี ผู้วิจัยพบว่า ได้ทำการต่อเติมห้องน้ำ-ห้องส้วม

11.บ้านนางณัฐวรรณ เกกิงผล
ก่อนการปรับปรุง (ก่อนปี 2543)

ภาพที่ 4-34 แสดงผังก่อนการปรับปรุงที่อยู่อาศัยของบ้าน นางณัฐวรรณ เกกิงผล

ที่มา : จากการสำรวจโดยผู้วิจัย, ตุลาคม 2549.

ก่อนการปรับปรุง (ก่อนปี 2543)

เจ้าของบ้าน นางณัฐวรรณ เถกิงผล
อายุ อายุ 58 ปี
บ้านเลขที่ 27/1 หมู่ 2 ต.ท่าคา อ.อัมพวา จ.สมุทรสงคราม
กรรมสิทธิ์ที่ดิน เจ้าของ
สถานภาพ สมรส
จำนวนสมาชิกในบ้าน 2 คน

ตารางที่ 4-23 รายละเอียดจำนวนสมาชิกในครอบครัวนางณัฐวรรณ เถกิงผล

ลำดับ	เพศ		อายุ	ชื่อ	อาชีพ	ความสัมพันธ์	สถานภาพ	
	ช	ญ					โสด	สมรส
1		/	58	นางณัฐวรรณ เถกิงผล	ข้าราชการ	ภรรยา		/
2	/		61	นายสาวิกา เถกิงผล	พนักงาน บ.	สามี		/

ที่มา : แบบสอบถาม, ตุลาคม 2549.

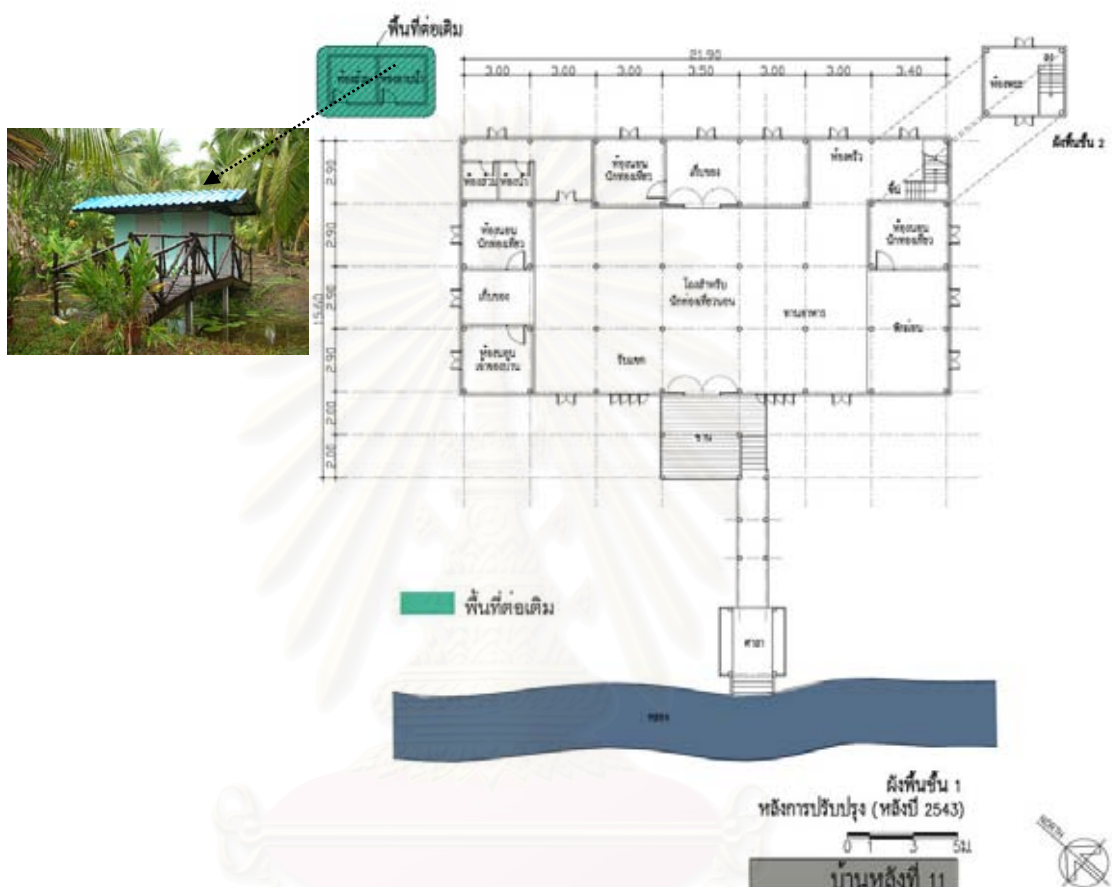
อาชีพ ข้าราชการ
ระยะเวลาที่พักอาศัย 58 ปี
ลักษณะอาคาร รูปแบบสถาปัตยกรรมเรือนไทย 1 ชั้น ยกใต้ถุนสูง ลักษณะอาคารเป็นเรือนกลุ่มมีอาคาร 3 หลังอยู่ในกลุ่ม อาคารก่อสร้างด้วยไม้ทั้งหมด ก่อสร้างมาแล้วเป็นระยะเวลาประมาณ 200 ปี ทิศเหนือ ติดกับถนนทางเข้าบ้าน ทิศตะวันออกติดกับสวนมะพร้าว ส่วนทิศใต้และทิศตะวันตกติดกับคลองในสวนมะพร้าว
โครงสร้างอาคาร โครงสร้างเสา คาน ไม้ทั้งหมด
พื้นที่ใช้สอย

- ชานหน้าบ้าน
- ห้องโถง
- ห้องพระ
- ห้องครัว
- ห้องทานอาหาร
- ห้องเก็บของ
- พื้นที่พักผ่อน
- ห้องน้ำ
- ห้องส้วม
- ห้องนอนเจ้าของบ้าน 4 ห้อง

สาธารณูปโภค ใช้น้ำประปาจากหน่วยงานรัฐที่จัดให้, ใช้น้ำจากคลองเพื่อซักล้าง
ใช้ไฟฟ้าจากหน่วยงานรัฐที่จัดให้
การคมนาคม ส่วนใหญ่สัญจรทางน้ำ ทางเท้าเป็นหลัก สามารถเดินทางด้วยรถยนต์ได้สะดวก

11.บ้านนางณัฐวรรณ เกกิงผล
หลังการปรับปรุง (หลังปี 2543)

ภาพที่ 4-35 แสดงผังหลังการปรับปรุงที่อยู่อาศัยของบ้าน นางณัฐวรรณ เกกิงผล

ที่มา : จากการสำรวจโดยผู้วิจัย, ตุลาคม 2549.

ภาพที่ 4-36 แสดงบ้านหลังที่มีการปรับปรุงของบ้าน นางณัฐวรรณ เกกิงผล

ที่มา : ถ่ายภาพโดยผู้วิจัย, พฤศจิกายน 2549.

หลังการปรับปรุง (หลังปี 2543)

ลักษณะอาคาร	ลักษณะอาคารยังคงเอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทยเหมือนเดิม เจ้าของบ้านได้ทำการปรับปรุงหลังคาเนื่องจากเดิมเป็นหลังคาสังกะสีแต่ปัจจุบันได้เปลี่ยนเป็นหลังคากระเบื้องเนื่องจากมีความทนทานกว่า ส่วนภายนอกอาคาร ผนังอาคารที่ชำรุดจะทำการซ่อมแซม และได้ทำการต่อเติมห้องน้ำ-ห้องส้วมนอกอาคาร เพื่อความสะดวกในการใช้สอยในเวลาที่มือนักท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก		
โครงสร้างอาคาร	ไม่มีการปรับปรุงโครงสร้างใดๆเลย		
พื้นที่ใช้สอย	- ระเบียง	- พื้นที่โถง	- พื้นที่ทานอาหาร
	- ห้องครัว	- พื้นที่พักผ่อน	- พื้นที่แต่งตัว
	- ห้องพระ	- ห้องน้ำ-ส้วม 1 ห้อง	- ห้องเก็บของ 1 ห้อง
	- ห้องนอนเจ้าของบ้าน 1 ห้อง	- ห้องนอนสำหรับนักท่องเที่ยว	
พื้นที่ใช้สอยเพิ่มขึ้น	- ห้องน้ำ- ห้องส้วม 1 ห้อง		
สาธารณูปโภค	ใช้น้ำประปาจากหน่วยงานรัฐที่จัดให้, ใช้น้ำจากคลองเพื่อซักล้าง		
	ใช้ไฟฟ้าจากหน่วยงานรัฐที่จัดให้		
การคมนาคม	ใช้ทางเท้าและทางน้ำเป็นส่วนใหญ่		
	เนื่องจากที่ตั้งของโฮมสเตย์หลังนี้มีถนนลาดยางตัดผ่าน จึงเดินทางด้วยรถยนต์ได้สะดวก		
ค่าใช้จ่ายในการปรับปรุง	- ค่าแรง	1,500	บาท
	- ค่าวัสดุ อุปกรณ์	4,000	บาท (เจ้าของบ้านเป็นผู้จ่าย)
	- รวมทั้งหมด	5,500	บาท

ตารางที่ 4-24 สรุปการเปลี่ยนแปลงบ้านของ นางณัฐวรรณ เกกิงผล

สาเหตุ แรงจูงใจ	สิ่งที่เปลี่ยนแปลง	สภาพปัจจุบัน
1. ห้องน้ำ ห้องส้วมเดิมมีจำนวนไม่เพียงพอต่อนักท่องเที่ยว	1. ต่อเติม ห้องน้ำ ห้องส้วมเพิ่มขึ้น	1. มีความปลอดภัยเพราะลักษณะการต่อเติมเป็น คสล. ภายนอกอาคาร มีความสะดวกสบายมากยิ่งขึ้น
2. ไม่มีที่นอนสำหรับนักท่องเที่ยว	2. ปรับเปลี่ยนพื้นที่โถง ให้เป็นพื้นที่สำหรับนอนของนักท่องเที่ยว	2. พื้นที่โถงใช้เฉพาะเวลากลางคืน ส่วนกลางวันเจ้าของบ้านยังใช้เป็นที่พักผ่อนตามปกติ

ที่มา : สรุปโดยผู้วิจัย

จากลักษณะการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพ สามารถสรุปได้ว่า เจ้าของบ้านโฮมสเตย์ที่ไม่มีความรู้ในการปรับเปลี่ยนเลย จะทำการว่าจ้างช่างภายในหมู่บ้านทำการปรับปรุง ส่วนผู้ที่มีความรู้ในการก่อสร้างนั้น จะทำการปรับปรุงเอง โดยขอแรงกายและความช่วยเหลือจากเพื่อนบ้านในการปรับปรุง ส่วนผู้ที่มีความรู้ทางการก่อสร้างและสถาปัตยกรรม จะทำการปรับปรุงเอง และมีการออกแบบเอง โดยขอแรงกายจากเพื่อนบ้านมาทำการก่อสร้างเช่นกัน

ตารางที่ 4-25 สรุปความรู้ในการปรับเปลี่ยนรูปแบบที่อยู่อาศัยของเจ้าของบ้าน และความต้องการความช่วยเหลือจากภาครัฐ

หลังที่	ชื่อเจ้าของบ้าน	ความรู้ในการปรับเปลี่ยน			หน่วยงานรัฐ	
		ไม่มีเลย	ก่อสร้างเท่านั้น	ก่อสร้าง+สถ.	ไม่ต้องการ	ต้องการ
1	นายจตุฎ เจือไทย	/				/
2	นายทวีป เจือไทย		/			/
3	นายลลอ บุญชาติ			/		/
4	นางมาลี วงศ์ประสิทธิ์			/		/
5	นส.บังเอิญ ปถมสาคร	/				/
6	นายทรัพย์ ผ่องเพชร		/			/
7	นายจตุฎ เจือไทย	/				/
8	นายนิมิต คุณชรา			/		/
9	อาจารย์ศิริ ธรรมสวัสดิ์		/			/
10	นายสุพจน์ ศรีประเสริฐ	/				/
11	ผู้ใหญ่อุไร สีเหลือง	/				/
รวม(หลัง)		5	3	3		11
ร้อยละ		45.45	27.27	27.27		100

ที่มา : แบบสอบถาม, ตุลาคม 2549.

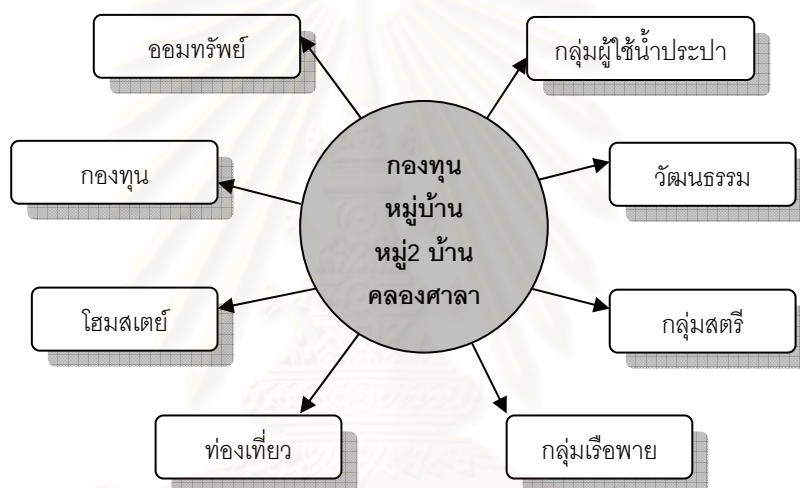
จากตารางที่ 4-25 แสดงให้เห็นว่าความรู้ในการปรับเปลี่ยนมี 3 ลักษณะคือ 1.เจ้าของบ้านไม่มีความรู้เลย 2.มีความรู้เฉพาะด้านก่อสร้างเท่านั้น 3.มีความรู้ทั้งด้านก่อสร้างและสถาปัตยกรรม ผลของการเก็บรวบรวมข้อมูลพบว่า จำนวนที่มากที่สุดคือ เจ้าของบ้านไม่มีความรู้เลยมีจำนวน 5 หลัง คิดเป็นร้อยละ 45.45 รองลงมา คือมีความรู้ทั้งด้านการก่อสร้าง จำนวน 3 หลัง คิดเป็นร้อยละ 27.27 และมีความรู้ทั้งด้านการก่อสร้างและสถาปัตยกรรม มีจำนวน 3 หลัง คิดเป็นร้อยละ 27.27 เช่นกัน ส่วนความต้องการความช่วยเหลือในการให้ความรู้จากหน่วยงานภาครัฐมีจำนวน 11 หลัง คิดเป็นร้อยละ 100

4.3 ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการที่อยู่อาศัยโฮมสเตย์

4.3.1 โครงสร้างองค์กรการบริหาร

การบริหารจัดการในหมู่บ้านมีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบโดยอาศัยคนในชุมชน การบริหารจัดการที่อยู่อาศัยโฮมสเตย์นั้นก็เช่นกัน ซึ่งอยู่ภายใต้การดูแลของกองทุนหมู่บ้าน นอกเหนือจากการบริหารจัดการด้านโฮมสเตย์แล้วยังมีหน้าที่และบทบาทที่สำคัญเป็นตัวประสานงานทางด้านอื่นอีก เช่น กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มผู้ใช้น้ำประปา กลุ่มวัฒนธรรม กลุ่มสตรี กลุ่มเรือพาย กลุ่มท่องเที่ยว เป็นต้น ดังแสดงแผนภูมิที่ 4-1

แผนภูมิที่ 4-1 การบริหารโดยกองทุนหมู่บ้าน หมู่ 2 บ้านคลองศาลา

ที่มา : องค์การบริหารส่วนตำบลท่าคา อ.อัมพวา จ.สมุทรสงคราม, 2549

การบริหารจัดการที่อยู่อาศัยโฮมสเตย์ ณ บ้านท่าคา บริหารจัดการโดยกองทุนหมู่บ้าน หมู่ 2 บ้านคลองศาลา ซึ่งจัดตั้งขึ้นโดยสมาชิกในหมู่บ้านและบริหารโดยสมาชิก นอกจากทำหน้าที่ดูแลการบริหารเรื่องโฮมสเตย์แล้วยังทำหน้าที่จัดการเรื่องการท่องเที่ยวภายในชุมชน มีแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบเป็นกลุ่มๆ ดังนี้

กลุ่มออมทรัพย์ เริ่มก่อตั้งปี 2541 โดยมีคุณจรรยา เจือไทยเป็นประธานออมทรัพย์ แรกเริ่มให้มีเฉพาะการฝากอย่างเดียว ไม่มีการถอน แต่ปัจจุบันมีเงื่อนไข จะต้องฝากขั้นต่ำ อย่างน้อย 100 บาทขึ้นไป แต่ไม่เกิน 1,000 บาท/คน ฝากครบ 6 เดือนแล้วจึงจะสามารถกู้ได้ เป็นจำนวน 2 เท่าของเงินฝาก เมื่อสิ้นปีจะคืนเงินปันผลให้กับสมาชิกในกลุ่ม

กลุ่มกองทุน เริ่มก่อตั้งปี 2544 โดยมีคุณจรรยา เจือไทย เป็นประธานกองทุน เงินกองทุนได้จากการขายหุ้น หุ้นละ 20 บาท เมื่อถึงเวลาสิ้นปีจะมีการปันผลให้กับสมาชิกในกลุ่ม

กลุ่มผู้ใช้น้ำประปา โดยมีคุณทวีป เจือไทย เป็นประธานกลุ่มผู้ใช้น้ำประปา มีหน้าที่ดูแลถึงเก็บน้ำในชุมชน,ซ่อมแซมอุปกรณ์ท่อประปา ในหมู่บ้านหมู่ 2 ทั้งหมด และมีหน้าที่เรียกกลุ่มผู้ใช้น้ำมาประชุมเพื่อรับทราบถึงปัญหาและการซ่อมแซมส่วนที่ชำรุดภายในหมู่บ้าน

ประเพณีวัฒนธรรม โดยมีคุณทวีป เจือไทย เป็นประธานกลุ่มประเพณีวัฒนธรรม คอยดูแลเรื่องการจัดกิจกรรมประเพณีต่างๆในหมู่บ้าน เช่น ประเพณีงานลอยกระทง การแข่งขันพายเรือ การต่อยมวยทะเล สงกรานต์ เป็นต้น จัดทำงบประมาณเพื่อขอรับในการจัดงานประเพณีต่างๆจากองค์การบริหารส่วนตำบลท่าคา

กลุ่มสตรี คุณธนาพร กิ่งวง เป็นประธานกลุ่มสตรี มีหน้าที่ดูแลสมาชิกในกลุ่มได้แก่ กลุ่มทำขนม กลุ่มเครื่องจักรสาน กลุ่มผ้ามัดย้อม และกลุ่มผ้าบาติก มีหน้าที่จัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ต่างๆที่เกี่ยวข้องและเป็นผู้นำสินค้า OTOP ของหมู่บ้านของสมาชิกกลุ่มไปแสดงงานในงานแสดงสินค้าต่างๆ ยังมีการจัดให้สมาชิกไปดูงานตามสถานที่ต่างๆอีกด้วย

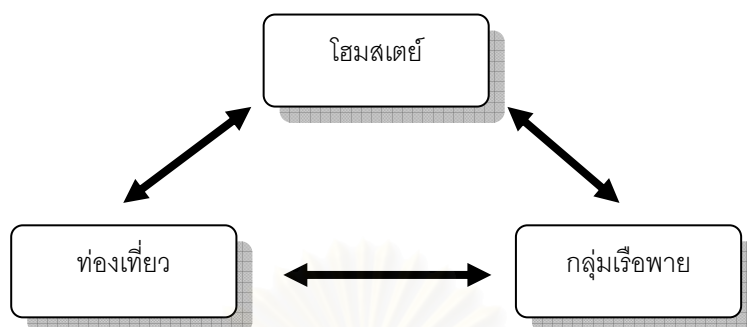
กลุ่มพายเรือ คุณเป็รื่อง ทองศิริ เป็นประธานกลุ่ม ในกลุ่มมีจำนวนเรือพาย 24 ลำ มีหน้าที่ในการจัดลำดับเรือพายให้กับนักท่องเที่ยว โดยเรียงตามลำดับ ถ้าหากสมาชิกไม่สามารถให้บริการได้ก็ถือว่าสละสิทธิ์นั้นไป ค่าบริการลำละ 200 บาท เจ้าของเรือต้องหักค่าบริการดังกล่าวเป็นจำนวนเงิน 20 บาทให้กับกลุ่มพายเรือ เพื่อจะนำไปให้กลุ่มสมาชิกที่มีหน้าที่ดูแลรักษาสภาพแวดล้อมได้แก่ ต้นโกงกาง ทำความสะอาดในลำคลอง และเงินที่เข้ากองทุนนั้น จะนำมาปันผลให้กับสมาชิกในกลุ่มทุกๆ 6 เดือน

กลุ่มท่องเที่ยว คุณจรรยา เจือไทย เป็นประธาน มีหน้าที่คอยประสานงานเรื่องการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ภายในจังหวัดและบริเวณใกล้เคียง ทุกๆ 2 เดือนจะมีการประชุมกลุ่มเพื่อรับทราบถึงความก้าวหน้า ผลกระทบ ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการบริหารงานโฮมสเตย์ทั้งภายในจังหวัด และจังหวัดที่ใกล้เคียง

กลุ่มโฮมสเตย์ คุณจรรยา เจือไทย เป็นประธานกลุ่ม มีหน้าที่จัดสรรสมาชิกในกลุ่มให้ตามหน้าที่ความรับผิดชอบ ทุกครั้งเมื่อสมาชิกโฮมสเตย์ที่รับนักท่องเที่ยวแล้ว จะต้องนำเงินจำนวน 100 บาท/หลัง มาเข้ากองทุนเพื่อนำเงินไปพัฒนา ปรับปรุง ให้กับโฮมสเตย์ของสมาชิกคนอื่นๆ รายชื่อสมาชิกของกลุ่มโฮมสเตย์แสดงในแผนภูมิที่ 4-3

จากลักษณะการบริหารจัดการโดยแต่ละกลุ่ม กลุ่มที่มีความสัมพันธ์กันในการบริหารจัดการท่องเที่ยวของชุมชน ณ บ้านท่าคานั้นประกอบเป็นไปด้วย 3 กลุ่ม ซึ่งมีความสัมพันธ์กันคือ กลุ่มโฮมสเตย์สมาชิกโฮมสเตย์ต้องมีการประสานงานกับกลุ่มท่องเที่ยว รายงานความก้าวหน้า ปัญหาในการดำเนินงานและมีความสัมพันธ์กันกับกลุ่มเรือพาย ต้องได้รับการประสานงานจากกลุ่มโฮมสเตย์ ในการพานักท่องเที่ยวไปพายเรือชมสวน และชมหิ่งห้อยในเวลากลางคืน ทั้ง 3 กลุ่มนี้มีการทำการหารือปรึกษากันเพื่อกำหนดเป้าหมายในการดำเนินการ ลักษณะความสัมพันธ์ดังกล่าวแสดงในแผนผังที่ 4-2

แผนภูมิที่ 4-2 แสดงกลุ่มความสัมพันธ์ในการบริหารจัดการโฮมสเตย์ ณ บ้านท่าคา

ที่มา : องค์การบริหารส่วนตำบลท่าคา อ.อัมพวา จ.สมุทรสงคราม, 2549

การบริหารจัดการโฮมสเตย์มีการแบ่งตามหน้าที่และความรับผิดชอบ ดังนี้

1.1 ประธานชมรม มีหน้าที่ติดต่อประสานงานต่าง ๆ กับนักท่องเที่ยวตั้งแต่เรื่องการจองที่พัก แจ้งข้อมูลข่าวสารให้กับสมาชิก จัดสรรนักท่องเที่ยวเข้าพักในบ้านพักโฮมสเตย์ แบ่งความรับผิดชอบในเรื่องต่าง ๆ ให้กับสมาชิก ทุกๆเดือนจะมีการนัดสมาชิกกลุ่มมาประชุมเพื่อทราบถึงปัญหาและอุปสรรค ในการทำงานเพื่อนำมาปรับปรุงและพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น

1.2 รองประธานชมรม มีหน้าที่คอยช่วยเหลือประธานในเรื่องการบริหารจัดการโฮมสเตย์ ทำหน้าที่ดูแลสมาชิก และคอยแจ้งข่าวสารให้กับสมาชิกโฮมสเตย์

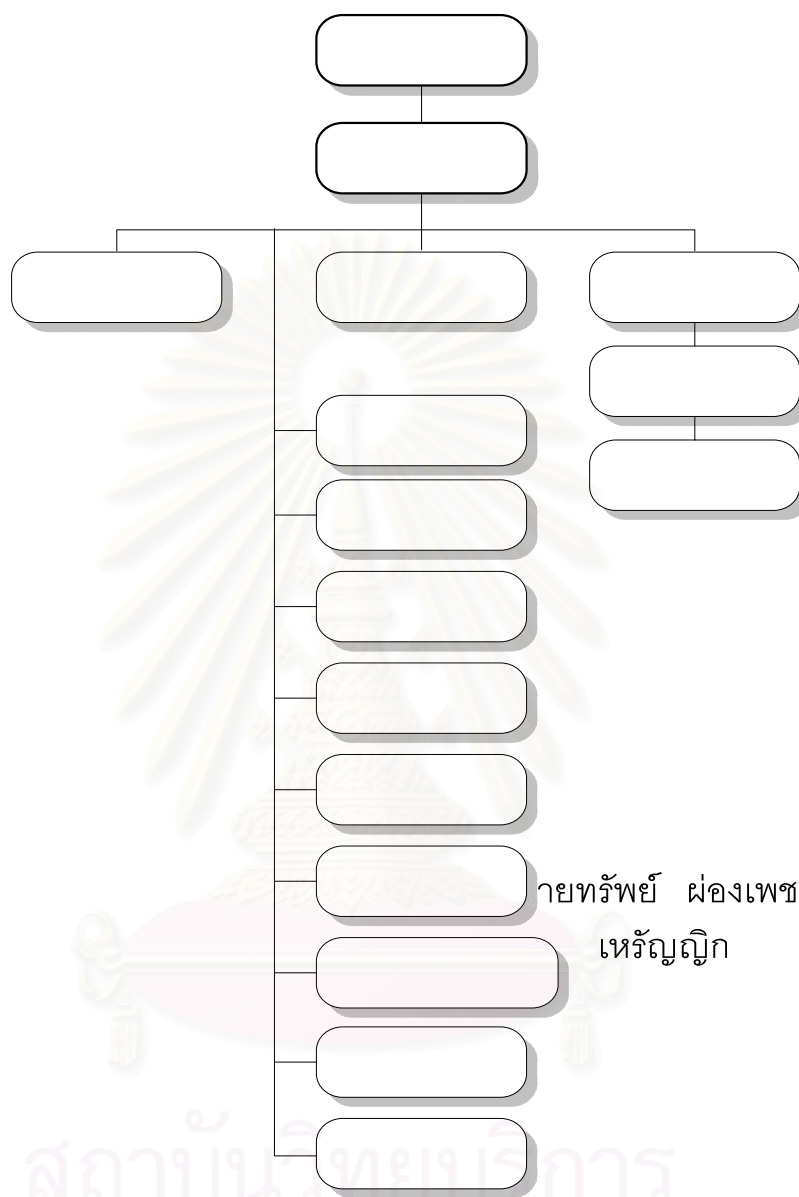
1.3 เภรัญญิก มีหน้าที่ดูแลเรื่องรายรับ รายจ่าย และงบประมาณสนับสนุนต่างๆจากหน่วยงานภาครัฐ

1.4 เลขานุการ มีหน้าที่ช่วยเหลืองานในการเรียกประชุมของสมาชิกในกลุ่ม จัดสรุปบันทึกการประชุม และช่วยประสานงานด้านการท่องเที่ยวกับหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้อง

1.5 ประชาสัมพันธ์ มีหน้าที่ให้ข้อมูลข่าวสารทางเสียงตามสายในหมู่บ้าน , คอยให้ข้อมูลข่าวสารกับนักท่องเที่ยว และจัดหางบประมาณเพื่อทำสิ่งพิมพ์เพื่อประชาสัมพันธ์ให้กับหมู่บ้าน เช่น แผ่นพับ โปสเตอร์ เว็บไซต์ เป็นต้น

1.6 สมาชิก มีหน้าที่คอยตรวจสอบการทำงานที่ผ่านมา เสนอแผนการทำงานและตั้งกฎระเบียบในหมู่บ้านเพื่อเป็นข้อตกลงในการดำเนินงานเบื้องต้น และสรุปผลการทำงาน ปัญหาและอุปสรรค พร้อมทั้งข้อเสนอแนะในการพัฒนาต่อไป แสดงในแผนภูมิที่ 4-3 ดังนี้

แผนภูมิที่ 4-3 ผังโครงสร้างการบริหารจัดการโฮมสเตย์ของหมู่บ้านท่าคา

ที่มา : องค์การบริหารส่วนตำบลท่าคา อ.อัมพวา จ.สมุทรสงคราม, 2549.

4.3.2 การจัดการด้านการตลาด

4.3.2.1 กลุ่มเป้าหมาย ได้กำหนดไว้ว่าเป็นนักท่องเที่ยวที่ต้องการมาสัมผัสวัฒนธรรมวิถีชีวิต ธรรมชาติและวิถีชีวิตท้องถิ่นแบบเดิม เพื่อมาแลกเปลี่ยนความรู้จากหมู่บ้าน ทั้งนี้ไม่ได้มีการกำหนดกลุ่มอายุ รายได้ เพศ ที่ชัดเจนว่าต้องการกลุ่มนักท่องเที่ยวประเภทใด จากการสัมภาษณ์คุณลุงจรูญ กล่าวว่า นักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวที่หมู่บ้านมีทั้งคนไทยและคนต่างชาติ มีทั้งนักเรียน นักศึกษา คนทำงาน ครอบครัว

ส่วนใหญ่เป็นคนมาจากกรุงเทพฯและปริมณฑล ต่างจังหวัดมีเป็นส่วนน้อย แต่ไม่ได้ทำการจดบันทึกข้อมูลกลุ่มนักท่องเที่ยวเอาไว้ชัดเจน

4.3.2.2 คู่แข่ง จากตารางที่4-26 พบว่า ในจังหวัดสมุทรสงคราม มีจำนวนโฮมสเตย์ 6 แห่ง เมื่อเปรียบเทียบโฮมสเตย์แต่ละแห่งจะเห็นว่า โฮมสเตย์บ้านท่าคา มีราคาสูงกว่าโฮมสเตย์หลายๆที่และมีราคาใกล้เคียงกันกับที่อื่นๆ ทั้งนี้เพราะว่าต้นทุนในการบริหารน้อย โดยคิดจากค่าใช้จ่ายในการเตรียมอาหาร ค่าน้ำ ค่าไฟฟ้า ส่วนกำไรเจ้าของโฮมสเตย์ได้เป็นรูปของทางจิตใจมากกว่าตัวเงิน

ตารางที่ 4-26 แสดงรายชื่อโฮมสเตย์ภายในจังหวัดสมุทรสงคราม

ลำดับ	ชื่อโฮมสเตย์	ที่ตั้ง	ราคา
1.	บ้านท่าคา	หมู่2 บ้านท่าคา ตำบลท่าคา อ.อัมพวา	350 บาทต่อคนต่อคืน
2.	บ้านสวนเรือนไทย	27 หมู่ 2 ตำบลท่าคา อ.อัมพวา	400 บาทต่อคนต่อคืน
3.	บ้านทรงไทย ปลายโพรงพง	หมู่ 6 ตำบลปลายโพรงพง อ.อัมพวา	400 บาทต่อคนต่อคืน
4.	บ้านหัวหาด	หมู่บ้านหัวหาด ตำบลเหมืองใหม่ อ.อัมพวา	350 บาทต่อคนต่อคืน
5.	บ้านริมคลอง(แถวคลองผีหลอก)	43/1 หมู่ 6 ตำบลบ้านปรก อําเภอเมือง	700 บาทต่อคืน
6.	โฮมสเตย์ นายกอบต. สวนหลวง	คลองประชาชื่น ต.สวนหลวง อ.อัมพวา	350 บาทต่อคน

ที่มา: สำนักงานเกษตรจังหวัดสมุทรสงคราม, ธันวาคม 2548.

4.3.2.3 การประชาสัมพันธ์ เนื่องจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยเป็นผู้ให้การสนับสนุนการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านท่าคาตั้งแต่ในช่วงแรก จึงได้ทำการประชาสัมพันธ์ผ่าน 3 ช่องทาง ดังนี้

- 1) การท่องเที่ยวทำการประชาสัมพันธ์ให้กับตลาดน้ำท่าคา โดยผ่านทาง WEB-SITE ของการท่องเที่ยว และเว็บไซต์ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ลงโฆษณาในหนังสือ นิตยสารที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยว
- 2) จัดทำวีดิทัศน์สารคดีในเรื่องต่างๆ เช่น ตลาดน้ำท่าคา วิถีชีวิตคนสวน
- 3) จัดทำโปสเตอร์และแผ่นพับให้กับนักท่องเที่ยว ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากเกษตรจังหวัด

4.3.2.4 การจองที่พัก นักท่องเที่ยวสามารถจองที่พักโฮมสเตย์ ได้ดังนี้

- 1) คุณจรรยา เจือไทย โทร.034-766123
  - 2) คุณทวีป เจือไทย โทร.034-766170
  - 3) คุณจรรยา เจริญรัตน์ โทร.034-766091
  - 4) อ.ศิริ ธรรมสวัสดิ์ โทร.034-766324
- หรือติดต่อสำนักงานเกษตรจังหวัดสมุทรสงคราม โทร.034-720767

5) คุณสรณพงษ์ บัวโรย โทร.01-315-3843

6) คุณบุญโปรด เจริญฤทธิ์ โทร.01-856-2673

การติดต่อจองที่พักควรทำการจองก่อนล่วงหน้า 2 วันพร้อมทั้งระบุวันให้ชัดเจน เนื่องจากนักท่องเที่ยวมีมาท่องเที่ยวตลอดทั้งปี นักท่องเที่ยวสามารถจองผ่านสมาชิกดังกล่าวแล้ว สมาชิกจะทำการแจ้งยอดจำนวนนักท่องเที่ยวให้กับนายจตุฎฐ์ เจือไทย ซึ่งเป็นคนจัดสรรนักท่องเที่ยวเข้าบ้านพักโฮมสเตย์ตามลำดับที่ได้จัดไว้ต่อไป

4.3.3 การจัดกิจกรรม และแหล่งท่องเที่ยว

4.3.3.1 การจัดโปรแกรมกิจกรรมต่างๆ ในหมู่บ้าน เมื่อนักท่องเที่ยวมาถึงสถานที่ จะได้รับการต้อนรับจากชาวบ้านและมีการจัดนำเที่ยว 2 ลักษณะ คือ ไม่พักค้างคืนและแบบพักค้างคืน ดังต่อไปนี้

1. แบบไม่พักค้างคืน

- 08.00-12.00 น. - เที่ยวชมตลาดน้ำท่าคา
(มีเฉพาะวันขึ้น แรม 2 ค่ำ 7 ค่ำ 12 ค่ำของทุกเดือน)
- 13.00-14.00 น. - การพายเรือเที่ยวชมสวนผลไม้ และชมสาธิตการเคี้ยวน้ำตาลมะพร้าว
- 14.00-15.00 น. - ชมเส้นทางเสด็จประพาสต้น ร.5
- 15.00-16.00 น. - ชมการแปรรูปผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร ของชุมชน
- 16.00 น. - เดินทางกลับ

2 แบบค้างคืน

- 16.00-17.00 น. - เดินทางเข้าสู่หมู่บ้านท่าคา
- 17.00-18.00 น. - เข้าสู่ที่พักโฮมสเตย์
- 18.00-19.00 น. - พักทานอาหารเย็น
- 19.00-21.00 น. - นำเที่ยวชมวิถีชีวิตไทยในลำคลอง และชมหิ่งห้อยในสวน
- 22.00 น. - แยกย้ายกันเข้าที่พัก

เข้าวันรุ่งขึ้น

- 06.00-07.00 น. - ตักบาตรตอนเช้า (พระบิณฑบาตรทางน้ำ)
- 07.00-08.00 น. - รับประทานอาหารเช้า
- 08.00-11.30 น. - เที่ยวชมตลาดน้ำท่าคา
(มีเฉพาะวันขึ้น แรม 2 ค่ำ 7 ค่ำ 12 ค่ำของทุกเดือน)
- หัดพายเรือ หรือเล่นน้ำในคลอง
- 11.30-13.00 น. - พักรับประทานอาหารเที่ยง
- 13.00-16.00 น. - พายเรือเที่ยวชมสวนผลไม้ ชมสาธิตการเคี้ยวน้ำตาล
- 16.00- 17.00 น. - ชมเส้นทางเสด็จประพาสต้น ร.5 และบ้านพักโฮมสเตย์ทรงไทยซึ่งเป็นสถาปัตยกรรมไทยท้องถิ่นที่มีอายุกว่า 100 ปี
- 17.00 น. - เดินทางกลับ

หมายเหตุ อาจมีการเปลี่ยนแปลงรายละเอียดตามความเหมาะสม

จากลักษณะการออกแบบโปรแกรมการท่องเที่ยวของชุมชน สามารถนำมาพิจารณาโดยแยกการพิจารณาออกเป็น 2 แบบ คือ

แบบที่ 1 แบบไม่ค้างคืน เป็นการสัมผัสวิถีชีวิต ธรรมชาติที่เรียบง่ายของชาวบ้าน เป็นการเรียนรู้เรียนรู้วัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ ที่มีมากกว่า 100 ปี กิจกรรมดังกล่าวมีความเหมาะสมกับระยะเวลา และราคาค่าบริการเที่ยวเรือ 200 บาท/ลำ ในการพายเรือนำเที่ยวชมสวนเป็นราคาที่เป็นธรรม

แบบที่ 2 แบบค้างคืน วันแรกให้สัมผัสวิถีชีวิตไทยในลำคลอง และชมหิ่งห้อยในสวน มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเจ้าของบ้านตอนกลางคืน ส่วนวันที่สอง ตอนเช้าได้ทำบุญตักบาตร (พระบิณฑบาตรทางน้ำ) กิจกรรมในลักษณะนี้สังคมเมืองไม่ค่อยจะพบเห็น เน้นการเรียนรู้วัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ของชุมชน ลักษณะของกิจกรรมมีความหลากหลายสร้างความเพลิดเพลินและประทับใจ ราคาที่พัก 350 บาทซึ่งถือว่าเป็นราคาที่เป็นธรรมมาก หากสมาชิกโฮมสเตย์สามารถมีกิจกรรมอื่นๆเพิ่มมากขึ้น เพื่อให้นักท่องเที่ยวใช้เวลาการพักอาศัยออกไปจาก 1 คืน เป็น 2 คืน จะทำให้ชาวบ้านมีรายได้มากขึ้น

นอกเหนือจากโปรแกรมการท่องเที่ยวภายในชุมชนท่าคาแล้ว นักท่องเที่ยวสามารถท่องเที่ยวยังสามารถทำกิจกรรมต่างได้แก่ ทางประวัติศาสตร์ พิพิธภัณฑ์ วิถีชีวิตชุมชนอื่นๆจากอำเภอใกล้เคียง โดยใช้เวลาในการเดินทางไม่นาน เพราะสถานที่แต่ละที่ตั้งอยู่ใกล้กัน

4.3.3.2 แหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมนอกหมู่บ้าน แหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียงมีดังต่อไปนี้

• อำเภอเมือง

ดอนหอยหลอด มีอาณาบริเวณกว้างประมาณ 3 กิโลเมตร ยาว 5 กิโลเมตร ครอบคลุมพื้นที่ 2 แห่ง แห่งแรกได้แก่ *ดอนนอก* อยู่บริเวณปากอ่าวแม่กลอง เดินทางไปได้โดยทางเรือ *ดอนใน* อยู่ที่ชายหาดหมู่บ้านคู๊ะ ตำบลบางจะเกร็ง

วัดศรีรัตนารามหรือวัดมอญ ตั้งอยู่หมู่ที่ 5 ตำบลบางจะเกร็ง ไปตามถนนธนบุรี-ปากท่อ (พระราม๒) ประมาณกิโลเมตรที่ 64 ไปเส้นทางเดียวกับไปดอนหอยหลอด เข้าไปประมาณ 1 กิโลเมตร วัดนี้จะอยู่ทางขวามือก่อนถึงดอนหอยหลอด วัดนี้เป็นวัดที่มีพระอุโบสถเป็นจุดเด่น

วัดเขายี่สาร ตั้งอยู่ที่บ้านเขายี่สาร ตำบลเขายี่สาร เป็นวัดเก่าแก่สันนิษฐานว่าสร้างมาแต่ครั้งกรุงศรีอยุธยาตอนปลาย สิ่งที่น่าสนใจได้แก่ พระวิหารบนยอดเขามีลักษณะเป็นรูปเรือ

พิพิธภัณฑ์บ้านเขายี่สาร ตั้งอยู่ในบริเวณวัดเขายี่สาร

วัดบ้านแหลม หรือ วัดเพชรสมุทรวรวิหาร ตั้งอยู่ในตัวอำเภอเมือง บริเวณถนนเพชรสมุทรวรวิหารเดิมชื่อ *วัดศรีจำปา* เป็นวัดที่สำคัญของจังหวัด ตามพงศาวดารฉบับราชหัตถเลขา ปีพ.ศ.2307 พม่ายกทัพเข้ามาตีเมืองเพชรบุรี แต่กองทัพของกรุงศรีอยุธยาได้ยกทัพมาช่วยรักษาเมืองไว้ได้

อนุสรณ์สถานแผ่นดินสยามอิน-จันและพิพิธภัณฑ์เรือ ตั้งอยู่ตำบลลาดใหญ่ ริมถนนเอกชัย (ห่างจากศาลากลางจังหวัดประมาณ 4 กม.) เพื่อเป็นอนุสรณ์สถานแด่แผ่นดินสยามอิน-จันที่ได้สร้างชื่อเสียงให้กับประเทศไทยไปทั่วโลก

• อำเภออัมพวา

วัดจุฬามณี ตั้งอยู่บนทางหลวงหมายเลข 325 (สมุทรสงคราม-บางแพ) กิโลเมตร 34-35 ตำบลบางช้าง เป็นวัดโบราณริมฝั่งคลองอัมพวาต่อเนื่องกับคลองผีหลอก วัดนี้สร้างขึ้นตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลายรัชกาลสมเด็จพระเจ้าปราสาททอง

วัดบางกะพ้อม ตั้งอยู่กิโลเมตรที่ 37-38 ไปตามทางหลวงหมายเลข 325 (สมุทรสงคราม-บางแพ) เป็นวัดเก่าแก่สร้างในสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลาย สิ่งที่น่าสนใจอยู่ภายในวิหารเก่าของวัด ผนังวิหารด้านบนเป็นภาพจิตรกรรมฝาผนังลักษณะแตกต่างจากทั่วไป คือ เป็นปูนปั้นลวดลายปูนแสดงเรื่องเกี่ยวกับพระพุทธประวัติ ผนังวิหารด้านล่างโดยรอบมีช่องเจาะเป็นซุ้มประดิษฐานพระพุทธรูป

ตลาดน้ำยามเย็นอัมพวา เป็นตลาดริมคลอง ตั้งอยู่ใกล้วัดอัมพวันเจติยาราม ทุกวันศุกร์ เสาร์ และอาทิตย์ ในช่วงเวลาเย็นตั้งแต่ช่วงเวลา 15.00-20.00 น. ในคลองอัมพวาจะมีพ่อค้าแม่ค้าพายเรือขายอาหารและเครื่องดื่ม เช่น หอยทอด ก๋วยเตี๋ยว กาแฟ โอเลี้ยง ขนมหวานต่างๆ บรรยากาศสบายๆ มีเพลงฟังจากเสียงตามสายของชาวชุมชน ประชาชนสามารถเดินเที่ยวชมตลาดหาซื้ออาหารรับประทานและเช่าเรือไปเที่ยวชมดูหิ่งห้อยในยามค่ำคืนได้

วัดอัมพวันเจติยาราม อยู่ติดกับอุทยาน ร. 2 เป็นวัดของตระกูลราชินิกุลบางช้าง สันนิษฐานว่าสร้างในสมัยรัชกาลที่ 1 หลังวัดแห่งนี้เคยเป็นนิวาสสถานเก่าของหลวงยกกระบัตร

อุทยานพระบรมราชานุสรณ์ พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย (อุทยาน ร.2) เป็นโครงการเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย

วัดกุฎีทอง ตั้งอยู่ริมแม่น้ำแม่กลอง ตรงปากคลองประชาชื่นฝั่งตะวันตก ตำบลสวนหลวง สิ่งที่น่าสนใจภายในวัดมีมากมาย ได้แก่ **กุฎีทอง** ทำด้วยไม้สักทอง

วัดบางแคใหญ่ ตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำแม่กลอง บริเวณปากคลองบางแค ตำบลแควอ้อม สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๓๕๗ ภายในวัดมีโบราณสถานและโบราณวัตถุที่น่าสนใจ ได้แก่ พระอุโบสถหลังใหญ่อายุกว่า 150 ปี ด้านหน้ามีเจดีย์เหลี่ยมย่อมุมสิบสองศิลปะสมัยกรุงศรีอยุธยา อนุญาติ

บ้านแมวไทยโบราณ เป็นสถานที่อนุรักษ์พันธุ์แมวไทยโบราณ ตั้งอยู่เลขที่ 2/1 หมู่ 7 ตำบลแควอ้อม บ้านแมวไทยโบราณเกิดจากการรวมตัวของเพื่อนที่นิยมเลี้ยงแมวไทย

วัดบางแคน้อย ตั้งอยู่ที่ตำบลแควอ้อม ริมแม่น้ำแม่กลอง เดิมอุโบสถของวัดสร้างบนแพไม้ไผ่ผูกไว้กับต้นโพธิ์ริมฝั่งแม่น้ำแม่กลอง ปัจจุบันวัดนี้ได้รับการบูรณะอย่างดี สิ่งที่น่าสนใจภายในวัด ได้แก่ ผนังภายในพระอุโบสถทำจากไม้สักแกะสลักเป็นเรื่องราวในพุทธประวัติ การประสูติ ตรัสรู้ ปรีชาญาณ

วัดอินทาราม ตั้งอยู่ที่ตำบลเหมืองใหม่ เป็นวัดโบราณสร้างเมื่อพ.ศ.2300 ในสมัยกรุงศรีอยุธยา แต่มาปฏิสังขรณ์ใหม่ในสมัยรัชกาลที่ ๓ สิ่งที่น่าสนใจภายในวัดได้แก่ พระพุทธรูปหลวงพ่โตอายุกว่า 300 ปี พระอุโบสถสร้างด้วยหินอ่อนทั้งหลัง บานหน้าต่างและบานประตูเป็นไม้สักแกะสลักสุภาพชิตสอนใจ

• อำเภอบางคนที

อาสนวิหารแม่พระบังเกิด ตั้งอยู่หมู่ที่ 7 ตำบลบางนกแขวก โบสถ์นี้เป็นสถานที่สักการะอันศักดิ์สิทธิ์ของคริสตชนที่อาศัยอยู่โดยรอบ สร้างขึ้นตั้งแต่ปีพ.ศ. 2433 (ค.ศ.1890) โดยบาทหลวงเปาโลซัลมอน มิซชันนารีชาวฝรั่งเศส

วัดเจริญสุขารามวรวิหาร ตั้งอยู่ที่ตำบลบางนกแขวก ห่างจากตัวอำเภอประมาณ 5 กิโลเมตร สิ่งที่น่าสนใจภายในวัดได้แก่ พระอุโบสถที่มีศิลปะการก่อสร้างเฉพาะตัว เพดานโบสถ์เป็นรูปโค้งคล้ายประทุนเรือ ภายในประดิษฐานหลวงพ่อดิลกขณะเป็นพระปฏิมากรสมัยสุโขทัยสร้างด้วยศิลาแลง

ค่ายบางกุ้ง ตั้งอยู่หมู่ที่ 4 ตำบลบางกุ้ง เมื่อมาถึงบริเวณค่ายจะมองเห็นแนวกำแพงจำลองสร้างไว้เพื่อเป็นอนุสรณ์จากการสู้รบ ค่ายแห่งนี้เป็นค่ายทหารเรือไทยที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์

วัดบางกุ้ง อยู่ในเขตพื้นที่เดียวกับค่ายบางกุ้งแต่อยู่คนละฝั่งกัน มีถนนตัดผ่านกลาง ภายในวัด มีโบสถ์เก่าประดิษฐานพระประธานเป็นพระพุทธรูปปั้นขนาดใหญ่

เนื่องจากจังหวัดสมุทรสงครามเป็นจังหวัดที่มีขนาดเล็ก และมีความน่าสนใจทางประวัติศาสตร์มากมาย และยังคงสภาพความเป็นธรรมชาติไว้ได้อย่างสมบูรณ์ นักท่องเที่ยวควรมีการวางแผนในการเดินทางเพื่อความสะดวกในการเดินทาง

ภาพที่ 4-37 อุทยาน ร.2

ที่มา : ถ่ายภาพโดยผู้วิจัย, พฤศจิกายน 2549.

ภาพที่ 4-38 วัดอัมพวันเจติยาราม

ภาพที่ 4-39 ตลาดน้ำยามเย็นอัมพวา

ที่มา : ถ่ายภาพโดยผู้วิจัย, พฤศจิกายน 2549.

ภาพที่ 4-40 วัดบางกะพ้อม

จากภาพที่ 4-37 ถึง 4-40 แสดงตัวอย่างสถานที่ท่องเที่ยวบริเวณใกล้เคียงที่มีชื่อเสียงของจังหวัด ได้แก่ อุทยาน ร.2 วัดอัมพวันเจติยาราม ตลาดน้ำยามเย็นอัมพวา วัดบางกะพ้อม และยังมีสถานที่อื่นๆที่น่าสนใจอีกมาก

4.3.4 การจัดการด้านโฮมสเตย์ (โฮมสเตย์และสิ่งอำนวยความสะดวก)

4.3.4.1 การจัดสรรโฮมสเตย์

จากการสัมภาษณ์คุณลุงจรรยา เจือไทย การจัดสรรเข้าพักโฮมสเตย์ใช้ระบบการหมุนเวียนกัน โดยคุณจรรยาจะเป็นคนจัดสรรเข้าพัก ตามลำดับที่ได้จัดไว้ ทั้งนี้ต้องขึ้นอยู่กับความพร้อมของเจ้าของบ้านด้วย ถ้าหากว่านักท่องเที่ยวไม่พอใจที่เข้าพัก นักท่องเที่ยวสามารถมีสิทธิเลือกที่พักรับได้ตามความต้องการ ในกรณีที่จำนวนนักท่องเที่ยวไม่มาก จากศักยภาพของบ้านซึ่งมีขนาดใหญ่จึงสามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้มาก ในการจัดสรรนั้นถ้าหากนักท่องเที่ยวมาเป็นกลุ่มขนาดใหญ่ จะทำการจัดสรรจำนวนนักท่องเที่ยวให้เข้าบ้านพักแต่ละหลัง ตามความเหมาะสม เพื่อต้องการให้นักท่องเที่ยวได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเจ้าของบ้าน และเป็นเพื่อความเป็นธรรมกับสมาชิกโฮมสเตย์ด้วย

4.3.4.2 บ้านที่ใช้เป็นที่พักโฮมสเตย์

จำนวนโฮมสเตย์มีทั้งหมด 11 หลัง ซึ่งเป็นสมาชิกของโครงการกองทุนหมู่บ้าน หมู่ 2 แต่ปัจจุบันมีจำนวนโฮมสเตย์ 7 หลัง ได้ทำการรับนักท่องเที่ยว อีก 4 หลังเป็นโฮมสเตย์สำรองไว้รองรับนักท่องเที่ยวที่ล้นจากจำนวน 7 หลังดังกล่าว จากตารางที่ 4-27 แสดงให้เห็นว่า บ้านที่สามารถรับนักท่องเที่ยวได้เป็นจำนวนมากนั้นขึ้นอยู่กับขนาดของห้องพัก จำนวนสมาชิกในบ้าน และความพร้อมในการทำโฮมสเตย์ของเจ้าของบ้าน บ้านหลังที่ 9, 11 ซึ่งมีขนาดบ้านหลังใหญ่มีพื้นที่โถงมาก จึงรับนักท่องเที่ยวได้เป็นจำนวนมาก ส่วนบ้านหลังที่ 3 นั้นเห็นได้ว่า จำนวนสมาชิกในบ้านมี 1 คน สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้ 6 คน เพราะมีห้องโถงขนาดเล็ก และเจ้าของบ้านไม่มีความพร้อม ส่วนหลังที่ 10 นั้นสามารถรับนักท่องเที่ยวได้ 6 คน เมื่อเปรียบเทียบกับสัดส่วนของบ้านหลังอื่นๆ ใช้น้อยมาก เพราะสมาชิกในบ้านมีจำนวนมากถึงแม้ว่าบ้านมีขนาดใหญ่ก็ตาม เจ้าของบ้านไม่มีความพร้อมในการต้อนรับเพราะยังทำอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก

ตารางที่ 4-27 แสดงบ้านที่ใช้พักเป็นโฮมสเตย์

	เจ้าของบ้าน	สมาชิกในบ้าน	ห้องพัก	ห้องน้ำ	นักท่องเที่ยวรับได้	ความพร้อมทำโฮมสเตย์
1.	นายจรรยา เจือไทย	4	1	2	15	พร้อม
2.	นายทวีป เจือไทย	5	1	2	15	พร้อม
3.	นายลออ ปุนชาติ	1	1	2	6	ไม่พร้อม
4.	นางมาลี วงศ์ประสิทธิ์	2	3	3	20	พร้อม
5.	นส.บังเอิญ ปถมสาร	4	1	2	15	ไม่พร้อม
6.	นายทรัพย์ ฝ่องเพชร	2	2	2	15	พร้อม
7.	นายจรรยา เจือไทย	4	2	1	20	พร้อม
8.	นายนิมิต กุลชลา	5	3	2	10	ไม่พร้อม
9.	นายศิริ ธรรมสวัสดิ์	3	2	2	30	พร้อม
10.	นายสุพจน์ ศรีประเสริฐ	8	1	2	6	ไม่พร้อม
11.	นางณัฐวรรณ เกกิงผล	2	6	2	30	พร้อม
	รวม	40	23		182	

ที่มา : แบบสอบถาม, ตุลาคม 2549.

จากจำนวนสมาชิกที่เข้าร่วมโฮมสเตย์ทั้งหมด 11 หลัง มีความพร้อมในการทำโฮมสเตย์จำนวนมากที่สุด 7 หลัง คิดเป็นร้อยละ 64 ส่วนไม่พร้อมในการทำโฮมสเตย์นั้นมีจำนวน 4 หลัง คิดเป็นร้อยละ 36 ซึ่งแสดงในตารางที่ 4-28

ตารางที่ 4-28 ความพร้อมในการทำโฮมสเตย์ของหมู่บ้าน

ความพร้อมในการทำโฮมสเตย์	จำนวน(หลัง)	ร้อยละ
พร้อม	7	64%
ไม่พร้อม	4	36%
	11	100%

ที่มา : แบบสอบถาม, ตุลาคม 2549.

ภาพที่ 4-41 แสดงที่ตั้งของโฮมสเตย์ ณ บ้านท่าคา

ที่มา : องค์การบริหารส่วนตำบลท่าคา, 2549

จากภาพที่ 4-41 แสดงตำแหน่งที่ตั้งโฮมสเตย์ ณ บ้านท่าคา ซึ่งที่ตั้งที่พักอาศัยแต่ละหลัง ตั้งกระจายไปทั่วหมู่บ้านท่าคา การคมนาคมส่วนใหญ่ยังคงใช้เรือภายในคลอง เพราะแม่น้ำลำคลองแต่ละสายเชื่อมต่อกันหมด นักท่องเที่ยวสามารถสัมผัสวิถีชีวิตชาวสวนและวิถีชีวิตริมน้ำของชุมชน ได้จากแผนที่แสดงแหล่งท่องเที่ยวภายในตำบลท่าคาได้ ในชุมชนนอกจากมีที่พักแบบโฮมสเตย์แล้ว ยังพบว่าหลังจากที่มีจำนวนนักท่องเที่ยวเข้าพักโฮมสเตย์เพิ่มขึ้น จึงเกิดที่พักอีกประเภทคือ รีสอร์ท มีจำนวน 2 แห่ง คือ รีสอร์ทของนายศรี ธรรมสวัสดิ์ และ วังหิ่งห้อยรีสอร์ท

ภาพที่ 4-42 รีสอร์ทของนายศิริ ธรรมสวัสดิ์

ที่มา : ถ่ายภาพโดยผู้วิจัย, พฤศจิกายน 2549.

ภาพที่ 4-43 วังหึ่งห้อยรีสอร์ท

ภาพที่ 4-42, 4-43 แสดงประเภทที่อยู่อาศัยประเภทรีสอร์ท ที่เกิดขึ้นใหม่ในหมู่บ้านท่าคา เนื่องจากนักท่องเที่ยวบางคนต้องการความเป็นส่วนตัวมากกว่าการมาอยู่โฮมสเตย์

4.3.4.3 รายละเอียดของบ้านที่ใช้พักเป็นโฮมสเตย์

1) จำนวนสมาชิกในบ้าน จากตารางที่ 4-29 แสดงให้เห็นว่าจำนวนสมาชิกบ้านพักโฮมสเตย์มีจำนวนสมาชิกที่แตกต่างกัน พบว่าจำนวนสมาชิกในบ้าน 2 คน มีจำนวน 3 หลัง คิดเป็นร้อยละ 27 ซึ่งเป็นสัดส่วนมากที่สุด รองลงมาจำนวนสมาชิก 3 คน 4คนและ 5 คน มีจำนวน 2 หลัง คิดเป็นร้อยละ 18 และจำนวนสมาชิก 1 คน 8 คน ที่จำนวน 1 หลัง ซึ่งเป็นสัดส่วนน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 9 เห็นได้ว่า จำนวนสมาชิกมีผลต่อการทำโฮมสเตย์ บ้านที่มีสมาชิกน้อย 2 คน ส่งผลให้การบริการไม่ทั่วถึง ส่วนบ้านที่มีสมาชิกมากนั้นอาจจะสร้างความไม่เป็นส่วนตัวให้กับนักท่องเที่ยวได้

ตารางที่ 4-29 จำนวนสมาชิกในบ้าน จำแนกตามหลัง

จำนวนสมาชิกในบ้าน (คน)	จำนวน(หลัง)	ร้อยละ
จำนวนสมาชิก 1 คน	1	9%
จำนวนสมาชิก 2 คน	3	27%
จำนวนสมาชิก 3 คน	2	18%
จำนวนสมาชิก 4 คน	2	18%
จำนวนสมาชิก 5 คน	2	18%
จำนวนสมาชิก 6 คน	0	0%
จำนวนสมาชิก 7 คน	0	0%
จำนวนสมาชิก 8 คน	1	9%

ที่มา : แบบสอบถาม, ตุลาคม 2549.

2) ระดับอายุของผู้ที่อยู่อาศัยในบ้าน จากตารางที่ 4-30 พบว่า ระดับอายุที่อยู่อาศัยในบ้านมากที่สุดคือ ระดับอายุ 21-60 ปี มีทั้งหมด 8 หลัง มีจำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 54 ระดับอายุรองลงมา มีระดับอายุมากกว่า 60 มีทั้งหมด 6 หลัง จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 26 เห็นได้ว่า ระดับอายุก็มี

ผลต่อการทำโฮมสเตย์ คือ ผู้ที่มีอายุ 21-60 ปี ระดับอายุดังกล่าวอยู่ในช่วงของการทำงาน ทำให้ส่งผลกระทบต่อกรให้บริการนักท่องเที่ยวได้ไม่ทั่วถึง เพราะ เจ้าของโฮมสเตย์ยังคงยึดอาชีพหลักของตนเอง คืออาชีพเกษตรกรรม เนื่องจากมีรายได้ที่แน่นอน ส่วนการทำโฮมสเตย์นั้นให้ถือว่าทำหลังจากการจากเลิกงานเรียบร้อยแล้ว

ตารางที่ 4-30 ระดับอายุของผู้ที่อยู่อาศัยในบ้าน

ระดับอายุ (ปี)	จำนวนหลัง	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ระดับอายุ 0-20	5	8	21%
ระดับอายุ 21-60	8	21	54%
ระดับอายุ มากกว่า 60	6	10	26%
		39	100%

ที่มา : แบบสอบถาม, ตุลาคม 2549.

3) *เพศของผู้ที่อาศัยในบ้านโฮมสเตย์* จากตารางที่ 4-31 พบว่าเพศของผู้ที่พักอาศัยในบ้านโฮมสเตย์มากที่สุดคือ เพศชาย มีจำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 54 ส่วนเพศหญิง มีจำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 46 เห็นว่าสัดส่วนของเพศการทำโฮมสเตย์นั้น เพศชาย และเพศหญิงมีสัดส่วนใกล้เคียงกัน ทั้งนี้เพราะผู้ชายให้บริการนำเที่ยว ส่วนผู้หญิงคอยช่วยต้อนรับ

ตารางที่ 4-31 เพศของผู้ที่อยู่อาศัยในบ้านโฮมสเตย์

เพศ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
ชาย	21	54%
หญิง	18	46%
	39	100%

ที่มา : แบบสอบถาม, ตุลาคม 2549.

4) *ประเภทที่พักอาศัย* พบว่ามีบ้านพักที่เป็นโฮมสเตย์เป็นประเภทบ้านเดี่ยวชั้นเดียวยกใต้ถุนสูงมีจำนวนมากสุด 9 หลัง คิดเป็นร้อยละ 82 และบ้านเดี่ยว 2 ชั้น จำนวน 2 หลัง คิดเป็นร้อยละ 18 จะเห็นว่าบ้านส่วนใหญ่เป็นบ้านเดี่ยวชั้นเดียวยกใต้ถุน เพราะเนื่องจากพื้นที่ศึกษาต่ำ เกิดน้ำท่วม ชาวบ้านจึงนิยมสร้างบ้านยกใต้ถุนสูง และใช้พื้นที่ใต้ถุนเป็นที่เก็บเรือ และของใช้ต่างๆ แสดงในตารางที่ 4-32

ตารางที่ 4-32 ประเภทที่พักอาศัย

ประเภทที่พักอาศัย	จำนวนหลัง	ร้อยละ
บ้านเดี่ยวชั้นเดียวยกใต้ถุน	9	82%
บ้านเดี่ยว 2 ชั้น	2	18%
	11	100%

ที่มา : แบบสอบถาม, ตุลาคม 2549.

ภาพที่ 4-44 ตัวอย่างบ้านเดี่ยวชั้นเดียวยกใต้ถุน

ภาพที่ 4-45 ตัวอย่างบ้านเดี่ยว 2 ชั้น

ที่มา : ถ่ายภาพโดยผู้วิจัย, พฤศจิกายน 2549.

จากภาพที่ 4-44 แสดงประเภทที่พักอาศัยโฮมสเตย์ ที่มีลักษณะเด่นเป็นอาคารไม้ รูปแบบทางสถาปัตยกรรมทรงไทยภาคกลาง และมีอายุกว่า 100 ปี

และภาพที่ 4-45 แสดงประเภทที่พักอาศัย 2 ชั้น เป็นครึ่งอิฐครึ่งปูน มีลักษณะเฉพาะที่โดดเด่นเช่นกัน โดยเฉพาะทางด้านสถาปัตยกรรม ตัวอาคารเป็นสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น และมีอายุการก่อสร้างมากกว่า 80 ปี

5) ลักษณะที่ที่พักอาศัย จากแบบสอบถามพบว่า บ้านไม้จำนวน 8 หลัง คิดเป็นร้อยละ 73 ซึ่งเป็นลักษณะที่ที่พักอาศัยมากที่สุดซึ่งใช้เป็นที่พักแบบโฮมสเตย์ ส่วนลักษณะบ้านครึ่งอิฐ/ ครึ่งไม้ มีจำนวน 2 หลังคิดเป็นร้อยละ 18 และบ้านคสล. พบว่ามีจำนวน 1 หลัง คิดเป็นร้อยละ 9 แสดงในตารางที่ 4-33 ตารางที่ 4-33 ลักษณะที่ที่พักอาศัย

ลักษณะที่ที่พักอาศัย	จำนวนหลัง	ร้อยละ
บ้านไม้	8	73%
บ้านคสล.	1	9%
บ้านครึ่งอิฐ/ ครึ่งไม้	2	18%
	11	100%

ที่มา : แบบสอบถาม, ตุลาคม 2549.

6) จำนวนห้องที่ใช้เป็นห้องพัก เจ้าของโฮมสเตย์จะมีการปรับเปลี่ยนพื้นที่ใช้สอยจากพื้นที่โถง ให้เป็นห้องนอนสำหรับนักท่องเที่ยวโดยมีการเตรียมที่นอน หมอน มุ้งให้ จึงทำให้การนับจำนวนห้องพักในครั้งนี้จะทำการนับพื้นที่โถงเข้าไปด้วย การปรับเปลี่ยนพื้นที่ดังกล่าวเนื่องจากไม่มีห้องว่างให้สำหรับนักท่องเที่ยวใช้เป็นห้องนอน เจ้าของโฮมสเตย์จึงได้ทำการปรับเปลี่ยนพื้นที่ดังกล่าว จากตารางที่ 4-34 ทำให้ทราบว่า จำนวนห้องพัก 1 ห้อง มีจำนวน 5 หลัง คิดเป็นร้อยละ 45 ส่วนจำนวนห้องพักรองลงมาคือ จำนวน 2 ห้อง มี 4 หลัง คิดเป็นร้อยละ 36 และจำนวนห้องพักน้อยที่สุดคือ 3ห้อง และ 6 ห้อง มีจำนวน 1 หลัง คิดเป็นร้อยละ 9

ตารางที่ 4-34 จำนวนห้องที่ใช้เป็นห้องพัก

จำนวนห้อง	จำนวนหลัง	ร้อยละ
1 ห้อง	5	45%
2 ห้อง	4	36%
3 ห้อง	1	9%
4 ห้อง	0	0%
5 ห้อง	0	0%
6 ห้อง	1	9%
	11	100%

ที่มา : แบบสอบถาม, ตุลาคม 2549.

7) จำนวนห้องน้ำ ห้องส้วมในบ้านพักโฮมสเตย์พบว่า จำนวนห้องน้ำมากที่สุดคือ จำนวน 2 ห้อง มีจำนวนมากถึง 6 หลัง คิดเป็น ร้อยละ 55 ส่วนรองลงมา มีจำนวน 3 ห้อง มีจำนวน 3 หลัง คิดเป็นร้อยละ 27 และจำนวนน้อยที่สุดคือ 1 ห้อง 4 ห้อง มีจำนวน 1 หลัง คิดเป็นร้อยละ 9 ดังตารางที่ 4-35

ตารางที่ 4-35 จำนวนห้องน้ำ ห้องส้วมในบ้านพักโฮมสเตย์

จำนวนห้องน้ำ ห้องส้วม	จำนวนหลัง	ร้อยละ
1 ห้อง	1	9%
2 ห้อง	6	55%
3 ห้อง	3	27%
4 ห้อง	1	9%
	11	100%

ที่มา : แบบสอบถาม, ตุลาคม 2549.

ภาพที่ 4-46 ตัวอย่างห้องน้ำ ห้องส้วมของบ้านโฮมสเตย์

ที่มา : ถ่ายภาพโดยผู้วิจัย พฤศจิกายน 2549

ภาพที่ 4-46 แสดงให้เห็นว่าประเภทของห้องน้ำไฮมสเตย์มี 2 ประเภท คือ 1 เป็นประเภทที่ได้ทำการสร้างต่อเติมภายนอกบ้าน 2 เป็นประเภทที่อยู่ภายในบ้าน แต่ทั้ง 2 ประเภทนี้มีการใช้งานที่แยกกันอย่างชัดเจน คือ มีห้องน้ำ และห้องส้วมแต่ละห้อง เพื่อสะท้อนให้เห็นว่าวิถีชีวิตชาวบ้านของชุมชนในลักษณะการใช้ห้องน้ำห้องส้วมมีการแยกกัน เพื่อความสะดวกในการใช้สอย ส่วนการต่อเติมห้องน้ำ ห้องส้วมภายนอกนั้น ทำขึ้นเพื่อต้องการรับนักท่องเที่ยว ในขณะที่มีจำนวนนักท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก

8) **พื้นที่ใช้สอยในบ้าน** จากตารางที่ 4-36 พบว่า บ้านพักไฮมสเตย์ทั้งหมด 11 หลัง มีพื้นที่ใช้สอย นอกเหนือจากพื้นที่สำหรับนักท่องเที่ยวใช้นอนแล้ว ยังมีพื้นที่ดังต่อไปนี้ คือ พื้นที่โถง พื้นที่รับแขก พื้นที่สำหรับพักผ่อน พื้นที่สำหรับรับประทานอาหาร และพื้นที่ห้องครัว มีจำนวนทั้งหมด 11 หลัง คิดเป็นร้อยละ 100 (ภาพพื้นที่ใช้สอยในบ้าน แสดงในภาคผนวก ข.)

ตารางที่ 4-36 พื้นที่ใช้สอยในบ้าน

พื้นที่ใช้สอยในบ้าน	จำนวนหลัง	ร้อยละ
พื้นที่โถง	11	100%
พื้นที่รับแขก	11	100%
พื้นที่สำหรับพักผ่อน	11	100%
พื้นที่สำหรับรับประทานอาหาร	11	100%
พื้นที่ห้องครัว	11	100%

ที่มา : แบบสอบถาม, ตุลาคม 2549.

4.3.4.4 การบริการนักท่องเที่ยว

1) จากตารางที่ 4-37 พื้นที่พักอาศัยสำหรับนักท่องเที่ยว พบว่า บ้านทั้ง 11 หลัง มีพื้นที่โถงทั้งหมด แต่ส่วนใหญ่พื้นที่ที่เตรียมไว้ให้นักท่องเที่ยวใช้สำหรับนอนก็คือพื้นที่โถงมีจำนวน 10 หลัง คิดเป็นร้อยละ 91 และบ้านพักอีก 1 หลังที่เหลือ คิดเป็นร้อยละ 9 จะใช้ห้องว่างที่ไม่ได้ใช้งานเตรียมให้นักท่องเที่ยวนอน เห็นได้ว่า เจ้าของบ้านไฮมสเตย์มีการปรับเปลี่ยนพื้นที่ใช้สอยโดยใช้พื้นที่โถงของบ้านนำมาเป็นที่พักอาศัยของนักท่องเที่ยวนั้น เนื่องจากไม่มีห้องว่างให้นักท่องเที่ยว และการเตรียมที่นอนทำได้ง่าย ในเวลากลางวันคนในบ้านจะใช้พื้นที่โถงสำหรับ พักผ่อน นั่งเล่น แต่ในเวลากลางคืนพื้นที่ดังกล่าวไม่ได้ใช้ประโยชน์ จึงเป็นการใช้พื้นที่ให้เกิดประโยชน์อย่างมาก

ตารางที่ 4-37 พื้นที่พักอาศัยของนักท่องเที่ยว

พื้นที่พักอาศัยของนักท่องเที่ยว	จำนวน	ร้อยละ
พื้นที่โถง	10	91%
ห้องพักว่างในบ้าน	1	9%

ที่มา : แบบสอบถาม, ตุลาคม 2549.

ภาพที่ 4-47 ตัวอย่างพื้นที่โรงใช้สำหรับเป็นที่พักอาศัยของนักท่องเที่ยว

ที่มา : ถ่ายภาพโดยผู้วิจัย, พฤศจิกายน 2549.

จากภาพที่ 47 แสดงให้เห็นว่าพื้นที่ที่เตรียมให้สำหรับนักท่องเที่ยวใช้เป็นที่พักนั้น มี 2 ประเภทด้วยกันคือ 1 พื้นที่โรงซึ่งเป็นพื้นที่มีขนาดกว้างและใหญ่ เจ้าของบ้านจะทำการเตรียมที่นอน หมอน มุ้ง กางให้นักท่องเที่ยว ส่วนประเภทที่ 2 คือ ห้องว่างที่ชาวบ้านไม่ได้ใช้งาน ภายในห้องจะมีที่นอน หมอน มุ้ง เช่นกัน จะต่างกันว่า จะมีความเป็นส่วนตัวมากขึ้น

2) การเตรียมพื้นที่ใช้สอยเป็นที่พักของนักท่องเที่ยว พบว่ามีการต่อเติมจำนวน 2 หลัง ร้อยละ 18 ส่วนไม่มีการต่อเติม จำนวน 9 หลัง เป็นร้อยละ 82 การต่อเติมที่พักให้นักท่องเที่ยวมี 2 ลักษณะคือ การต่อเติมห้องนอนภายในบ้าน และการต่อเติมตัวอาคารทั้งหลัง ทั้งนี้เนื่องจากเจ้าของโฮมสเตย์ได้เรียนรู้จากนักท่องเที่ยว ว่ามีความต้องการความเป็นส่วนตัวของนักท่องเที่ยว จึงทำการต่อเติมเพื่อสนองให้กับนักท่องเที่ยว แสดงในตารางที่ 4-38

ตารางที่ 4-38 การเตรียมพื้นที่ใช้สอยเป็นที่พักนักท่องเที่ยว

การเตรียมพื้นที่ใช้เป็นที่พักนักท่องเที่ยว	จำนวน	ร้อยละ
มีการต่อเติม	2	18%
ไม่มีการต่อเติม	9	82%

ที่มา : แบบสอบถาม, ตุลาคม 2549.

3) การให้บริการอาหารของเจ้าของบ้านแก่นักท่องเที่ยว จากตารางที่ 4-39 พบว่าการให้บริการอาหารแก่นักท่องเที่ยว นั้น เจ้าของบ้านทั้งหมด 11 หลังให้บริการอาหาร 2 มื้อ คือ อาหารเช้า อาหารเย็น และอาหารตักบาตรตอนเช้า คิดเป็นร้อยละ 100 การเตรียมอาหารเจ้าของบ้านโฮมสเตย์ทุกหลังมีการปรุงอาหารเอง ไม่ได้ซื้ออาหารสำเร็จให้นักท่องเที่ยวรับประทาน การปรุงอาหารในลักษณะที่หาซื้อได้จากท้องถิ่น ได้แก่ ผัดผัก แกงเขียวหวาน ไข่เจียว เป็นต้น (ดูรายละเอียดภาคผนวก ค.)

ตารางที่ 4-39 การให้บริการอาหารของเจ้าของบ้านแก่นักท่องเที่ยว

การให้บริการอาหารของเจ้าของบ้านแก่นักท่องเที่ยว	จำนวน	ร้อยละ
อาหารเช้า	11	100%
อาหารเย็น	11	100%
อาหารตักบาตรพระตอนเช้า	11	100%

ที่มา : แบบสอบถาม, ตุลาคม 2549.

4.3.4.5 กิจกรรมและการประกอบอาชีพของเจ้าของบ้าน

ในหมู่บ้าน ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นส่วนใหญ่ จากตารางที่ 4-40 ซึ่งมีจำนวน 8 หลัง คิดเป็นร้อยละ 73 นอกเหนือจากการประกอบอาชีพเกษตรกรรมแล้ว ยังมีอาชีพอื่น ๆ อีก เช่น รับราชการ พนักงานบริษัทเอกชน ทำงานบ้าน และอาชีพที่น้อยที่สุดคือ ค้าขายมีจำนวน 1 หลัง ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 9 การประกอบอาชีพของเจ้าของบ้านมีผลต่อการต้อนรับนักท่องเที่ยว เพราะเจ้าของโฮมสเตย์ทำอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก เนื่องจากมีรายได้ที่แน่นอน ส่วนการทำโฮมสเตย์นั้นไม่สามารถกำหนดรายได้ที่แน่นอนได้ บางเดือนมีนักท่องเที่ยวมาก บางเดือนมีนักท่องเที่ยวน้อย จึงประกอบเป็นอาชีพเสริม

ตารางที่ 4-40 อาชีพของเจ้าของบ้าน

อาชีพ/กิจกรรม	จำนวน(หลัง)	ร้อยละ
เกษตรกรรม	8	73%
งานบ้าน	2	18%
พนักงานบ.เอกชน	3	27%
รับราชการ	3	27%
ค้าขาย	1	9%

ที่มา : แบบสอบถาม, ตุลาคม 2549.

4.3.4.6 มีส่วนร่วมของสมาชิกโฮมสเตย์ในกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในหมู่บ้าน

การจัดการอาหารพบว่าการประกอบอาหาร จัดเตรียมอาหาร และเสิร์ฟอาหาร มีจำนวน 10 หลัง คิดเป็นร้อยละ 91 ส่วนกิจกรรมภายในหมู่บ้านนั้น เจ้าของบ้านได้ให้ความร่วมมือกิจกรรมการจัดงานลอยกระทง งานทอดกฐิน ทั้ง 11 หลัง คิดเป็นร้อยละ 100 ซึ่งเป็นงานประเพณีที่สำคัญของชุมชนท่าคา แสดงในตารางที่ 4-41 เห็นได้ว่าเจ้าของโฮมสเตย์ให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมทุกหลัง และบางหลังยังคงมีกิจกรรมสาดน้ำตาล สาดการขึ้นต้นตาล ให้กับนักท่องเที่ยวได้ศึกษา การจัดกิจกรรมจะต้องอาศัยความร่วมมือของคนในชุมชนด้วย กิจกรรมที่เกิดขึ้นไม่ว่าจะเป็นประเพณีต่างๆของชุมชน คนในชุมชนได้ให้ความร่วมมือกันเป็นอย่างดี ทุกครั้งที่มีกิจกรรมต่างๆคนในชุมชน จะมาช่วยเหลือ เพื่อให้งานบรรลุสำเร็จไปด้วยดี

ตารางที่ 4-41 การมีส่วนร่วมของสมาชิกโฮมสเตย์ในกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในหมู่บ้าน

การมีส่วนร่วม	จำนวน(หลัง)	ร้อยละ
ประกอบอาหาร	10	91%
จัดเตรียมอาหาร	10	91%
เสิร์ฟอาหาร	10	91%
สาดน้ำตาลปี๊บ	2	18%
สาดการขึ้นต้นตาล	6	55%
งานทอดกฐิน	11	100%
การจัดงานลอยกระทง	11	100%

ที่มา : แบบสอบถาม, ตุลาคม 2549.

นอกเหนือจากความร่วมมือในกิจกรรมภายในหมู่บ้านได้แก่ การประกอบอาหาร การเตรียมอาหาร การเสิร์ฟอาหาร แล้วกิจกรรมที่น่าสนใจซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของชุมชน ได้แก่ สวัสดิการเคียวน้ำตาลปึก การขึ้นต้นตาล และประเพณีของหมู่บ้านที่มีความสำคัญ ได้แก่ งานประเพณีลอยกระทง งานประเพณีทอดกฐิน เป็นต้น ซึ่งเห็นได้ว่ากิจกรรมดังกล่าวเป็นกิจกรรมที่คนในชุมชนให้ความร่วมมือจัดขึ้น โดยมีองค์การบริหารส่วนตำบลคอยให้การสนับสนุน แสดงในภาพที่ 48-51

ภาพที่ 4-48 สวัสดิการเคียวน้ำตาลปึก

ที่มา : ถ่ายภาพโดยผู้วิจัย, พฤศจิกายน 2549.

ภาพที่ 4-49 สวัสดิการขึ้นต้นตาล

ภาพที่ 4-50 งานประเพณีลอยกระทง

ที่มา : ถ่ายภาพโดยนายจรูญ เจือไทย, พฤศจิกายน 2546.

ภาพที่ 4-51 งานประเพณีทอดกฐิน

4.3.4.7 การมีส่วนร่วมของสมาชิกโฮมสเตย์ในกิจกรรมการท่องเที่ยวนอกชุมชน

จากตารางที่ 4-42 การมีส่วนร่วมของสมาชิกโฮมสเตย์ในการประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวนอกชุมชน มีจำนวน 4 หลัง คิดเป็นร้อยละ 36 ที่มีการนำนักท่องเที่ยวออกไปยังสถานที่บริเวณใกล้เคียง โดยทางเรือและทางรถยนต์ ส่วนการบริการรถรับ ส่งนักท่องเที่ยว พบว่า มีการบริการจัดรถรับ ส่งจากเจ้าของโฮมสเตย์ มีจำนวน 3 หลัง คิดเป็นร้อยละ 27 นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางด้วยรถประจำทางของหมู่บ้านไปยังอำเภอเมือง แต่เพื่อความสะดวกในการเดินทางควรเดินทางด้วยรถยนต์ส่วนตัว นอกจากการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชนแล้วยังพบว่า คนในชุมชนที่ไม่ได้เข้าร่วมทำโฮมสเตย์ ยังให้ความร่วมมือในการให้คำแนะนำนักท่องเที่ยวในด้านสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆทั้งภายในชุมชนและภายนอกชุมชน

ตารางที่ 4-42 การมีส่วนร่วมของสมาชิกโฮมสเตย์ในกิจกรรมการท่องเที่ยวนอกหมู่บ้าน

การมีส่วนร่วม	จำนวน(หลัง)	ร้อยละ
นำเที่ยว	4	36%
บริการด้านรถรับ-ส่ง	3	27%

ที่มา : แบบสอบถาม, ตุลาคม 2549.

4.3.4.8 การมีส่วนร่วมของสมาชิกโฮมสเตย์ด้านการตลาด

การมีส่วนร่วมด้านการตลาดนั้น พบว่า มีจำนวน 4 หลัง คิดเป็นร้อยละ 36 ซึ่งทำการประชาสัมพันธ์ให้กับหมู่บ้าน ส่วนการจัดหานักท่องเที่ยวนั้นมีจำนวน 2 หลัง คิดเป็น ร้อยละ 18 และการติดต่อตัวแทนนั้นไม่มีเลย ทั้งนี้เนื่องจาก การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย , เกษตรจังหวัด และองค์การบริหารส่วนตำบลท่าคา เป็นผู้สนับสนุนโฮมสเตย์บ้านท่าคา จึงได้ทำการประชาสัมพันธ์ให้กับหมู่บ้าน แสดงในตารางที่ 4-43 ส่วนคนในชุมชนที่ไม่ได้เข้าร่วมทำโฮมสเตย์ทำการประชาสัมพันธ์ให้โดยการนำสินค้าของตัวเองไปขายชุมชนอื่น และแนะนำชักชวนนักท่องเที่ยวให้มาท่องเที่ยวในชุมชนท่าคา

ตารางที่ 4-43 การมีส่วนร่วมของสมาชิกโฮมสเตย์ด้านการตลาด

การมีส่วนร่วม	จำนวน(หลัง)	ร้อยละ
ประชาสัมพันธ์ให้กับหมู่บ้าน	4	36%
จัดหานักท่องเที่ยว	2	18%
ตัวแทนติดต่อของโปรแกรมการท่องเที่ยวและที่พัก	0	0%

ที่มา : แบบสอบถาม, ตุลาคม 2549.

4.3.5 การจัดการด้านการเงิน

จากการสัมภาษณ์คุณจตุฎญ เจือไทย(ประธานชุมชนโฮมสเตย์)เกี่ยวกับแหล่งเงินทุน รายรับ และการจัดสรรรายได้ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) แหล่งเงินทุน แหล่งเงินทุนได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ เช่น ปีพ.ศ. 2539การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้จัดสรรงบประมาณ 28 ล้านบาทให้กับหมู่บ้านท่าคาเพื่อนำมาพัฒนาโครงสร้างขั้นพื้นฐาน ได้แก่ การทำถนนลูกรังให้เป็นถนนลาดยางตั้งแต่ปากทางเข้าจนถึงตลาดน้ำท่าคา ก่อสร้างที่จอดรถ ก่อสร้างทางเดินเท้าคอนกรีตบริเวณตลาดน้ำ สร้างสะพานคอนกรีต งานภูมิทัศน์ต่างๆ งบประมาณสนับสนุนให้ชาวบ้านได้เรียนภาษาต่างๆ เพื่อต้อนรับนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างประเทศ โดยงบประมาณที่จัดให้เพื่อต้องการให้ชุมชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และไม่มีสัญญาผูกมัดกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย หลังจากที่มีการจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลท่าคาในปี พ.ศ. 2545 เข้ามาให้การสนับสนุนเรื่องโครงสร้างขั้นพื้นฐานของหมู่บ้าน เช่น ถนน ไฟฟ้า น้ำประปา และสำนักงานเกษตรจังหวัด ให้การสนับสนุนปรับปรุง สร้างห้องน้ำใหม่ แผ่นคอนกรีตทางเดินเข้าสู่บ้านพักโฮมสเตย์แต่ละหลัง และจัดทำแผ่นฉับ โปสเตอร์ นอกเหนือจากหน่วยงานที่กล่าวแล้ว ปัจจุบันชุมชนท่าคาได้จัดตั้งกองทุนหมู่บ้านหมู่ 2 ต.ท่าคาขึ้น เพื่อเป็นศูนย์กลางการบริหารจัดการให้กับหมู่บ้าน โดยผู้ที่เป็นสมาชิกจะต้องนำเงินมาฝากอย่างต่ำ 100 บาท แต่ไม่เกิน 1,000 บาท/เดือน และมีการแบ่งเงินปันผลปลายปี

2) **รายรับ** แบ่งเป็น 2 ทางคือ รายได้จากการให้บริการ และรายได้จากการจำหน่ายสินค้า
รายได้จากการให้บริการ เช่น ค่าน้ำชมสถานที่ท่องเที่ยวทั้งภายในชุมชนและนอกชุมชน
ค่าเช่ารถไปยังสถานที่ต่างๆบริเวณอำเภอใกล้เคียง ค่าที่พักโฮมสเตย์ เป็นต้น ค่าบริการที่พัก 350 บาท/คนคืน
รายได้จากการจำหน่ายสินค้า เช่น ผลผลิตทางการเกษตร จำพวก ผลไม้ มะพร้าว
น้ำตาลมะพร้าว อาหารแปรรูป ทัศนกรรมเครื่องจักสาน เป็นต้น สินค้าต่างๆจะนำมาจำหน่ายที่ตลาดน้ำท่าคา
จะมีเฉพาะ 2 คำ 7 คำ และ 12 คำ เท่านั้น

3) **การจัดสรรรายได้** จากการสัมภาษณ์รายได้จากการจัดสรรรายได้จากการบริการดังนี้
ค่าที่พักโฮมสเตย์ 350บาท/คนคืน เป็นราคาที่ยุติธรรม เพราะการทำโฮมสเตย์ไม่ต้องเสีย
ค่าใช้จ่ายเป็นจำนวนมาก โดยคิดจากต้นทุนจริง ได้แก่ ต้นทุนค่าอาหาร 3 มื้อ 150 บาท ต้นทุนค่าทำความสะอาด
สะอาดที่นอน ค่าไฟฟ้า ค่าน้ำ 50 บาท หลังจากหักค่าใช้จ่ายแล้วเจ้าของโฮมสเตย์จะได้กำไรจากการทำโฮมส
เตย์เป็นจำนวน 150 บาท เมื่อเทียบกับการประกอบอาชีพรับจ้าง จะเห็นว่ารายได้จากการรับจ้าง 150 บาท/วัน
ทำให้เจ้าของบ้านมีความพอใจมาก ถ้าหากว่ารับนักท่องเที่ยวได้มากกว่า 1 คนขึ้นไป ราคาค่าที่พักโฮมสเตย์
350 บาท เมื่อเทียบกับโฮมสเตย์บริเวณใกล้เคียงนั้นมีราคาใกล้เคียงกันและถูกกว่าโฮมสเตย์ที่อื่น เจ้าของบ้าน
ต้องหักเงินค่าที่พักจำนวนเงิน 100 บาท/หลัง เพื่อเป็นเงินทุนสำรองใช้ในการบริหารต่อไป ได้แก่ ค่า
ประสานงาน การพัฒนามูลค่ากร การต้อนรับเจ้าหน้าที่จากเกษตรจังหวัด การจัดประชุม ใช้เป็นค่าเดินทางไป
ประชุมกับการท่องเที่ยวของจังหวัด เป็นเงินทุนให้สำหรับบ้านที่ต้องการปรับปรุงโฮมสเตย์ แต่ที่ผ่านมายังไม่มี
สมาชิกโฮมสเตย์คนใดใช้เงินทุนนี้ ถ้าสมาชิกต้องการปรับปรุง ต่อเติม ส่วนใดส่วนหนึ่งของบ้าน จะใช้เงินของ
ตัวเองเพราะไม่ต้องการกู้เงินให้เป็นหนี้สิน และต้องการความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ทำให้บ้านมีความสะอาด น่าอยู่มาก
ยิ่งขึ้น จากการหักเงิน 100 บาท/ หลัง เจ้าของบ้านทุกหลังได้ให้ความร่วมมือกันเป็นอย่างดี หากไม่มีการเก็บ
เงินดังกล่าวทำให้การบริการไม่มีความสะดวก และเงินที่เหลือจากการให้บริการแล้ว จะทำการปันผลให้กับ
สมาชิกโฮมสเตย์ทุกๆ 6 เดือน

ค่าบริการพายเรือลำละ 200 บาท ต้องหักเงินเข้ากองทุนจำนวน 20 บาทเพื่อเป็น
ค่าใช้จ่ายในการดูแลเรื่องสิ่งแวดล้อม เช่น การจัดเก็บขยะในแม่น้ำลำคลอง การดูแลต้นลำพู เป็นต้น การหัก
เงินค่าบริการพายเรือ เจ้าของเรือให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี เพราะทั้งนี้จะต้องอาศัยความร่วมมือจากคนใน
ชุมชน โดยนำเงินดังกล่าวไปให้ผู้ดูแลต้นลำพู เพราะบางครั้งการพายเรือไปชมหิ่งห้อยที่ต้นลำพูนั้น
นักท่องเที่ยวส่งเสียงรบกวน ทำให้เกิดผลประโยชน์บางกลุ่ม และความไม่พอใจกับชาวบ้าน จึงทำการจัดสรร
เงินดังกล่าวให้ผู้ดูแล เงินที่เหลือจากการเข้ากองทุนจะมีการปันผลให้กับสมาชิกทุกๆ 6 เดือนเช่นกัน

4.3.6 การจัดการด้านสิ่งแวดล้อม

จากการสัมภาษณ์คุณจรรยา เจือไทย กล่าวว่า การจัดการด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นหน้าที่
ของคนในหมู่บ้าน ทั้งนี้ต้องขอความร่วมมือจากนักท่องเที่ยวทั้งชายะลงแม่น้ำเพื่อความสะอาด และเป็น
ระเบียบเรียบร้อย นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ให้ความร่วมมือกันเป็นอย่างดี การจัดเก็บขยะภายในหมู่บ้าน เป็น
ความรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยจะเข้ามาจัดเก็บขยะตามบ้านทุกวัน เข้ามาจัดเก็บขยะตาม
บ้าน นอกจากนี้สมาชิกจากกองทุนหมู่บ้านซึ่งได้รับมอบหมายให้มีเป็นผู้ดูแลสภาพแวดล้อม ได้แก่ แม่น้ำ ลำ

คลองให้มีการเก็บขยะ เก็บผักตบชวาในลำคลอง และดูแลต้นลำพูซึ่งเป็นที่อยู่ของหิ่งห้อย เพราะถ้าหากต้นลำพูถูกทำลายไป ก็จะทำให้หิ่งห้อยไม่สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้

4.3.7 ขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว

จากการสัมภาษณ์และแบบสอบถาม ขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว แยกการพิจารณาออกเป็น 2 ด้าน ดังนี้

4.3.7.1 ด้านกายภาพ

1) ที่พักอาศัยสำหรับนักท่องเที่ยวมีจำนวน 11 หลัง จากตารางที่ 4-27 พบว่า จำนวนนักท่องเที่ยวทั้งหมดที่สามารถรองรับได้คือ 182 คน แต่สถิติที่ผ่านมาเคยรับนักท่องเที่ยวมากที่สุดเป็นจำนวน 140 คน ซึ่งแสดงว่ายังสามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้อีก นอกจากนี้ที่พักแบบโฮมสเตย์แล้วยังมีที่พักอาศัยอีกประเภทหนึ่งที่เกิดขึ้น ก็คือ รีสอร์ทมีจำนวน 5 หลัง รองรับนักท่องเที่ยวได้ทั้งหมด 20 คน (แสดงดังภาพที่ 4-30)

2) พื้นที่รองรับนักท่องเที่ยวสำหรับการจัดสัมมนา นักท่องเที่ยวใช้ศาลาเป็นที่จัดสัมมนาสามารถรองรับได้ 80-100 คน

3) พื้นที่จอดรถสำหรับนักท่องเที่ยว สามารถจอดรถได้ 40-50 คัน

4.3.7.2 ด้านสังคม จากการสำรวจเรื่องความพึงพอใจของเจ้าของบ้าน มีความพึงพอใจเป็นอย่างมาก โดยเจ้าของบ้านไม่ได้มีจุดประสงค์หลักที่ต้องการตีค่าออกมาในรูปตัวเงิน ทำเป็นอาชีพเสริมเพื่อให้ส่งเสริมให้ชุมชนมีกิจกรรมต่างๆเกิดขึ้น ค่าตอบแทนที่ได้ก็มีความเหมาะสม ไม่ได้ประกอบเป็นธุรกิจหลัก แต่ต้องการให้นักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชุมชน และต้องการพูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับนักท่องเที่ยวถือว่าเป็นความสุขทางใจอย่างหนึ่ง ความสามารถที่จะรองรับนักท่องเที่ยว พบว่า จำนวนที่นักท่องเที่ยวมามากที่สุดคือ 4 ครั้งต่อเดือน มีจำนวน 5 หลัง คิดเป็นร้อยละ 45 รองลงมาจำนวน 3 ครั้ง มีจำนวน 4 หลัง คิดเป็นร้อยละ 36 และจำนวนน้อยที่สุดคือจำนวน 2 ครั้ง และจำนวน 1 ครั้ง มีจำนวน 1 หลัง คิดเป็นร้อยละ 9 ซึ่งแสดงในตารางที่ 4-44 จำนวนครั้งที่นักท่องเที่ยวมานั้นต้องขึ้นอยู่กับความพร้อมของเจ้าของบ้านด้วย ถ้าหากเจ้าของบ้านไม่มีเวลารับแขกก็จะทำการส่งแขกไปให้กับบ้านหลังอื่นที่มีความพร้อมมากกว่า การทำโฮมสเตย์จะต้องอาศัยความร่วมมือจากคนในหมู่บ้าน จากการพูดคุยกับคนในหมู่บ้าน ส่วนใหญ่ให้ความร่วมมือกันเป็นอย่างดี ทั้งนี้คนในชุมชนเห็นว่า เป็นการสร้างรายได้เสริมให้กับคนในชุมชนทางอ้อม

ตารางที่ 4-44 จำนวนนักท่องเที่ยวใน 1 เดือน

จำนวนนักท่องเที่ยวมาเที่ยวใน 1 เดือน	จำนวนหลัง	ร้อยละ
จำนวน 4 ครั้ง	5	45%
จำนวน 3 ครั้ง	4	36%
จำนวน 2 ครั้ง	1	9%
จำนวน 1 ครั้ง	1	9%

ที่มา : แบบสอบถาม, ตุลาคม 2549.

4.4 ข้อมูลความคิดเห็นจากนักท่องเที่ยว

4.4.1 จำนวนนักท่องเที่ยวในปี พ.ศ.2548-2549

เนื่องจากหมู่บ้านได้ทำการจัดบันทึกจำนวนนักท่องเที่ยวตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 เป็นต้นมา เพื่อรายงานจำนวนนักท่องเที่ยวให้กับสำนักงานเกษตรจังหวัดไว้เป็นข้อมูลนำมาวิเคราะห์หาข้อบกพร่องต่อไป แต่ทางชุมชนไม่ได้ทำการจัดบันทึกจำนวนสมาชิกที่เข้ามาพักอาศัย

จำนวนนักท่องเที่ยวในปีพ.ศ. 2548 มีจำนวนมากที่สุด คือ เดือนสิงหาคม จำนวน 355 คน คิดเป็นร้อยละ 17 เป็นเพราะในช่วงเวลาดังกล่าวเป็นเดือนที่นักเรียนได้เข้ามาศึกษาดูงานของชุมชน มากันในลักษณะเป็นหมู่คณะ จึงทำให้เดือนสิงหาคมจึงมีจำนวนนักท่องเที่ยวมากกว่าเดือนอื่นๆ เฉลี่ยจำนวนนักท่องเที่ยวของปี พ.ศ. 2548 ในแต่ละเดือนพบว่า มีจำนวนนักท่องเที่ยวเฉลี่ย 173 คนต่อเดือน ในจำนวนนี้มีคนพักอาศัยโฮมสเตย์และไม่ได้พักโฮมสเตย์ เพียงต้องการมาเที่ยวภายในชุมชน ทั้งนี้เจ้าของโฮมสเตย์ไม่ได้มีการเก็บรวบรวมข้อมูลเอาไว้ ทำให้ไม่สามารถนำมาวิเคราะห์ได้ และในปีพ.ศ. 2549 เดือนที่มีจำนวนนักท่องเที่ยวมากที่สุดคือ เดือนมกราคม จำนวน 750 คน คิดเป็นร้อยละ 22 จำนวนนักท่องเที่ยวเดือนนี้มีจำนวนมากกว่าเดือนอื่นๆ เป็นเพราะว่าเป็นช่วงของปีใหม่ นักท่องเที่ยวจากจังหวัดใกล้เคียงเข้ามาท่องเที่ยว การเดินทางมีความสะดวก ใช้เวลาในการเดินทางไม่นาน จึงเป็นสถานที่ที่นักท่องเที่ยวมาเที่ยว เฉลี่ยแล้วจำนวนนักท่องเที่ยวมาท่องเที่ยวต่อเดือน มีจำนวน 288 คน เห็นได้ว่ามีจำนวนมากกว่าปี พ.ศ. 2548 และคาดว่าจะมีจำนวนนักท่องเที่ยวมากขึ้นเพราะศักยภาพของชุมชนที่ยังคงเอกลักษณ์ไว้เป็นอย่างดี ระยะเวลาใกล้กับกรุงเทพฯ และปริมณฑล ใช้เวลาในการเดินทางน้อยประมาณ 1 ชม. ส่วนผู้วิจัยได้ทำการสำรวจเป็นระยะเวลา 3 เดือน ตั้งแต่เดือนตุลาคม พ.ศ. 2549 ถึง เดือนธันวาคม พ.ศ.2549 การเก็บข้อมูลจะทำการเก็บข้อมูลเฉพาะนักท่องเที่ยวที่มาพักอาศัยโฮมสเตย์ของบ้านท่าคา มีจำนวนนักท่องเที่ยวที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามมีจำนวนทั้งหมด 69 คน พบว่า เดือนพฤศจิกายนเป็นเดือนที่มีจำนวนนักท่องเที่ยวมากที่สุดคือ 193 คนคิดเป็นร้อยละ 6 เป็นเพราะว่าช่วงเวลาดังกล่าวเป็นช่วงของสิ้นปี ใกล้ปีใหม่นักท่องเที่ยวจึงมาเที่ยวมาก และจะเห็นว่า3 เดือนสุดท้ายของปี พ.ศ. 2549 นั้น จะมีจำนวนนักท่องเที่ยวใกล้เคียงกันเมื่อเทียบกับปี พ.ศ. 2548 แต่มีแนวโน้มจำนวนมากกว่า และเป็นช่วงเวลาของการมีวันหยุดเป็นจำนวนมาก ดังแสดงในตารางที่ 4-45

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 4-45 แสดงจำนวนนักท่องเที่ยวหมู่บ้านท่าคา ปีพ.ศ.2548- พ.ศ.2549

เดือน	ปี พ.ศ.			
	2548		2549	
	จำนวน(คน)	ร้อยละ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
มกราคม	350	17%	750	22%
กุมภาพันธ์	250	12%	445	13%
มีนาคม	50	2%	161	5%
เมษายน	93	4%	309	9%
พฤษภาคม	140	7%	194	6%
มิถุนายน	114	5%	36	1%
กรกฎาคม	30	1%	164	5%
สิงหาคม	355	17%	522	15%
กันยายน	294	14%	339	10%
ตุลาคม	123	6%	174	5%
พฤศจิกายน	132	6%	193	6%
ธันวาคม	144	7%	169	5%
รวม	2,075	100%	3,456	100%
เฉลี่ย/เดือน	173	-	288	-

ที่มา : แบบรายงานจำนวนนักท่องเที่ยว ของหมู่บ้านท่าคา และแบบสอบถาม

4.4.2 ข้อมูลพื้นฐานของนักท่องเที่ยวที่ได้จากแบบสอบถาม

ผู้วิจัยได้ออกแบบสอบถามความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว โดยมีการทำทดสอบแบบสอบถามก่อนการทำแบบสอบถามจริง เนื่องจากผู้วิจัยมีข้อจำกัดในเรื่องของเวลา จึงได้ทำการวิจัยโดยทำการเก็บข้อมูลเป็นระยะเวลา 3 เดือน ตั้งแต่เดือน ตุลาคม 2549 ถึง ธันวาคม 2549 โดยมีจำนวนนักท่องเที่ยวที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามครั้งนี้เป็นจำนวนทั้งหมด 69 คน เพราะนักท่องเที่ยวต้องการความเป็นส่วนตัวในการมาท่องเที่ยว จำนวนนักท่องเที่ยวที่มากที่สุดคือ เพศหญิงมีจำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 63.77 ส่วนเพศชายมีจำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 36.23 ผลของการเก็บรวบรวมข้อมูลซึ่งแสดงใน ตารางที่ 4-46

ตารางที่ 4-46 แสดงจำนวนนักท่องเที่ยว แยกตามเพศ

เพศ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
ชาย	25	36.23
หญิง	44	63.77
รวม	69	100

ที่มา : แบบสอบถาม, ตุลาคม-ธันวาคม 2549.

จากตารางที่ 4-47 แสดงจำนวนนักท่องเที่ยว จำแนกตามอายุ พบว่า ช่วงอายุที่มากที่สุดคือ ช่วง 20-29 ปี มีจำนวนนักท่องเที่ยว 26 คน คิดเป็นร้อยละ 37.68 รองลงมาคือ ช่วงอายุระหว่าง 30-39 ปี มีจำนวนนักท่องเที่ยว 18 คน คิดเป็นร้อยละ 26.09 และช่วงอายุที่น้อยที่สุดคือ 40-49 จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 10.14 ช่วงอายุระหว่าง 20-29 ปี เป็นช่วงอายุของวัยรุ่น ที่ต้องการความต้องการมัจฉามากกว่าช่วงอายุอื่น และลักษณะของกิจกรรมมีความเหมาะสมกับอายุดังกล่าว

ตารางที่ 4-47 แสดงจำนวนนักท่องเที่ยว จำแนกตามอายุ

ช่วงอายุ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
ต่ำกว่า 20 ปี	10	14.49
20-29 ปี	26	37.68
30-39 ปี	18	26.09
40-49 ปี	7	10.14
50 ปีขึ้นไป	8	11.59
รวม	69	100

ที่มา : แบบสอบถาม, ตุลาคม-ธันวาคม 2549.

จากตารางที่ 4-48 แสดงจำนวนนักท่องเที่ยว โดยจำแนกตามสถานภาพ พบว่าจำนวนนักท่องเที่ยวที่มีสถานภาพเป็นโสด มีจำนวนมากที่สุดคือ 55 คน คิดเป็นร้อยละ 79.71 รองลงมาคือสมรส จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 17.39 ส่วนสถานภาพที่น้อยที่สุดคือ หย่า หม้ายจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 2.90 เห็นได้ว่า สถานภาพของนักท่องเที่ยวที่พบส่วนมากเป็นคนโสด เพราะกิจกรรมเป็นลักษณะที่มีความเหมาะสมกับสถานภาพดังกล่าว

ตารางที่ 4-48 แสดงจำนวนนักท่องเที่ยว จำแนกตามสถานภาพ

สถานภาพ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
โสด	55	79.71
สมรส	12	17.39
หย่า/ หม้าย	2	2.90
รวม	69	100

ที่มา : แบบสอบถาม, ตุลาคม-ธันวาคม 2549.

จากตารางที่ 4-49 แสดงจำนวนนักท่องเที่ยว ตามอาชีพ พบว่า อาชีพที่มีจำนวนมากที่สุดคือ อาชีพ พนักงานบริษัทเอกชน จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 44.93 รองลงมา คือ นักเรียน/ นักศึกษา มีจำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 21.74 และอาชีพน้อยที่สุดคือ รับจ้างทั่วไป มีจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 2.90 ส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวที่เป็นพนักงานบริษัทเอกชน เดินทางมาจากบริเวณจังหวัดใกล้เคียง ได้แก่ กรุงเทพฯ และปริมณฑล เพราะใช้เวลาในการเดินทางไม่นาน

ตารางที่ 4-49 แสดงจำนวนนักท่องเที่ยว ตามอาชีพ

อาชีพ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
ข้าราชการ/ รัฐวิสาหกิจ	10	14.49
พนักงานบริษัทเอกชน	31	44.93
เจ้าของธุรกิจ	3	4.35
พ่อบ้าน/แม่บ้าน	5	7.25
นักเรียน/นักศึกษา	15	21.74
รับจ้างทั่วไป	2	2.90
อื่นๆ	3	4.35
รวม	69	100

ที่มา : แบบสอบถาม, ตุลาคม-ธันวาคม 2549.

จากตารางที่ 4-50 แสดงจำนวนนักท่องเที่ยว ตามระดับการศึกษา พบว่า ระดับการศึกษาที่มากที่สุด คือ ระดับปริญญาตรี มีจำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 59.42 รองลงมาคือสูงกว่าปริญญาตรี มีจำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 15.94 และน้อยที่สุดคือ อนุปริญญา/ ปวช., ปวส. มีจำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 4.35 ระดับการศึกษาส่วนใหญ่อยู่ระดับปริญญาตรี เนื่องจากระดับการศึกษาปริญญาตรีมีความเข้าใจ และต้องการท่องเที่ยวในกิจกรรมในลักษณะนี้มากกว่าระดับการศึกษาอื่น

ตารางที่ 4-50 แสดงจำนวนนักท่องเที่ยว ตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน(คน)	ร้อยละ
ประถมศึกษาที่6	6	8.70
มัธยมศึกษาตอนต้น	4	5.80
มัธยมศึกษาตอนปลาย	4	5.80
อนุปริญญา/ปวช., ปวส.	3	4.35
ปริญญาตรี	41	59.42
สูงกว่าปริญญาตรี	11	15.94
รวม	69	100

ที่มา : แบบสอบถาม, ตุลาคม-ธันวาคม 2549.

จากตารางที่ 4-51 แสดงจำนวนนักท่องเที่ยว ตามระดับรายได้ พบว่า รายได้ที่มากที่สุด คือ มากกว่า 30,001 บาท มีจำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 20.29 รองลงมา คือ 15,001-20,000 บาท จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 18.84 และน้อยที่สุดคือ 20,001-25,000 บาทจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 2.90 จะเห็นว่า

รายได้ของนักท่องเที่ยวที่มากกว่า 30,001 บาทนั้น นักท่องเที่ยวไม่ได้ต้องการความหรูหราในการท่องเที่ยว เพราะนักท่องเที่ยวมีกำลังในการจ่าย

ตารางที่ 4-51 แสดงจำนวนนักท่องเที่ยว ตามระดับรายได้

รายได้	จำนวน(คน)	ร้อยละ
ไม่มีรายได้	11	15.94
ต่ำกว่า 5,000	5	7.25
5,001-10,000	12	17.39
10,001-15,000	8	11.59
15,001-20,000	13	18.84
20,001-25,000	2	2.90
25,001-30,000	4	5.80
มากกว่า 30,001	14	20.29
รวม	69	100

ที่มา : แบบสอบถาม, ตุลาคม-ธันวาคม 2549.

จากตารางที่ 4-52 แสดงจุดมุ่งหมายในการเข้าพักของนักท่องเที่ยว พบว่า นักท่องเที่ยวมีจุดมุ่งหมายในการท่องเที่ยวมากที่สุด ก็คือ เพื่อเรียนรู้วัฒนธรรม มีจำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 62.32 รองลงมาต้องการพักผ่อนมีจำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 27.54 และจำนวนที่น้อยที่สุดคือ มาดูงานมีจำนวน 7 คน ร้อยละ 10.14 นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ต้องการมาเรียนรู้วัฒนธรรม มากกว่าการพักผ่อน เพราะชุมชนท่าคามีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่โดดเด่นมาเป็นจุดขาย ซึ่งตรงตามกลุ่มเป้าหมายที่ตั้งเอาไว้ตั้งแต่ต้น ส่วนนักท่องเที่ยวที่มาพักผ่อนนั้นเป็นนักท่องเที่ยวจากกรุงเทพฯ และปริมณฑล เป็นช่วงวันหยุดเสาร์ อาทิตย์

ตารางที่ 4-52 แสดงจุดมุ่งหมายในการท่องเที่ยว

จุดมุ่งหมาย	จำนวน(คน)	ร้อยละ
พักผ่อน	19	27.54
ทัศนศึกษา/ดูงาน	7	10.14
พักระหว่างเดินทาง	0	0.00
เรียนรู้วัฒนธรรม	43	62.32
รวม	69	100.00

ที่มา : แบบสอบถาม, ตุลาคม-ธันวาคม 2549.

จากการสอบถามนักท่องเที่ยวพบว่า นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการโฮมสเตย์ ของบ้านท่าคา อ.อัมพวา จ.สมุทรสงคราม ผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลตั้งแต่เดือน ต.ค.- ธ.ค. พ.ศ. 2549 นักท่องเที่ยวให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามมีจำนวน 69 คน ซึ่งได้ผลการเก็บข้อมูลดังต่อไปนี้ แสดงในตารางที่ 4-53

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์ของโฮมสเตย์ อยู่ในระดับพอใจมาก มีจำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 62 และรองลงมา อยู่ในระดับไม่พอใจ 14 คน คิดเป็นร้อยละ 20

ความคิดเห็นเกี่ยวกับความสะดวกในการเดินทาง อยู่ในระดับพอใจมาก มีจำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 49 รองลงมาพอใจมากที่สุด มีจำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 30

ความคิดเห็นเกี่ยวกับความสะดวกในการจองที่พักอาศัย อยู่ในระดับพอใจมาก มีจำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 46 และรองลงมาอยู่ในระดับพอใจมากที่สุด มีจำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 46

ความคิดเห็นเกี่ยวกับที่พักอาศัย อยู่ในระดับพอใจมากที่สุด มีจำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 48 และรองลงมาอยู่ในระดับพอใจมากที่สุดมีจำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 45

ความคิดเห็นเกี่ยวกับแหล่งชุมชนที่พัก อยู่ในระดับพอใจมาก มีจำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 36 และรองลงมาอยู่ในระดับพอใจมากที่สุดมีจำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 35

ความคิดเห็นเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน อยู่ในระดับพอใจมาก มีจำนวนเท่ากับ 32 คน คิดเป็นร้อยละ 46 และรองลงมาอยู่ในระดับพอใจมากที่สุด มีจำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 29

ความคิดเห็นเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวบริเวณใกล้เคียง อยู่ในระดับพอใจมาก มีจำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 22 และรองลงมาอยู่ในระดับพอใจ มีจำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 28

ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเป็นอยู่ภายในชุมชน อยู่ในระดับพอใจมาก มีจำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 51 และรองลงมาอยู่ในระดับพอใจมากที่สุด มีจำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 32

ความคิดเห็นเกี่ยวกับประเพณี วัฒนธรรม ของท้องถิ่น อยู่ในระดับพอใจมาก มีจำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 52 และรองลงมาอยู่ในระดับพอใจมากที่สุด มีจำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 33

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการต้อนรับของคนในชุมชน อยู่ในระดับพอใจมากที่สุด มีจำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 67 และรองลงมาอยู่ในระดับพอใจมาก มีจำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 28

ความคิดเห็นเกี่ยวกับระยะเวลาในการพัก-ท่องเที่ยว อยู่ในระดับพอใจมาก มีจำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 45 และรองลงมาอยู่ในระดับพอใจ มีจำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 32

ความคิดเห็นเกี่ยวกับราคาที่พัก อยู่ในระดับพอใจมาก มีจำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 57 และรองลงมาอยู่ในระดับพอใจมากที่สุด มีจำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 36

ความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการรถกลับที่พักที่นี้อีก อยู่ในระดับพอใจมากที่สุด มีจำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 46 และรองลงมาอยู่ในระดับพอใจมาก มีจำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 41

ตารางที่ 4-53 แสดงความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว

		5	4	3	2	1
ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว		พอใจมากที่สุด	พอใจมาก	พอใจ	พอใจน้อย	ไม่พอใจ
การประชาสัมพันธ์ของโฮมสเตย์	จำนวน	8	43	14	4	-
	ร้อยละ	12%	62%	20%	6%	-
ความสะดวกในการเดินทาง	จำนวน	21	34	12	2	-
	ร้อยละ	30%	49%	17%	3%	-
ความสะดวกในการจองที่พักอาศัย	จำนวน	29	32	7	1	-
	ร้อยละ	42%	46%	10%	1%	-
ที่พักอาศัย	จำนวน	33	31	4	1	-
	ร้อยละ	48%	45%	6%	1%	-
แหล่งชุมชนที่พัก	จำนวน	24	25	17	3	-
	ร้อยละ	35%	36%	25%	4%	-
แหล่งท่องเที่ยวในชุมชน	จำนวน	20	32	16	1	-
	ร้อยละ	29%	46%	23%	1%	-
แหล่งท่องเที่ยวบริเวณใกล้เคียง	จำนวน	15	33	19	1	1
	ร้อยละ	22%	48%	28%	1%	1%
ความเป็นอยู่ภายในชุมชน	จำนวน	22	35	10	1	1
	ร้อยละ	32%	51%	14%	1%	1%
ประเพณี วัฒนธรรม ของท้องถิ่น	จำนวน	23	36	10	-	-
	ร้อยละ	33%	52%	14%	-	-
การต้อนรับของคนในชุมชน	จำนวน	46	19	4	-	-
	ร้อยละ	67%	28%	6%	-	-
ระยะเวลาในการพัก-ท่องเที่ยว	จำนวน	15	31	22	1	-
	ร้อยละ	22%	45%	32%	1%	-
ราคาที่พัก	จำนวน	25	39	4	-	1
	ร้อยละ	36	57	6	-	1
ความต้องการกลับมาพักที่นี่อีก	จำนวน	32	28	8	1	-
	ร้อยละ	46	41	12	1	-

ที่มา : แบบสอบถาม, ตุลาคม-ธันวาคม 2549.

บทที่ 5

การวิเคราะห์ข้อมูล

จากการรวบรวมข้อมูลซึ่งแสดงในบทที่ 4 ผู้วิจัยนำข้อมูลจากบทที่ 4 มาวิเคราะห์ โดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วนด้วยกันคือ (1) การเปลี่ยนแปลงรูปแบบที่อยู่อาศัยทางกายภาพ และ (2) การบริหารจัดการที่อยู่อาศัยโฮมสเตย์ ณ บ้านท่าคา อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม โดยพิจารณาตามวัตถุประสงค์และขอบเขตการศึกษา มุ่งเน้นให้ได้คำตอบของแนวทางในการบริหารจัดการแหล่งพักอาศัยที่เหมาะสมสำหรับแหล่งท่องเที่ยวที่พักแบบโฮมสเตย์และสภาพทั่วไปในปัจจุบันของแหล่งที่พักอาศัย โดยมีขอบเขต คือ กระบวนการและรูปแบบบริหารจัดการในด้านต่างๆ ลักษณะของแหล่งที่พักอาศัยในปัจจุบันของชุมชน พฤติกรรมการอยู่อาศัยของคนในชุมชนในช่วงเวลาที่ไม่มีย่านท่องเที่ยว และมีนักท่องเที่ยว อีกทั้งความเห็นของนักท่องเที่ยวเรื่องการบริหารจัดการ และแหล่งที่พักอาศัยโฮมสเตย์สำหรับนักท่องเที่ยว ดังรายละเอียดบทที่ 1 (หัวข้อ 1.2 วัตถุประสงค์ และข้อ 1.3 ขอบเขตของการวิจัย หน้า 4)

ในการวิเคราะห์ครั้งนี้จะกล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงรูปแบบที่อยู่อาศัย กระบวนการจัดการ ควบคู่ไปกับสภาพปัจจุบันของแหล่งที่พักอาศัย แหล่งท่องเที่ยว พฤติกรรมของคนในชุมชน และความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว โดยใช้แนวคิดทฤษฎีจากบทที่ 2 นำมาวิเคราะห์หาคำตอบ และอธิบายการวิเคราะห์ผลการศึกษ โดยการสรุปตามหัวข้อแบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 3 ประเด็นสำคัญดังต่อไปนี้

- 5.1 สรุปข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของชุมชนท่าคา
  - 5.1.1 ด้านกายภาพ
  - 5.1.2 ด้านสังคมและเศรษฐกิจ
- 5.2 สรุปการเปลี่ยนแปลงรูปแบบที่อยู่อาศัย
- 5.3 สรุปการบริหารจัดการที่อยู่อาศัยโฮมสเตย์
  - 5.3.1 การจัดการด้านโครงสร้างองค์กรและการบริหารจัดการ
  - 5.3.2 การจัดการด้านการตลาด
  - 5.3.3 การจัดกิจกรรม และแหล่งท่องเที่ยว
  - 5.3.4 การจัดการด้านโฮมสเตย์
  - 5.3.5 การจัดการด้านการเงิน
  - 5.3.6 การจัดการด้านสิ่งแวดล้อม

5.1 สรุปข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของชุมชนท่าคา

5.1.1 ด้านกายภาพ ผลจากการศึกษาในบทที่ 4 (ข้อ 4.1 ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับชุมชน หน้า 60) พบว่า ภายในชุมชนมีความสะดวกสบายในเรื่องสาธารณูปโภคและสาธารณูปการเป็นอย่างมาก มีไฟฟ้า น้ำประปาใช้ในหมู่บ้าน เส้นทางสัญจรมีความสะดวกไม่ว่าจะเป็นทางบกหรือทางน้ำ ภายในหมู่บ้านมีถนนลาดยางหลายสายตัดผ่าน การสัญจรภายในชุมชนยังนิยมการสัญจรทางน้ำเป็นหลัก โดยใช้เรือพายเป็น

พาหนะ เพราะบ้านแต่ละหลังตั้งอยู่บริเวณริมแม่น้ำลำคลองและมีระยะทางห่างไกลกัน การสัญจรทางเรือจึงมีความสะดวกและมีความสำคัญเป็นอย่างมาก ส่วนอาคารพักอาศัยโดยทั่วไปมีลักษณะเป็นสถาปัตยกรรมเรือนไทยภาคกลาง สร้างด้วยไม้ ยกใต้ถุนสูง บริเวณหน้าบ้านมีชานกว้าง และส่วนใหญ่จะตั้งอยู่บริเวณใกล้แม่น้ำลำคลองเพราะต้องอาศัยน้ำเพื่อใช้ในการอุปโภคและบริโภค อีกทั้งเพื่อความสะดวกในการสัญจรอีกด้วย

ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2543 เป็นต้นมา จำนวนโฮมสเตย์ที่เข้าร่วมโครงการมีจำนวนทั้งหมด 11 หลัง แต่ปัจจุบันดำเนินการรับนักท่องเที่ยวเพียง 7 หลัง ทั้งนี้เนื่องจากความไม่พร้อมของเจ้าของบ้าน เพราะเจ้าของบ้านส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลักสร้างรายได้ที่แน่นอน แต่การทำโฮมสเตย์บางเดือนไม่มีนักท่องเที่ยวมาพักน้อย จึงส่งผลกระทบต่อรายได้ครอบครัว และหน่วยงานรัฐยังให้การสนับสนุนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หน่วยงานที่ให้การสนับสนุน ได้แก่ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยมีการจัดสรรงบประมาณด้านโครงสร้างขั้นพื้นฐาน และยังมี การส่งเสริมทางด้านการตลาด เช่น ทำแผ่นพับ ทำโปสเตอร์ และยังมี การจัดสรรงบประมาณทางการศึกษาภาษาต่างประเทศ ได้แก่ ภาษาอังกฤษ ภาษาญี่ปุ่น เป็นต้น หน่วยงานองค์การบริหารส่วนตำบลทำให้การสนับสนุนโครงสร้างขั้นพื้นฐาน ได้แก่ จัดทำถนน น้ำประปา ไฟฟ้า ให้กับหมู่บ้าน และหน่วยงานสุดท้ายที่ให้การสนับสนุนก็คือเกษตรจังหวัด มีการจัดสรรงบประมาณเพื่อทำทางเดินคอนกรีตไปยังบ้านพักโฮมสเตย์แต่ละหลัง เพราะทางเดินเป็นดินเหนียวทำให้เดินทางไม่สะดวกในช่วงหน้าฝน นอกจากนี้แล้วยังมีการจัดสรรงบประมาณการปรับปรุงห้องน้ำ ห้องส้วมเพื่อให้ถูกสุขลักษณะยิ่งขึ้น

5.1.2 ด้านสังคมและเศรษฐกิจ

จากผลการเก็บข้อมูลในบทที่ 4 (ดูรายละเอียดหัวข้อ 4.1.1 ประวัติความเป็นมา หน้า 62) พบว่าจุดเด่นของชุมชน คือ สภาพโดยทั่วไปชุมชนตลาดน้ำท่าคา เป็นชุมชนที่มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะ มีตลาดน้ำเฉพาะวันขึ้น 2 ค่ำ ขึ้น 7 ค่ำ และขึ้น 12 ค่ำเท่านั้น โดยยึดถือตามประเพณีกันมาเป็นเวลากว่า 100 ปี ตลาดน้ำถือว่าเป็นแหล่งที่พบปะผู้คนของคนในชุมชน และยังมีเอกลักษณ์หลายอย่างที่ยังคงรักษาไว้ได้เป็นอย่างดี ได้แก่ ประเพณีลอยกระทง การทำบุญทอดผ้าป่า การทำบุญจูง ประเพณีการแข่งขันเรือพาย การชมมวยทะเล เป็นต้น คนในชุมชนส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์ในลักษณะเครือญาติ ทำให้กิจกรรมต่างๆได้รับความร่วมมือกันเป็นอย่างดี ลักษณะของวิถีชีวิตที่กล่าวมาข้างต้นไม่ค่อยพบเห็นมากนักในสังคมเมืองหรือแม้แต่ชุมชนชนบทบางพื้นที่ การดำรงชีวิตของคนในชุมชนส่วนใหญ่มีความผูกพันกับธรรมชาติ ได้แก่ สวนผลไม้ แม่น้ำ-ลำคลอง ใช้ชีวิตแบบเรียบง่าย ไม่ฟุ้งเฟ้อ ซึ่งสอดคล้องตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ รู้จักความพอประมาณในสิ่งที่ตนมีอยู่ ปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมได้เป็นอย่างดี โดยคนในชุมชนใช้เหตุผลในการดำรงชีพ อีกทั้งคนในชุมชนมีการสร้างภูมิคุ้มกันและใช้ความรู้ที่มีนำมาประยุกต์ โดยการทำปลูกสวนเตียนและทำยาจืดนั้นเป็นอาชีพดั้งเดิมของคนในชุมชน แต่เนื่องมาจากเกิดน้ำทะเลหนุนเกิดเป็นน้ำกร่อยซึ่งไม่สามารถนำมาใช้ในการทำเกษตรกรรมได้ ชาวบ้านจึงได้หันมาปลูกมะพร้าวแทน เพราะต้นมะพร้าวเป็นต้นที่มีความคงทนต่อสภาพน้ำและอากาศสูง ให้ผลผลิตเจริญงอกงาม และยังมีรู้จักประยุกต์นำมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ มากมาย เช่น น้ำตาลมะพร้าว น้ำตาลปึก น้ำตาลสด เป็นต้น นอกจากนี้ คนในชุมชนยังใช้หลักมีคุณธรรมในการดำรงชีวิต ไม่คิดคดโกงและไม่เอาเปรียบผู้อื่น จึงถือได้ว่าชุมชนท่าคาเป็นชุมชนที่น่าอยู่อีกชุมชนหนึ่ง

ในอดีตชุมชนมีแต่คนวัยกลางคนและผู้สูงอายุเป็นส่วนใหญ่ ส่วนวัยรุ่น วัยทำงานนั้นไม่ค่อยมี เนื่องจากจะต้องออกไปประกอบอาชีพที่ต่างจังหวัด แต่ปัจจุบันการท่องเที่ยวในเชิงนิเวศของชุมชนได้เจริญเติบโตขึ้นเป็นอย่างมาก **คนในชุมชนจึงชักชวนให้คนวัยรุ่นและวัยทำงานกลับมาประกอบอาชีพยังภูมิลำเนาเดิม เป็นผลดีที่เกิดจากการท่องเที่ยวทำให้คนในชุมชนมีอาชีพ** ยังคงประกอบอาชีพเกษตรกร เป็นอาชีพหลัก ส่วนอาชีพรองได้แก่ บริหารจัดการที่พักอาศัยโฮมสเตย์ การบริการนำเที่ยวในและนอกชุมชน รับจ้างพายเรือท่องเที่ยวในสวนผลไม้ เป็นต้น การที่วัยรุ่น วัยทำงานกลับมาประกอบอาชีพยังภูมิลำเนาเดิมนั้น เป็นสิ่งที่ดี ที่ไม่ปล่อยให้พ้อ แม่ต้องอยู่กับลำพัง เนื่องจากการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนเป็นไปอย่างค่อยเป็นค่อยไป จึงทำให้การท่องเที่ยวของชุมชนพัฒนาเป็นการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

5.2 สรุปการเปลี่ยนแปลงรูปแบบที่อยู่อาศัย

การศึกษาการเปลี่ยนแปลงรูปแบบที่อยู่อาศัยโฮมสเตย์ เพื่อการท่องเที่ยวในเชิงนิเวศ ช่วงปี พ.ศ. 2543- พ.ศ.2549 เป็นระยะเวลา 6 ปีมาแล้วนั้น ผู้วิจัยได้ทำการสำรวจผังบริเวณบ้านของสมาชิกทุกหลัง และทำการสัมภาษณ์เจ้าของบ้านเพื่อทราบถึงการเปลี่ยนแปลงด้านรูปแบบที่อยู่อาศัย เพราะเหตุใดเจ้าของบ้านจึงได้ทำการปรับเปลี่ยน และปัญหาในการปรับเปลี่ยนมีอะไรบ้าง จากการศึกษาพบว่า สมาชิกโฮมสเตย์ที่ได้เข้าร่วมโฮมสเตย์มีจำนวน 11 หลัง

จากการวิจัยสรุปว่ามีการเปลี่ยนแปลง 4 ลักษณะด้วยกัน คือ (1) ไม่มีการเปลี่ยนแปลง (2) มีการเปลี่ยนแปลง (3) การต่อเติม (4) การปรับปรุง (ดูรายละเอียดบทที่ 4 ตารางที่ 4-2 หน้า 70)

(1) **ไม่มีการเปลี่ยนแปลง** คือ ไม่มีการต่อเติม หรือ ไม่มีการปรับปรุงส่วนหนึ่งส่วนใดของอาคารเลย พบว่า มี 1 หลัง คิดเป็นร้อยละ 9 เพราะเป็นบ้านใหม่ที่ก่อสร้างด้วย คสล.

(2) **มีการเปลี่ยนแปลง** คือ ไม่มีการรื้อส่วนของอาคารเดิมทิ้ง แต่ปรับปรุง เปลี่ยนแปลงประเภทการใช้สอยส่วนของอาคาร มีจำนวน 10 หลัง คิดเป็นร้อยละ 91 สิ่งที่ทำกรปรับเปลี่ยนพื้นที่ใช้สอยมากที่สุด คือ พื้นที่โถง เจ้าของบ้านพักโฮมสเตย์ทำการเปลี่ยนแปลงพื้นที่โถงซึ่งเป็นพื้นที่พักผ่อนของบ้าน มาเป็นพื้นที่สำหรับให้นักท่องเที่ยวได้นอน

(3) **การปรับปรุง** คือ การปรับปรุงส่วนอาคารเดิมที่มีพื้นที่ใช้สอยเดิมให้ดียิ่งขึ้น ผู้วิจัยพบว่า สิ่งที่ทำกรปรับปรุงคือ ห้องน้ำห้องส้วมโดยการปูกระเบื้องแทนซีเมนต์ขัดมัน บ้านบางหลังทำการเปลี่ยนโถส้วมจากโถส้วมนั่งยองเป็นโถส้วมนั่ง เพื่อความสะดวกและความปลอดภัยของผู้ใช้สอยภายในบ้านและนักท่องเที่ยว

(4) **การต่อเติม** คือ การก่อสร้างพื้นที่ใช้สอยใหม่เพิ่มเติมจากพื้นที่ใช้สอยอาคารเดิม ผู้วิจัยพบว่ามีการต่อเติมมากที่สุด 3 อย่างด้วยกัน ตามลำดับ คือ (1) ห้องน้ำ ห้องส้วม (2) ห้องนอน (3) ห้องครัว

4.1 **ห้องน้ำ ห้องส้วม** เป็นสิ่งที่เจ้าของโฮมสเตย์ได้ทำการต่อเติมมากที่สุด มีจำนวน 6 หลังคิดเป็นร้อยละ 55 (ดูรายละเอียดบทที่ 4 ตารางที่ 4-2 หน้า 70) อันเนื่องมาจากเดิมที่บ้านพักมีจำนวนห้องน้ำไม่เพียงพอในขณะที่นักท่องเที่ยวมาพักอาศัยเป็นจำนวนมาก สมาชิกโฮมสเตย์บางบ้านได้ทำการต่อเติมก่อสร้างใหม่ โดยใช้งบประมาณตัวเองในการก่อสร้าง เพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อย และความปลอดภัยอีกด้วย

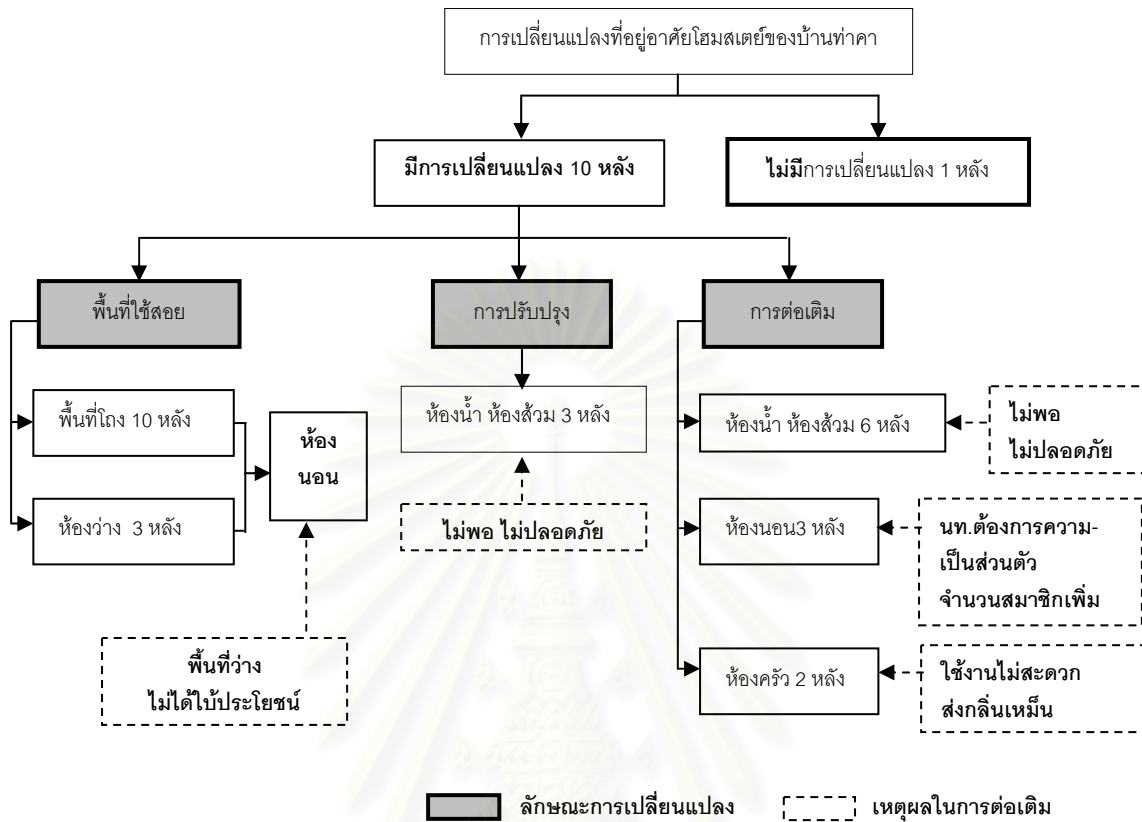
จากลักษณะการปรับเปลี่ยนที่อยู่อาศัย ซึ่งมีความสัมพันธ์กับแนวคิดทฤษฎีเรื่อง การออกแบบเรือนไทยในปัจจุบัน ที่ไม่มีความเหมาะสมกับสังคมปัจจุบัน (ดูรายละเอียด ภาคผนวก ค.) เพราะห้องน้ำของเรือนไทยในสมัยก่อนจะสร้างไว้นอกบ้าน จะส่งกลิ่นเหม็นเข้าบ้าน อีกทั้งโครงสร้างไม้ไม่มีความคงทนต่อสภาพน้ำ เกิดปัญหาผุพังได้ง่าย แต่สังคมในปัจจุบันถ้าหากก่อสร้างห้องน้ำไว้นอกบ้านทำให้ไม่มีความสะดวกในการใช้งาน การก่อสร้างห้องน้ำจะใช้วัสดุคอนกรีตเป็นส่วนใหญ่เพราะ เป็นวัสดุที่หาง่ายในท้องถิ่น และยังคงมีความคงทนอีกด้วย

4.2 ห้องนอน เป็นสิ่งที่เจ้าของได้ทำการต่อเติมน้อยลงมาจากห้องน้ำ ห้องส้วม ผู้วิจัยพบว่ามีการต่อเติมห้องนอนจำนวน 3 หลัง คิดเป็นร้อยละ 27 เหตุผลที่ทำการต่อเติม มี 2 ประการ คือ (1) **จำนวนสมาชิกในครอบครัวเพิ่มขึ้นเพราะลูกหลานที่เคยไปประกอบอาชีพที่ต่างจังหวัด ได้กลับมาประกอบอาชีพที่ภูมิลำเนาเดิม** (2) **เนื่องจากนักท่องเที่ยวบางคนต้องการความเป็นส่วนตัว** แต่เหตุผลข้อ 2 ผู้วิจัยพบว่า เจ้าของโฮมสเตย์พยายามที่จะเรียนรู้พฤติกรรมผู้บริโภคของนักท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับ (แนวคิดทฤษฎีพฤติกรรมของการบริโภคของนักท่องเที่ยวในบทที่ 2 หัวข้อที่ 2.11 หน้า 41) ได้กล่าวว่า การศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภคเพื่อทราบถึงความต้องการ ความจำเป็นของผู้บริโภคเป็นตลาดเป้าหมาย เพื่อวางแผนกลยุทธ์ทางการตลาดให้ตอบสนองความต้องการบริโภคนั้นๆ และเพื่อให้ผู้บริโภคได้รับความพอใจสูงสุด แต่ทั้งนี้อาจจะทำให้ผิดจากการทำโฮมสเตย์ที่การท่องเที่ยวและการกีฬาได้ให้คำจำกัดความเอาไว้ข้างต้น (ดูรายละเอียดบทที่ 2 หัวข้อ 2.4.1 ความหมายโฮมสเตย์ หน้า 21) ถึงแม้ว่าเจ้าของบ้านได้ทำการต่อเติมก็ตาม ลักษณะของการต่อเติมเป็นการต่อเติมที่อยู่ในขอบเขต ไม่ได้ใช้เงินลงทุนเป็นจำนวนมาก

4.3 ห้องครัว เป็นการต่อเติมที่น้อยที่สุด มีจำนวน 2 หลัง คิดเป็นร้อยละ 18 เพราะห้องครัวเดิม สร้างอยู่นอกอาคาร เนื่องจากการทำอาหารในสมัยก่อนใช้ฟืนไม้ ทำให้การประกอบอาหารมีกลิ่น ควน เป็นจำนวนมาก มารบกวนคนที่อาศัยในบ้าน และการทำงานไม่มีความสะดวก เพราะจะต้องขึ้นลงเรือนอยู่บ่อยครั้ง ห้องครัวที่สมาชิกต่อเติมเป็นลักษณะห้องครัวที่เชื่อมต่อกับตัวอาคาร เพราะปัจจุบันการทำอาหารได้ใช้เตาแก๊ส แทน ช่วยให้เกิดปัญหาเรื่องควันไปได้ ส่วนเรื่องประโยชน์ใช้สอยก็เช่นกัน มีความสะดวกสบายมากยิ่งขึ้น

จากลักษณะการเปลี่ยนแปลงที่ผู้วิจัยได้ค้นพบนั้นมี 4 ประเภทคือ (1) มีการเปลี่ยนแปลง (2) ไม่มีการเปลี่ยนแปลง (3) มีการปรับปรุง (4) มีการต่อเติม สามารถนำมาสรุปแสดงเป็น แผนภูมิที่ 5-1 ดังต่อไปนี้

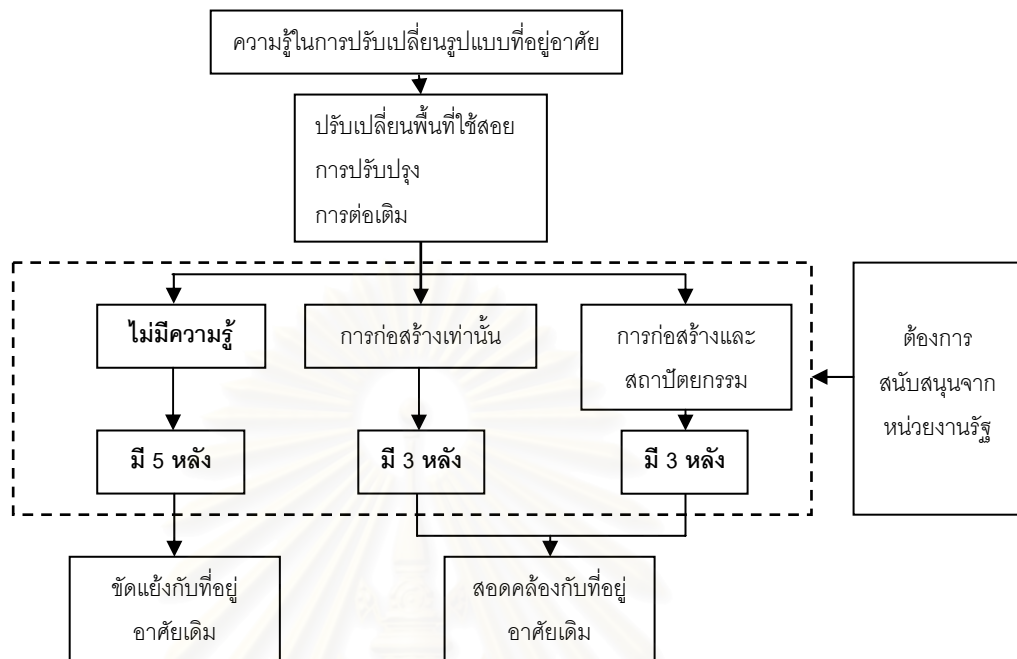
แผนภูมิที่ 5-1 แสดงลักษณะการเปลี่ยนแปลงของโฮมสเตย์ของบ้านท่าคา

ส่วนลักษณะการเปลี่ยนแปลงมี 3 ลักษณะคือ การเปลี่ยนพื้นที่ใช้สอย การปรับปรุง และการต่อเติม ความรู้ในการปรับเปลี่ยนมี 3 ลักษณะคือ 1.เจ้าของบ้านไม่มีความรู้เลย 2.มีความรู้เฉพาะด้านก่อสร้างเท่านั้น 3.มีความรู้ทั้งด้านก่อสร้างและสถาปัตยกรรม (ดูรายละเอียดบทที่ 4 หัวข้อ 4.2.2 ข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงที่อยู่อาศัย ทั้งหมด 11 หลัง หน้า 71) ลักษณะที่มีความรู้เฉพาะก่อสร้างจึงทำการปรับปรุงตามความเข้าใจของตัวเอง และอาศัยแรงงานจากเพื่อนบ้านมาช่วยในการปรับเปลี่ยน ยังขาดความรู้ทางด้านสถาปัตยกรรมไทยพื้นถิ่น อาคารเป็นสถาปัตยกรรมไทยภาคกลาง ทำให้รูปแบบที่ทำการต่อเติมออกมานั้นไม่ค่อยสอดคล้องกับตัวอาคารเดิม (ดูรูปประกอบ บ้านหลังที่ 1,5 หน้า 71 และ 87 ตามลำดับ) เพราะเหตุผลจากการที่ไม่มีความรู้ ทางด้านสถาปัตยกรรม ส่วนคนที่มีความรู้ 2 ลักษณะ คือ ความรู้เฉพาะการก่อสร้างเท่านั้น และความรู้ทั้งการก่อสร้างและสถาปัตยกรรม ทำให้รูปแบบการปรับเปลี่ยนมีความสอดคล้องกันกับลักษณะของอาคารเดิม (ดูรายละเอียดในบทที่ 4 ตารางที่ 4-25 สรุปความรู้ในการปรับเปลี่ยนรูปแบบที่อยู่อาศัยของเจ้าของบ้าน และความต้องการความช่วยเหลือจากภาครัฐ หน้า 113) ทั้งนี้เจ้าของบ้านโฮมสเตย์ทุกหลังต้องการความช่วยเหลือในการให้ความรู้ทั้งด้านการก่อสร้างและสถาปัตยกรรมจากหน่วยงานรัฐ ที่ผ่านมาได้มีหน่วยงานจากภาครัฐที่เข้ามาศึกษาดูงาน ได้แก่ กรมศิลปากร เข้ามาให้ความรู้เรื่องสถาปัตยกรรมไทย การจัดภูมิทัศน์ แต่ผู้วิจัยพบว่าสมาชิกบางคนได้นำไปปฏิบัติตาม เรื่องการจัดสวนหน้าบ้าน เพื่อความสวยงามและเป็นระเบียบเรียบร้อยมากยิ่งขึ้น ถึงแม้ว่าชาวบ้านได้ทำการต่อเติมตามความต้องการของตัวเองก็ตาม สามารถสรุปเป็นแผนภูมิที่ 5-2 ได้ดังนี้

แผนภูมิที่ 5-2 แสดงความรู้ในการปรับเปลี่ยนรูปแบบที่อยู่อาศัย

กล่าวสรุปได้ว่า การเปลี่ยนแปลงที่อยู่อาศัยโฮมสเตย์มีการเปลี่ยนแปลง แต่การเปลี่ยนแปลงยังอยู่ในขอบเขตที่พอดีไม่ทำลายภาพรวมของชุมชนให้เปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ผิดวิถีชีวิตเดิมของชาวบ้าน จากการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นของชุมชนเห็นได้ว่า เจ้าของบ้านปรับเปลี่ยนเพื่อต้องการให้คุณภาพชีวิตของความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น การปรับเปลี่ยน การต่อเติม จะทำตามกำลังทรัพย์ที่มีอยู่ ลักษณะการต่อเติมที่ไม่ทำลายวิถีชีวิตชาวบ้าน พยายามที่จะศึกษาพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว เพื่อตอบสนองความต้องการและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว

5.3 สรุปการบริหารจัดการที่อยู่อาศัยโฮมสเตย์

5.3.1 การจัดการด้านโครงสร้างองค์กรและการบริหารจัดการ

การจัดการแหล่งพักอาศัยโฮมสเตย์เพื่อการท่องเที่ยวของหมู่บ้านท่าคา อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงครามเป็นการจัดการโดยคนในชุมชนเป็นผู้มีบทบาทในการบริหารจัดการ (ดูรายละเอียดบทที่ 4 หัวข้อ 4.3.1 หน้า 114) ซึ่งมีความสอดคล้องกับหลักการของการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน (ในบทที่ 2 หัวข้อ 2.2 หน้า 16)

การบริหารจัดการโครงสร้างองค์กรเป็นลักษณะแบ่งงานกันตามหน้าที่ โดยมีลูกจรรยาเป็นประธาน คอยติดต่อประสานงานต่างกับนักท่องเที่ยว และคอยแบ่งงานให้กับสมาชิกกลุ่ม การจัดการองค์กรในลักษณะนี้ข้อดีคือ การร่วมงานหรือประสานงานกันทำได้ง่าย ไม่มีความซับซ้อนเนื่องจากสมาชิกในกลุ่มมีขนาดเล็ก เพราะได้ทำการจัดสรรตามหน้าที่ การแบ่งกลุ่มตามหน้าที่ทำให้ชาวบ้านที่มีความสามารถในด้านต่างๆ ไปช่วยปฏิบัติงานในด้านนั้นๆตามความสมัครใจ และตามความสามารถของตน สมาชิกโฮมสเตย์จะต้องเข้าร่วมการประชุมทุกเดือนเพื่อรับทราบถึงปัญหา พร้อมทั้งหาทางแก้ไข ส่วนข้อเสียคือ ต้องให้การสนับสนุนเรื่องความรู้ใหม่กับผู้นำกลุ่มอยู่ตลอดเวลา และอำนาจในการตัดสินใจนั้นอาจล่าช้าเนื่องจากจะต้องรอความ

คิดเห็นจากประธาน เนื่องจากสมาชิกกลุ่มโฮมสเตย์ส่วนใหญ่เป็นลักษณะเครือข่าย ทำให้บางครั้งการส่งนักท่องเที่ยวไปยังบ้านพักไม่ทั่วถึง อันเนื่องจากผลประโยชน์บางอย่าง ดังนั้นควรจะมีการจัดตั้งศูนย์กลางดูแล และเป็นคนจัดนักท่องเที่ยวเข้าพักบ้านพักโฮมสเตย์แบบหมุนเวียนกันเพื่อความยุติธรรม

ส่วนหน่วยงานจากภาครัฐที่คอยให้การสนับสนุน ได้แก่ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย จัดสรรงบประมาณในการดูงานเรื่องการบริหารจัดการจากชุมชนตัวอย่างที่ประสบความสำเร็จเรื่องการบริหารจัดการองค์การบริหารส่วนตำบลท่าคาคอยให้คำปรึกษาและมีการจัดอบรมเรื่องการบริหารจัดการให้กับชุมชนอย่างต่อเนื่อง หน่วยงานสุดท้ายคือ เกษตรจังหวัดจะจัดส่งตัวแทนจากหน่วยงานมาเข้าประชุมทุกๆเดือน คอยให้คำปรึกษาอย่างต่อเนื่อง และรับฟังความคิดเห็นนำรวมทั้งปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้น เพื่อนำมาแก้ไขปัญหาดังกล่าว

จึงกล่าวสรุปได้ว่าการบริหารจัดการของหมู่บ้านท่าคานั้น มีหน่วยงานภาครัฐคอยให้การสนับสนุนตั้งแต่เริ่มการทำโฮมสเตย์ในช่วงแรกๆ ปัจจุบันยังคงยึดติดตามผลการดำเนินงานและให้คำปรึกษาอย่างต่อเนื่อง จึงทำให้การบริหารค่อนข้างจะมีระบบการจัดการที่ดี

5.3.2 การจัดการด้านการตลาด

กลุ่มเป้าหมายของหมู่บ้านท่าคาคงได้กำหนดไว้คือ กลุ่มผู้ที่ต้องการท่องเที่ยวแบบสัมผัสธรรมชาติ วิถีชีวิตวัฒนธรรมแบบชาวบ้าน และยังต้องการแลกเปลี่ยนความรู้กับคนในชุมชน จากแบบสอบถามความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว พบว่า กลุ่มนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีสถานภาพโสด เป็นพนักงานบริษัทเอกชน (ดูรายละเอียดบทที่ 4 ตารางที่ 4-48, 4-49 หน้า 138, 139) มาจากจังหวัดใกล้เคียง ได้แก่ กรุงเทพมหานครและปริมณฑล เพราะการเดินทางจากกรุงเทพฯไปชุมชนท่าคาประมาณ 80 กิโลเมตร จึงใช้เวลาในการเดินทางไม่นาน ประกอบกับเป็นชุมชนที่มีเอกลักษณ์เฉพาะที่น่าสนใจ การประชาสัมพันธ์ของหมู่บ้านประกอบด้วย 4 ทางด้วยกัน คือ (1) การท่องเที่ยวทำการประชาสัมพันธ์ให้กับตลาดน้ำท่าคา โดยผ่านทางเว็บไซต์ของการท่องเที่ยว และเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว มีลงโฆษณาในหนังสือ นิตยสารที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยว (2) จัดทำวีดิทัศน์สารคดีในเรื่องต่างๆ เช่น ตลาดน้ำท่าคา วิถีชีวิตคนสวน (3) จัดทำโปสเตอร์และแผ่นพับให้กับนักท่องเที่ยว (4) การออกร้านค้าตามงานหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ส่วนใหญ่เป็นการออกร้านโดยนำผลิตภัณฑ์ของหมู่บ้านที่มีชื่อเสียงไปขาย แต่ไม่ค่อยได้ประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการท่องเที่ยวมากนัก สื่อที่น่าจะทำให้ให้นักท่องเที่ยวได้รับข้อมูลข่าวสารมากที่สุดคือ ทางเว็บไซต์ของททท. เว็บไซต์ต่างๆที่เกี่ยวข้อง และนิตยสารการท่องเที่ยว เนื่องจากสื่อทางเว็บไซต์นักท่องเที่ยวที่เคยมาเที่ยวจะนำภาพจากความประทับใจไปลงไว้ในเว็บไซต์พร้อมทั้งมีการบรรยายสภาพความเป็นอยู่ของชุมชน นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวจึงตรงกลุ่มเป้าหมายซึ่งได้คาดหวังเอาไว้ ในช่วงแรกการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยคอยให้คำปรึกษาเรื่องการประชาสัมพันธ์ มีการติดตามผลเป็นระยะๆ หลังจากนั้นคนในหมู่บ้านเป็นผู้ทำการประชาสัมพันธ์กันเอง แต่ปัจจุบันเมื่อชุมชนดำเนินการกันเองยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร อาจเกิดจากการขาดการประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ และไม่ความรู้ทางด้านการตลาด เมื่อพิจารณาความเห็นเกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์ของโฮมสเตย์ พบว่า อยู่ในระดับพอใจมาก จำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 62 เมื่อเทียบกับจำนวนนักท่องเที่ยวในแต่ละเดือนแล้วนั้นซึ่งถือว่า มีนักท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก จึงกล่าวได้ว่า การบริหารจัดการด้านการตลาดเป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้ โดยพิจารณาจากจำนวนนักท่องเที่ยวในแต่ละเดือน (ดูรายละเอียดบทที่ 4 ตารางที่ 4-45 หน้า 137)

จากการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับด้านการตลาด สามารถนำมาวิเคราะห์ถึงจุดแข็ง จุดอ่อน ขององค์ประกอบทางการตลาด และพิจารณาถึงมาตรฐานโฮมสเตย์ด้านการตลาด (ดูรายละเอียดบทที่ 4 หัวข้อ 4.3.2.1 หน้า 117)

จุดแข็ง ได้แก่ แหล่งสถานที่ท่องเที่ยวที่มีความอุดมสมบูรณ์ทางธรรมชาติสูง มีโปรแกรมการท่องเที่ยวในชุมชนที่น่าสนใจ การกำหนดราคาไม่แพงเกินไปอยู่ในระดับราคาที่นักท่องเที่ยวมีกำลังจ่ายด้วยความเต็มใจ อีกทั้งตลาดน้ำยังเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่มีประวัติศาสตร์อันยาวนาน จึงสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี

จุดอ่อน ได้แก่ การประชาสัมพันธ์โดยคนในชุมชนเป็นผู้จัดทำค่อนข้างน้อย ส่วนใหญ่ต้องอาศัยหน่วยงานรัฐเป็นผู้ทำการประชาสัมพันธ์ให้ หน่วยงานที่ให้การสนับสนุน ได้แก่ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย องค์การบริหารส่วนตำบลท่าคา เป็นต้น ปัญหาที่นักท่องเที่ยวกล่าวคือ บ้ายบอทางไม่ค่อยชัดเจนเนื่องจากมีจำนวนป้ายน้อยทำให้เกิดการหลงทางขึ้นและการเข้าถึงจากถนนใหญ่ไปยังที่พักโฮมสเตย์ค่อนข้างลึก เมื่อนักท่องเที่ยวหลงทางจึงเปลี่ยนไปพักรีสอร์ทบริเวณใกล้เคียง

ปัจจุบันคู่แข่งโฮมสเตย์มีจำนวน 6 แห่ง (ดูรายละเอียดบทที่ 4 หัวข้อ 4.3.2.2 หน้า 118) แต่ที่พักอาศัยประเภทรีสอร์ทได้เกิดขึ้นเป็นจำนวนมากกว่า 100 แห่งในจังหวัด ส่งผลให้นักท่องเที่ยวมีตัวเลือกในการตัดสินใจมากขึ้น ภายในหมู่บ้านท่าคาช่วงแรกมีแต่ที่พักอาศัยโฮมสเตย์ แต่หลังจากการพัฒนาการท่องเที่ยวมีแนวโน้มจำนวนนักท่องเที่ยวมากขึ้น ทำให้เกิดที่พักอาศัยประเภทรีสอร์ทเกิดขึ้นใหม่ จำนวน 2 แห่ง คือ อ.ศิริรีสอร์ท และวังห้อยรีสอร์ท เนื่องจากความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มากขึ้นในลักษณะครอบครัวและต้องมีการความเป็นส่วนตัวมากขึ้น

การจองที่พัก นักท่องเที่ยวสามารถติดต่อได้หลายทางแต่ทางที่สะดวกที่สุดคือการโทรศัพท์มาจอง ปัญหาที่พบคือ นักท่องเที่ยวมีการจองไว้ล่วงหน้าแต่นักท่องเที่ยวไม่มาตามที่นัดหมาย ทำให้ชาวบ้านต้องเสียค่าอาหารและค่าใช้จ่ายไปโดยเปล่า ดังนั้นการจองควรจะมีการมัดจำเงินไว้ล่วงหน้าจำนวนหนึ่งก่อนโดยการโอนเข้าเลขที่บัญชีของหมู่บ้าน เพื่อเป็นเงินค่าประกันสำหรับค่าอาหารและค่าเสียเวลาที่เกิดขึ้น (ดูรายละเอียดบทที่ 4 หัวข้อ 4.3.2.4 การจองที่พัก หน้า 118)

ส่วนเรื่องของความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่เกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์นั้น ถือได้ว่า อยู่ในระดับพอใจมาก จำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 62 และรองลงมา อยู่ในระดับไม่พอใจ 14 คน คิดเป็นร้อยละ 20 เมื่อเทียบกับจำนวนนักท่องเที่ยวที่มาในแต่ละเดือนมีจำนวนมาก จึงกล่าวได้ว่าการจัดการด้านการตลาดของหมู่บ้านประสบความสำเร็จในระดับหนึ่ง (ดูรายละเอียดบทที่ 4 ตารางที่ 4-53 หน้า 142)

อาจกล่าวสรุปได้ว่า การบริหารจัดการด้านการตลาดของหมู่บ้านมีการจัดการในลักษณะที่ไม่ดีเท่าที่ควร นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่รับรู้ข้อมูลจากหน่วยงานต่างๆ เช่น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เว็บไซต์ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ดังนั้นควรจะมีการจัดการด้านการประชาสัมพันธ์และการจองที่พักให้มีระบบที่ดียิ่งขึ้น โดยให้คนในหมู่บ้านเป็นผู้ทำการประชาสัมพันธ์กันเอง และได้รับความช่วยเหลือ คำปรึกษาจากหน่วยงานภาครัฐ ในเรื่องการประสานงานและดูแลอย่างใกล้ชิด

5.3.3 การจัดกิจกรรม และแหล่งท่องเที่ยว

5.3.3.1 กิจกรรมการท่องเที่ยวที่จัดให้มีในหมู่บ้าน

การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว มี 2 แบบ คือ แบบที่ 1 นักท่องเที่ยวไม่ค้างคืน และแบบที่ 2 นักท่องเที่ยวค้างคืน นักท่องเที่ยวจะได้ชมตลาดน้ำท่าคา ซึ่งมีเฉพาะวันแรม 2 ค่ำ แรม 7 ค่ำ และแรม 12 ค่ำของทุกเดือน ชมการสาธิตขึ้นตาล วิธีการทำน้ำตาลปึกและชมการแปรรูปผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรของชุมชน ส่วนนักท่องเที่ยวที่มาค้างคืนนั้นจะได้ชมห้องห้อยในสวนมะพร้าว และยังได้เห็นวิถีชีวิตชาวบ้านในตอนกลางคืน ดังที่ได้กล่าวมาในบทที่ 4 หัวข้อ 4.3.3 จากแบบสอบถามเรื่องความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน อยู่ในระดับพอใจมาก กับกิจกรรมที่จัดขึ้น (ดูรายละเอียดบทที่ 4 ตารางที่ 4-53 หน้า 142) วันนัดของตลาดน้ำท่าคา บางครั้งไม่ตรงกับวันเสาร์-อาทิตย์ ทำให้จำนวนนักท่องเที่ยวน้อย ปัจจุบันกำลังจะจัดวันเพิ่มขึ้นให้มีวันเสาร์-อาทิตย์

5.3.3.2 บุคลากรที่ทำหน้าที่ด้านกิจกรรม

คนในชุมชนทุกคนล้วนเป็นบุคลากรในการปฏิบัติหน้าที่ต่างๆ โดยมีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบตามความสามารถของแต่ละบุคคลคน ส่วนใหญ่ให้ความร่วมมือกันเป็นอย่างดีในการประกอบกิจกรรมต่างๆ มีการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างชาวบ้านกับนักท่องเที่ยวด้วยความเป็นมิตร และใกล้ชิดกันเป็นอย่างดี การท่องเที่ยวในลักษณะนี้เป็นการท่องเที่ยวเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ความรู้ระหว่างคนในชุมชนกับนักท่องเที่ยว จากแบบสอบถามเรื่องความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่เกี่ยวกับการต้อนรับของคนในชุมชนพบว่า อยู่ในระดับพอใจมากที่สุด (ดูรายละเอียดบทที่ 4 ตารางที่ 4-53 หน้า 142) เพราะชาวบ้านส่วนใหญ่มีประสบการณ์ด้านการต้อนรับนักท่องเที่ยวตั้งแต่ปี พ.ศ. 2543 เป็นต้นมา จนถึงปัจจุบัน พ.ศ. 2549 (6 ปี) ทำให้ปฏิบัติตามหน้าที่กับนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี

5.3.4 การจัดการด้านโฮมสเตย์

การจัดการด้านกายภาพ ผู้วิจัยได้แยกการพิจารณาออกเป็น 2 ส่วนในการวิเคราะห์ คือ โครงสร้างขั้นพื้นฐาน และแหล่งพักอาศัยโฮมสเตย์ สามารถวิเคราะห์ได้ดังต่อไปนี้

5.3.4.1 โครงสร้างขั้นพื้นฐาน

จากข้อมูลพื้นฐานของหมู่บ้านท่าคา อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ซึ่งได้กล่าวมาข้างต้นในบทที่ 4 แล้วนั้น แสดงให้เห็นว่า การเดินทางนับได้ว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการท่องเที่ยว การเข้าถึงชุมชนสามารถเดินทางได้หลายวิธีด้วยกัน เช่น รถยนต์ส่วนตัว รถประจำทาง ทางเรือ รถไฟ แต่ที่สะดวกที่สุดคือ ทางรถยนต์ส่วนตัว เนื่องจากรถประจำทางไม่มีเวลาที่แน่นอนในการออกเดินทาง นอกจากการคมนาคมแล้ว ภายในหมู่บ้านยังมีไฟฟ้าและน้ำประปาใช้ แต่ปัญหาที่พบ คือ เรื่องป้ายบอกทางเข้ามายังหมู่บ้าน มีจำนวนน้อยและไม่ค่อยชัดเจนเท่าที่ควร จึงทำให้นักท่องเที่ยวอาจหลงทาง

จากแบบสอบถามเรื่องความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่เกี่ยวกับความสะดวกในการเดินทาง พบว่า อยู่ในระดับพอใจมาก มีจำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 62 ซึ่งสรุปได้ว่าการเดินทางมีความสะดวกเป็นอย่างมาก แต่ควรทำป้ายบอกทางเพิ่มขึ้นเพื่อความสะดวกของนักท่องเที่ยว

5.3.4.2 แหล่งพักอาศัยโฮมสเตย์

แหล่งพักอาศัยโฮมสเตย์ของบ้านท่าคามีจำนวนทั้งหมด 11 หลัง ลักษณะทางสถาปัตยกรรมของที่พักอาศัยโฮมสเตย์ในหมู่บ้าน ที่ตั้งอาคารส่วนใหญ่ตั้งอยู่บริเวณใกล้กับลำคลอง รูปแบบสถาปัตยกรรมเป็นเรือนไทยภาคกลาง ก่อสร้างด้วยไม้ อาคารชั้นเดียวยกใต้ถุนสูง พื้นที่ใต้ถุนใช้สำหรับเก็บของ มีชานบ้านกว้างบริเวณหน้าบ้านไว้สำหรับพักผ่อน จากลักษณะที่กล่าวมานั้นเป็นที่พักอาศัยแบบโฮมสเตย์ของท่าคา ซึ่งมีความเป็นเอกลักษณ์ที่ชัดเจน นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความประทับใจกับรูปแบบของที่พักอาศัย เพราะอาคารในลักษณะนี้ปัจจุบันเหลือน้อยลงทุกที จึงเป็นการดึงดูดนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี และยังมีการจัดการด้านกายภาพในเรื่องของความสะอาด อาหาร สิ่งอำนวยความสะดวก ก็สามารถสร้างความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดีเช่นกัน (ดูรายละเอียดบทที่ 4 ตารางที่ 4-53 หน้า142) นอกจากลักษณะทางสถาปัตยกรรมของที่พักโฮมสเตย์แล้ว ยังมีการเน้นการจัดการด้านต่างๆ ดังนี้

1. ความสะอาด ความเป็นระเบียบ และความเป็นสัดส่วนของพื้นที่ใช้สอยส่วนของที่พักอาศัยของนักท่องเที่ยว

2. การบริการอาหาร สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เช่น เครื่องนอน หมอน มุ้ง หอน้ำ ห้องส้วม ห้องครัว แยกเป็นสัดส่วน และพื้นที่สำหรับรับประทานอาหาร

สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้มากที่สุดจำนวน 182 คน มีการจัดแยกพื้นที่ใช้สอยอย่างเป็นสัดส่วน คือ ใช้พื้นที่โถงเป็นห้องนอนโดยทางเจ้าของบ้านจะเตรียมอุปกรณ์ต่างๆ ได้แก่ หมอน ที่นอน และมุ้งให้สำหรับนักท่องเที่ยว มีการกันห้องจากพื้นที่โถงเป็นห้องพัก ส่วนพื้นที่ใช้สอยอื่นๆภายในบ้านประกอบไปด้วย ห้องนอนเจ้าของบ้าน พื้นที่นั่งเล่น ห้องครัว ห้องทานอาหาร หอน้ำ-ห้องส้วม เป็นต้น

จากการสำรวจพบว่า ความพร้อมในการทำโฮมสเตย์ มีจำนวน 7 หลัง คิดเป็นร้อยละ 64 ส่วนที่เหลือร้อยละ 36 ไม่มีความพร้อม เนื่องจากจำนวนสมาชิกในครอบครัวมีคนอาศัยอยู่น้อย ไม่มีเวลาในการต้อนรับ และเตรียมทำอาหารให้กับนักท่องเที่ยว จะเห็นได้ว่าการทำโฮมสเตย์มีความสอดคล้องกับจำนวนสมาชิกที่อาศัยอยู่ในบ้านด้วย จากการสำรวจจำนวนสมาชิกในบ้านที่มากที่สุด มีจำนวน 2 คน ทั้งหมด 3 หลัง คิดเป็นร้อยละ 27 (ดูรายละเอียดบทที่ 4 ตารางที่ 4-29 หน้า125) ส่วนในเรื่องระดับอายุมีผลในการทำโฮมสเตย์เช่นกันจากการสำรวจยังพบอีกว่า ช่วงระดับอายุ 21-60 ปี มีจำนวน 8 หลัง มีจำนวนทั้งหมด 21 คน คิดเป็นร้อยละ 54 เพราะช่วงระดับอายุ 21-60 ปี เป็นช่วงของวัยรุ่น-วัยทำงาน คนส่วนใหญ่ยังประกอบอาชีพเป็นเกษตรกรเป็นอาชีพหลัก จึงไม่ค่อยมีเวลาในการต้อนรับนักท่องเที่ยวเท่าที่ควร

จากการสำรวจเรื่องประเภทที่พักอาศัย พบว่า บ้านพักที่เป็นโฮมสเตย์เป็นประเภทบ้านเดี่ยวชั้นเดียวยกใต้ถุน มีจำนวนมากถึง 9 หลัง (ดูรายละเอียดบทที่ 4 ตารางที่ 4-32 หน้า 126) ลักษณะที่พักอาศัยเป็นบ้านไม้ จำนวน 8 หลัง โดยมีจำนวนห้องที่พักอย่างน้อย 1 ห้อง บ้านพักแต่ละหลังมีหอน้ำ-ห้องส้วมอย่างน้อย 2 ห้อง เนื่องจากจำนวนหอน้ำไม่เพียงพอสำหรับนักท่องเที่ยวในช่วงเวลาที่มีจำนวนนักท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก พื้นที่ใช้สอยของบ้านบ้านทุกหลังประกอบไปด้วยดังนี้ พื้นที่โถง พื้นที่รับแขก พื้นที่สำหรับพักผ่อน พื้นที่สำหรับรับประทานอาหาร พื้นที่ห้องครัว เป็นต้น

ที่พักอาศัยโฮมสเตย์แต่ละหลังสามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้มากน้อยเพียงใดนั้นจะขึ้นอยู่กับปัจจัยต่างๆ ได้แก่ จำนวนสมาชิกในบ้าน ห้องพัก หอน้ำ ห้องส้วม เหล่านี้มีความสัมพันธ์กัน ดัง

แสดงในตารางที่ 5-1 พบว่าบ้านที่รองรับนักท่องเที่ยวได้มากที่สุด สามารถรับนักท่องเที่ยวได้ 30 คน มีจำนวน 2 หลัง โดยมีจำนวนสมาชิก 3 คน, 2 คน มีห้องพัก 2 ห้อง, 6 ห้อง มีห้องน้ำ 2 ห้อง ตามลำดับ และ รองลงมารองรับนักท่องเที่ยวได้ 20 คน มีจำนวน 2 หลัง โดยมีจำนวนสมาชิกจำนวน 2คน, 4 คน มีห้องพัก 3 ห้อง, 2 ห้อง มีห้องน้ำ 3 ห้อง, 1 ห้อง ตามลำดับ บ้านพักโฮมสเตย์ที่ได้รับการต้อนรับแขกมากที่สุดคือบ้านของ นางณัฐวรรณ เกกิงผล เพราะที่พักอาศัยเป็นสถาปัตยกรรมเรือนไทยภาคกลาง ลักษณะอาคารเป็นเรือนหมู่ มีความสวยงามเป็นอย่างมาก บริเวณหน้าบ้านติดกับลำคลอง มีการจัดตกแต่งสวนไว้อย่างสวยงามและเป็นระเบียบเพื่อเป็นที่พักผ่อน บ้านพักมีความสะอาดทั้งภายในและภายนอกบ้าน รวมทั้งอุปกรณ์การนอนจะทำความสะอาดทุกครั้งที่นักท่องเที่ยวมาใช้บริการ จึงทำให้ที่บ้านหลังนี้มีนักท่องเที่ยวเข้าพักอาศัยอยู่เสมอ

จากแบบสอบถามเรื่องความคิดเห็นเกี่ยวกับที่พักอาศัย พบว่า อยู่ในระดับพอใจมากที่สุด เนื่องมาจากที่พักอาศัยมีเอกลักษณ์เฉพาะเพราะรูปแบบอาคารเป็นสถาปัตยกรรมเรือนไทยภาคกลางและมีคุณค่าทางสถาปัตยกรรมไทย

ตารางที่ 5-1 แสดงรายละเอียดของโฮมสเตย์แต่ละหลังและจำนวนนักท่องเที่ยวที่สามารถรับได้

	เจ้าของบ้าน	สมาชิก ในบ้าน	ห้องพัก	ห้องน้ำ	นักท่องเที่ยวรับ ได้
1.	นายจรรุญ เจือไทย	4	1	2	15
2.	นายทวีป เจือไทย	5	1	2	15
3.	นายลออ ปุนชาติ	1	1	2	6
4.	นางมาลี วงศ์ประสิทธิ์	2	3	3	20
5.	นส.บังเอิญ ปตมสาคร	4	1	2	15
6.	นายทรัพย์ ผ่องเพชร	2	2	2	15
7.	นายจรรุญ เจือไทย	4	2	1	20
8.	นายนิมิต กุลชลา	5	3	2	10
9.	นายศิริ ธรรมสวัสดิ์	3	2	2	30
10.	นายสุพจน์ ศรีประเสริฐ	8	1	2	6
11.	นางณัฐวรรณ เกกิงผล	2	6	2	30

ที่มา : แบบสอบถาม

การวิเคราะห์ข้อมูลเรื่องการบริหารจัดการที่อยู่อาศัยโฮมสเตย์ ซึ่งมีความสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว (ดูรายละเอียดในบทที่ 2 หัวข้อ 2.5.3 องค์ประกอบของการท่องเที่ยว หน้าที่ 27) สามารถนำมาสรุปเป็นประเด็นองค์ประกอบหลักที่สำคัญเพื่อนำมาพิจารณาทอสมมติฐานคือ (1) ภายภาพ (ที่พักอาศัย) ถึงแม้ว่าที่พักอาศัยมีเอกลักษณ์ที่ชัดเจนนั้นไม่สามารถทำให้การท่องเที่ยวประสบความสำเร็จได้ จึงต้องอาศัยส่วนขององค์ประกอบอื่นๆที่นำมาพิจารณาเพื่อเป็นการสนับสนุนให้การท่องเที่ยวแบบได้แก่ (2) แหล่งท่องเที่ยว(สถานที่ท่องเที่ยว) (3) การบริการการท่องเที่ยว โดยพิจารณาได้ดังต่อไปนี้

(1) กายภาพ (ที่พักอาศัยโฮมสเตย์)

ลักษณะทางสถาปัตยกรรมของที่พักอาศัยโฮมสเตย์ของหมู่บ้าน มีรูปแบบสถาปัตยกรรมเรือนไทยภาคกลาง ก่อสร้างด้วยไม้ อาคารชั้นเดียวยกใต้ถุนสูง มีชานกว้างบริเวณหน้าบ้านไว้สำหรับพักผ่อน (ดูรายละเอียดบทที่ 4 หัวข้อ 4.2.2 หน้า 71) จากลักษณะที่ได้กล่าวมาข้างต้น เป็นที่พักอาศัยแบบโฮมสเตย์ของท่าคา มีความเป็นเอกลักษณ์ที่ชัดเจน สอดคล้องกับความพึงพอใจมากที่สุดของนักท่องเที่ยวด้านที่พัก (ดูรายละเอียดบทที่ 4 หัวข้อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวด้านที่พัก หน้า 142) จากลักษณะเด่นดังกล่าวจึงเป็นจุดดึงดูดนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี เพราะนักท่องเที่ยวที่มาพักอาศัย ต้องการความเป็นลักษณะเฉพาะที่แตกต่างจากที่พักอื่นๆ จึงกล่าวสรุปได้ว่า **ชุมชนท่าคามีเอกลักษณ์ทางด้านที่พักอาศัย อย่างชัดเจน** สภาพของชุมชนเป็นอยู่แบบไม่มีการปรุงแต่ง เน้นวิถีชีวิตแบบธรรมชาติ ที่เรียบง่าย เป็นไปตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งหมดที่กล่าวมานั้นซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดความต้องการของนักท่องเที่ยวโฮมสเตย์ ได้กล่าวว่าการที่นักท่องเที่ยวที่มีความต้องการเอกลักษณ์ทางด้านสถาปัตยกรรมที่อยู่อาศัยแล้ว ยังมีความต้องการด้านอื่นๆ อีก เช่น ความเป็นมิตรและรอยยิ้มของเจ้าของบ้าน ความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยว เป็นต้น (ดูรายละเอียดบทที่ 2 หัวข้อ 2.4.3 นักท่องเที่ยวโฮมสเตย์ เรื่องความต้องการของนักท่องเที่ยว หน้า 23) รวมทั้งการจัดกิจกรรม แหล่งท่องเที่ยวที่มีความเป็นเอกลักษณ์อย่างชัดเจนเช่นกัน

นอกจากที่อยู่อาศัยโฮมสเตย์แล้ว การท่องเที่ยวที่นั่นไม่สามารถประสบความสำเร็จได้ จึงต้องอาศัยองค์ประกอบอื่นๆ อีก ซึ่งได้แก่

(2) แหล่งท่องเที่ยว (สถานที่ท่องเที่ยว)

ชุมชนท่าคามีแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะที่แตกต่างจากพื้นที่อื่น ได้แก่ ตลาดน้ำท่าคา ซึ่งมีเฉพาะวันแรม 2 ค่ำ แรม 7 ค่ำ แรม 12 ค่ำ ขึ้น 2 ค่ำ ขึ้น 7 ค่ำ และขึ้น 12 ค่ำ เท่านั้น การที่จัดตามระยะเวลาที่กล่าวมาข้างต้น อันเนื่องจากชุมชนได้ทำตามประเพณีที่สืบทอดกันมาเป็น 100 ปี และเป็นเรื่องของน้ำขึ้น น้ำลง วันที่มีตลาดน้ำส่วนใหญ่ไม่ได้ตรงกับวันเสาร์ อาทิตย์ ทำให้นักท่องเที่ยวมีจำนวนน้อย แต่ถ้าตรงกับเป็นวันเสาร์ อาทิตย์จะมีนักท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก จะเห็นได้ว่าชุมชน **ไม่ได้ยึดจำนวนนักท่องเที่ยวเป็นหลัก แต่เป็นการยึดถือตามประเพณีที่บรรพบุรุษได้สืบทอดกันมา** นอกเหนือจากตลาดน้ำแล้ว ชุมชนยังคงความเป็นวิถีชีวิตริมน้ำ ความเป็นอยู่ที่อาศัยแม่น้ำลำคลองในการดำรงชีวิตเป็นหลัก สภาพทั่วไปยังเป็นธรรมชาติมีความสมบูรณ์เป็นอย่างมาก ยังเป็นแหล่งประวัติศาสตร์ที่สำคัญ ชุมชนเคยเป็นเส้นทาง ร.5 เส้นทางประพาสต้น และปัจจุบันยังเหลือร่องรอยของประวัติศาสตร์ให้ศึกษา ลักษณะดังกล่าวทำให้เป็นจุดดึงดูดนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี และในปัจจุบันชุมชนในลักษณะนี้หาได้ยาก ซึ่งสอดคล้องกับการเก็บรวบรวมข้อมูลเรื่องความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่พอใจมากกับแหล่งท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก (ดูรายละเอียดตารางที่ 4-42 หน้า 142)

(3) บริการการท่องเที่ยว

2.1 กิจกรรม กิจกรรมของชุมชนมีลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์เช่นกัน มีการนำนักท่องเที่ยวพายเรือชมสวนผลไม้ ได้แก่ สวนมะพร้าว สวนส้มโอ สวนลิ้นจี่ เป็นต้น อีกทั้งยังมีการสาธิตการทำน้ำตาลปึกให้นักท่องเที่ยวได้ดู กิจกรรมตกบาตรยามเช้าเป็นอีกกิจกรรมหนึ่งที่น่าสนใจ เพราะ ช่วงเช้าพระจะพายเรือมาตกบาตร มีอีกสิ่งหนึ่งที่นักท่องเที่ยวสนใจก็คือ เรื่องราวเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ของชุมชน ซึ่งเคยเป็นเส้นทางที่ ร.5 เส้นทางประพาสต้น

2.2 การคมนาคม ชุมชนมีความสะดวกในการคมนาคม สามารถเดินทางได้หลายทางด้วยกัน ได้แก่ ทางน้ำ รถยนต์ เป็นต้น แต่ลักษณะเด่นของที่นี่ก็คือ ยังนิยมเดินทางด้วยทางน้ำ เพราะบ้านส่วนใหญ่ตั้งอยู่บริเวณแม่น้ำลำคลอง การใช้เรือจึงมีความสะดวกเป็นอย่างยิ่ง (ดูรายละเอียด บทที่ 4 หัวข้อ 4.1.6 การคมนาคม หน้า 66)

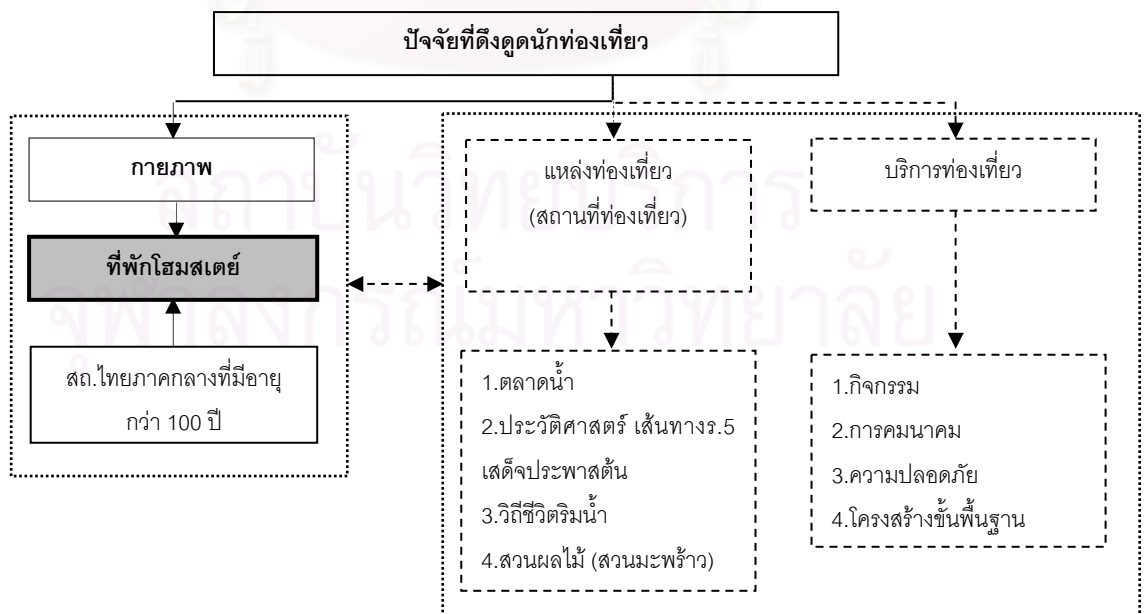
2.3 ความปลอดภัย ชุมชนมีขนาดเล็ก จำนวนครัวเรือนมีน้อย มี 146 ครัวเรือน ลักษณะความสัมพันธ์กันในเครือญาติ คนในหมู่บ้านรู้จักกันหมด ชุมชนมีป้อมยามอยู่ศูนย์กลางชุมชน คอยให้ความช่วยเหลือ จึงทำให้ความปลอดภัยสำหรับนักท่องเที่ยวที่สูง ที่ผ่านมาไม่เคยมีเรื่องความเสียหายกับนักท่องเที่ยว

2.4 โครงสร้างขั้นพื้นฐาน ท่าคามีโครงสร้างขั้นพื้นฐานครบครัน ได้แก่ มีถนนลาดยางหลายสาย ไฟฟ้า น้ำประปา แม่น้ำลำคลอง เหล่านี้ทางภาครัฐคอยให้การสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง (ดูรายละเอียดบทที่ 4 หัวข้อ 4.1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของตลาดน้ำท่าคาและชุมชนท่าคา หน้า 60)

จากที่กล่าวมาข้างต้น เห็นว่า **ชุมชนได้นำสิ่งที่กล่าวมาเป็นจุดดึงดูดนักท่องเที่ยว โดยแนวคิดผสมผสานกันกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ** จากการเก็บข้อมูล นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่มามีความพอใจมากกับกิจกรรม และสถานที่ท่องเที่ยว (ดูรายละเอียดบทที่ 4 ตารางที่ 4-53 หน้า 142) จึงสร้างความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี

จากลักษณะเด่นของที่พักโฮมสเตย์ซึ่งมีรูปแบบสถาปัตยกรรมไทยพื้นถิ่น ภาคกลาง ดังที่ได้กล่าวมาข้างต้น เป็นสิ่งดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาท่องเที่ยวในชุมชนแห่งนี้แล้ว ยังจะต้องอาศัยองค์ประกอบอื่นๆในการจัดการการท่องเที่ยว ได้แก่ สถานที่ท่องเที่ยว การบริการด้านการท่องเที่ยว เพื่อให้เข้าใจง่ายขึ้นผู้วิจัยได้ทำการสรุปแสดงในแผนภูมิที่ 5-3 ดังนี้

แผนภูมิที่ 5-3 แสดงปัจจัยที่ดึงดูดนักท่องเที่ยว

5.3.5 การจัดการด้านการเงิน

การวิเคราะห์ด้านการเงิน จากการรวบรวมข้อมูลในบทที่ 4 ผู้วิจัยแยกการพิจารณาในการวิเคราะห์ ออกเป็น 3 ส่วนคือ แหล่งเงินทุน รายรับ และการจัดสรรรายได้ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

5.3.5.1 แหล่งเงินทุน

แหล่งเงินทุนสามารถแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะคือ แหล่งเงินทุนจากหน่วยงานรัฐ และแหล่งเงินทุนจากการบริหารจัดการกองทุนโฮมสเตย์ แหล่งเงินทุนได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ ได้แก่ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้จัดสรรงบประมาณตั้งตั้งแต่ปี พ.ศ. 2539 จำนวน 28 ล้านบาท เพื่อพัฒนาโครงสร้างขั้นพื้นฐาน ได้แก่ ก่อสร้างถนนลาดยางตั้งแต่ทางปากเข้ามายังตลาดน้ำท่าคา ก่อสร้างลานจอดรถ ก่อสร้างสะพานคอนกรีตข้ามคลอง ใ้งบประมาณเพื่อศึกษาดูงานจากชุมชนตัวอย่าง เป็นต้น และยังให้การสนับสนุนทางด้านภาษาต่างประเทศ เช่น ภาษาอังกฤษ ภาษาญี่ปุ่น เป็นต้น เพื่อให้ชาวบ้านสามารถต้อนรับนักท่องเที่ยวต่างประเทศ ส่วนองค์การบริหารส่วนตำบลท่าคาให้การสนับสนุนเรื่องโครงสร้างขั้นพื้นฐานของหมู่บ้าน เช่น ถนน ไฟฟ้า น้ำประปา และสำนักงานเกษตรจังหวัด ให้การสนับสนุนปรับปรุง สร้างห้องน้ำใหม่ แผ่นคอนกรีตทางเดินเข้าสู่บ้านพักโฮมสเตย์แต่ละหลัง และการจัดทำแผ่นผ้า โปสเตอร์ นอกเหนือจากหน่วยงานที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว ปัจจุบันชุมชนท่าคายังมีกองทุนหมู่บ้านหมู่ 2 ต.ท่าคา เพื่อเป็นศูนย์กลางการบริการในการบริหารจัดการให้กับหมู่บ้าน ชาวบ้านที่เป็นสมาชิกจะต้องนำเงินมาฝากอย่างต่ำ 100 บาท แต่ไม่เกิน 1,000 บาท/เดือน โดยมีการแบ่งเงินปันผลปลายปี

จากการสำรวจพบว่า บ้านพักโฮมสเตย์ส่วนใหญ่ไม่มีการต่อเติม มีจำนวน 9 หลัง เป็นร้อยละ 82 (ซึ่งแสดงในตารางที่ 4-27 หน้า 122) เนื่องจากการทำโฮมสเตย์เป็นการเปิดบ้านของตนเองเพื่อให้นักท่องเที่ยวมาพักอาศัย จึงไม่จำเป็นต้องอาศัยเงินเป็นจำนวนมาก นอกเสียจากจะใช้เงินเพื่อทำการปรับปรุงห้องน้ำ-ห้องส้วมให้ถูกสุขลักษณะ เจ้าของบ้านที่ทำการปรับปรุงบ้านจะต้องใช้เงินของตนเอง ตามกำลังทรัพย์ของตน การลงทุนนั้นไม่ใช่ต้องการให้ผลตอบแทนทางการเงิน ผลของการปรับปรุงทำให้บ้านมีความปลอดภัย สะอาด มีความเป็นระเบียบเรียบร้อยยิ่งขึ้น

5.3.5.2 การจัดสรรรายได้ จากการสัมภาษณ์คุณจรรยา เจือไทย เรื่องรายได้จากการจัดสรรรายได้จากการบริการดังนี้

การจัดสรรรายได้ที่เจ้าของบ้านได้ 350 บาท/คน/คืน โดยคิดจากต้นทุนในการเตรียมอาหาร 3 มื้อ 150 บาท ค่าน้ำ ค่าไฟ 50 บาท กำไรที่เจ้าของบ้านได้รับ 150 บาท เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับค่าจ้างแรงงานวันละ 120 บาท ยังได้รับเงินสูงกว่า และเจ้าของบ้านมีความพอใจกับราคาดังกล่าว ถ้าเปรียบเทียบกับค่าที่พักของโฮมสเตย์ใกล้เคียงแล้วจะเห็นว่า มีราคาใกล้เคียงกัน อาจจะถูกกว่าบางแห่ง เจ้าของบ้านต้องนำเงินเข้ากองทุน 100 บาท/หลัง เพื่อเป็นเงินกองกลางไว้เป็นค่าใช้จ่ายต่างๆ เช่น ค่าการจัดงาน ประเพณี ค่าต้อนรับคณะผู้มาดูงาน ค่าต้อนรับเจ้าหน้าที่ของภาครัฐ เป็นต้น ส่วนค่าบริการพายเรือลำนละ 200 บาท ต้องนำเข้ากองทุน 20 บาทเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการดูแลเรื่องสิ่งแวดล้อม เช่น การเก็บขยะในแม่น้ำลำคลอง การดูแลต้นลำพู เป็นต้น ส่วนใหญ่ชาวบ้านให้ความร่วมมือกันเป็นอย่างดี

5.3.5.3 รายรับ แบ่งออกเป็น 2 ทางคือ รายได้จากการให้บริการ และรายได้จากการจำหน่ายสินค้า เช่น

รายได้จากการให้บริการ ได้แก่ ค่าน้ำชม ค่าเช่ารถ ค่าที่พัก เป็นต้น ค่าบริการที่พักคนละ 350 บาท/คืน ค่าบริการต่างๆ ชาวบ้านไม่ต้องใช้เงินลงทุนเป็นจำนวนมาก เพียงแค่เสียค่าใช้จ่ายเรื่องอาหาร ส่วนน้ำชมนั้นชาวบ้านทุกหลังมีเรือใช้ในการสัญจร ใช้เรือที่มีอยู่บริการให้กับนักท่องเที่ยว

รายได้จากการจำหน่ายสินค้า ได้แก่ ผลผลิตที่ทำจากมะพร้าว น้ำตาลสด น้ำตาลปึก อาหารแปรรูป พืชผักสวนครัว ผลไม้ และหัตถกรรม เป็นต้น สินค้าส่วนใหญ่ได้จากสวนของตัวเอง เมื่อผลผลิตออกมาเป็นจำนวนมาก ชาวบ้านรู้จักนำมาแปรรูปผลิตภัณฑ์ เพื่อจำหน่ายให้กับนักท่องเที่ยว

การกำหนดราคาที่พักนั้น นักท่องเที่ยวสามารถเปรียบเทียบกับคู่แข่งอื่นๆ บริเวณใกล้เคียงได้ เพื่อเป็นการตัดสินใจง่ายขึ้น ราคาค่าบริการคนละ 350 บาท/คืน เมื่อเทียบกับที่อื่นแล้ว ราคาไม่แพง นักท่องเที่ยวมีกำลังจ่ายด้วยความเต็มใจ ซึ่งสอดคล้องกับการสำรวจ ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวเรื่องราคาที่พัก พบว่า อยู่ในระดับพอใจมาก (ดูรายละเอียดบทที่ 4 ตารางที่ 4-53 หน้า142)

5.3.6 การจัดการด้านสิ่งแวดล้อม

5.3.6.1 ความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว

การพิจารณาขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวนั้น ผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลจากบทที่ 4 ซึ่งสามารถแยกการพิจารณาในการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ด้านด้วยกัน คือ 1.ด้านกายภาพ 2.ด้านสังคม

1. **ด้านกายภาพ** แบ่งการพิจารณาออกเป็น 3 ส่วน คือ (1) ที่พักอาศัยโฮมสเตย์ (2) สถานที่จัดกิจกรรมในหมู่บ้าน (3) สถานที่ท่องเที่ยว ดังนี้

1) ที่พักอาศัยโฮมสเตย์ ผู้วิจัยพบว่า ที่พักโฮมสเตย์สามารถรองรับจำนวนนักท่องเที่ยวได้ทั้งหมด 11 หลัง (ดูรายละเอียดบทที่ 4 ตารางที่ 4-27 หน้า123) เป็นจำนวนนักท่องเที่ยวทั้งหมดที่สามารถรองรับได้ 182 คน จากสถิติที่ผ่านมาจำนวนสูงสุดที่เคยรับนักท่องเที่ยวนั้น คือ 140 คน ดังนั้นเห็นได้ว่า ที่พักอาศัยสามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ยังมีที่พักอาศัยที่เกิดขึ้นใหม่ในปัจจุบันซึ่งเป็นคนจากพื้นที่ภายนอกมาซื้อที่ดินเพื่อทำรีสอร์ท และคนจากสมาชิกโฮมสเตย์ทำคา ได้ทำการสร้างรีสอร์ทขึ้นใหม่ด้วยเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวที่ต้องการความเป็นส่วนตัวมากขึ้น

2) สถานที่จัดกิจกรรมในหมู่บ้าน โดยใช้ศาลาสร้างใหม่เพื่อรองรับกิจกรรมต่างๆ เช่น การจัดการประชุมกันในหมู่บ้าน การจัดงานประเพณีต่างๆ นอกจากนี้แล้วยังสามารถปรับเปลี่ยนให้เป็นที่สัมมนาสำหรับนักท่องเที่ยวตามความเหมาะสม สามารถรองรับจำนวนนักท่องเที่ยวได้ 80-100 คน และมีพื้นที่ลานจอดรถสำหรับนักท่องเที่ยว สามารถจอดรถได้ 40-50 คัน ในขณะที่นักท่องเที่ยวมาเป็นจำนวนมากลานจอดรถอาจจะไม่เพียงพอ แต่ทางหมู่บ้านได้จัดเตรียมพื้นที่ให้สำหรับนักท่องเที่ยวจอดรถ

3) สถานที่ท่องเที่ยว พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นสวนมะพร้าว ยังมีความเป็นธรรมชาติสูง มีแม่น้ำลำคลองไหลผ่านเป็นส่วนใหญ่ พื้นที่ประมาณ 9 ตารางกิโลเมตร หรือ 5,631 ไร่ เมื่อเทียบกับจำนวนนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวมากที่สุดคือ 750 คน (ดูรายละเอียดบทที่ 4 ตารางที่ 4-45 หน้า137) ดังนั้นสถานที่ท่องเที่ยวยังรองรับนักท่องเที่ยวได้อีกเป็นจำนวนมาก

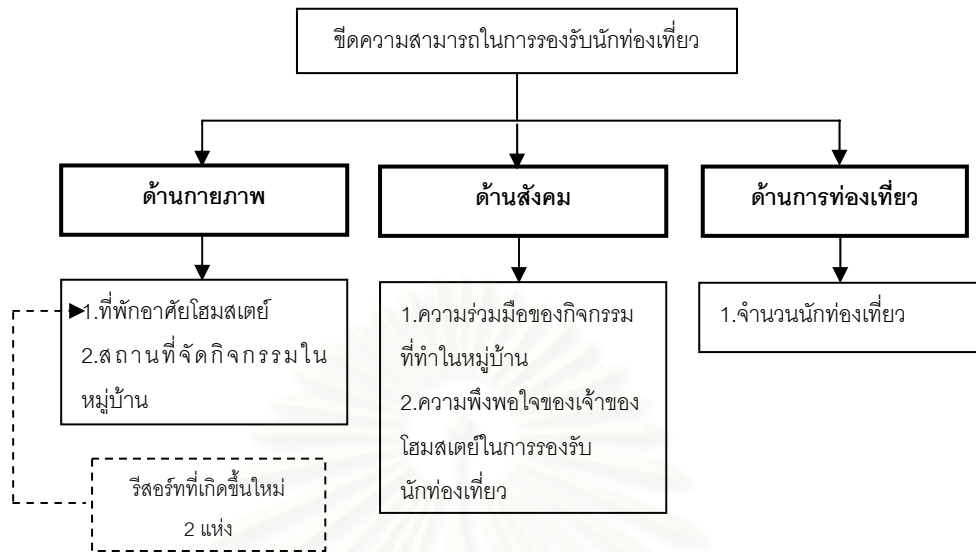
2. **ด้านสังคม** จากการเก็บข้อมูลบทที่ 4 ตารางที่ 4- 44 พบว่าเจ้าของบ้านมีความพึงพอใจเป็นอย่างมาก ความพึงพอใจของเจ้าของบ้านที่สามารถรองรับนักท่องเที่ยวมากที่สุดคือจำนวน 4 ครั้งต่อเดือน เฉลี่ยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง ซึ่งเป็นจำนวนที่เหมาะสมเนื่องจากโปรแกรมการท่องเที่ยวใช้เวลา 2 วัน 1 คืน เพราะนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่หยุดงานวันเสาร์-วันอาทิตย์ และใช้ระยะเวลาการเดินทางไม่นาน นอกจากนี้ยังต้องอาศัยความร่วมมือของคนในชุมชนด้วย จากการจัดกิจกรรม งานประเพณีต่างๆภายในชุมชน เห็นได้ว่าชาวบ้านได้ให้ความร่วมมือกันเป็นอย่างดี ชาวบ้านส่วนใหญ่ต้องการให้นักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวภายในชุมชน ผลกระทบทางด้านสังคมที่เกิดขึ้นมีเพียงแต่เรื่องการเกิดความขัดแย้งกันในเรื่องการจัดสรรคนเข้าพักโฮมสเตย์ ทำให้สมาชิกบางคนเกิดความเสียหายผลประโยชน์ ไม่พบว่ามีผลกระทบทางด้านประเพณีวัฒนธรรม และเอกลักษณ์ของชุมชนนั้นเพราะชุมชนยังดำรงค่านิยมต่อไปตามประเพณีดั้งเดิม

5.3.6.2 การจัดการขยะและน้ำเสีย

การจัดเก็บขยะของหมู่บ้าน ทำการจัดเก็บโดยหน่วยงานรัฐคือ องค์การบริหารส่วนตำบลท่าคา จะเป็นผู้จัดเก็บขยะทุกวัน ขยะส่วนใหญ่เป็นขยะที่เกิดจากการอุปโภคและบริโภคของครัวเรือน ภายในชุมชนมีครัวเรือนทั้งหมด 146 ครัวเรือน ซึ่งเป็นจำนวนไม่มากนัก ทำให้การจัดเก็บขยะจึงไม่เป็นปัญหา นอกจากนี้ขยะส่วนใหญ่เป็นขยะจากธรรมชาติ ได้แก่ กิ่งไม้ ใบมะพร้าว เป็นต้น แต่ชาวบ้านได้นำขยะต่างๆไปทำปุ๋ยและนำไปทำฝืน จึงไม่มีปัญหาในเรื่องการจัดเก็บ ส่วนปัญหาเรื่องน้ำเสียนั้นส่วนใหญ่เกิดการใช้อุปโภคบริโภคจากครัวเรือนที่ไม่มีการบำบัดน้ำเสียที่ดีพอ น้ำเสียจะถูกทิ้งลงลำคลอง-แม่น้ำเป็นส่วนใหญ่ ทำให้น้ำในบางพื้นที่เกิดการเน่าเสีย และปัจจุบันนักท่องเที่ยวได้เข้ามาท่องเที่ยวที่นี้เป็นจำนวนมากขึ้น ส่งผลให้เกิดขยะต่างๆทั้งขยะเปียกและขยะแห้งเป็นจำนวนมาก แต่นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี โดยไม่ทิ้งขยะลงแม่น้ำลำคลอง การจัดการขยะนอกเหนือจากเป็นหน้าที่หลักของภาครัฐแล้ว ทางหมู่บ้านยังได้แบ่งหน้าที่ให้กับสมาชิกให้มีการจัดเก็บขยะตามแม่น้ำลำคลองทุกๆ 2-3 วัน

อาจกล่าวสรุปได้ว่าจำนวนที่พักโฮมสเตย์ยังสามารถขยายได้ เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวมีศักยภาพ ความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว ซึ่งมีความสอดคล้องกับการบริหารจัดการด้านสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ที่พักอาศัยสามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้ 182 คนแล้ว จะต้องคำนึงถึงการจัดการขยะและน้ำเสียที่จะนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้นเพื่อให้สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้ตามจำนวนนักท่องเที่ยวที่กำหนดไว้ และต้องคำนึงถึงแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติด้วยว่าสามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้หรือไม่ ทั้งนี้ชาวบ้านต้องหาวิธีการบริหารจัดการที่เหมาะสม เพื่อไม่ให้ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และพัฒนาให้เป็นการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนต่อไป จึงสรุปเป็นแผนภูมิที่ 5-4 ได้ดังนี้

แผนภูมิที่ 5-4 แสดงปัจจัยขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว

จากการวิเคราะห์ในหัวข้อต่างๆ ที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ให้เห็นถึง สภาพทั่วไปของชุมชนท่าคา การเปลี่ยนแปลงรูปแบบที่อยู่อาศัย การจัดการด้านโครงสร้างองค์กรและการบริหารจัดการ การจัดการด้านการตลาด การจัดกิจกรรม และแหล่งท่องเที่ยว การจัดการด้านการเงินและการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม เพื่อนำมาสรุปและข้อเสนอแนะในบทที่ 6 ต่อไป

บทที่ 6

สรุปอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่องการจัดการที่อยู่อาศัยโฮมสเตย์เพื่อการท่องเที่ยวในเชิงนิเวศ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพของที่อยู่อาศัยให้เป็นโฮมสเตย์ในชุมชนท่าคา ตั้งแต่ ปี 2543-2549 เพื่อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาที่อยู่อาศัยแบบโฮมสเตย์ และศึกษาแนวทางการจัดการด้านแหล่งที่พักอาศัยสำหรับแหล่งท่องเที่ยวโฮมสเตย์ เพื่อเสนอแนะแนวทางการสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน โดยกรณีศึกษาจาก ณ บ้านท่าคา อ.อัมพวา จ.สมุทรสงคราม ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบในการวิจัยดังที่ได้กล่าวไว้ในบทที่ 1 ประกอบกับความรู้จากแนวคิดทฤษฎี ที่ได้กล่าวไว้ในบทที่ 2 โดยมีบทสรุปและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการที่อยู่อาศัยโฮมสเตย์เพื่อการท่องเที่ยวในเชิงนิเวศ ของหมู่บ้านท่าคา อ.อัมพวา จ.สมุทรสงคราม ซึ่งสรุปอภิปรายผล ตามสมมติฐาน และข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

6.1 สรุปอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

6.1.1 อาคารที่อยู่อาศัยเดิมต้องถูกปรับเปลี่ยนต่อเติมให้เป็นโฮมสเตย์

6.1.2 เจ้าของบ้านต้องมีความรู้ ความเข้าใจในการปรับเปลี่ยนรูปแบบที่อยู่อาศัยเพื่อเป็นโฮมสเตย์

6.1.3 การบริหารจัดการโดยชุมชนเป็นแนวทางในการพัฒนาที่ทำให้เกิดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

6.1.4 ชุมชนที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์จะต้องมีลักษณะทางกายภาพที่เป็นเอกลักษณ์ที่ชัดเจน

6.1.5 จำนวนที่พักโฮมสเตย์สามารถเพิ่มจำนวนขึ้นได้ตามศักยภาพ และขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยว

6.2 ข้อเสนอแนะ

6.2.1 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากการวิจัย

6.2.2 ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

6.1 สรุปอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

ในการสรุปอภิปรายผลได้ใช้ข้อมูลจากบทที่ 4 และบทที่ 5 มาวิเคราะห์ร่วมกับแนวคิดทฤษฎีต่างๆ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากบทที่ 2 ภายใต้ขอบเขตของการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในบทที่ 1 โดยวิเคราะห์สรุปตามที่ได้ตั้งวัตถุประสงค์และสมมติฐาน ดังนี้

วัตถุประสงค์ ข้อที่ 1. ศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพของที่อยู่อาศัยให้เป็นโฮมสเตย์ในชุมชนท่าคา ตั้งแต่ ปี 2543-2549 เพื่อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาที่อยู่อาศัยแบบโฮมสเตย์

ข้อที่ 2. ศึกษาแนวทางการจัดการด้านแหล่งที่พักอาศัยสำหรับแหล่งท่องเที่ยวโฮมสเตย์ เพื่อเสนอแนะแนวทางการสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน

และสมมติฐาน 5 ข้อ ได้แก่

- (1) อาคารที่อยู่อาศัยเดิมต้องถูกปรับเปลี่ยนต่อเติมให้เป็นโฮมสเตย์
- (2) เจ้าของบ้านต้องมีความรู้ ความเข้าใจในการปรับเปลี่ยนรูปแบบที่อยู่อาศัยเพื่อเป็นโฮมสเตย์
- (3) การบริหารจัดการโดยชุมชนเป็นแนวทางในการพัฒนาที่ทำให้เกิดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน
- (4) ชุมชนที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์จะต้องมีลักษณะทางกายภาพที่เป็นเอกลักษณ์ที่

ชัดเจน

(5) จำนวนที่พักโฮมสเตย์สามารถเพิ่มจำนวนขึ้นได้ตามศักยภาพ และขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยว

จากสมมติฐานดังกล่าวสามารถสรุปได้ต่อไปดังนี้

6.1.1 อาคารที่อยู่อาศัยเดิมต้องถูกปรับเปลี่ยนต่อเติมให้เป็นโฮมสเตย์

จากสมมติฐานข้อ 1 ที่ได้กล่าวว่า **อาคารที่อยู่อาศัยเดิมต้องถูกปรับเปลี่ยนต่อเติมให้เป็นโฮมสเตย์** ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เพราะผลจากการศึกษา เรื่องการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพ โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นเจ้าของบ้านพักโฮมสเตย์ทั้งหมด 11 หลัง พบว่ามีการเปลี่ยนแปลง 4 ลักษณะ คือ (1) ไม่มีการเปลี่ยนแปลง (2) มีการเปลี่ยนแปลง (3) การต่อเติม (4) การปรับปรุง สิ่งที่ทำการเปลี่ยนแปลงมากที่สุด คือ การปรับเปลี่ยนพื้นที่ใช้สอยของอาคาร โดยใช้พื้นที่โถงให้เป็นพื้นที่สำหรับนอนของนักท่องเที่ยว เพราะเจ้าของโฮมสเตย์ไม่มีห้องว่างที่ไม่ได้ใช้งาน ขนาดบ้านแต่ละหลังมีขนาดใหญ่ และเสียค่าใช้จ่ายในการอุปโภคที่นอนน้อย **การปรับปรุง** ส่วนใหญ่ทำการปรับปรุง ห้องน้ำ ห้องส้วม โดยทำการปูกระเบื้องใหม่แทนพื้นซีเมนต์ขัดและเปลี่ยนโถส้วมนั่งยองเป็นส้วมนั่ง เพื่อความสะดวกในการใช้สอยและความปลอดภัย **การต่อเติม** สิ่งต่อเติมมากที่สุด คือ (1) ห้องน้ำ ห้องส้วม เพราะจำนวนห้องน้ำไม่เพียงพอ รองลงมา คือ (2) ห้องนอน เพราะนักท่องเที่ยวต้องการความเป็นส่วนตัวมากขึ้น และสุดท้าย คือ (3) ห้องครัว เพราะครัวเดิมได้ก่อสร้างแยกออกจากตัวอาคาร ทำให้การใช้งานไม่สะดวก จึงทำการต่อเติมกับตัวอาคารเดิมเพื่อการใช้งานที่คล่องตัวยิ่งขึ้น

สรุปได้ว่า ถึงแม้ว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงก็ตาม แต่ลักษณะการเปลี่ยนแปลงไม่กระทบกับสภาพแวดล้อมของชุมชนมากนัก ยังอยู่ในขอบเขตที่ไม่ทำลายภาพลักษณ์ของชุมชน ชาวบ้านที่ทำการปรับปรุงใช้เงินส่วนตัวในการปรับปรุง เพราะอาคารส่วนใหญ่สร้างด้วยไม้ เสื่อมสภาพตามอายุการใช้งาน เจ้าของบ้านปรับปรุงเพื่อต้องการให้บ้านตัวเองมีความปลอดภัย ความสะดวก มีความเป็นระเบียบเรียบร้อยขึ้น และต้องการให้คุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้น แทนที่จะ ปล่อยพื้นที่ที่ไม่ได้ใช้ประโยชน์ให้เสื่อมโทรม

6.1.2 เจ้าของบ้านต้องมีความรู้ ความเข้าใจในการปรับเปลี่ยนรูปแบบที่อยู่อาศัยเป็นโฮมสเตย์

จากสมมติฐานข้อ 2 ได้กล่าวว่า **เจ้าของบ้านต้องมีความรู้ ความเข้าใจในการปรับเปลี่ยนรูปแบบที่อยู่อาศัยเป็นโฮมสเตย์** ไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน เพราะ จากผลการวิจัยพบว่า ลักษณะการปรับเปลี่ยนมี 3 ลักษณะคือ การเปลี่ยนพื้นที่ใช้สอย การปรับปรุง และการต่อเติม ความรู้ในการปรับเปลี่ยนมี 3 ลักษณะคือ 1.เจ้าของบ้านไม่มีความรู้เลย 2.มีความรู้เฉพาะด้านก่อสร้างเท่านั้น 3.มีความรู้ทั้งด้านก่อสร้างและสถาปัตยกรรม (ดูรายละเอียดบทที่ 4 หัวข้อ 4.2.2 ข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงที่อยู่อาศัยทั้งหมด 11 หลัง หน้า 71) เจ้าของบ้านส่วนใหญ่ไม่มีความรู้ ความเข้าใจในการปรับเปลี่ยนรูปแบบที่อยู่อาศัยที่ดี

พอ ส่งผลทำให้รูปแบบสถาปัตยกรรมที่เกิดขึ้นขัดแย้งกับรูปแบบสถาปัตยกรรมเดิม ส่วนผู้ที่มีความรู้ในการก่อสร้างและมีความรู้ในด้านสถาปัตยกรรม ทำให้รูปแบบที่ทำการปรับเปลี่ยนมีความสอดคล้องกับรูปแบบสถาปัตยกรรมเดิม แต่เจ้าของโฮมสเตย์ทั้งหมดต้องการให้หน่วยงานรัฐที่รับผิดชอบเข้ามาให้ความรู้ในการปรับปรุง ต่อเติม เพื่อความปลอดภัย ความเป็นระเบียบเรียบร้อย และเพื่อเป็นการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมไทยให้สืบต่อไป

6.1.3 การบริหารจัดการโดยชุมชนเป็นแนวทางในการพัฒนาที่ทำให้เกิดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

สมมติฐานข้อที่ 3 ได้กล่าวว่า *การบริหารจัดการโดยชุมชนเป็นแนวทางในการพัฒนาที่ทำให้เกิดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน* สอดคล้องกับสมมติฐานที่ได้กล่าวไว้ เพราะชุมชนใช้การบริหารจัดการโดยใช้คนในชุมชนเป็นคนบริหาร อีกทั้งใช้ความร่วมมือของคนในชุมชน มีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบตามความสามารถของแต่ละคน ทุกๆเดือนจะมีการประชุมกันของสมาชิกกลุ่ม ทรัพยากรในชุมชนยังมีความอุดมสมบูรณ์อย่างมาก และคนในชุมชนรู้จักนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยลดการบริโภคทรัพยากรที่ไม่จำเป็น ยังมีการรักษา มีการส่งเสริมวิถีชีวิตความเป็นอยู่ วัฒนธรรม ที่ได้ดำรงมากว่า 100 ปี การจัดตั้งองค์การบริหารจัดการ ทำให้บุคคลากรในชุมชนรู้จักเรียนรู้ในสิ่งใหม่ๆที่เกิดขึ้น และยอมรับกับสิ่งที่เปลี่ยนแปลง รู้จักทำการประสานงานกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานเกษตรจังหวัด และชุมชนใกล้เคียง เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ จะได้นำมาพัฒนาชุมชน การท่องเที่ยวได้เข้ามาพัฒนาชุมชนให้เกิดรายได้ทั้งทางตรง และทางอ้อม ทำให้คนในชุมชนมีรายได้มากขึ้นจากการขายพืชผัก ผลไม้ และยังได้จากการบริการต่างๆ ได้แก่ การพายเรือ การนำเที่ยว เป็นต้น คนในชุมชนมีความพึงพอใจเป็นอย่างมาก สิ่งที่เกิดผลดีก็คือ คนในชุมชนที่ไปทำงานต่างจังหวัดได้กลับมาประกอบอาชีพที่บ้านเกิดเพื่อพัฒนาชุมชนต่อไป ทำให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็งขึ้น การประชาสัมพันธ์ถึงแม้ว่าจะไม่ค่อยดีเท่าที่ควร แต่เป็นไปตามกลุ่มเป้าหมายที่ตั้งไว้ คือ ผู้ที่ต้องการมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ วัฒนธรรม การดำเนินงานจะมีการประเมินผลทุกๆ เดือน โดยมีสำนักงานเกษตรจังหวัดคอยให้ความช่วยเหลือ จากที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้สอดคล้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

6.1.4 ชุมชนที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์จะต้องมีลักษณะทางกายภาพที่เป็นเอกลักษณ์ที่ชัดเจน

จากสมมติฐานข้อที่ 4 ได้กล่าวว่า *ชุมชนที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์จะต้องมีลักษณะทางกายภาพที่เป็นเอกลักษณ์ที่ชัดเจน* ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานดังกล่าว เพราะลักษณะที่พำนักโฮมสเตย์ของบ้านท่าคา มีลักษณะเป็นสถาปัตยกรรมไทยภาคกลาง ยกใต้ถุนสูง มีชานกว้างบริเวณหน้าบ้าน ให้เป็นที่พักผ่อน ทำให้นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ชอบที่พักอาศัยดังกล่าว เพราะลักษณะที่พักอาศัยแบบนี้หาได้ยากในปัจจุบัน จึงดึงดูดนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี ที่พักอาศัยไม่สามารถจะทำให้การท่องเที่ยวในเชิงนิเวศประสบความสำเร็จได้ แต่จะต้องมีองค์ประกอบอื่นเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย คือ สถานที่ท่องเที่ยว ชุมชนท่าคามีตลาดน้ำท่าคาที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน และมีการให้บริการการท่องเที่ยวที่เข้ามาเกี่ยวข้อง กิจกรรมภายในชุมชนที่จัดขึ้น เน้นวิถีชีวิตธรรมชาติ วิถีชีวิตชาวสวนริมน้ำ การเข้าถึงชุมชนสามารถเข้าถึงได้ 2 เส้นทาง คือ

ทางน้ำ และทางบก แต่ปัจจุบันชาวบ้านยังนิยมสัญจรทางน้ำเป็นหลัก มีความพร้อมของโครงสร้างขั้นพื้นฐานสามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้ สิ่งที่สำคัญที่สุดก็คือ ภายในชุมชนมีความปลอดภัยเป็นอย่างมาก

6.1.5 จำนวนที่พักโฮมสเตย์สามารถเพิ่มจำนวนขึ้นได้ตามศักยภาพ และขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยว

จากสมมติฐานข้อที่ 5 ได้กล่าวว่า **จำนวนที่พักโฮมสเตย์สามารถขยายได้ เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวมีศักยภาพความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว** สอดคล้องกับสมมติฐานที่ได้กล่าวไว้ เพราะ ชุมชนยังสามารถขยายที่พักโฮมสเตย์ได้อีก ยังมีบ้านพักที่ไม่ได้เข้าร่วมทำโฮมสเตย์อีกหลายหลาย แต่ทั้งนี้เนื่องจากความไม่พร้อมของเจ้าของบ้าน จึงไม่ได้เข้าร่วมเป็นสมาชิก ส่วนสถานที่จัดกิจกรรมของชุมชน จะใช้ศาลาที่สร้างใหม่เป็นที่จัดกิจกรรมประเพณีต่างๆ ของชุมชน ยังสามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้อีกเป็นจำนวนมาก นักท่องเที่ยวสามารถจอดรถที่ชุมชนได้จัดเตรียมไว้ให้ เป็นที่จอดรถสามารถจอดได้ถึง 40-50 คัน ถ้าหากไม่พอ สามารถใช้ไหล่ทางเป็นที่จอดรถได้ สถานที่ท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นส่วนมะพร้าว มีพื้นที่เป็นจำนวนมาก เมื่อเทียบกับจำนวนครัวเรือนในชุมชน สามารถรับนักท่องเที่ยวได้อีกเป็นจำนวนมาก การจัดกิจกรรมที่เกิดขึ้นได้รับความร่วมมือของคนในชุมชนและองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นอย่างดี เพราะคนในชุมชนมีความสัมพันธ์กันในลักษณะเครือญาติ ทำให้การประสานงานทำได้ง่ายขึ้น ผลกระทบที่เกิดขึ้นในชุมชนไม่ค่อยมี จะมีก็เพียงแต่การขัดผลประโยชน์ในเรื่องของการจัดสรรสมาชิกเข้าบ้านพักโฮมสเตย์ ทำให้เกิดการเสียผลประโยชน์เฉพาะกลุ่ม ชาวบ้านส่วนใหญ่ให้ความร่วมมือกันเป็นอย่างดี และสิ่งที่ชาวบ้านส่วนใหญ่ต้องการไม่ใช่ในลักษณะของรูปตัวเงิน ต้องการทำเป็นอาชีพเสริมไม่ใช่มาแทนอาชีพหลัก เพื่อต้องการให้คุณภาพชีวิตในชุมชนดีขึ้น เป็นกลยุทธ์ในการพัฒนาชุมชน แค่เพียงต้องการให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชมเยียนในชุมชน เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน ผลของการพัฒนาการท่องเที่ยวนอกจากจะมีที่พักอาศัยโฮมสเตย์แล้ว ยังพบว่าปัจจุบันเกิดมีที่พักอาศัยประเภทรีสอร์ตขึ้น 2 แห่ง ผู้ประกอบการเป็นสมาชิกโฮมสเตย์ และเป็นบุคคลจากภายนอกที่เข้ามาซื้อที่ดินเพื่อพัฒนา จะเห็นได้ว่าถ้าหากชุมชนไม่มีการวางแผนที่พักอาศัยที่กำลังเกิดขึ้นใหม่ หรือขาดความเข้มแข็งของคนในชุมชน การพัฒนาดังกล่าวอาจจะส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิต สภาพแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคม และการท่องเที่ยวของชุมชนต่อไป

6.2 ข้อเสนอแนะ

6.2.1 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากการวิจัย

จากผลการศึกษาประเด็นที่น่าสนใจคือ การท่องเที่ยวและวิถีชีวิตแบบธรรมชาติมีการพึ่งพากันโดยคนในชุมชนได้นำความรู้มาประยุกต์ได้อย่างเหมาะสม เป็นที่น่าสนใจอย่างยิ่งว่าการท่องเที่ยวที่เข้ามาในชุมชนแห่งนี้ไม่ได้มีผลกระทบต่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่ รวมทั้งเอกลักษณ์ของชุมชนแต่อย่างใด อย่างไรก็ตาม เพื่อให้การท่องเที่ยวกับวิถีชีวิตของชุมชนได้พัฒนาไปในแนวทางที่ดียิ่งขึ้น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

6.2.1.1 ควรมีการตรวจสอบการเปลี่ยนแปลงที่พักอาศัยจากหน่วยงานรัฐที่รับผิดชอบก่อนเพื่ออนุญาตให้ทำการต่อเติม การปรับปรุง และก่อสร้างใหม่ พร้อมทั้งคอยให้คำปรึกษากับชาวบ้านที่ไม่มีความรู้เรื่องการออกแบบ เพื่อความปลอดภัย และเป็นการสืบต่ออนุรักษ์สถาปัตยกรรมไทยต่อไปอีกด้วย

6.2.1.2 การรณรงค์รักษาตลาดน้ำให้เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนต่อไป เพราะปัจจุบันตลาดน้ำในลักษณะนี้กำลังจะหมดไป โดยใช้ความมีส่วนร่วมของคนในชุมชนให้มากขึ้น เพื่อช่วยส่งเสริมให้การท่องเที่ยวในเชิงนิเวศ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะว่า คนในชุมชนควรมีการรักษากรรมสิทธิ์ที่ดินของตนเองเอาไว้ เพราะเนื่องจากปัจจุบันมีนายทุนจากภายนอกมองเห็นผลประโยชน์ที่ตนจะได้รับจากการท่องเที่ยวตลาดน้ำท่าคา เข้ามาจากร้านซื้อที่ดินบริเวณตลาดน้ำ มาทำเป็นแหล่งที่พักอาศัยเพื่อการท่องเที่ยวประเภทรีสอร์ต โดยมีการป้องกันการเข้ามาประกอบอาชีพจากบุคคลภายนอก ถ้าคนในชุมชนรักษากรรมสิทธิ์ที่ดินของตนเองเอาไว้ได้ นั้นจะเป็นการช่วยรักษาประเพณี วัฒนธรรม และวิถีชีวิตแบบธรรมชาติของชุมชนและยังเป็นการสืบต่อไปให้กับลูกหลานรุ่นต่อไป

6.2.1.3 องค์การบริหารส่วนตำบลควรให้การสนับสนุนในการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ที่สอดคล้องกับความเป็นชุมชน เพื่อให้เป็นสินค้าที่ระลึกขายแก่นักท่องเที่ยว เป็นการช่วยเพิ่มช่องทางการสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นอีกทาง ผลิตภัณฑ์ที่สร้างสรรค์ควรใช้วัตถุดิบที่หาได้จากชุมชน เช่น ก้านมะพร้าว ใบจาก กะละมะพร้าว เป็นต้น ผลิตภัณฑ์ที่ผลิตควรมีความสอดคล้องกับวิถีชีวิตเอกลักษณ์ของชุมชนด้วย เช่น อาจจะทำ หมวกจักสาน ตะกร้าใส่ของ เป็นต้น โดยให้ยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

6.2.1.4 ควรมีการให้คำแนะนำจากหน่วยงานต่างๆอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ในเรื่องการบริหารจัดการให้เป็นระบบมากยิ่งขึ้น รวมทั้งให้คำแนะนำเรื่องการประชาสัมพันธ์ ส่วนหน่วยงานองค์การบริหารส่วนตำบลและสำนักงานเกษตรจังหวัด อาจให้มีการสนับสนุนประสานงานเชื่อมต่อกับสถานที่ท่องเที่ยวอื่นๆ ภายในจังหวัด

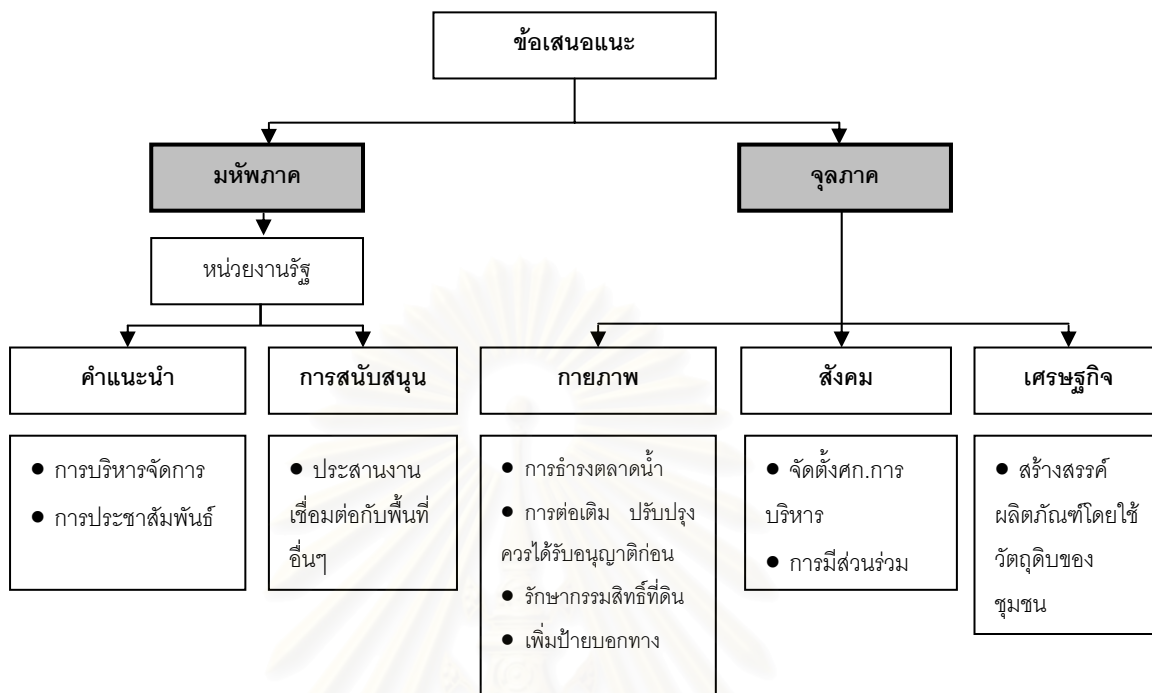
6.2.1.5 ควรมีการจัดตั้งศูนย์บริการข้อมูลเรื่องการจองที่พักสำหรับหมู่บ้าน โดยให้คนในหมู่บ้านเป็นผู้บริหารจัดการ หลีกเลี่ยงการบริหารโดยระบบเครือข่ายเพื่อผลประโยชน์ส่วนตัว และควรมีการหมุนเวียนการจัดสรรนักท่องเที่ยวให้กับบ้านพักโฮมสเตย์อย่างเป็นธรรม

6.2.1.6 ควรมีการจัดเก็บข้อมูลเรื่องรายรับ รายจ่าย ในการบริหารจัดการให้ละเอียดมากยิ่งขึ้น พร้อมทั้งจำนวนนักท่องเที่ยวในแต่ละวัน จำนวนวันที่พักอาศัยของนักท่องเที่ยวเพิ่มเติม

6.2.1.7 การจองที่พักควรมีการมัดจำเงินจองล่วงหน้า เพราะนักท่องเที่ยวบางคนจองแล้วไม่มา จึงทำให้ชาวบ้านต้องเสียค่าใช้จ่ายสำหรับการเตรียมอาหาร

6.2.1.8 ควรมีการทำป้ายบอกทางเพิ่มขึ้น เนื่องจากนักท่องเที่ยวเกิดการหลงทาง รวมทั้งติดตั้งไฟฟ้าเพื่อความสะดวกและความปลอดภัยในการเดินทางของนักท่องเที่ยวด้วย

แผนภูมิที่ 6-1 แสดงข้อเสนอแนะของการวิจัย

6.2.2 ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

6.2.2.1 ศึกษาเกี่ยวกับความต่อเนื่องของโฮมสเตย์ที่จะมีต่อไปในอนาคต โดยเป็นการบริหารจัดการของคนรุ่นหลัง จะมีต่อไปหรือไม่ จากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นคนหนุ่มสาวของหมู่บ้าน ถ้าหากยังสามารถบริหารจัดการได้ก็จะเป็นการสืบทอดประเพณี วัฒนธรรม และวิถีชีวิตชาวสวน เพื่อให้เกิดการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนต่อไป

6.2.2.2 ศึกษาเปรียบเทียบการบริหารจัดการโฮมสเตย์ภายในจังหวัดสมุทรสงครามหรือจังหวัดใกล้เคียง ว่ามีการบริหารจัดการกันอย่างไร สามารถดำรงรักษาธรรมชาติไว้ได้ พร้อมทั้งข้อดี ข้อเสีย และปัญหาอุปสรรคในการบริหารของแต่ละพื้นที่ เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาให้กับชุมชนอื่นๆต่อไป

6.2.2.3 ศึกษาการบริหารจัดการด้านการเงินอย่างละเอียด โดยศึกษาถึงการเก็บข้อมูลรายได้ของเจ้าของโฮมสเตย์ ต้นทุน ค่าใช้จ่าย กำไร และจำนวนวันที่นักท่องเที่ยวพักอาศัย เพื่อกำหนดเป็นแนวทางในการพัฒนาชุมชนอื่นๆต่อไป

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- การท่องเที่ยวและกีฬา, กระทรวง. **คู่มือแนวทาง การจัดการที่พักสัมผัสวัฒนธรรมชนบท**. โครงการส่งเสริม และพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ, 2545.(อัครา)
- การท่องเที่ยวและกีฬา, กระทรวง. **เอกสารการประชุมปฏิบัติการด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ**. โครงการส่งเสริม และพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ, 2545.(อัครา)
- กองอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรม. **แผนที่สิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรม จังหวัดสมุทรสงคราม**. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2548.
- เกษม วัฒนชัย. **เศรษฐกิจพอเพียง**. กรุงเทพฯ, 2548.
- จตุพร แจ่มไทย. **ประธานชุมชนกลุ่มกองทุนหมู่บ้านท่าคา**. สัมภาษณ์, 2 พฤศจิกายน 2549.
- จิตติมา สุขผลิน. **แนวทางกำหนดแผนการประชาสัมพันธ์งานการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยด้านวัฒนธรรม**. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2539.
- ฉลองศรี พิมลสมพงศ์. **การวางแผนและพัฒนาตลาดการท่องเที่ยว**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2542.
- ชวลิต ประวานนท์. **พฤติกรรมองค์กร**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ริชาร์ดฟิล์มและไซเท็กซ์, 2541.
- ชุมชนคนรักโฮมสเตย์. **นโยบายการท่องเที่ยวของประเทศไทย**. (Online) 2549. แหล่งที่มา: [http://www.homestayfanclub.com/training%20doc/thailand tourism policy.pdf](http://www.homestayfanclub.com/training%20doc/thailand%20tourism%20policy.pdf) (15 ตุลาคม 2549)
- ชุมชนคนรักโฮมสเตย์. **สถานการณ์การตลาดท่องเที่ยวของประเทศไทย**. (Online) 2549. แหล่งที่มา: <http://www.homestayfanclub.com/home%20doc%20directory> (15 ตุลาคม 2549)
- ชูสิทธิ์ ชูชาติ. **อุตสาหกรรมท่องเที่ยว**. พิมพ์ครั้งที่ 4, เชียงใหม่: สำนักพิมพ์ลานานการพิมพ์, 2546.
- ชาวลิต สิทธิฤทธิ์ และคณะ. **รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ โครงการการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อย่างมีส่วนร่วม ตำบลกรุงชิง**. , สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์, 2545.
- ทรัพย์ ผ่องเพชร. **สมาชิกกลุ่มกองทุนหมู่บ้านท่าคา**. สัมภาษณ์, 2 พฤศจิกายน 2549.
- ทวีป แจ่มไทย. **รองประธานชุมชนกลุ่มกองทุนหมู่บ้านท่าคา**. สัมภาษณ์, 2 พฤศจิกายน 2549.
- นราธิป ผลบุญรักษ์. **การปรับที่อยู่อาศัยเดิมเป็น โฮมสเตย์ ของชมรมอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ต.ปลายโพรงพาง อ.อัมพวา จ.สมุทรสงคราม**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, ภาควิชาเคหการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547.
- นิคม จารุมณี. **การท่องเที่ยวและการจัดการอุตสาหกรรมท่องเที่ยว**. พิมพ์ครั้งที่ 2, กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ไอ เอส พีริ้นติ้ง เฮ้าส์, 2544.
- นุกูล ชมพูนิช. **บ้านไทยเอกลักษณ์ของชาติ**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ไอเดียสโตร์, 2530.
- พจนา สอนศรี. **คู่มือการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน**. กรุงเทพฯ: โครงการการท่องเที่ยวเพื่อชีวิตและธรรมชาติ, 2546.

- พชระ พิพัฒน์โยธะพงษ์. การจัดการแหล่งพักอาศัยแบบโฮมสเตย์เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ : กรณีศึกษา หมู่บ้านวัฒนธรรมผู้ไทยโคกโก่ง อำเภอภูฉิมรายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, ภาควิชาเคหการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547.
- พัชรา ลากลือชัย. ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อการจัดการท่องเที่ยวตลาดน้ำดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี และตลาดน้ำท่าเสา จังหวัดสมุทรสงคราม. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2546.
- พสุ เดชะรินทร์. **คู่มือผู้บริหาร**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ผู้จัดการ, 2548.
- มนัส สุวรรณ, อุดม เกิดพิบูลย์ และคณะ. การบริหารและจัดการการท่องเที่ยว ในพื้นที่รับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) และสภาตำบล (สต.). เชียงใหม่ : โครงการศึกษากิจการการ มนุษย์กับสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ : สถาบันดำรงราชานุภาพ, 2541.
- มิตรา สามารถ. การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ แอล.ที.เพรส , 2543.
- มธุวรรณ พลวัน. **ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการจัดการด้านการท่องเที่ยว : กรณีศึกษา ตลาดน้ำท่าเสา ต. ท่าเสา อ. อัมพวา จ.สมุทรสงคราม**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สำนักบัณฑิตอาสาสมัคร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2546.
- ยุคลธร เตชะวนากร. **แม่ค้าตลาดน้ำ : วิถีชีวิตและการดำรงเอกลักษณ์ของชุมชน**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, ภาควิชาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2545.
- จำไพพรรณ แก้วสุริยะ. **กลยุทธ์การจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน**. (Online). โครงการสานสัมพันธ์เครือข่ายชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2547. แหล่งที่มา : <http://www.stou.ac.th/Tourism/Acheive/April/Topic2.htm> (9 ธันวาคม 2549)
- จำไพพรรณ แก้วสุริยะ. **หลักการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน**. (Online). โครงการสานสัมพันธ์เครือข่ายชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2547. แหล่งที่มา : <http://www.stou.ac.th/Tourism/Acheive/April/Topic1.htm> (9 ธันวาคม 2549)
- จำไพพรรณ แก้วสุริยะ. **เอกสารประกอบการบรรยายเรื่อง การจัดการโฮมสเตย์อย่างไร ให้ถูกทาง**. นครราชสีมา : โครงการอบรมพัฒนาการท่องเที่ยวตำบลไทยสามัคคี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี, 2546.(อัดสำเนา)
- วนิดา บำรุงกิจ. **การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : บนทางเลือกระหว่างการตลาดกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมชุมชน กรณีศึกษาตลาดน้ำท่าเสา ต.ท่าเสา อ.อัมพวา จ.สมุทรสงคราม**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2542.
- วันชัย วัฒนศัพท์. **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจของชุมชน**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ศูนย์สันติวิธี เพื่อพัฒนาประชาธิปไตย สถาบันพระปกเกล้า, 2535.
- วินิจ วีระยางกูร. **การจัดการอุตสาหกรรมท่องเที่ยว**. กรุงเทพฯ : คณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2532.
- ศรีศักดิ์ วลัยโกตม. **เรือนไทย บ้านไทย**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สารคดี, 2543.

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ. [ม.ป.ป.] **กลยุทธ์การตลาด : การบริหารการตลาดและกรณีตัวอย่าง.**
กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์พัฒนาศึกษา.

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. **รายงานผลการดำเนินการ : การดำเนินการเพื่อกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวเพื่อรักษาระบบนิเวศ.** กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์กองบริการที่ปรึกษา ศูนย์บริการวิชาการ, 2540.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. **เศรษฐกิจพอเพียงคืออะไร.**
กรุงเทพมหานคร, 2548.

สุรจิต ชีรเวทย์. **ต้นแม่กลอง.** พิมพ์ครั้งที่ 3, กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ ส.เอเชียเพลส, 2548.

สุเมธ ตันติเวชกุล. **การดำเนินชีวิตในระบบเศรษฐกิจแบบพอเพียงตามแนวพระราชดำริ.** มติชนรายวัน (วันที่ 5 ธันวาคม 2541) : 6.

สุวัฒน์ ศิริรินทร์ และภาวนา สายชู. **คู่มือสำหรับนักบริหารและนักศึกษาปริญญาโท.** กรุงเทพฯ : พี คิว ไอ คอนซัลแตนท์, 2548.

สุเมธ ตันติเวชกุล. **หลักธรรมทำตามรอยพระยุคลบาท.** พิมพ์ครั้งที่ 14, กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ศูนย์หนังสือ จุฬาฯ, 2549.

เสาวลักษณ์ เลิศบุศย์ สุรพลชัย. **การพัฒนาแหล่งพักอาศัยเพื่อการท่องเที่ยว.** กรุงเทพมหานคร: (ม.ป.ท.), 2549.

อาคม อาจแสง. **ศักยภาพการพัฒนาที่อยู่อาศัยรูปแบบโฮมสเตย์ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ : กรณีศึกษา เกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, ภาควิชาเคหการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2546.

อารีย์ กัลปนา. **เอกสารประกอบการสอน วิชา 961111 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการบริหาร.** ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2539.(อัดสำเนา)

อุดม เขยกิจวงศ์. **ของดี 4 ภาค ชุด ภาคกลางและภาคตะวันออก.** กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ภูมิปัญญา, 2548.

อุไร สีเหลือง. **ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 2 ตำบลท่าคา. สัมภาษณ์,** 20 ธันวาคม 2549.

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาษาอังกฤษ

Bovee, Courtland L, and others. **Management**. New York : McGraw-Hill, 1993.

Leksakundilok, Anucha. **Community Participation in Ecotourism Development in Thailand**.
University of Sydney, Geosciences. Available from <http://hdl.handle.net/2123/668>. 2006.
[cited March 28,2007].

Koontz, Harold. **Management : a global perspective**. New York : McGraw-Hill, 1986.

Koontz, H. and O'Donnell, C. **Principle of Management: An Analysis of Managerial Functions**. 5th ed.
New York: McGraw-Hill, 1972.

Malntosh, Robert W., and Charles R. Goeldner. **Tourism : Principle, Practices, Philosophies**. New
York, 1984.

Mc Intosh R.W. **Tourism: Principles, practices, philosophies**. Columbus OH: Grid, 1972.

Morrison, Michael. **Marketing for Leisure and Tourism**. London : Prentice Hall, 1996.

Morrison, Alastair.M. **Hospitality and Travel Marketing**. New York : Delmar Publishers, 1989.

Philip Kotler. **Marketing management analysis planning implementation and control**. New York:
Prentice-Hall, 1994.

Robinette, Scott, **Emotion marketing : the Hallmark way of winning customers for life**. New York:
McGraw – Hill, 2001.

UNEP. **List of Environmentally Dangerous Chemical Substances and Process of Global
Significance**. UNEP Report No. 2, Scientific Monographs, 1984.

World Tourism Organization. **Thailand Homestay Project Final Report UNDP/WTO PROJECT-
THA/00/003 Sustainable Development of Tourism for Thailand Training course on
Homestay Operation**. Madrid: World Tourism Organization, 2003. (Mimeographed)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก.

แบบสัมภาษณ์

การเปลี่ยนแปลงรูปแบบที่อยู่อาศัยโฮมสเตย์ของบ้านท่าคา อ.อัมพวา จ.สมุทรสงคราม

วันที่สัมภาษณ์.....บ้านหลังที่.....

ข้อมูลทั่วไป

ชื่อเจ้าของบ้าน.....

เพศ.....อายุ.....สถานภาพ.....

อาชีพ.....กรรมสิทธิ์ที่ดิน.....

ที่อยู่.....

การคมนาคม .....

คำถาม

ก่อนทำโฮมสเตย์

1.ก่อนที่จะมีนักท่องเที่ยวเข้ามา สถานที่นี้มีลักษณะอย่างไร

.....
.....

2.ท่านได้พักอาศัยที่นี่มานานกี่ปี.....และเริ่มทำโฮมสเตย์ตั้งแต่ปี.....

3.ที่พักอาศัยได้สร้างมากี่ปี และท่านได้ทำการปรับปรุงที่อยู่อาศัยอย่างไรบ้าง

.....
.....

หลังทำโฮมสเตย์

4. เพราะเหตุใดท่านจึงได้เข้าร่วมทำโฮมสเตย์ของบ้านท่าคา อ.อัมพวา จ.สมุทรสงคราม

.....
.....

5.ท่านได้ปรับเปลี่ยนที่อยู่อาศัยอย่างไรบ้าง

5.1 โครงสร้างอาคาร.....

5.2 รูปแบบ.....

5.3 ลักษณะการต่อเติม.....

5.4 พื้นที่ใช้สอย.....

.....
.....

6.ปัญหาในการปรับเปลี่ยนรูปแบบที่อยู่อาศัยมีอะไรบ้าง และได้ทำการแก้ไขอย่างไร

.....
.....

ความคิดเห็นของเจ้าของบ้าน

7. ก่อน-หลัง การทำโฮมเสตย์ ท่านคิดว่าดีหรือไม่ดีอย่างไร

.....
.....
.....

8. ท่านคิดว่าการปรับเปลี่ยนที่อยู่อาศัยควรให้หน่วยงานหรือผู้มีความรู้ ได้ให้ความรู้ที่ถูกต้องหรือไม่

.....
.....
.....

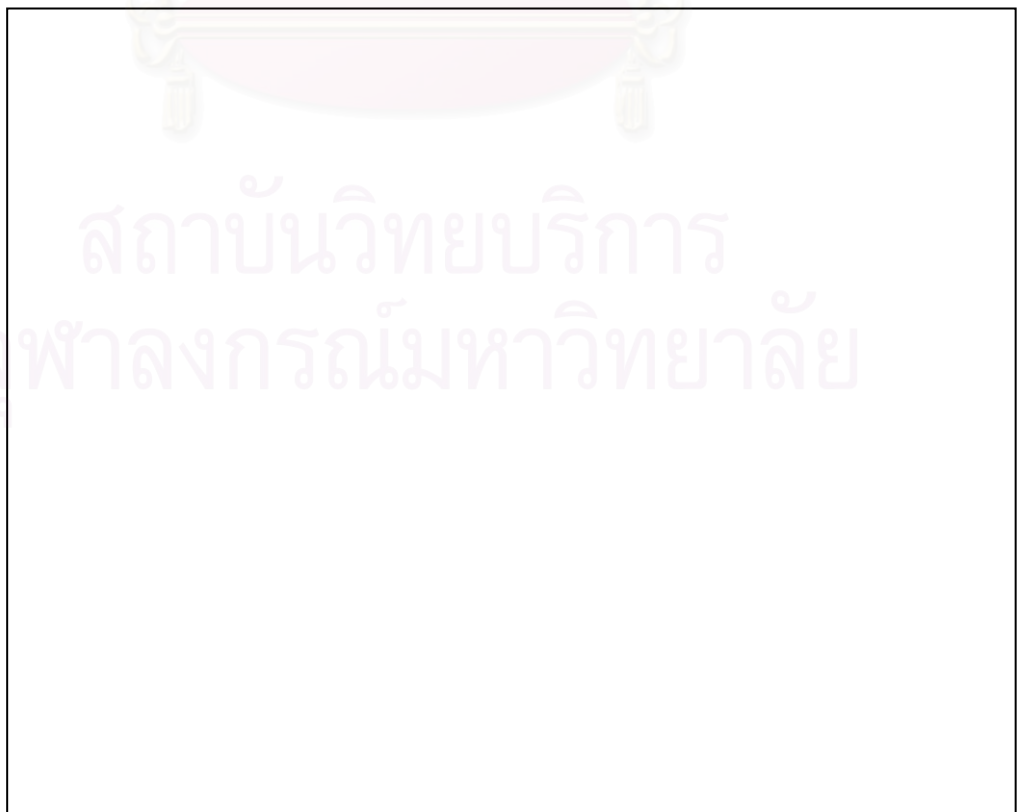
9. ผลกระทบที่เกิดขึ้นหลังจากการทำโฮมเสตย์มีอะไรบ้าง

.....
.....
.....

10. ท่านคิดว่าควรมีการบริหารจัดการ เข้ามาใช้ในการทำโฮมเสตย์หรือไม่ อย่างไร

.....
.....
.....

ผังบริเวณ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบสอบถาม

การจัดการโฮมสเตย์ของบ้านท่าคา อ.อัมพวา จ.สมุทรสงคราม

รายละเอียดโฮมสเตย์

1. ข้อมูลทั่วไปของสมาชิกในบ้าน

1.1. จำนวนสมาชิกในบ้าน.....คน

บ้านหลังที่.....

1.2. รายละเอียดสมาชิกในครอบครัว

ลำดับ	เพศ	อายุ	ชื่อ	อาชีพ	ความสัมพันธ์

2. ข้อมูลเกี่ยวกับที่พักอาศัย

2.1. ลักษณะบ้าน

ประเภทที่อยู่อาศัย

- บ้านเดี่ยวชั้นเดียว
  บ้านเดี่ยว 2 ชั้น
  ทาวน์เฮ้าส์
  อาคารพาณิชย์/ห้องแถว

ลักษณะที่อยู่อาศัย

- บ้านไม้
  บ้านคสล.
  บ้านครึ่งอิฐ/ครึ่งไม้

จำนวนห้องที่สามารถใช้เป็นห้องพักได้

- 1 ห้อง
 2 ห้อง
 3 ห้อง
 4 ห้อง
 5 ห้อง

.....ห้อง

พื้นที่ใช้สอยในตัวบ้าน

- พื้นที่โถงบ้าน
 พื้นที่ห้องรับแขก
 พื้นที่สำหรับพักผ่อน
 พื้นที่สำหรับรับประทานอาหาร
 ห้องพระ
 ห้องครัว
 พื้นที่ใช้สอยในบริเวณบ้าน
 พื้นที่โถงบ้าน

- 2.2. จำนวนนักท่องเที่ยวที่สามารถรับได้ต่อครั้ง
- 1-3 คน   4-6 คน   7-10 คน   มากกว่า 10 คน   .....คน
- 2.3. จำนวนครั้งที่ต้องการให้นักท่องเที่ยวเข้ามาในหมู่บ้านต่อเดือน
- 1 ครั้ง   2 ครั้ง   3 ครั้ง   4 ครั้ง   .....ครั้ง

3. ความเป็นอยู่และกิจกรรมต่างๆ

3.1 พื้นที่สำหรับพักอาศัยของนักท่องเที่ยว

พื้นที่ที่ให้นักท่องเที่ยวพักอาศัยคือ

- ห้องว่างในบ้าน   พื้นที่โล่ง   พื้นที่อื่นๆ.....

การเตรียมบ้านเพื่อใช้เป็นที่พักนักท่องเที่ยว

- ไม่มีต่อเติม   มีต่อเติม.....

3.2 การให้บริการของเจ้าของบ้านแก่นักท่องเที่ยว

- อาหารเช้า   อาหารเที่ยง   อาหารเย็น   อาหารใส่บาตร

3.3 ความเป็นอยู่ของเจ้าของบ้าน

กิจกรรมภายในบ้านในขณะที่ไม่มีนักท่องเที่ยว

- ทำน้ำตาลปึก   ทำน้ำตาลสด   เกษตรกร.....
- ทำงานบ้าน   ประกอบอาชีพ.....   อื่นๆ.....

กิจกรรมนอกบ้าน

.....

.....

.....

4. การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในหมู่บ้าน

4.1. บทบาทและการมีส่วนร่วมของชาวบ้านในด้านต่างๆ

การจัดการอาหาร

- ประกอบอาหาร   จัดเตรียมอาหาร   เสริฟอาหาร
- อื่นๆ.....

การแสดงด้านวัฒนธรรม ประเพณีพื้นถิ่น วิถีชีวิต ความเป็นอยู่

- สาธิตการเคี้ยวน้ำตาลปึก   สาธิตการขึ้นต้นตาล   การจัดงานลอยกระทง   ดูหนังห้อย
- ชมสวนผลไม้   อื่นๆ.....

5. การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวนอกชุมชน

- คอยต้อนรับ   นำเที่ยว   บริการด้านรถรับ-ส่ง
- อื่นๆ.....

6. การจัดการด้านการตลาด

- ประชาสัมพันธ์ให้กับหมู่บ้าน   จัดหานักท่องเที่ยว
- ตัวแทนติดต่อของโปรแกรมการท่องเที่ยวและที่พัก   อื่นๆ.....

7. ด้านสภาพแวดล้อม

- ประเภทแหล่งท่องเที่ยว
- อื่นๆ.....

○ การดูแลรักษาสภาพแวดล้อม

8. ด้านมูลค่าเพิ่ม (OTOP)

- ร้านขายของที่ระลึกในชุมชน
- อื่นๆ.....

○ ผลิตภัณฑ์โดยชาวบ้านและวัดฤดูบิในพื้นที่

9. การจัดการด้านการเงิน

รายรับ

จาก.....จำนวน.....บาท

จาก.....จำนวน.....บาท

รายจ่าย

จาก.....จำนวน.....บาท

จาก.....จำนวน.....บาท

แหล่งเงินทุนสนับสนุน

จาก.....จำนวน.....บาท

จาก.....จำนวน.....บาท

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบสอบถามนี้เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรปริญญาโท ภาควิชา เคหการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย

แบบสอบถาม

ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวโฮมสเตย์ของบ้านท่าคา อ.อัมพวา จ.สมุทรสงคราม

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของนักท่องเที่ยว กรุณาทำเครื่องหมาย / ลงในช่องว่าง

- 1.เพศ ชาย หญิง
- 2.อายุ ต่ำกว่า 20 ปี 20-29 ปี 30-39 ปี
 40-49 ปี 50 ปี ขึ้นไป
- 3.สถานภาพ โสด สมรส หย่า/หม้าย
- 4.อาชีพ ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ พนักงานบริษัทเอกชน เจ้าของธุรกิจ
 พ่อบ้าน/แม่บ้าน นักเรียน/นักศึกษา รับจ้างทั่วไป
 อื่นๆ.....
- 5.ระดับการศึกษา ต่ำกว่าประถมศึกษา ประถมศึกษาที่ 6 มัธยมต้น
 มัธยมปลาย อนุปริญญา/ ปวช. ปวส. ปริญญาตรี
 สูงกว่าปริญญาตรี
- 6.รายได้ ไม่มีรายได้ ต่ำกว่า 5,000 5,001-10,000
 10,001 – 15,000 15,001 – 20,000 20,001 – 25,000
 25,001 – 30,000 มากกว่า 30,001
- 7.จุดมุ่งหมายในการเข้าพัก พักผ่อน ทัดคนศึกษา/ดูงาน พักระหว่างเดินทาง
 เรียนรู้วัฒนธรรม อื่นๆ (โปรดระบุ) .....

ส่วนที่ 2 กรุณาทำเครื่องหมาย / ลงในช่องว่าง โดยมีเกณฑ์ในการวัดดังนี้

5= พอใจมากที่สุด, 4=พอใจมาก, 3=พอใจ, 2=พอใจน้อย, 1=ไม่พอใจ

ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว	ระดับความพอใจ				
	5	4	3	2	1
1. การประชาสัมพันธ์ของโฮมสเตย์					
2. ความสะดวกสบายในการเดินทาง					
3. ความสะดวกในการจองที่พักอาศัย					
4. ที่พักอาศัย					
5. แหล่งชุมชน					

ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว	ระดับความพอใจ				
6. แหล่งท่องเที่ยวในชุมชน					
7. แหล่งท่องเที่ยวบริเวณใกล้เคียง					
8. ความเป็นอยู่ภายในชุมชน					
9. ประเพณี วัฒนธรรม ของท้องถิ่น					
10. การต้อนรับของคนในชุมชน					
11. ระยะเวลาในการพัก-ท่องเที่ยว					
12. ราคาที่พัก					
13. ความต้องการกลับมาพักที่นี้อีก					

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ข.

โครงสร้างชั้นพื้นฐานของหมู่บ้าน

ภาพที่ ข-1 ทางเข้าหมู่บ้านท่าคา

ที่มา : ถ่ายภาพโดยผู้วิจัย, พฤศจิกายน 2549.

ภาพที่ ข-2 สะพานคอนกรีตข้ามคลอง

ภาพที่ ข-3 ลานจอดรถกว้าง จอดได้ 40-50 คัน

ที่มา : ถ่ายภาพโดยผู้วิจัย, พฤศจิกายน 2549.

ภาพที่ ข-4 ในกรณีที่จอดรถไม่พอจะใช้ถนนเป็นที่จอดรถชั่วคราวแทน

ภาพที่ ข-5 คลองศาลา

ที่มา : ถ่ายภาพโดยผู้วิจัย, พฤศจิกายน 2549.

ภาพที่ ข-6 ทางเดินเรียบคลองศาลา

ภาพที่ ข-7 สะพานคอนกรีตข้ามคลองศาลา

ที่มา : ถ่ายภาพโดยผู้วิจัย, พฤศจิกายน 2549.

ภาพที่ ข-8 เก้าอี้นั่งเพื่อต้อนรับนักท่องเที่ยว

ภาพที่ ข-9 ศาลาขายของให้กับนักท่องเที่ยว

ที่มา : ถ่ายภาพโดยผู้วิจัย, พฤศจิกายน 2549.

ภาพที่ ข-10 ป้ายแสดงประวัติตลาดน้ำท่าคา

ภาพที่ ข-11 ศาลานั่งสำหรับนักท่องเที่ยว

ที่มา : ถ่ายภาพโดยผู้วิจัย, พฤศจิกายน 2549.

ภาพที่ ข-12 ศาลาไว้เป็นที่ประชุมหรือจัดสัมมนา

ภาพที่ ข-13 สถานีอนามัยของหมู่บ้าน

ที่มา : ถ่ายภาพโดยผู้วิจัย, พฤศจิกายน 2549.

ภาพที่ ข-14 สถานีตำรวจของหมู่บ้าน

ภาพที่ ข-15 ศูนย์สาธิตการทำน้ำตาลปึก

ที่มา : ถ่ายภาพโดยผู้วิจัย, พฤศจิกายน 2549.

ภาพที่ ข-16 ศูนย์ต้อนรับนักท่องเที่ยวเกษตร และ คอยให้คำแนะนำเกี่ยวกับการท่องเที่ยว

ภาพที่ ข-17 ร้านค้าขายของในหมู่บ้าน

ที่มา : ถ่ายภาพโดยผู้วิจัย, พฤศจิกายน 2549.

ภาพที่ ข-18 ผลิตภัณฑ์น้ำตาลปึกของหมู่บ้าน

ภาพที่ ข-19 ทางเท้าคอนกรีตเพื่อไปบ้านพักโฮมสเตย์

ที่มา : ถ่ายภาพโดยผู้วิจัย, พฤศจิกายน 2549.

ภาพที่ ข-20 สะพานไม้ข้ามคลองในสวน

ที่มา : ถ่ายภาพโดยผู้วิจัย, พฤศจิกายน 2549.

ภาพที่ ข-21 ใช้ตุ่มรองน้ำฝนเพื่ออุปโภคบริโภค

ที่มา : ถ่ายภาพโดยผู้วิจัย, พฤศจิกายน 2549.

ภาพที่ ข-22 บ้านทวี่ป เจือไทยเป็นศูนย์กลางรับ
จดหมาย

ภาพที่ ข-23 ตลาดน้ำท่าคา

ที่มา : ถ่ายภาพโดยผู้วิจัย, พฤศจิกายน 2549.

ภาพที่ ข-24 แม่ค้าขายสินค้าส่วนใหญ่เป็นประเภท
เกษตรกรรม

ภาพที่ ข-25 แม่ค้ามีทั้งชายชนมจีน และกวยเตี๋ยว

ที่มา : ถ่ายภาพโดยผู้วิจัย, พฤศจิกายน 2549.

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บ้านพักโฮมสเตย์

ตัวอย่างพื้นที่ใช้สอยภายในบ้านนางณัฐวรรณ เกกิงผล (ผู้ใหญ่อุไร สีเหลือง)

ภาพที่ ข-26 ศาลาพักผ่อนและเป็นท่าจอดเรือ

ที่มา : ถ่ายภาพโดยผู้วิจัย, พฤศจิกายน 2549.

ภาพที่ ข-27 ชานเป็นที่รับแขกและนั่งพักผ่อน

ภาพที่ ข-28 พื้นที่โถงใช้เป็นที่นอนของนักท่องเที่ยว

ที่มา : ถ่ายภาพโดยผู้วิจัย, พฤศจิกายน 2549.

ภาพที่ ข-29 พื้นที่นั่งเล่น

ภาพที่ ข-30 โต๊ะทานข้าวสำหรับนักท่องเที่ยว

ที่มา : ถ่ายภาพโดยผู้วิจัย, พฤศจิกายน 2549.

ภาพที่ ข-31 ห้องครัว

ภาพที่ ข-32 ห้องน้ำ ห้องส้วมนอกบ้าน

ที่มา : ถ่ายภาพโดยผู้วิจัย, พฤศจิกายน 2549.

ภาพที่ ข-33 เวทีแสดง

ภาพที่ ข-34 ห้องนอนเจ้าของบ้าน

ที่มา : ถ่ายภาพโดยผู้วิจัย, พฤศจิกายน 2549.

ภาพที่ ข-35 ห้องนอนนักท่องเที่ยว

ภาพที่ ข-36 ห้องน้ำ ห้องส้วมภายในบ้าน มีการทำความสะอาดอยู่เสมอ

ที่มา : ถ่ายภาพโดยผู้วิจัย, พฤศจิกายน 2549.

ภาพที่ ข-37 บริเวณด้านหน้ามีการจัดสวนเพื่อความสวยงาม และใช้เป็นที่พักผ่อน

ที่มา : ถ่ายภาพโดยผู้วิจัย, พฤศจิกายน 2549.

ภาพที่ ข-38 ใต้ถุนบ้านใช้เป็นที่เก็บตุ่มน้ำและเก็บของทั่วไป

ที่มา : ถ่ายภาพโดยผู้วิจัย, พฤศจิกายน 2549.

ภาพที่ ข-39 การเก็บเรือจะเก็บบริเวณใกล้ใต้ถุน

ภาพที่ ข-40 อาหารยามเช้า

ที่มา : ถ่ายภาพโดยผู้วิจัย, พฤศจิกายน 2549.

ภาพที่ ข-41 แสดงกิจกรรมตักบาตรตอนเช้า

ภาคผนวก ค.

แนวความคิดทฤษฎีทางกายภาพของเรือนไทยภาคกลาง

เรือนไทยเป็นประดิษฐกรรมที่บรรพบุรุษไทยได้ออกแบบไว้อย่างเหมาะสมกับชีวิตไทย ในอดีตอันยาวนานจนถึงปัจจุบัน เรือนไทยยังมีบทบาทกับใช้ชีวิตไทยในชนบทอยู่มาก ถึงแม้เรือนไทยบางหลังจะมีอายุผ่านมาเกือบ 100 ปี แล้วก็ตาม ก็ยังมีผู้นิยมชมชื่นในคุณค่าของเรือนไทย ต่างซื้อหามาประกอบขึ้นใหม่เป็นที่อยู่อาศัยบ้าง เป็นบ้านรับรองแขกชาวต่างประเทศบ้าง ทั้งนี้เพราะเห็นประโยชน์จากเรือนไทยในด้านประโยชน์ใช้สอย คุณค่าของไม้สัก และคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมโดยแท้

เรือนไทยเป็นเรือนไม้ที่มีลักษณะแปลกไปจากเรือนของชนชาติอื่นๆ เป็นอาคารไม้ชั้นเดียวยกพื้นสูงได้ถนัดโปร่ง มักสร้างเป็นสามช่วงเสา ฝาเป็นแผ่นใหญ่เต็มช่วง เสามีหน้าต่างช่วงละ 1 บาน ภายในฝาหนึ่งๆ ประกอบด้วยกรอบไม้ขนาดเล็กๆ หลายช่อง แต่ละช่องกรุด้วยไม้กระดาน เรียกว่าฝาปะกน กรุด้วยไม้ไผ่ขัดแตะหรือดับจาก เรียกว่า ฝาขัดแตะและฝากระแวงอ่อน หน้าต่างเปิดเข้าภายในบ้านโดยตั้งอยู่บนเดือยไม้ ประตูก็สร้างวิธีเดียวกัน ฝาทุกแผ่นตั้งอยู่บนพริ้งโดยรอง 4 ด้าน ระเบียบสร้างขนานไปตามความยาวของเรือน หลังคาหน้าจั่วทรงสูง คลุมลงมาถึงส่วนระเบียง มีนอกชานต่ำลงมาเป็นพื้นที่ติดต่อกันถึงห้องครัวและห้องอื่นๆ ที่สร้างแยกขยายออกไปตามความจำเป็น

บ้านผู้มีฐานะดีจะสร้างจำนวนหลายหลัง เช่นเรือนพ่อ แม่ อยู่เป็นเรือนประธานเรียกว่า หอกกลาง ทางด้านซ้ายและขวาเรียกว่า หอริ ซึ่งทำหน้าที่เป็นครัวไฟ และเรือนของลูกที่แยกออกเรือนไป ส่วนที่อยู่ถัดหอริออกไปเป็นเรือนปลูกตามขวางเรียกว่าหอขวาง มักเป็นเรือนขวางตะวันตกจึงไม่ใช่เป็นเรือนนอน คงปล่อยโถงไว้กันฝาสามด้านสำหรับรับแขกมีนอกชานแล่นถึงกันหมด มีบริเวณกว้างมาก ตรงกลางชานปลูกเรือนโถงขึ้นสำหรับนั่งเล่นและใช้เวลามีงาน เช่น สวดมนต์เลี้ยงพระ เรียกว่าหอนั่ง รอบๆ ชานบ้าน

ยังมีกระถางปลูกต้นไม้สำหรับดูเล่น เช่น พวก ตะโกตัด บัว บอนโกศ ฯลฯ พื้นที่นอกชานจะมีเนื้อที่เท่ากับ 40 % ของตัวบ้าน

เรือนไทยแต่โบราณที่ดีก็การออกแบบที่สอดคล้องกับหลักการออกแบบทางสถาปัตยกรรมไทยในปัจจุบัน การวางตำแหน่งของผัง การใช้สอยนับว่าเป็นความฉลาดของคนไทยสมัยก่อนในเรื่องของวางผังอาคารตามสภาพภูมิอากาศ

ระเบียบสร้างขนานไปตามความยาวของเรือน หลังคาจั่วทรงสูงคลุมลงมาถึงส่วนที่เป็นระเบียงมีนอกชานต่ำลงมาเป็นพื้นที่ติดต่อกันเป็นการแบ่งแยกสัดส่วนอย่างชัดเจน ส่วนห้องครัวและห้องอื่นๆ ที่สร้างแยกขยายออกไปตามความจำเป็น และส่วนห้องน้ำจะแยกเดี่ยวออกไป

1. ลักษณะเด่นทางกายภาพของเรือนไทยมีดังต่อไปนี้

สัดส่วนของเรือนไทยภาคกลาง

ลักษณะของเสา สัดส่วนของเรือนไทยนั้นพิจารณาจากด้านสกัดของเรือนเป็นเกณฑ์ ด้านยาวเป็นส่วนประกอบ จากด้านสกัดจะเห็นความเอียงของเสาทุกต้นที่โน้มส่วนปลายเข้าหาจุดศูนย์กลางของเรือน

เพียงเล็กน้อย ประมาณ 1-2 องศา เรียกว่า “ลัมสบอบ” มีคุณสมบัติช่วยให้เกิดความแข็งแรงมั่นคงไม่ลัมพังง่าย เหมือนเสาแนวตั้งฉาก

ร.ศ.โชติ กัลยามิตร อธิบายไว้ว่า “ระบบการปลูกสร้างเรือนอยุธยาสมัยที่ 5 นับว่า มีความพิเศษเฉพาะ ต่างกับเรือนแบบอื่นๆ ในสมัยแล้วมา นั่นคือ การใช้ลักษณะสอปลัมเข้าหาศูนย์กลางอาคารเกิดความกระชับแน่นที่ขอบบนของโครงสร้าง เรือนจะไม่ลัมทลายได้ง่าย และถ้าจะกล่าวถึงความมั่นคงของฝาเรือนแล้ว ระบบโครงสร้างชนิดนี้จะรักษาแผงฝาเรือนเอาไว้ให้ทรงตัวอยู่ได้ แม้ว่าลัมหรือเดือยที่ยึดฝาเรือนให้ติดกับโครงสร้างจะผุ หลุดไปหมดก็ตาม นอกจากนี้วิธีลัมเสาเรือนให้เอน ยังแสดงว่ามีใช้ทำขึ้นเพื่อความมั่งคั่งของรูปทรง แต่ถ้าพิจารณาถึงการปลูกเรือนของชาวอยุธยาทั้งหมดว่าอยู่ในทำเลที่ลุ่มเพื่อการทำนาแล้ว เราก็จะทราบได้ว่าพื้นที่เหล่านี้ถูกน้ำท่วมในฤดูน้ำ และอาจถูกกระแสน้ำหลาก และกระแสลมพายุในหน้าฝนอีกด้วย ดังนั้น การเอนลัมเสายังเป็นวิธีที่คิดขึ้นเพื่อดำรงกำลังกระแสน้ำและกระแสลมแรงในที่โล่งอย่างแน่นอน จากเหตุผลดังกล่าวทำให้เราสามารถนึกภาพออกว่า หากทำเสาเรือนตั้งตรงฉากกับพื้นดินแล้ว กระแสน้ำหรือกระแสลมอาจโยกตัวเรือนให้เซไปได้ง่ายตายไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง”

ส่วนลัดของเรือนไทยที่มีนักวิชาการค้นคว้าพอจะเชื่อถือได้แน่นอน โดยมองทางด้านสัดของเรือน คือ ถ้าแบ่งส่วนออกเป็นหน่วย หน่วยละประมาณ 0.75-1.00 ม.จะได้ลัดส่วนดังนี้

ส่วนสูงของตัวเรือน	หลังคา	4 ส่วน (ไม่รวมบันลัม)
	ตัวเรือน	5 ส่วน
	ใต้ถุน	4 ส่วน
ส่วนกว้างของตัวเรือน	ช่อ	5 ส่วน
	พื้นเรือน	5 ส่วน เพิ่มเพื่อการลัมสบอบ
	หลุมเสา	5 ส่วน อีกเล็กน้อย

รูปร่างและลัดส่วนของเรือนไทยมีความกะทัดรัด เหมาะสมในรูปแบบ นับว่าเป็นความสามารถของบรรพบุรุษ ที่สร้างสรรค้งานศิลปกรรมขึ้นอมตะนี้ได้อย่างเหมาะสม ถูกต้องตามหลักการใช้เส้น ลัดส่วน รูปทรง สี ผิวน และหลักการออกแบบอื่นๆที่มิเคยผ่านการศึกษา ความรู้ทางศิลปะจากสถาบันใดๆ เลย

ภาพที่ ค-1 แสดงลักษณะโครงสร้างของเรือนไทย

ที่มา : <http://www.bansongthai.com>

2. ลักษณะเด่นทางคุณภาพของเรือนไทยภาคกลาง

บ้านคือที่พักอาศัยอย่างถาวร สามารถป้องกันภัยอันตรายทั้งปวงตลอดจนให้ความสุขสบายแก่ผู้อยู่อาศัยได้ บ้านที่ออกแบบไว้ดีเยี่ยมให้ความสุข และบ้านที่ออกแบบไว้ไม่ดีย่อมสร้างความทุกข์ให้กับผู้อยู่อาศัยได้เช่นกัน บ้านในสมัยหนึ่งอาจไม่เหมาะสมกับคนอีกสมัยหนึ่ง และบ้านของชาติหนึ่งอาจไม่เหมาะสมกับคนอีกชาติหนึ่ง เรือนไทยอาจไม่เหมาะสมกับคนไทยสมัยปัจจุบัน และบ้านแบบทิวเดอร์ อาจไม่เหมาะสมกับดินฟ้าอากาศของเมืองไทยเหมือนกัน การวางตัวเรือนของคนไทยนั้นนิยมหันจั่วบ้านหรือฝาหุ้มกลองไปตามแนวทิศตะวันตก ตะวันออก ยิ่งทำให้แผ่นหลังคาบ้านไม่โดนแดดเต็มที่เลยไม่ว่าตอนเช้า สาย บ่าย และเย็น ประกอบกับวัสดุที่ใช้มุงหลังคาเป็น ฝาแฝก ฝาไม้ ซึ่งเป็นฉนวนป้องกันความร้อนได้ดีมาก เกือบ 100 % ส่วนหลังคาที่มุงด้วยกระเบื้อง และสังกะสีป้องกันความร้อนได้น้อยกว่า จะเห็นว่าการออกแบบหลังคาบ้านให้เป็นทรงสูงนั้นเป็นการป้องกันความร้อนได้ดีกว่าหลังคาแบนๆ อย่างแน่นอน

จากการทดลองเพื่อหาอุณหภูมิของบ้านภายใต้หลังคาทรงสูงกับหลังคาทรงแบน พบว่า หลังคาแบบแบนจะมีอุณหภูมิเพิ่มขึ้นจากอุณหภูมิในร่มปกติ 1-2 องศาเซลเซียส แต่อุณหภูมิของบ้านภายใต้หลังคาทรงสูง จะเพิ่มขึ้นจากอุณหภูมิในร่มปกติเพียง 0.5-1 เท่านั้น

เรือนไทยหลังคาทรงสูงนี้ไม่นิยมทำฝ้าเพดาน เพราะไม่มีความจำเป็นต้องทำ อนึ่งเป็นการจ้องใจอวดฝีมือช่างไม้เครื่องบนและการมุงหลังคาอีกด้วย ลักษณะเด่นของเรือนไทยมีดังนี้

(1) ป้องกันแดดส่องและฝนสาด

โซราหรือชายคาและกันสาด ยื่นยาวแผ่คลุมตัวบ้านทุกด้านเป็นการป้องกันแสงแดดกล้าในตอนบ่ายและในยามที่ดวงตะวันอ้อมข้าวในฤดูหนาว หรือแม้แต่แสงแดดในตอนสายด้วย การมีชายคายาวนับว่าเป็นเอกลักษณ์ของบ้านเมืองร้อนที่มีความเหมาะสม มีลักษณะเช่นเดียวกับต้นไม้ที่แผ่กิ่งใบปกคลุมโคนต้นให้ร่มเย็น ดังนั้น การสร้างบ้านตามแบบเมืองหนาวในเมืองไทยจึงไม่เกิดความเหมาะสม เพราะบ้านเมืองหนาวมักจะมีชายคาสั้น ไม่คำนึงถึงการป้องกันความร้อนแต่มุ่งที่จะป้องกันความหนาว และต้องการความอบอุ่นและแสงสว่างจากแสงแดดมากกว่า จึงทำหน้าที่เป็นกระจก โซลผนัง หน้าต่าง มากกว่าหลังคา

ชายคายื่นยาวนอกจากป้องกันแดดส่องแล้ว ยังป้องกันฝนสาดเปียกฝา ป้องกันสาดเข้าหน้าต่างที่เปิดไว้ขณะฝนตกเพื่อระบายความร้อนอบอ้าวในเวลาที “อ้าวฝน” สร้างความสะดวกให้เกิดขึ้นแก่เจ้าของบ้าน เพราะไม่ต้องคอยปิด-เปิด หน้าต่างต่างๆ วันก่อนออกนอกบ้านไปทำงาน และในความเป็นจริงแล้วบ้านที่ปลูกสร้างขึ้นในดินฟ้าอากาศอย่างเมืองไทยนี้ไม่ควรปิดหน้าต่าง ควรจะเปิดหน้าต่างไว้ตลอด ทั้งนี้เพื่อช่วยให้อากาศถ่ายเทได้สะดวก เพื่อความเย็นตามธรรมชาติ การแก้ปัญหาความร้อนอบอ้าว ควรแก้ด้วยการทำให้มีลมพัดผ่าน เช่น ใช้พัดลมเป่าหรือเปิดหน้าต่าง ประตู ให้ลมพัดถ่ายเทซึ่งเป็นวิธีแก้ปัญหาโดยธรรมชาติที่เหมาะสม การติดตั้งเครื่องปรับอากาศแก้ปัญหาเรื่องความร้อนได้จริง แต่ลงทุนสูงมากเป็นวิธีแก้ปัญหาทางอ้อม

(2) ป้องกันน้ำท่วม และสัตว์ร้าย

เรือนไทยมีได้ถุนสูง 2.00-2.50 ม. โปรง ไม่กันเป็นห้อง เพราะคนไทยทราบดีว่าในภาคกลางที่ลุ่ม และมีน้ำหลากมาท่วมอยู่ทุกปี ที่ต่ำมากๆ เช่น ริมแม่น้ำลำคลอง น้ำจะท่วมอยู่เป็นเวลา 2-3 เดือน ชาวบ้านจะใช้เรือเป็นพาหนะในหน้าน้ำ อยู่อาศัยบนเรือตามปกติ ในที่ดอนขึ้นไปถึงแม้ว่าน้ำจะไม่ท่วมขังได้ถุน

สูงใช้เป็นที่ทำงานฝีมือพวก แกะสลัก ถัก ทอ จีปาตะ เป็นอเนกประสงค์ นอกจากนั้นยังป้องกันสัตว์ร้ายที่มีชุกชุมในแถบชายป่าใกล้บ้านในสมัยก่อนด้วยขโมย และโจร ยังจะเข้าบ้านได้ลำบากกว่าบ้านชั้นเดียวที่ไม่มีได้ดู

บ้านจัดสรรในเมืองไทยปัจจุบันมักนิยมสร้างบ้านชั้นเดียวไม่มีได้ดู โดยเข้าใจว่าราคาถูก แต่ผลเสียที่ตามมานั้นมีมากกว่าผลดี เช่น น้ำท่วม ทำให้เจ้าของบ้านเกิดความเดือดร้อนเป็นอย่างบ้าน แสดงให้เห็นว่าคนไทยในปัจจุบันไม่รู้ธรรมชาติของท้องถิ่น

(3) รับลมและระบายความร้อนอบอ้าว

เรือนไทยมักสร้างให้หันหน้าไปทางทิศใต้หรือทิศเหนือ หันจั่วหน้าบ้านตามทิศตะวันตกออก ตกเหตุผลเนื่องจากในหน้าร้อนจะมีลมตะวันตกเฉียงใต้พัดมาในตอนบ่ายๆ และเย็น เรือนไทยหันหน้ารับลมเย็น ความร้อนที่อบอ้าวก็จะหมดไป การรู้ธรรมชาติเช่นนี้นับว่าเป็นความฉลาดของคนไทยในอดีตอย่างยิ่ง การที่จะทำให้ความรอนระบายออกไปจากบ้านได้เร็วก็ไม่ใช่ว่าเรื่องยาก กล่าวคือ เรือนไทยจะกันห้องให้สลับซับซ้อน การกันห้องจะมีเพียงห้องตามยาวไปตามตัวเรือน ระเบียงหน้าบ้านเปิดโล่งไว้ ฝาห้องที่ติดกับระเบียงตอนด้านบนติดกับหลังคาจะทำลายฉลุโปร่ง เรียกว่า “ลายเครือวัลย์” บางบ้านเป็นฝาเพ็ชรม เปิดออกได้ตลอดใช้สำหรับเวลาที่มุงานใหญ่ๆ ในบ้าน เรือนไทยที่สร้างเป็นเรือนแฝดสองหลัง หลังหน้าจะไม่กันห้องเลย ปลอ่ยให้โล่งๆ ไว้ เช่นนั้น เมื่อลมพัดเข้ามาทางหน้าบ้านลมย่อมไหลผ่านไปได้โดยสะดวก การลดระดับพื้นระเบียง และชานบ้านก็เป็นส่วนที่ช่วยให้ลมไหลผ่านได้ดีเช่นกัน การไม่ทำฝ้าเพดานก็ย่อมมีส่วนช่วยให้การไหลเวียนของกระแสลมดีขึ้น ผิดกับเรือนที่คนไทยสร้างขึ้นในปัจจุบันตามแบบฝรั่ง คือ มีเพดาน มีห้องกันซับซ้อนมิดชิด จนลมไม่สามารถผ่านได้เป็นเหตุให้เกิดความร้อนอบอ้าวยิ่งขึ้น ผู้อยู่อาศัยที่รู้เท่าไม่ถึงการณ์มักโทษดินฟ้าอากาศ

ระบบระบายอากาศของเรือนไทยนั้นว่าดีเยี่ยม เพราะการยกพื้นสูงตัวห้องที่อยู่อาศัยจะมีลักษณะเหมือนถูกห่อหุ้มด้วยอากาศ แบบของเรือนเป็นแบบที่อากาศมีทางถ่ายเทได้ทั้งในทางแนวดิ่ง และแนวขนาน ในทางแนวดิ่งนั้นอากาศส่วนที่อยู่ในช่องหลังคาจะมีความร้อนกว่าอากาศในส่วนอื่นๆ ของเรือน โดยธรรมชาติแล้วความร้อนจะลอยตัวขึ้นสูง เพราะเหตุนี้อากาศร้อนเหล่านี้จะระบายออกทางช่องห่างของใบจากหรือกระเบื้องดินเผาแผ่นเล็กๆ ได้ง่าย อากาศที่เย็นกว่าของส่วนที่เป็นห้องจะเคลื่อนตัวขึ้นมาแทนที่พร้อมๆ กับดูดอากาศเย็นในส่วนของใต้ถุนเรือนขึ้นมาตามช่องห่างของแผ่นกระดานปูพื้นในเวลากลางวันที่มีความร้อนมาก การถ่ายเทอากาศแบบลูกโซ่ทำนองนี้จึงอยู่ตลอดเวลา นี่จึงเป็นวิธีถ่ายเทอากาศตามแนวดิ่งของเรือนไทย

ส่วนการถ่ายเทอากาศในแนวขนานกับตัวเรือนนั้น เกิดจากการจัดระดับพื้นของเรือนให้ต่างระดับกันหลายระดับ เช่น ยกพื้นชานนอกชายคาเป็นระดับที่ต่ำที่สุด พื้นระเบียงและพื้นห้องยกให้มีระดับสูงขึ้นเป็นลำดับกัน พื้นห้องในตัวเรือนอยู่ในระดับสูงสุด ความสูงของพื้นแต่ละระดับห่างกันพอดีกับการนั่งห้อยเท้า ช่องว่างระหว่างระดับนั้นเป็นช่องทางที่ลมจะระบายผ่านได้อย่างสะดวก นอกจากนี้ระดับห่างระหว่างพื้นยังมีประโยชน์เพิ่มขึ้นตรงที่คนที่อยู่บนเรือนสามารถจะมองลอดช่องเหล่านี้ลงไปเห็นส่วนที่เป็นใต้ถุนเรือนได้ว่าผู้ใดกำลังทำกิจกรรมสิ่งใดอยู่

3. ความไม่เหมาะสมของเรือนไทยโบราณกับสังคมปัจจุบัน

เรือนไทยภาคกลางสมัยโบราณ ย่อมเหมาะกับสังคมความเป็นอยู่ของคนโบราณ ปัจจุบันสังคมไทยได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมเป็นอย่างมาก ดังนั้น เรือนไทยแบบโบราณจึงไม่เหมาะสมกับชีวิตความเป็นอยู่ของคนไทยสมัยปัจจุบัน พอจะสรุปวิเคราะห์ความไม่เหมาะสมได้ดังนี้

3.1 ลักษณะของฝาผนังเอนสอบเข้าภายในตัวบ้าน ซึ่งเป็นเทคนิคของช่างไทยโบราณ เพื่อให้โครงสร้างเกิดความแข็งแรงนั้น เป็นเหตุให้เกิดความรู้สึกขัดตาเมื่อตกแต่งบ้านด้วยเฟอร์นิเจอร์สมัยปัจจุบัน เพราะตู้ โต๊ะ และเตียงในปัจจุบันมีลักษณะเป็นเส้นตั้งฉาก ไม่สอบเข้าตอนด้านบนเหมือนอย่างตู้สมัยโบราณ เมื่อนำตู้มาวางชิดฝาผนังจะเกิดความไม่กลมกลืน เกิดช่องว่าง ครั้นจะหาเฟอร์นิเจอร์ให้เข้ากับแบบเรือนไทยก็หาได้ยาก เพราะไม่มีการผลิตขายแล้ว

3.2 เรือนไทยสมัยโบราณไม่นิยมสร้างห้องน้ำไว้ในตัวเรือน แต่จะสร้างลั้วมและห้องน้ำไว้นอกบ้านแยกออกไปอีกหลังหนึ่งต่างหาก จึงเกิดความไม่สะดวกในการใช้อุ้บบ้าง อนึ่ง รูปแบบของเรือนไทยนั้นออกแบบไว้เป็นเรือนสำหรับใช้สอยหน้าที่ต่างๆ แต่ละหลังๆ ไม่เหมาะที่จะสร้างเป็นห้องน้ำหรือลั้วมอยู่รวมอยู่ในเรือนนอนเหมือนอย่างบ้านสมัยปัจจุบัน

3.3 ครัวไทยมักสร้างแยกต่างหากเฉพาะอีก 1 หลัง เพราะการหุงต้มใช้เชื้อเพลิงที่มีเขม่าไฟ ปัจจุบันเชื้อเพลิงในการหุงต้มไม่ค่อยมีเขม่า จึงไม่จำเป็นต้องแยกออกไปต่างหากอีก ซึ่งจะทำให้สิ้นเปลืองค่าก่อสร้างเพิ่มขึ้น

3.4 ระเบียงบ้านไทยมีไว้สำหรับเป็นที่รับแขก โดยนิยมนั่งกับพื้นกระดานหรือเสื่อ ปัจจุบันถ้าจะนำเก้าอี้รับแขกไปตั้งจะดูไม่เหมาะกับพื้นที่ และเป็นบริเวณที่มีอากาศร้อนเพราะหลังคาสูงจากพื้นระเบียงเล็กน้อยมาก ทำให้ระอาแดดจากหลังคาแผ่ลงมาเกิดความร้อนมาก เมื่อเวลาฝนตกและแดดส่องในตอนบ่ายและตอนสาย ย่อมเป็นปัญหาให้เฟอร์นิเจอร์เสียหายได้

3.5 นอกชานเป็นที่โล่ง แดดเผาทั้งวัน ระอาแดดจากนอกชานย่อมสะท้อนเข้าสู่บ้านและระเบียงได้ง่าย เป็นเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดความร้อนอบอ้าวขึ้นภายในบ้านได้ ปัจจุบันไม่มีราคาแพงมากถ้าจะสร้างนอกชานด้วยไม้ก็ย่อมเกิดความสิ้นเปลืองมาก เพราะไม้จะผุพังเร็ว สมัยโบราณนั้นไม้มีมากจึงสร้างนอกชานด้วยไม้ได้ แต่ในปัจจุบัน สร้างชานบ้านด้วยไม้ย่อมไม่เหมาะสมด้วยประการทั้งปวง แต่ประโยชน์ของนอกชานนั้นยังคงมีอยู่ โดยเฉพาะบรรยากาศของบ้านในเมืองร้อน เช่น เมืองไทย นอกชานยังมีความจำเป็นอยู่

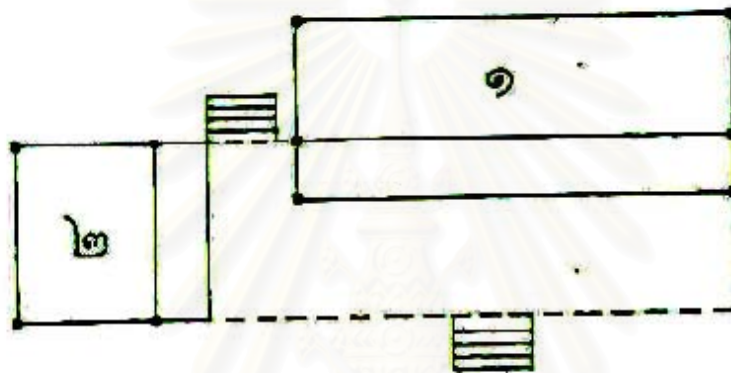
3.6 ฝาปะกน ซึ่งเดิมสร้างด้วยไม้สัก ขึ้นเล็กขึ้นน้อย ด้วยการเข้าปากไม้ประกบกันเป็นฝาผนังติดกันทั้งแผ่นใหญ่เต็มช่วงเวลา ปัจจุบันไม่มีไม้ที่เหมาะสมที่จะทำฝาผนังเช่นนั้นได้ ดังนั้น การสร้างเรือนไทยแบบโบราณจริงๆ ในสมัยนี้จึงทำได้ยาก ถึงทำได้จริงแต่ราคาแพงมากย่อมไม่คุ้มค่าแก่การอยู่อาศัย เว้นแต่จะรักษาเอกลักษณ์ไทยแบบเดิมก็เป็นอีกเรื่องหนึ่ง

3.7 เรือนไทยไม่นิยมกันห้องให้มีมากห้อง จะมีห้องเพียง 1 ห้องหรือ 2 ห้อง เฉพาะเรือน 1 หลัง ถ้าเป็นเรือนหลังคาคู่ก็จะกันเพียงเรือนหลังใน ส่วนเรือนหลังนอกจะเปิดโล่งไว้เพื่อให้มีพื้นที่กว้างสำหรับรับแขกเลี้ยงพระ และจัดงานพิธีต่างๆ การเปิดโล่งเช่นนี้ย่อมไม่เหมาะสมกับสมัยปัจจุบันเพราะขโมยจะขึ้นมาเยี่ยมเยียนได้ง่าย ฉะนั้น แบบบ้านเช่นนี้จึงควรมีการปรับปรุง

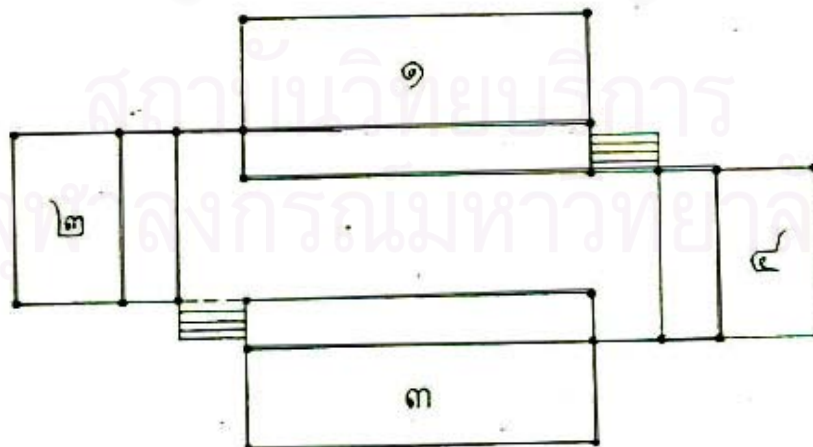
4. การจัดหมู่เรือน

เรือนไทยชนบท 1 ครอบครัว จะประกอบไปด้วย เรือนนอน 1 หลัง เรือนครัว 1 หลัง เรือนนอนจะเป็นเรือนประธาน วางตัวเรือนโดยหันด้านสกัดหรือจั่วไปตามทิศตะวันออกและตะวันตก เรือนครัวจะสร้างขึ้นอีกหลังหนึ่งขวางกับเรือนนอนด้านหัวสกัดทางทิศตะวันออก โดยมีชานแล่นถึงกัน

ภาพที่ ค-2 แสดงผังการจัดเรือนไทยชนบท เมื่อสมาชิกเพิ่มขึ้น เช่น มีบุตรแต่งงานแล้วแยกบ้านออกไปมักจะสร้างขึ้นเพิ่มอีก 1 หลัง ในบริเวณใกล้เคียง และมักจะต่อชานให้แล่นถึงกัน

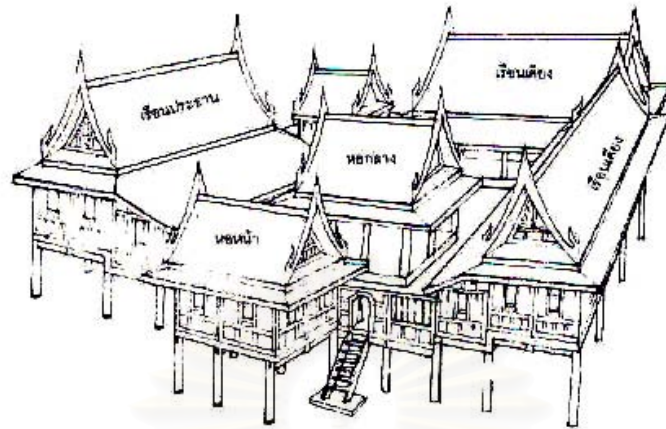

ภาพที่ ค-3 แสดงผังการจัดสำหรับเรือนหมู่เศรษฐกิจ มักจะสร้างให้มีหลายหลัง เช่น เรือนนอน 2 หลัง เรือนโถง 1 หลัง เรือนครัว 1 หลัง เรือนเก็บของ 1 หลัง ตลอดจนหอนั่ง หอนก ฯลฯ โดยมีชานเรือนเป็นตัวเชื่อมติดต่อกันทุกหลัง เรือนแต่ละหลังจะหันหน้าเข้าหากัน ตรงกลางเป็นชานโถง

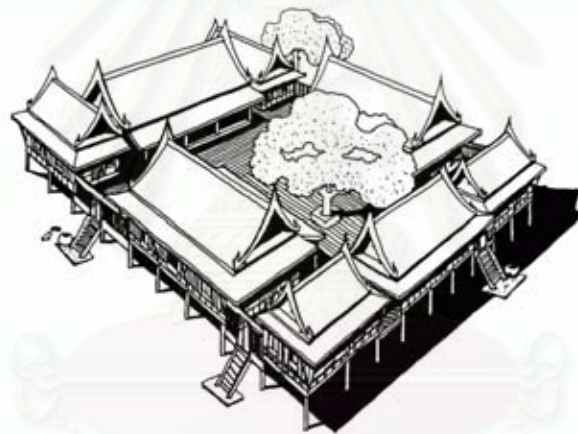

ภาพที่ ค-4 แสดงภาพเรือนไทยภาคกลางหมู่ - เรือนขุนนาง

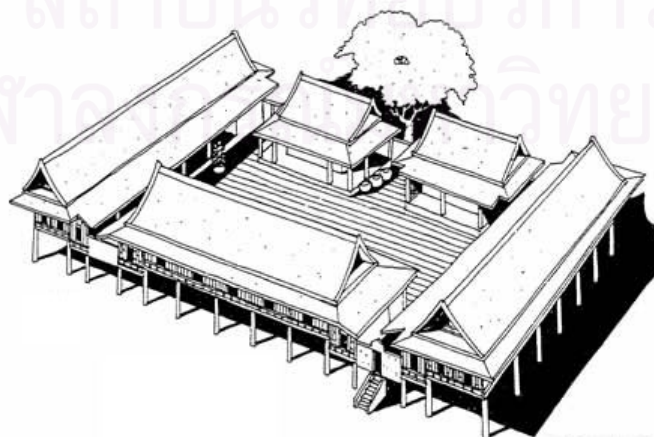
ที่มา : <http://www.bansongthai.com>

ภาพที่ ค-5 แสดงภาพเรือนไทยภาคกลางหมู่ - เรือนทับขวัญ

ที่มา : <http://www.bansongthai.com>

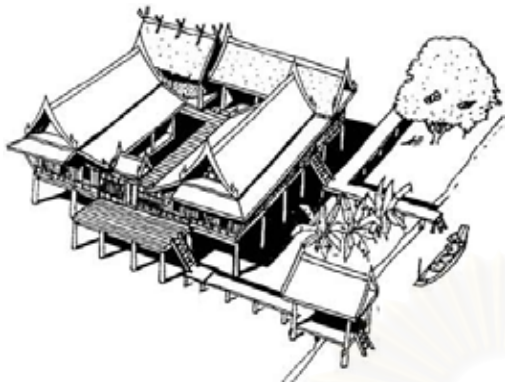
ภาพที่ ค-6 แสดงภาพเรือนไทยภาคกลางหมู่ -5 หลัง

ที่มา : <http://www.bansongthai.com>

ภาพที่ ค-7 แสดงภาพเรือนไทยหมู่-4 หลัง

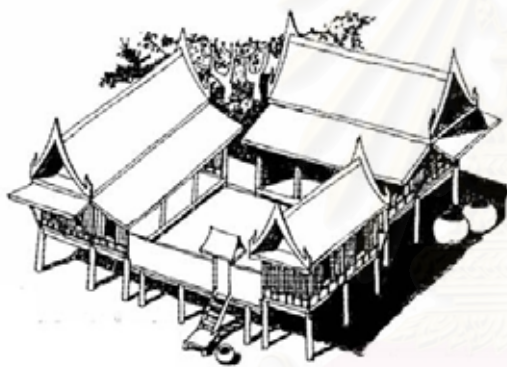

ที่มา : <http://www.bansongthai.com>

ภาพที่ ค-8 แสดงภาพเรือนไทยหมู่-3 หลัง

ภาพที่ ค-9 แสดงภาพเรือนไทย 2 หลัง

ที่มา : <http://www.bansongthai.com>

ภาพที่ ค-10 แสดงภาพเรือนไทย 1 หลัง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

ชื่อ	นายสุรเชษฐ์ บุญพงษ์มณี
เกิดวันที่	8 พฤษภาคม พ.ศ.2523
จบการศึกษา	ระดับปริญญาตรี จากคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต ปีที่สำเร็จการศึกษา พ.ศ.2546
ประวัติการทำงาน	ปีพ.ศ.2546 เป็นสถาปนิกประจำโครงการโนเบิล ออรา บริษัท โนเบิล ดีเวลลอปเม้นท์ จำกัด(มหาชน) ปีพ.ศ.2547 สถาปนิกออกแบบ บริษัท DESIGN 103 INTERNATIONAL LTD. ผลงานที่เคยออกแบบ 1. CELESTICA OFFICE & CANTEEN 2. K.ISSARA 'S RESIDENCE ปัจจุบัน สถาปนิกอิสระ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย